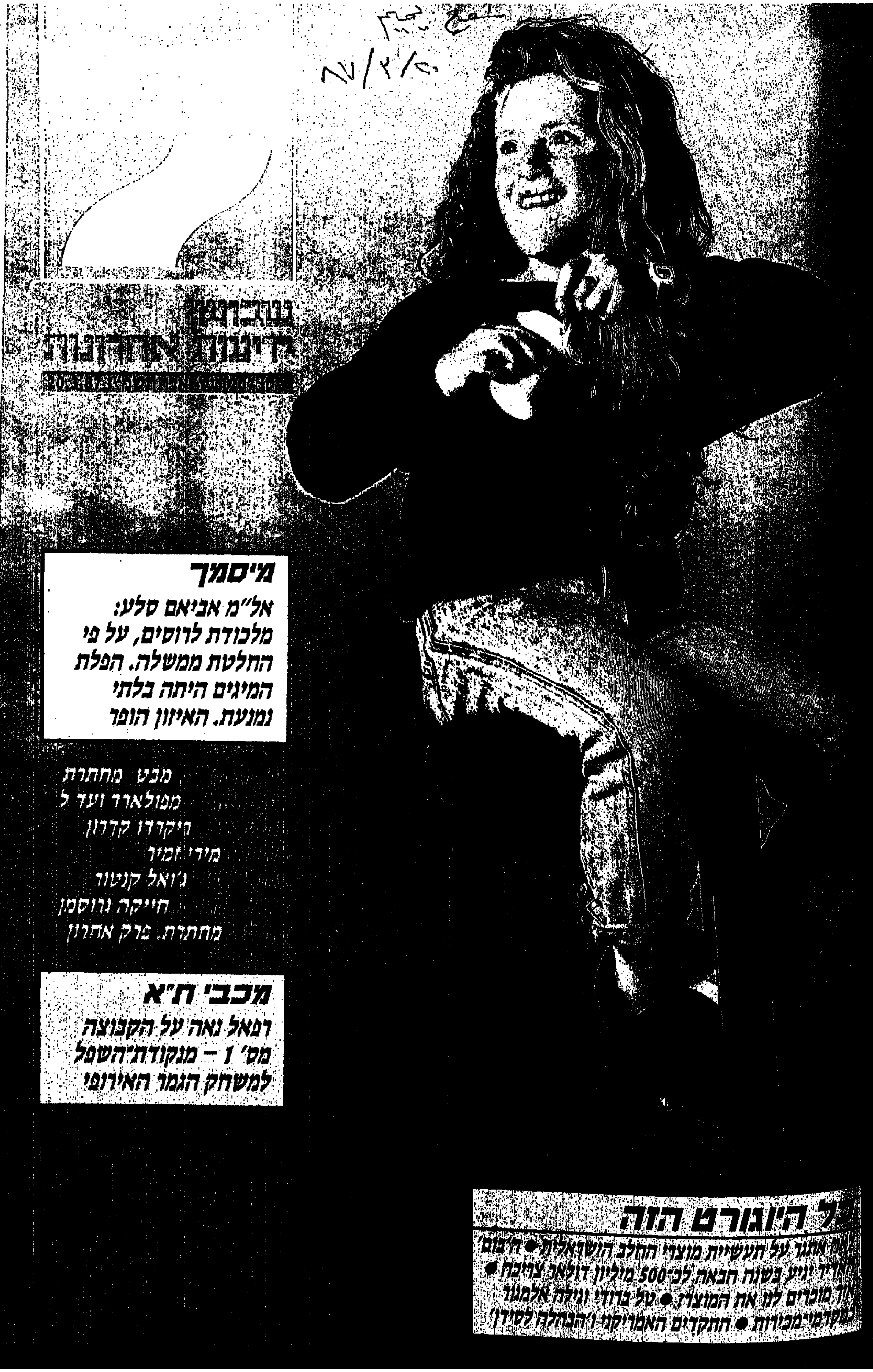
מיסמך
אל"מ אביאם סלע:
מלכודת לרוסים, על פי
החלטת ממשלה. הפלת
המיגים היתה בלתי
נמנעת. האיזון הופר
מבט מחתרת
מפולארד ועד ל
ריקרדו קדרון
מירי זמיר
ג'ואל קנטור
חייקה גרוסמן
מחתרת. פרק אחרון
מכבי ת"א
רפאל נאה על הקבוצה
מס' 1 – מנקודת־השפל
למשחק הגמר האירופי
היוגורט הזה
אחגר על תעשיית מוצרי החלב הישראלית • היבוא
יגיע בשנה הבאה לכ־500 מיליון דולאר צריבה •
מוכרים לנו את המוצר? • טל ברודי וגילה אלמגור
מכירות • התקדים האמריקני והבהלה לסידן

מבצע!
תפוס ת'סיידר
ותפוס ת'פרס!
חפש את ציור התפוח הצבעוני
בלשונית הפחית ובמכסה הבקבוק
של סיידר הגליל
סיידר הגליל
התוסס הטבעי היחידי
(תפוח אדום) – אופנוע סוזוקי GSX 400S
(תפוח ירוק) – גלשן רוח Rainbow
(תפוח צהוב) – נופש זוגי במועדון
הים התיכון באכזיב.
מה צריך לעשות כדי לזכות בפרס?
המבצע נערך עד 15.5.87
תומר כהן (יעקבסון)

רק הגדול ביותר יכול לתת הנחות כאלה!

בתי ספר לאורגן בשיטת YAMAHA בחנויות כלי זמר ברחבי הארץ

אלפי כלי נגינה ממיטב תוצרת יפן, קוריאה, אמריקה ואירופה ברשת חנויות כלי זמר בכל רחבי הארץ.

במבצע הנחות ענק עד 13 תשלומים שווים

אורגנים ניידים

YAMAHA PSS-120
פסנתר, מקליט ומנגן - הכל במכשיר אחד לפי בחירתך. צלילים שונים, 8 מקצבים. סוללה דיגיטלית, הפעלה ע"י חבור לחשמל או סוללות

רק **155** ש"ח

YAMAHA PSS-360
ניתן נייד, 4 אוקטבות עם סינטיסייזר דיגיטלי, 20 צלילים מוכנים + 3000 צלילים נוספים לתיכנות, VIBRATO, SUSTAIN, 12 מקצבים FILL-IN, ויסות מקצבים לתיכנות, חבור למערכת סטריאו ביתית.

רק **420** ש"ח

YAMAHA PSS-460
אוקטבות סטריאופוני עם סינטיסייזר דיגיטלי, צלילים שונים, אפשרות גם ל־300 מקצבים וריאציות SUSTAIN, VIBRATO, DUET

רק **536** ש"ח

YAMAHA PSS-560
דגם מקצועי נייד, 4 אוקטבות, סטריאופוני עם סינתסייזר דיגיטלי, אלפי צלילים לתיכנות, תופים צלילים PCM עם תכנות. VIBRATO, DUET, SUSTAIN, לווי אוטומטי מלא MULTI-MENU המאפשר שליטה של כלי הקשה על המקלדת.

רק **773** ש"ח

YAMAHA PSR-11
מקצועי נייד, 4 אוקטבות מקלדת רגילה, 16 כלים, 16 מקצבים, לווי אוטומטי, 8 מנגינות להדגמה עצמית.

רק **590** ש"ח

אורגנים ניידים

YAMAHA PSR21
4 אוקטבות, מקלדת רגילה, 16 כלי נגינה שונים, צלילי FM, VIBRATO, SUSTAIN. סינטיסייזר BILT-IN המפיק 16 מקצבי FM אוטומטיים, תיכנות מקצבים והפרדת בסים ואקורדים. כולל 2 רמקולים, יציאה למגבר חיצוני ואוזניות.

רק **750** ש"ח

YAMAHA PSR-31
אורגן נייד 5 אוקטבות סטריאופוני בנוי בשיטת FM, צלילי REAL SOUND הלקוחים מסינטיסייזרים מסידרת ה־DX, SUSTAIN, VIBRATO, DUET, 16 מקצבי PCM אוטומטים. וריאציות לתופים, בסים ואקורדים, תכנות מקצבים

רק **990** ש"ח

גיטרות

גיטרות קלאסיות ואקוסטיות בכל הגדלים ולכל הגילאים תוצרת YAMAHA ADMIRA, SAMICK.

החל מ־**131** ש"ח.

מגוון רחב של גיטרות חשמליות במחירים מדהימים מתוצרת VANTAGE WASHBURN, SAMICK, YAMAHA

החל מ־**272** ש"ח.

אורגנים ביתיים

VISCOUNT BX-10
דגם 87'

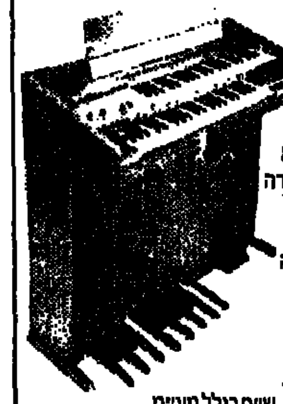

האורגן הנמכר ביותר באירופה, דו קומתי, 8 אוקטבות, תריס לסגירה וMIDI (חיבור למחשב ביתי) תופים PCM, תכנות מקצבים יציאה לאוזניות ומגבר.

רק **1,615** ש"ח כולל מע"מ, הובלה, וכסא.

YAMAHA ME-10 דגם 87'
אורגן YAMAHA בעיצוב חדשני גם רהיט וגם נייד דו־קומתי 3½ x 2 אוקטבות + פדל בס לווי אוטומטי SOLO VOICES, ORCHESTRA VOICES, VOICE MENU, 15 מקצבים.

רק **2,400** ש"ח. כולל מע"מ, אחריות, הובלה וכסא.

YAMAHA ME-30
דגם 87'

אורגן YAMAHA דו קומתי 3½ אוקטבות בכל קומה עם פדל בס MULTI MENU המכיל עשרות כלי־נגינה שונים. MIDI, FM VOICES, ORCHESTRA VOICES, SIQUENCER שילובים שונים של כלי־נגינה, 15 מקצבים.

רק **2990** ש"ח כולל מע"מ, אחריות, הובלה וכסא

תופים

הכל למתופף! מערכת תופים SAMICK 5 חלקים עם אביזרים רק **816** ש"ח. (ללא מצילות)

מערכת תופים SAMICK POWER 5 חלקים עם אביזרים רק **982** ש"ח (ללא מצילות)

סינטיסייזרים

חדש!!! לראשונה סינטיסייזר מחברת YAMAHA דיגיטלי מקצועי עם הגברה ורמקולים פנימיים דגם DX-27S צלילים לפי בחירתך אין סוף אפשרויות

במבצע: רק **2,089** ש"ח כולל מע"מ.

פסנתרים

הפסנתר היוקרתי של חברת SAMICK שזכה במקום השני בתחרות הבינלאומית שנערכה בצרפת ליצרני פסנתרים. מיוצר לפי ידע וחלקים מגרמניה, מצטיין בתכונות העיקריות — צליל, מגע, כוון, חזות, עמידות לאורך שנים, בנוי מעץ מלא. כולל אחריות ל־10 שנים, הובלה וכסא. אספקה מיידית

החל מ־**3,974** ש"ח. כולל מע"מ.

כל המציג מודעה זו בעת הקניה יקבל שי - תיק לתווים

בית YAMAHA
רשת כלי זמר

אנו מכבדים כרטיסי אשראי ויזה. אפשרות לתשלומים ב־

• מרכזים ראשיים: תל־אביב דיזנגוף סנטר, 03־298251; • רמת־גן: קניון איילון, 03־707643; (פתוח במוצאי־שבת) • נתניה: הרצל 53, 053־39583;
• ירושלים: רח' יפו 68, 02־226250; המלך ג'ורג' 10, 02־226082; • באר־שבע: קק"ל 71, 057־38779; קק"ל 187, 057־34533;
• חיפה: החלוץ 53, 04־664374; • צומת מוצקין ביאליק: שד' ירושלים 1 04־722071 • מעבדת שרות מרכזית: מבצע קדש 68 ב"ב טל. 03־708116;

כל המחירים המופיעים במודעה זו כוללים מע"מ והם לאחר הנחה ולתשלום במזומן.

מעט תכשירים קוסמטיים עומדים בקריטריונים של RoC

RoC PARIS

נוסחה היפואלרגנית לטיפוח בטוח

42.8% מהאלרגיות בפנים נובעות ממוצרי קוסמטיקה

דווקא את המקפידה כל כך לטפל בפניך עלולה להפגע...
מגע עם מוצר קוסמטי תמים וריחני עלול לפתע למלא את פניך בכתמים אדומים. וההסבר לכך פשוט. תכשירי הקוסמטיקה הרגילים מכילים חומרים מורכבים. במצב של רגישות או חולשה מאבד העור את כושר ההגנה שלו, ואז עלול אלרגן מסויים לחדור ולעורר אלרגיה שהיתה רדומה עד כה. מרגע זה את בבעיה לכל החיים. משום כך עליך לטפל בפניך בחוכמה ולהשתמש אך ורק בתכשירים סופר בטוחים.

RoC פריז פיקוח רפואי קפדני

מוצרי "ROC פריז" מיוצרים תחת בקרה של מוצרי רוקחות בפיקוח רפואי קפדני. כל מרכיב העלול לגרות את עור הפנים מסולק מיד. לבחירתך עשרות מוצרים לניקוי, טיפוח איפור ושיזוף המותאמים לסוגי העור השונים.

הכניסה לבשמים אסורה

הבשמים הינם בעלי הרכב עשיר של חומרים טבעיים וסינטטיים, קשה לשלוט על מידת האלרגניות שלהם. מוצרי "ROC פריז" נקיים לחלוטין מבשמים.

רק 12 צבעים מותרים

רשות המזון והתרופות האמריקנית מאשרת כ־100 חומרי צבע, למאכל, קוסמטיקה ותרופות. המומחים של "ROC פריז" אישרו רק 12 מתוכם כבטוחים לחלוטין. לדוגמא: צבעי הכחול־ירוק העשויים מכרום וקובלט עשויים לגרות את אזור העיניים לכן תמצאי ב"ROC פריז" צבעי כחול־ירוק נטולי כרום וקובלט.

כמה שפחות חומר משמר, יותר RoC פריז

ב"ROC פריז" מקפידים להשתמש במרכיבים שנבחרו בקפדנות לאחר מחקר ופיתוח.
השימוש בחומרים משמרים צומצם למינימום ונבחרו רק חומרים בעלי פוטנציאל גרוי נמוך ביותר. מדיניות זו מחייבת את החברה לפתח תהליכי ייצור מיוחדים וחדשניים.

ייצור סטרילי עד האריזה ועד בכלל

חדרי הייצור במעבדות "ROC פריז" אטומים והציוד עובר סטריליזציה לפני כל תהליך ייצור. האויר המוחדר לחדרים מסונן ומטוהר על ידי קרניים אולטרא סגוליות. האריזה מתבצעת באותו אגף ללא מגע יד אדם.

אריזות מיוחדות - בטוחות יותר

שמירה על טריות תכשירי קוסמטיקה ונקיונם מחייבת אריזות מיוחדות. מרבית מוצרי "ROC פריז" נארזים בשפופרות אלומיניום מצופות מבפנים או בבקבוקי זכוכית ולא בצנצנות מצועצעות בעלות פתח רחב המאפשרות חדירת זיהום חיצוני.

הרכב המוצרים ותאריך אחרון למכירה מודגשים על האריזה.

חפשי את RoC פריז בבתי המרקחת

ברחבי העולם, בפריז, פרנקפורט, מילנו וארה"ב, תמצאי את מוצרי "ROC פריז" אך ורק בבתי מרקחת.
"ROC פריז" מקפידה על כך שמוצריה, המיוצרים ברמה רפואית, ימכרו בסביבה שתבטיח פיקוח מירבי וייעוץ מקצועי.

RoC פריז - תכשירים היפואלרגניים לטיפוח בטוח.

פניך חשובות מכדי שתעשי בהם נסיונות. טפלי בהם במוצרים טובים ובטוחים שיעשו אותם יפים יותר ויגנו עליך מפני הפתעות בלתי נעימות...
עברי ל"ROC פריז".

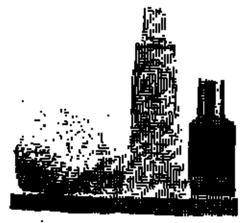

משתלם להצטרף למועדון RoC

כרטיס חבר במועדון ROC יזכה אותך בהנחות ובמבצעים במשך השנה.
גזרי את התלוש, מלאי ושלחי לפי הכתובת:
מ.ד.י. פרמצבטיקלס, ת.ד. 2096, הרצליה פיתוח 46120.

שם ______
כתובת ______
קבוצת גיל:
□ 20-29 □ 30-39 □ 40+
סוג העור ______
עיסוק ______
לא משתמשת/משתמשת במוצרי טיפוח
פירוט ______
אין לי / יש לי בעיות בעור
פירוט ______

RoC
הטיפוח הבטוח

מתנה אלגנטית לפסח
תיק RoC חינם
על קניית 3 מוצרים*

* פרט לסבון, מקלון שיווף ועפרון לעיניים

הקניה הכדאית ביותר לפסח • הקניה הכדאית ביותר לפסח • הקניה הכדאית ביותר לפסח • הקניה הכדאית ביותר לפסח • הקניה הכדאית ביותר לפסח

מדריך קניות לחג הפסח

הכל ב-24 תשלומים

אספקה לפסח!

[...]שמות הגדולים בעולם עכשיו לפסח ב-24 [...]שלומים עם אחריות ושרות תדיראן. זאת [...]זדמנות שלך ליהנות ממוצרי החשמל [...]שוכללים ביותר בעולם ולשלם בנחת ב-24 [...]שלומים חודשיים שווים

[...]שוים לשער הדולר היציג, לפי ריבית של כ-40% לשנה).

[...]בכפוף לתקנון הנמצא בחנויות החשמל המובחרות

[...]פחות ל-

12 תשלומים שקליים שווים

התשלומים באמצעות כרטיסי אשראי

ויזה דיינרס ישראכרט

תנורי בישול ואפיה

אשפי המטבח הצרפתיים אצלך בבית לפסח תנורי בישול ואפיה, תנורי בילט אין, וכיריים גז. כמו כן מיקרוגל סימנס, בוש ורוזייאר.

החל מ-61 ש"ח לחודש

שווה ערך לכ-

$37 לחודש.

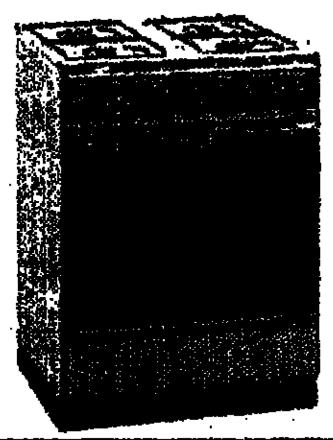

ROSIERES

FAURE

וידאו

השמות הגדולים בעולם: סימנס, סאבא ונק

החל מ-118 ש"ח לחודש

שווה ערך לכ-

$72 לחודש.

NEC

SIEMENS

SABA

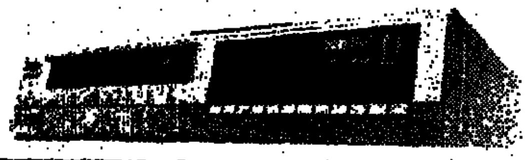

מזגנים

[...]קעמן לקיץ עם מזגן תדיראן - מזגן הייצוא של [...]ראל.

[...]חלון החל מ-61 ש"ח לחודש

[...]ערך לכ-

$37 [...]

[...]מפוצל החל מ-129 ש"ח לחודש

[...]ערך לכ-

$79 [...]

תדיראן מחשבים

מחשבים ביתיים: קומודור 64 המחשב הנפוץ ביותר בבתי-ספר בתוספת טייפ

החל מ-43 ש"ח לחודש

שווה ערך לכ-

$26 לחודש.

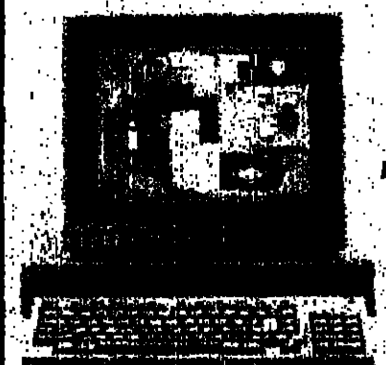

מחשבים עסקיים

החל מ-111 ש"ח לחודש

שווה ערך לכ-

$67 לחודש.

מדיחי כלים

עידן חדש בהדחת כלים.

מדיחי הכלים המעולים של סימנס או בוש.

החל מ-99 ש"ח לחודש

שווה ערך לכ-

$61 לחודש

SIEMENS

BOSCH

טלוויזיות

[...]טלוויזיות הטובות בעולם סימנס וסאבא

[...]החל מ-91 ש"ח לחודש

[...]ערך לכ-

$58 [...]

SIEMENS

SABA

NEC

תדיראן

קשר בראל

תן מקרר ישן וקח מקסי גלאקסי

לקראת הפסח יוחלף כל מקרר ישן מכל סוג ומכל תוצרת במקרר החדש - מקסי גלאקסי

תמורת המקרר הישן תקבל 225 ש"ח

לקראת הפסח צריך הרבה מקום במקרר.

החליפי למקרר עם המקפיא הענקי. - מקסי גלאקסי.

★ היחידי עם התקן האמריקאי הישראלי, הקנדי והצרפתי.

★ היחידי עם תא הקפאה ענקי - 160 ליטר (30 ליטר יותר ממקרר נו פרוסט אחר).

★ היחידי עם גב פלדה.

עכשיו במבצע החלפת מקררים מקסי גלאקסי ב-24 תשלומים.

ועוד יתרון חשוב! הטרחה בפינוי המקרר הישן והובלתו, כולן על חשבוננו חינם (בעת אספקת מקסי גלאקסי).

הכמות לאספקות פסח מוגבלת, הזדרזו!

24 תשלומים - ואספקה לפסח!

המבצע לפי מחירון 1.3.87. פרטים ותקנון המבצע בחנויות החשמל המובחרות

ויזה דיינרס ישראכרט

מדהים! ההבדל בין שיחה בינעירונית בפלא־פון לשיחה מטלפון ציבורי הוא 20 אג' בלבד!

אם חשבת ששיחה בינעירונית בפלא־פון עלה הרבה יותר מאשר מטלפון ציבורי – טעית. מפני שדקה אחת של שיחה בינעירונית (מת"א לחיפה למשל) עולה בשעת העומס 1 ש"ח בפלא־פון (וזהו תעריף שיא). ואילו מטלפון ציבורי – 80 אג' (4 אסימונים). ואם איתרע מזלך לצלצל מבית קפה או ממסעדה, תשלם בעד דקת שיחה 1.60 ש"ח לפחות!

וזהו רק אחד היתרונות של שיחה בפלא־פון על פני שיחה מטלפון ציבורי או מבית קפה.

כשברשותך פלא־פון אינך צריך לרדת מהכביש ולחפש טלפון, אינך צריך למצוא מקום חניה, לחכות בתור שהטלפון יתפנה, איש אינו שותף לשיחתך ואינו מאזין לה; ובנוסף, כל אחד יכול להתקשר אליך. הפלא־פון במכוניתך ועומד לרשותך בכל עת.

שים לב! שיחת טלפון לארה"ב ממשרדך עולה 5.30 ש"ח לדקה ואילו בפלא־פון – התוספת היא 70 א"ג בלבד!

ומה עם הזמן שאתה חוסך?

מוטורולה תדיראן
תקשורת סלולרית בע"מ

קרמינצקי 16 תל־אביב, 03-388307
חיפה, טל. 04-725092
ירושלים, טל. 02-716346

בזק
החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

פלא-פון

טלפון מהפכני נייד בחיוג ישיר

כדאי

מאת ג. יפ...

פדי קר
לוקחת את הרגליים לידיים

יש מי שלוקחת את הרגליים לידיים... וגם ללב. PEDICARE סדרת מוצרי טיפוח ופינוק לכף הרגל. רגל יפה ומטופחת היא רגל בריאה. חדש! פדיאודורנט: ריסוס אחד מונע זיעה 8 ימים! פדי ג'ל + אלוורה: דיאודורנט מרענן ומחטא. פדי קרם: קרמים לריכוך ועינוג כף הרגל, גם בתוספת אלוורה. חדש לידיים: מוצר מהפכני DRY-UP, מונע הזעה. לא עוד ידיים לחות. טוב לאנשים העובדים עם הידיים ועם... אנשים.

האביב מגיע. הקיץ מתקרב והרגליים נחשפות. הגרביים מסתלקות והסנדלים באות. גם מצב הרוח משתפר בדרך כלל. יוצאים יותר. מבלים יותר. נמצאים בתנועה. פתאום, רואים את הרגליים. שלום רגליים. מה שלומכן? לא כל כך טוב, הן עונות בשפה המיוחדת להן. מזג האוויר הישראלי מסתבר אוהב להראות את הרגליים. אך הוא אינו מתייחס אליהן ברכות מיוחדת...

סדרת PEDICARE לוקחת את הרגליים... ללב

הרגליים, הן החלק הפעיל ביותר בגופנו. כשאינן רצות הן הולכות. כשאינן הולכות הן עומדות ורק חלק קטן מן היום הן נחות. הן נושאות במלוא משקל גופנו. לעיתים קרובות, גם יציבתנו המודרנית ונעליים לא נוחות, מוסיפות עומס יתר לרגלינו העסוקות.

„פדי קר", סדרת תכשירים מתקדמת לטיפוח כף הרגל באה בדיוק בזמן, כדי להקל על הרגליים, לעדנן ולפנקן.

רבות דובר על הקשר בין בריאות ליופי. הקשר הזה מתקיים גם ברגליים. מסתבר, כי רגליים יפות ומטופחות הן רגליים בריאות.

ואומנם, בשנים האחרונות, זכו גם הרגליים, שהיו בבחינת „רחוק מן העין רחוק מן הלב", ליתר תשומת לב, ונמצא כי רגליים מטופחות משרות הרגשה נעימה יותר בכל הגוף. גם גברים תפסו את הפטנט ובעולם הרחב, טיפול ופינוק הרגליים הם שיגרה אצל נשים וגברים כאחד.

כיצד עוזרת סדרת „פדי קר"?

סדרת „פדי קר" דואגת לרגליים ביום ובלילה. היא שומרת על רגל רכה ועדינה וכתוצאה רגל בריאה יותר, במצבה הטיבעי יותר. כף רגל עם כריות רכות, כמובן, תורמת להליכה נעימה וקלה.

תכשיר ראשון ומהפכני שראוי להזכירו הוא „פדיאודורנט". זהו ספריי ריחני ויעיל לכפות הרגליים. הוא מחטא, מונע תופעות לא רצויות וריחות לוואי. כל ריסוס מעניק לפחות 8 ימים(!) של הרגשה נפלאה.

מומלץ במיוחד לחיילים(!) לספורטאים! לחובבי נעלי התעמלות להליכה! ולכל מי שאינו מתעצל לרסס 2 שניות, אחת ל־8 ימים בלבד!

דיאודורנט אחר המוצע על ידי „פדי קר" הינו „פדי ג'ל" + 25% אלוורה. התכשיר מרענן, מצנן ומקנה הרגשת נוחות מקסימלית לכפות הרגליים. צמח האלוורה, בעל תכונות המרפא המצויינות, מעניק לרגל את אותה תחושת נועם ואווריריות שהוא מקנה בשימוש בתכשירי פנים. חומר אנטיספטי המצוי ב„פדי ג'ל", חשוב ביותר לחיטוי ולהרגשת רענ... הנדרשת בקיץ. התכשיר נספג נק... ובמהירות והוא נוח ביותר לשימוש בכל ע...

בין התכשירים המרככים המוצעים בס... „פדי קר", נמצא ה„פדי קרם", שהינו ... מיוחד לטיפול בעור הקשה בכפות הרג... ובמרפקים. הקרם מכיל גליצרין ול... שהשפעתם מרככת ונעימה ביותר. ... תכוף בו, ימנע תופעת עור קשה, סדקים ... והתפתחויות לא נעימות.

הוא מתאים במיוחד למזג האוויר הישר... נוח ונעים במיוחד לשימוש, מפנק אמיתי.

מרכך נוסף מהסדרה הוא „פדי קרם" + אלוורה. זהו קרם מומלץ לאנשים הנמצ... בתנועה רבה, או מרבים בעמידה.

הקרם שומר על כף רגל גמישה ונעי... ומעניק שעות רבות של פינוק ונועם לרגל.

תוכלו להשיג את תכשירי „פדי קר" ברשתות השיווק, בפרפומריות ובבת... המרקחת ברחבי הארץ.

המחירים: פדיאודורנט: 7.80 ש"ח; פדי ג'ל: 5.80 ש"ח; פדי קרם 6.60 ש"ח.

מה זה פודיאטריה?

הפודיאטריה היא ענף ברפוא... המודרנית המתמחה בטיפול בבעיות כף הרגל. כף הרגל, מסתבר, היא מק... חשוב לעצבים רבים והיא אחראית לתחוקת משקל הגוף ולתמיכה נכונה ב... מדע הרפלקסולוגיה גילה לפני אלפי שנה את מוקדי העצבים בכף הרגל, אשר בטיפולי לחיצה נבחנים מקום של מחלות ומחושים שונים. בארה"ב ובאירופ... הפודיאטריה היא חלק חשוב ובלתי נפרד מן הרפואה. חשיבות רבה מיוחסת בתחום זה לרפואה המונעת. השימוש במוצרים מתאימים למניעת הזעה, פטריות ועור קרני, ומנע בעיות ... והוא מומלץ ביותר לנבריאים ולבשום.

ו־DRY-UP דואג לידיים...

בעיה אחרת נפוצה ביותר, היא בעיית ההזעה בכפות הידיים. אלה הסובלים ממנה, היו מוכנים לשלם כל מחיר כדי להיפטר מתופעה מטרידה זו. ראיון במקום עבודה חדש, פגישה עם בן או בת זוג חדשים... והידיים המזיעות מסגירות את הכל. את המתח וההתרגשות והעצבנות. לא נעים. בוודאי לא מעורר את הרושם החיובי הראשון, הרצוי. אבל, זוהי תופעה פיזיולוגית ידועה ונפוצה ביותר. רבים סובלים ממנה לעיתים קרובות והיא עלולה לפקוד כל אחד.

אי הנעימות שמסבה התופעה הוא רבה. מי יודע כמה אנשים הפסידו ג'וב ... או פגישה רומנטית בגללה.

המגע של כף היד נפוץ ורווח ביותר בחברתנו. כף יד יציבה ויבשה, שנעים ללחוצה, מלמדת רבות על בעליה. בחברת „חלטים" היו מודעים לצורך האלמנטרי הזה. כאן נכנס „דרייאפ" (DRY-UP) לתמונה והוא פותר את הבעיות ביובש מושלם. מספר טיפות של „דרייאפ" בכפות הידיים יותן יבשות למשך שעות. העבודה הנהיגה נוחה ובטוחה יותר, העבודה יעילה יותר ובעוקר, התחושה ... מושלמת. אין כל חשש ... פתאום דווקא ברגע הלא נכון...

מה אומרים המומחים על DRY-UP?

[illegible]

הרזיה עם "מרזית"®

חידוש בלעדי בהרזיה - עכשיו ב"מרזי מורית"

השיטה המהפכנית "מרזית" — פיתוח שוויצרי ואמריקאי מיוחד - בלעדי עבור שיטת "מרזי מורית" — מותאמת לך עכשיו בכל ימי ההרזיה. ללא תרופות!

הכמוסות המהפכניות והמשקה החדשני ב"מרזית" משולבים זה בזה בשיטה מדוייקת — ומותאמים לך ע"י הצוות הרפואי בתוך תכנית ההרזיה — בין הארוחות (ולא במקום הארוחות!).

הכמוסות והמשקה ב"מרזית" — בנוסחא טבעית וללא כל תרופה - מעניקים לך ביחד עם תכנית מרזי מורית שיטת הרזיה בטוחה בתוך הקלה — בפיקוח רפואי.

הצוות הרפואי במרזי מורית מתאים עבורך תכנית אישית להפחתת 3-10 ק"ג בכל 10 ימים ותכנית לסילוק השומנים, המותאמות לנתוניך — בשילוב התכשירים הבלעדיים לריכוזי השומן.

צוות יועצות מנוסה מעניק לך ייעוץ ועדוד יום־יומי בכל תקופת ההרזיה וגם לאחר מכן.

150,000 גברים ונשים שהצליחו — הם ההוכחה להצלחה שלך!

— 24 שעות ביממה — מרזי מורית שולחת לביתך: הסבר לשיטה + הסבר לתכשירים לריכוזי השומן + הסבר לכמוסות המהפכניות והמשקה החדשני ב"מרזית" + הוכחות מצולמות להצלחה + שאלון הרשמה מדעי.

עכשיו: 02-663125, 02-663126, 02-630423, או: את התלוש.

תוכנית ההרזיה בביתך תוך 48 שעות!

שירות מיוחד להרשמה מיידית

למענך, שירות מיוחד של "מרזי מורית". ניתן למסור פרטים אישיים, לצוות היועצות, לצורך מילוי שאלון ההרשמה, באמצעות הטלפון, בכל יום, בין השעות 08:00-16:00.

תוך 48 שעות, תגיע לביתך תכנית ההרזיה האישית שלך, ומיד תוכל להתחיל לרזות.

תמם אילנה, מעלה אפרים, ד.נ. בקעת הירדן, הפחיתה 13 ק"ג ב־20 יום.

האביב הזה — אביב 1987 — מביא מהפכה אמיתית בהרזיה. באביב הזה יש לך הרזיה בטוחה בריכוזי השומן — ובדרך הקלה והבריאה. להתענות ב"ניסויים מוזרים" של "מכשירים אלקטרוניים" על הגוף "פלאים" תמוהים למיניהם (שצצים ...) — עכשיו, יש לך סוף סוף — החידוש המהפכני בהרזיה שיטת מרזי מורית, בפיקוח רפואי, בישראל עם 10 שנים של נסיון ועם 150,000 חברים גאים. השיטה לך מדי יום הוכחות מצולמות שם וכתובת מלאים).

מיוחד — עשיר בויטמינים ומינרלים, ביחד עם הכמוסות המהפכניות — ללא תרופות — בנוסחא צמחית בלעדית לשיטת ההרזיה. הצוות הרפואי במרזי מורית משלב את מערכת המשקה והכמוסות ב"מרזית" — בתוך תכנית התזונה האישית שלך — בדרך מיוחדת בין הארוחות (ולא במקום הארוחות!) — מה שמבטיח לך שיטת הרזיה מהירה ובריאה ללא רעב וללא תרופות.

בנוסף מתאים עבורך הצוות הרפואי תכנית אישית להרזיה ולסילוק ריכוזי השומן המותאמת לנתוניך ואורח־חייך, בשילוב עם התכשירים הבלעדיים לריכוזי השומן — מה שמבטיח לך כי בכל 10 ימים תפחית גופך 3-10 ק"ג ודווקא באיזורים "הבעייתיים" שלך.

צוות יועצות מנוסה מעניק לך בכל יום ייעוץ ועדוד פרטי — בכל תקופת ההרזיה ולאחר מכן.

הרזיה מהירה ובריאה בלעדית — ללא תרופות

... למענך ע"י הצוות הרפואי ... בניו־יורק, עם הצוות PHARMACKON INTERNAT... בשוויץ והצוות ... בלעדית עבור שיטת ההרזיה ... שלך.

הרזיה עם "מרזית" - עכשיו

כן, ההרזיה שלך מתחילה כבר ברגע זה — רק עם מרזי מורית.
כל שעליך לעשות הוא לחייג (24 שעות ביממה) לקבלת ...

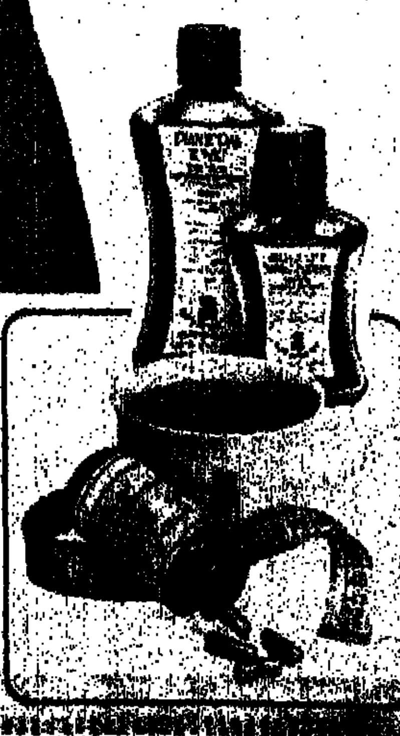

מרזי מורית בע"מ
רח' אלפסי 30, ת.ד. 4456
ירושלים, 91043

נא שילחו לביתי — חינם: חומר הסבר מפורט לשיטה + הסבר לכמוסות ולמשקה "מרזית" + הסבר לתכשירים הבלעדיים לריכוזי השומן + הוכחות מצולמות + שאלון הרשמה מדעי — ללא כל התחייבות.

שם ______

כתובת ______

יהלומים מסתתרים ב סופר 7

חדש ובלעדי - מכיל פרוטאין להגנה על עור הידיים

כשר לפסח

סופר פרס - בכל בקבוק

חברת נקה גאה להכריז על מבצע פרסים ע נקי ומלהיב!
בכל בקבוק של סופר 7 תמצאי דיסקית פרס, קלפי את הכיסוי - ותמצאי את הפרס שלך! בכל בקבוק מסתתר פרס!

ואלה הפרסים:

100 טבעות יהלומים • 4 טיסות לאירופה (ללא מיסים)

מבחר מוצרי נקה.

תוקף הדיסקיות עד 30.6.87

* (לפי תקנון המבצע הנמצא במשרדי נקה)

סופר 7 - רק הפרס מוסתר

סופר 7 - הוא נוזל הכלים היחיד בבקבוק שקוף המציג לראווה בגאווה את תכולתו. נוזל כלים ללא משקעים וללא חלקיקים.

סופר 7 - הוא אל סבון (Ph 7), חסכוני ומרוכז. 36% חומר פעיל. מקציף, מנקה, מבריק.

סופר 7 - גם ידייך חשובות. היחיד המועשר בפרוטאין ולורמיד. להגנה וטיפוח עור ידייך.

סופר 7

את יוצאת ברווח נקי!

נקה

חדש

ארון קיר אמיתי

(תפור למידה - וניתן להעברה)
עם סגירה לתקרה

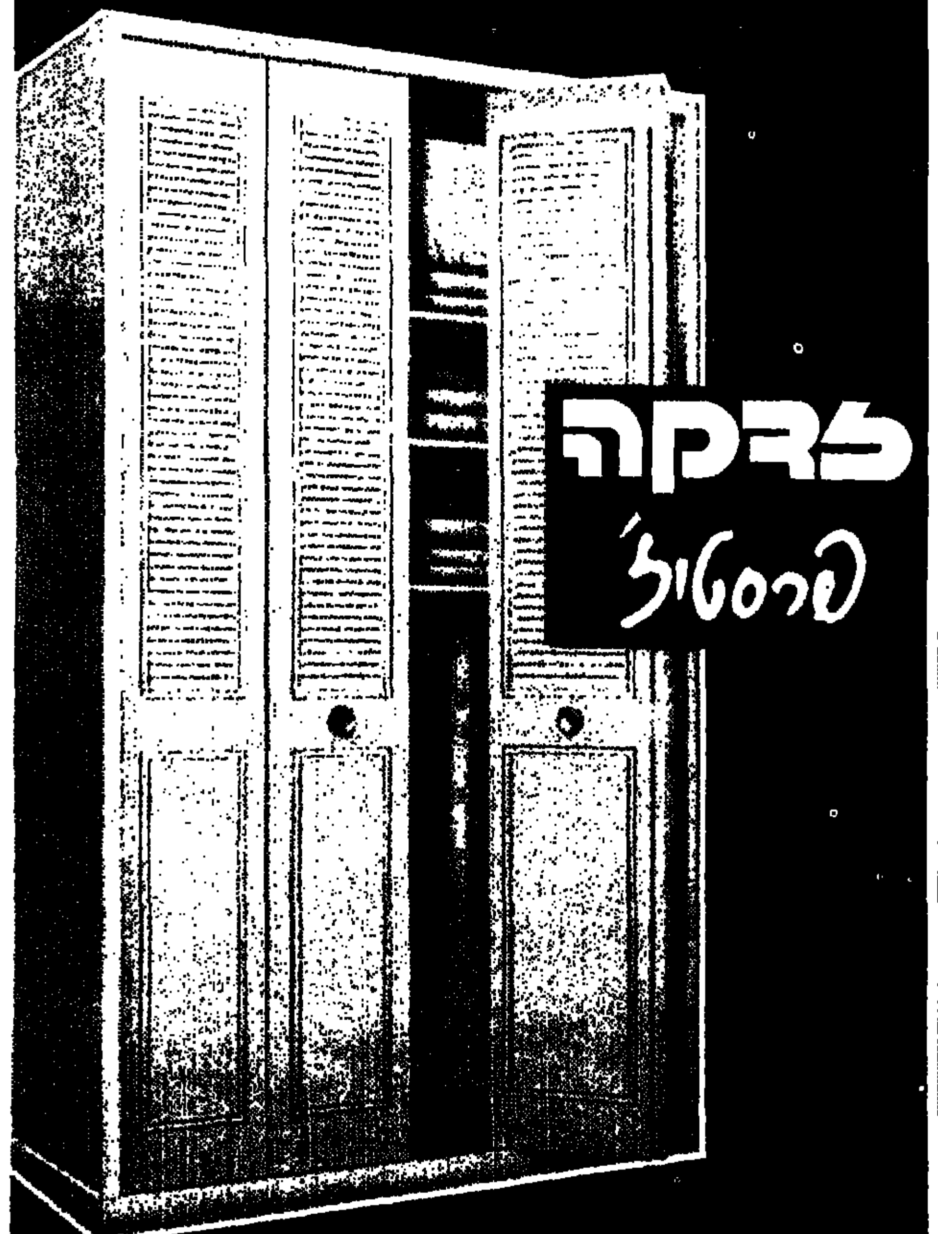

זדקה המומחה מס' 1 בארץ לארונות קיר יוצא עם זדקה פרסטיז': ארון קיר הכולל גם דפנות, רצפה ותקרה בגימור ובאיכות הידועה של זדקה.

אפשרויות רבות לסגירת הארונות במבחר דלתות זדקה הבינלאומיות בפרזול זדקה המיוחד תוך שימוש בטכנולוגית ארונות מתקדמות.

פתוח במוצ"ש
חנות המפעל
אור יהודה עמל 1

מבצע הכרות — אספקה לחג
ושלם אחרי הרכבה
ובתנאי שתשלום יחל ב-2.6
עד 10 תשלומים שקליים
לכרטיסי אשראי.

זדקה טכנולוגיה בארונות

חנויות המפעל ברחבי הארץ:
ת"א: ריזנון סנטר • ת"א: גורדון 43 • חיפה: הרצל 95 • מפרץ חיפה: סקאנדיה ההסתדרות 217 •
ירושלים: בנין האחים ישראל, שלומציון המלכה 18 • כרמיאל: הגליל 23 16 • נתניה: סקאנדיה מרקט •
אזור התעשיה ... 1 • חדרה: הגיבורים 88 • ב"ש: טרומפלדור 27 • פ"ת: מוהליבר 18 •
... סוקולוב 6 • רחובות: שד' בן צבי 38 • חולון: סוקולוב 74 • אור יהודה: העמל 1, אזור התעשיה

כמה תחסוך אם "תבריג זאת בעצמך"

עד 50% חסכון אמיתי בהברגת חדר נוער מודולרי מקסים בעיצוב מיוחד של סקאנדיה
החודש גם מבצע רהוט מלא לבית - כדאי להתרשם.

סקאנדיה מציגה לציבור הצרכנים חדר נוער מעוצב מרשים, בשיטת הרכבה מיוחדת: "תבריג זאת בעצמך" שיטה זו חוסכת להורים מאות שקלים מבלי שיתפשרו באיכות או בעיצוב החדר. חדרי הנוער הינם מודולריים, מאפשרים אין סוף שילובים, ובאים בגימור מושלם, בצבע אלון וקרם בהיר. שיטת ההברגה העצמית קלה ונוחה, החלקים מגיעים ארוזים בקרטון ונוחים להובלה.

תשלום אחרי פסח
במבצע מיוחד תקבל את כל רהיטי סקאנדיה לפני החג ותשלם החל מ-2.5.87 גם תשלום ראשון מתוך 12 תשלומים שקליים יחל בתאריך זה - לבעלי כרטיסי אשראי בלבד.

צרכן נבון לא יסלח לעצמו, באם יפסח מהשוואת דגמים ומחירים המצויים בשוק הרהיטים הישראלי עם חדר ילדים דגם שיר של סקאנדיה.

חדר נוער דגם שיר ברוחב 2.40 מ' הכולל ארון, שולחן כתיבה ומיטה (ללא מזרון) וספריה 698 ש"ח בלבד.

פתוח במוצ"ש
ת"א בוגרשוב 27

סקאנדיה

... • מפרץ חיפה: כביש המפרץ אי פי סי • ירושלים: זדקה, בנין האחים ישראל, שלומציון המלכה 18 •
... 24 • נתניה: אזור התעשיה סקאנדיה מרקט • הרצליה: סוקולוב 80 • ראשל"צ: ויבוטינסקי 54 •
... סוקולוב 21 • אור יהודה, אזור התעשיה העמל 1

מזנון דגם "מודולר"
... בצלום 269.- ש"ח.

... מזנון דגם מודולר במאות שילובים ... ספרה ...

בסופו של דבר, הרי הוא ישאל את אשתו...

עם היד על הלב, מי לדעתך עומד מאחורי ההחלטות החשובות בחיי המשפחה של היום?

המחשבה השמרנית הגורסת כי גברים מחליטים על קניית דירות ומכוניות והנשים בוחרות את מוצרי המזון ותכשירי הניקוי - פשטה את הרגל.

העיתון	מס' הקוראים מכל הגילים	מחיר האינץ' הבסיסי בש"ח	מחיר לאלף קוראים בש"ח
ידיעות אחרונות	2,009,582	87.25	0.04
לאשה	865,162	36.-	0.04
מעריב	760,068	87.25	0.11
במחנה	236,229	39.-	0.16
את	264,952	70.-	0.26

בישראל של שנות השמונים מתקבלות ההחלטות החשובות במשפחה ע"י שני בני הזוג במשותף, כאשר לאשה השפעה מכרעת דוקא על התחומים הנחשבים "גבריים": דירות, מכוניות, תוכניות ביטוח, שרותים בנקאיים ועוד.

מחקרים חברתיים שנערכו לאחרונה בישראל הוכיחו כי כדי להשפיע על הגבר הישראלי, יש להשפיע קודם כל על אשתו. והדרך הכדאית ביותר להשפיע על אשתו היא לפרסם בלאשה.
מדד יוקר הפרסום מוכיח כי **כל מודעה שאתה מפרסם בלאשה מגיעה ליותר נשים מאשר כל אחד מהעיתונים היומיים בישראל** (להוציא את ידיעות אחרונות). לפרסום בלאשה אורך חיים של חודשים רבים והוא עולה לך הרבה פחות!
בפעם הבאה שתרצה לשכנע גבר - עשה זאת בדרך הקלה, חפש את האשה בעתון לאשה.

חפש את האשה. פרסם בלאשה.

7 ימים

14
הפלת המיגים
וסמך. הרוסים הפרו את ההבנה. המלכודת פעלה. עכשיו מותר לגלות • אל"מ אביאם סלע

17
הצד האתי
'מבט שני' הוקדש למחתרת היהודית. מה בעצם ראית שם? • פרופ' אבישי מרגלית

20
לקראת הגמר
נבני ת"א, למרות הכל, מגיעה לשער האירופי. מה קרה בדרך? • רפאל נאה

24
מולארד והשאר
תולדות הטעויות הפוליטיות האחרונות. רקע, מגמות • אולי אזולאי־כץ

28
אל השורש
מירי זמיר, לשעבר מלכת־יופי, לאחר טראומה משפחתית, מגלה את עצמה • ג'ודי ניר־מוזס

30
פסק דין
בית המשפט הציל את ד"ה קדרון מאלילת דם פשוטה. התובע המשטרתי פרש בינתיים • אהם ראובני

חייקה גרוסמן. תצלום: עדנה בר־רומי. נכנסה לכנסת בגיל 50. במובן מסויים, הפכה לסמל, נכס לאומי, מקובלת על הימין ועל השמאל

מירי זמיר, דוגמנית. תצלום: ג'ירמי הינקל. מבינה את החיים על פי עקרונות פילוסופיים מורכבים וחדשים עבורה

רוזל דיין, במשחק של מכבי תל אביב. תצלום: יוסי רוט. למשחק הגמר יגיע נשיא המדינה. מכבי נשארה הקבוצה של המדינה

חייקה גרוסמן
לאחר ביקור אחד במשפט דימאניוק, חדלה להופיע בבית המשפט. הנוף הרוחני של חברת הכנסת מטעם מפ"ם, ניצולת שואה, חברת קיבוץ • אריאלה רינגל־הופמן

38
עוזב קיבוץ
ג'ואל קנטור ומאבקו בכפר־מנחם. הסיפור הישן והעצוב של האמן והקיבוץ • ענת טל־שיר

42
חיילי הרשע
ספר חדש של תום שגב, הוצאת „דומינו", מציג את הצד היומיומי־העובדתי של מפקדי אס.אס מן השורה • יגאל סרנה

46
בית הדסה
פרק נוסף ואחרון מתוך „אחים יקרים", סיפורה של המחתרת היהודית • חגי סגל

50
סידן לכל
בשנה שעברה, שמנו כ־400 מיליון דולאר תמורת יוגורט ומוצרי חלב. מכרו לנו בריאות, נעורים, ניקיון. קנינו, ונקנה גם בשנה הבאה. תעשייה גאה • לאה אתגר

63
מזל טלה
המזל הראשון בגלגל המזלות, משתייך לקבוצת מזלות האש: התחלות חדשות, מלחמות ומאבקים להגשמת אידאלים • האסטרולוג אולך פקר

לפני שאתם מחליטים לגור ביחד כדאי שתדעי עליו ה-כ-ל:

רק הוא יודע לעשות את זה ב־8 דרכים שונות!

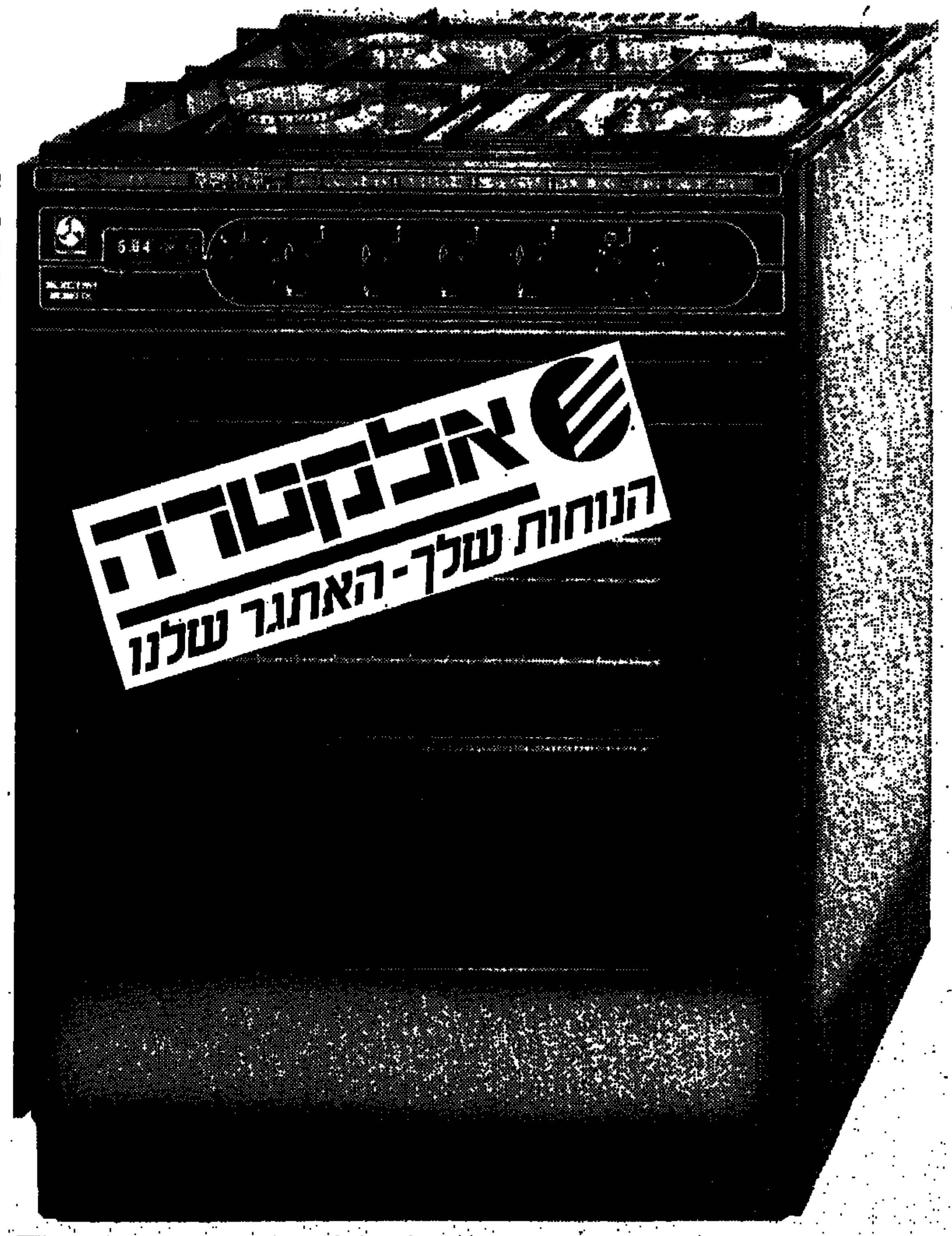

1. השיטה המשולבת - שילוב של טורבו + גוף חימום עליון וגריל. לאפייה מהירה והשחמה חיצונית.

2. שיזוף מהיר - שילוב של גריל ומאוורר. מתאים לתבשילים הדורשים השחמה חיצונית תוך שמירה על הנוזלים.

3. אפייה מאווררת - אפייה בשיטה הרגילה + מנוע טורבו.

4. חמים וטעים - טורבו + גוף חימום בהספק נמוך - מתאים לשמירת מזון מחומם וחימום מזון מוכן.

5. הפשרת האווירה - מנגנון הפשרה מהיר לקפואים למיניהם.

6. מאפיית הטורבו - פיזור שווה של החום מבטיח אפייה אחידה ועמוקה, תוך חסכון בזמן (3 עוגות במכה אחת!).

7. גם בשיטה הרגילה - גוף חימום עליון ותחתון.

8. א-לה גריל - גוף חימום עליון (גריל) לשיזוף והשחמה, הקרמה וצליה.

וזה עוד לא הכל...

מולטיסיסטם DL - הדור החדש של תנורי המולטיסיסטם. תנור חדשני ומעוצב להפליא. לבחירתך בצבעים לבן, חום וקרם.

תא אפייה קינג־סייז - בגודל 60×60 ס"מ, מתאים אפילו לסיר הענק שקיבלת לפני שלוש שנים... או ל־3 תבניות בבת־אחת.

מנגנון אפייה בפיקוד אוטומטי - כולל שעון ואפשרות תכנות מראש של זמן ומשך האפייה.

מבער ענק - כיריים בעלי 4 להבות, בהספקים שונים, עם הצתה אלקטרונית. קוטר המבער הגדול 10.5 ס"מ! (זוכרת, הסיר הענק שקיבלת לפני שלוש שנים!).

מגירת אכסון לתבניות - בתחתית התנור מגירה לאכסון נוח של תבניות האפייה.

עכשיו את יודעת, רק תנור אחד, "מולטיסיסטם DL" של אלקטרה, החברה שהביאה אליך את שיטת מולטיסיסטם.

מולטיסיסטם DL של אלקטרה

עידן חדש באפייה ובבישול. למענך.

את תנורי המולטיסיסטם של אלקטרה תוכלי להשיג במבחר צבעים ודגמים, כולל דגם גומחה (Built in) בחנויות אלקטרה ובחנויות החשמל המובחרות ברחבי הארץ

אב יאם סלע. במרכז המחלוקת־הפוליטית של '87. ב־'70, מלכודת באיזור הפיטרול הרוסי

מלכודת לרוסים

אביאם סלע – הרוסים איבדו 5 מטוסים • עכשיו מותר לגלות

אל"מ אביאם סלע: „ההחלטה להלחם ברוסים היתה החלטת ממשלה • היא נוסחה באורח חד־משמעי: לא להסתפק במגע עם הרוסים, אלא להפיל אותם • להערכתי, זו אחת הפעמים הבודדות שממשלה מחליטה מראש להלחם במעצמה באופן מודע ולא מקרי"

באביב 1970 – הגיעו למצרים טייסי יירוט רוסים, שקיבלו על עצמם את ההגנה האוירית על מצרים, מלבד איזור תעלת סואץ.

עם הזמן, הרחיבו הטייסים הרוסים את נתיבי טיסתם עד סמוך לחזית. ישראל שמרה תחילה על איפוק ונמנעה במכוון ממגע עמם.

לאחר נסיונות חוזרים של הרוסים ליירט את מטוסינו, הוחלט לטמון להם מלכודת ולהביס אותם בקרב־אוויר מתוכנן.

אל"מ אביאם סלע, היה אז סגן מפקד טייסת פאנטומים, והשתתף בקרב־האוויר עם הטייסים הרוסים.

להלן תיאורו את הקרב/מלכודת.

■■■

זמן רב ציפינו לקרב עם הרוסים. משלב מסויים, הוא היה פשוט בלתי נמנע. הרוסים הפרו את ההסכמה השקטה ששררה בינינו וביניהם. היה מעין הסכם, לא רשמי כמובן, שהם לא חודרים לטריטוריה שלנו ואנו לא נכנסים לתחום של 30 ק"מ מהחזית.

פעמיים הם פגעו בהסכם העדין וניסו ליירט מטוסים שלנו. הפעם השניה התרחשה ב־25 ביולי 1970, כששני טייסים רוסים ניסו ליירט סקייהוק שלנו, שהפציץ מטרות באיזור העיר סואץ.

הסקייהוק נפגע בזנבו, אך הצליח לנחות בתחום ישראל.

לאחר התקרית הזו היה ברור, שאי אפשר לעבור לסדר היום ולהבליג על ההתגרות הרוסית. מאותו יום, העימות היה רק שאלה של זמן.

■■■

זו היתה התקופה הסוערת, לדעתי, בתולדות חיל־האוויר.

היא החלה עם קליטת הפאנטומים, והתעצמה באינטנסיביות במקביל למלחמת ההתשה.

בשנה אחת, 1970, התפרסנו על חזית רחבה מאוד: צילומי עומק, גיחות עומק, 'בומים' בקהיר ובדמשק, תקיפת טילים, קרבות אוויר יחודיים והמוניים, פיתוח תורות לחימה ושימוש בלוחמה אלקטרונית, לראשונה, באופן מאסיבי.

עבורנו, טייסי הפאנטום, הכל היה חדש ולווה בהתלהבות ובתיאבון מבצעי שהלך וגדל.

היו לנו התפתחויות מרשימות וכשלונות כואבים. יום אחד שכולו חגיגה, ולמחרתו – התכנסות פנימה לאחר אבידה של חבר. זו היתה תקופה קשה ודחוסה, שבסיומה התעשרנו בנסיון מבצעי שלא יסולא בפז.

■■■

ההחלטה להלחם ברוסים היתה החלטת ממשלה. היא נוסחה באורח חד משמעי: לא להסתפק במגע עם הרוסים, אלא להפיל אותם.

להערכתי, זו אחת הפעמים הבודדות שממשלה מחליטה מראש להלחם במעצמה באופן מודע ולא מקרי.

במחלקת מבצעים התגבשה תוכנית המלכודת: רביעית מיראז'ים תגיע לאיזור מפרץ סואץ, כביכול, לגיחת צילום.

אם הרוסים יתפתו ויזנקו לקראתה, יגיעו לאיזור מטוסים שלנו, פאנטומים ומיראז'ים, ויירטו את המיגים בקרב אויר.

המבצע תוכנן ל־29 ביולי, אך נדחה ביום בגלל היסוס מדיני.

■■■

הטייס הרוסי היה תעלומה לגבינו. לא ידענו עליו מאום. ידענו שלא היה לרוסים נסיון קרבי מזה זמן רב, אך לא היכרנו את שיטות הקרב וההגנה שלהם.

בצהרי ה־30 ביולי, נשלחה רביעיית המיראז'ים – המיראז'ים חדרו לאיזור הפיטרול הרוסי, כ־15 ק"מ מאיזור החוף, בחלק הדרומי של מפרץ סואץ.

המלכודת אכן פעלה כמתוכנן: הרוסים זינקו לקראתה בחרווה רבה משלושה שדות סמוכים. תחילה הגיעו לאיזור שתי רביעיות של מטוסי מיג־21, מהדגם החדש ביותר, ומיד לאחריהן שתי רביעיות נוספות. המטוסים הבריקו בצבע חדש ונוצץ, כאילו יצאו זה עתה מקו היצור. הם פנו לכיוון נקודת־הפניה

...ל המיראז'ים, ושם השליכו את הבירונים.

...קנ הזה.

■■■

...נורי זו היתה הפתעה מסויימת, כי ...אני לגיחה בתחושה שלא יצא ממנה דבר. ...היה של המבצע ביום, והעובדה שטסנו זמן ...ק ואינו הרבה אווירונים במכ"ם, אך לא ...נו מפגש – כל אלה גרמו לי להאמין, ...קנ המיוחל לא יצא אל הפועל.

...יתי מספר שניים בזוג הראשון, שהוביל ...בהו נרדנו, את הזוג השני הוביל אהוד ...קן ז"ל. המרחק בין המיראז'ים והמיגים ...ין והתקצר – ובאיזור הקרב הצטבר כוח ...הי וכ. היו שם עשרות מטוסים. הרוסים ...לוו רביעיה ועוד רביעיה ועוד רביעיה – ...ד הגיעו לעשרים מטוסי מיג־21.

...מלם היינו תריסר: שמונה מיראז'ים ...ונעה פאנטומים.

■■■

...ה היה הקרב הגדול ביותר שנערך עד אז ...ית המצרית. היו באוויר הרבה מטוסים, ...בן טיכלי דלק, המון טילים.

...ווסס הגדול היה להכנס לסנדוויץ' או ...יגגס באחד המטוסים.

...ור אחד היה ברור מעל לכל ספק: ...יסים נפלו בפח.

...ים סבור שיש להם עסק עם מטוסי צילום ...ווטשים, וראו בכך הזדמנות טובה להפיל ...זם.

...זמנם אנחנו הצבנו את המלכודת, אך היוזמה לקרב היתה רוסית. הם אלה שפתחו בו.

■■■

עד שהרוסים הבינו מה קורה, היה כבר מאוחר.

אשר שניר ז"ל, במיראז', יירט את אחד המיגים. המיג נדלק תוך שניות, והטייס קפץ והחל צונח מגובה 30 אלף רגל.

זו היתה תמונת הפתיחה של הקרב, ובעצם, גם תמונת הסיום – כיוון שהטייס נותר באויר זמן ניכר לאחר שהקרב הסתיים. הוא גלש באיטיות לעבר הקרקע והיה היחיד שראה את כל הקרב. בלהט הקרב השתמשנו בו בתור נקודת ציון ודיווחנו אחד לשני בנוסח: „נמצא עשרה ק"מ מהצנחן..."

כתוצאה מהצפיפות ומריבוי המטרות, היו מקרים שאיימנו אחד על השני. הבלגן הזה חייב כל אחד מאיתנו להילחם לבדו – כל מטוס לעצמו.

הרוסים תימרנו במכנים ובכודדים, אבל לא איימו עלינו ברצינות. הם שיגרו המון טילים סתם, ללא כיוון וללא מחשבה.

אביהו ואני הסתובבנו שם ומזימה בלי שהצלחנו להתמקד על אחד המיגים. כל פעם שכבר נכנסנו על אחד המיגים, בא אחר אחר מאחורינו. המיגים ירו מכל זווית ומכל מצב. אי אפשר היה לתפוס מיג בלי להכנס לסכנה. די מהר נפרדנו, כי חששנו שהקרב יגמר בלי שנפיל אפילו מטוס אחד.

■■■

גיליתי שאחד המיגים מנסה להיכנס אלי. הוא שבר, ניסה להרים את האף ועשה את כל הטעויות האפשריות.

הוא התפתה לתרגילים שלי ויצא מולי קדמי לעליון – מצב אידיאלי עבורי. התחלנו פניות בגובה 15.000 רגל. הוא גילה רמת מיומנות נמוכה מאוד. אחרי שתיים־שלוש פניות, צברתי מהירות והתקרבנו לגובה נמוך.

בגובה 2000 רגל הגעתי לטווח הרצוי, ושיגרתי טיל. הטיל נסע, הגיע, יצר פיצוץ גדול, ואני כבר התחלתי לחכך בגרוני.

אלא שמתוך האש הגדולה יצא המיג שלם לחלוטין. שיגרתי טיל שני, אך לפני שהוא פגע, המיג התפרק לחתיכות. כנראה, שהטיל הראשון פגע בו, אך לא היתה לי סבלנות לחכות לתוצאה.

■■■

הטייס קפץ. שברתי הצידה ובדקתי שאין שום מטוס מאחורי. נותר לי הרבה דלק ופניתי הביתה. בדרך ראיתי על הקרקע את המדורות של המיגים האחרים, ואת הצנחן שעדיין היה תלוי באויר, גולש מטה בקור המקפיא של 10.000 רגל.

אני מעריך שהוא היה כחצי שעה באויר. אנחנו כבר נחתנו, תיחקרנו, שתינו קפה והוא עוד ריחף באויר.

אם רוצים לדעת מה באמת היה שם – צריך ללכת אליו.

■■■

מעל אל־עריש, פגשתי במוביל שלי וראיתי שחסרים לו שני טילים, אחד מכל סוג. בתנועות ידיים סימנתי לו את השאלה: איך הפלת? באותה תקופה, היה לי כלב שכונה 'ספרו'. אביהו ענה במשפט אחר: „עם הכלב שלך..."

בבסיס היתה כמובן שמחה גדולה. עשינו בז נצחון, שטפו אותנו על הקרקע, והיתה קבלת פנים חגיגית.

היינו משוכנעים שהפלנו ארבעה מיגים. מאוחר יותר, על סמך מאמרו של חסנין הייכל, עורך 'אל־אהראם', הסתבר לנו שהרוסים איבדו בקרב חמישה מטוסים.

התברר גם שהשמחה לא היתה רק נחלתנו.

גם המצרים לא יכלו להצניע את השמחה לאיד.

עד לאותו קרב הרוסים טענו, כי הטייסים המצרים מופלים, כי אינם יודעים להפעיל כיאות את הנשק הרוסי. לאחר הקרב, יכלו המצרים להתגונן ולומר: הנה, גם אתם נופלים, והכל באשמת הנשק והמטוסים שאתם מספקים לנו...

הטענה הזו היתה נשוללת כל יסוד.

בקרב עם הרוסים הופעלה בהצלחה מלכודת שעבדה כמו בספרים, בדיוק לפי התיכנון.

ומעל כל, בקרב הזה עמד למבחן ניסיון שלנו מול הניסיון שלהם. לתחריר הטייסים שלנו, שהשתתפו בקרב, נרשמו במקובץ 59 הפלות. לאחר הקרב, המניין עמד על 64. העימות היה בלתי נמנע, וכך גם ההכרעה. ■

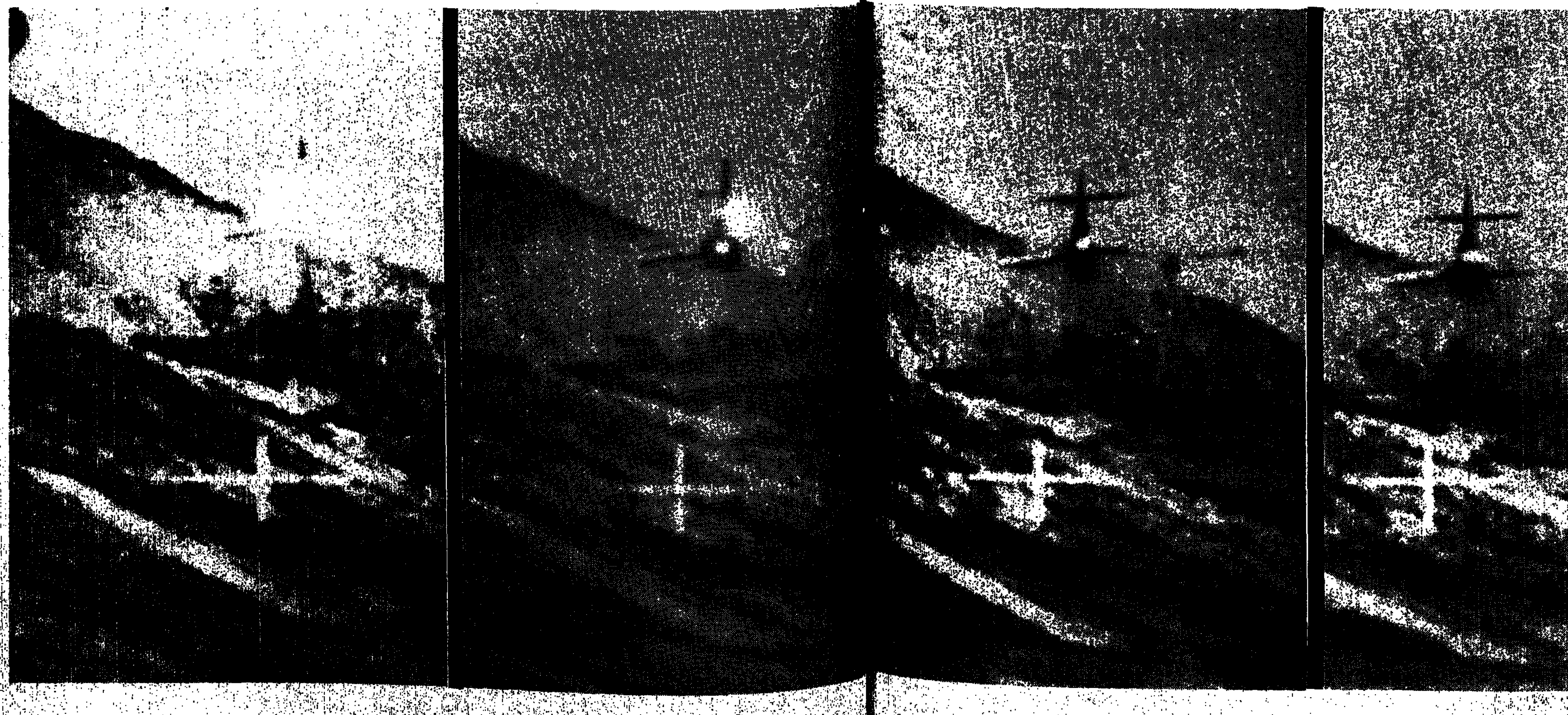

מימין לשמאל: השתלשלות הקרב הקצר, מרגע שהטייס הישראלי רואה את המיג בכוונת שלו, ועד שהוא ממקדו, ופוגע בו פגיעה ישירה – מתוך גיליון לייף, שהוצא במיוחד לאחר מלחמת ששת הימים. „בדרך ראיתי על הקרקע את המדורות של המיגים האחרים, ואת הצנחן שעדיין היה תלוי באויר, גולש מטה בקור המקפיא של 10.000 רגל. אני מעריך שהוא היה כחצי שעה באויר"

הפרק 'מלכודת לרוסים', מתוך 'חליפת לחץ – דפים בספר הטיסות של חיל האוויר', בהוצאת משרד הביטחון – ההוצאה לאור. המחברים, מירב חלפרין ואהרון לפידות. הספר יוצא־לאור בערב פסח הקרוב. עפ"י הסכם עם „ידיעות אחרונות"

היינו כחולמים

מאת אבישי מרגלית

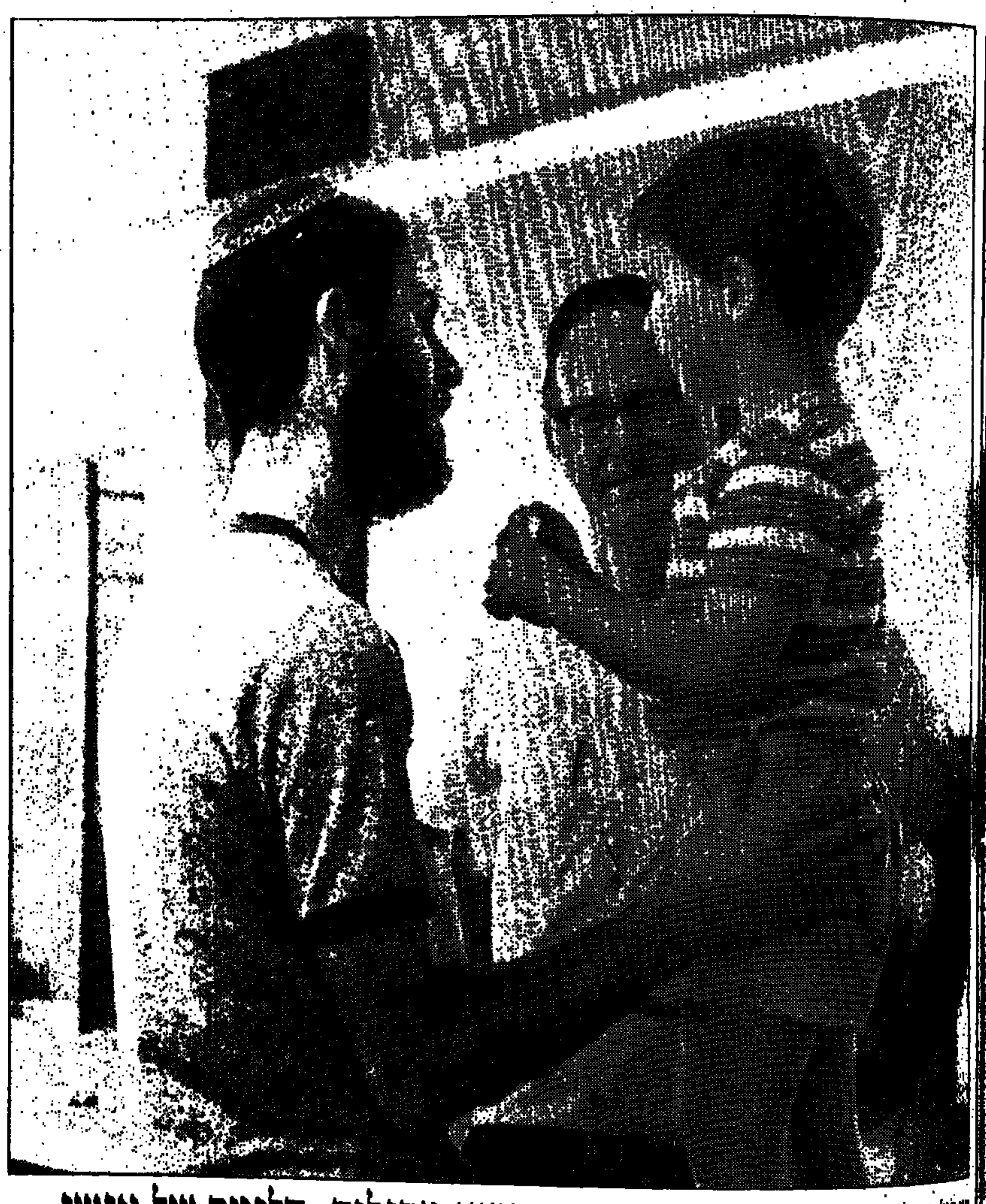

...סגל, אביו ובנו, בחצר בית המשפט בירושלים. המשמעות הפוליטית של המסע למען חנינה: יש תנועה מאחורי המחתרת.
צילום: זום 77

פרופ' אבישי מרגלית: חלומם של אנשי המחתרת היהודית הוא הסיוט שלנו ● תוכנית הטלוויזיה 'מפץ הגאולה', במסגרת מבט שני, חשפה עובדה מדהימה: אין בלבם חרטה

היה מי שרצה מאוד, מן הסתם, לראות את פניהם של אנשי מחתרת הטרור היהודי בתוכנית הטלוויזיה, "מפץ הגאולה", במסגרת "מבט שני", שבוע שעבר – חבלן המשטרה, סולימאן חירבאווי, האיש שפרק מוקשים להציל חיי יהודים וערבים. הוא לא יכול היה לצפות בפני האנשים שגרמו לעוורונו. חגי סגל, לו מיוחסת הפגיעה שגרמה לעוורונו של חירבאווי, תיאר בתוכנית הטלוויזיה את התנסותו, כ"התנסות מעניינת". מסקרן איך מתאר חירבאווי את התנסותו שלו.

אמם של האחים גיר, מרוצחי התלמידים במכללת חברון, שרה, בבית המשפט, "עוצו עצה ותופר". בכיין של אמהות הנרצחים לא נשמע.

הטיבה לומר הסופרת שולמית הר־אבן, באותה תוכנית: לקורבנות אין שמות ואין משפחות, רק לרוצחים ולמתקיפים יש גואלים וקרובים.

גואל כזה התגלה בדמותו של סגל־האב. היה לו מדרש תהילים משלו לפסוק "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". החולמים, לפי סגל, הם אנו, הצופים. הוא ובנו וחבריהם פקוחי עין לראות שהגאולה מתרחשת בימינו.

כל שנדרש מסגל הוא לעזור ולהאיץ את מהלך ההיסטוריה. 'התוכנית האלוהית לגאולה' ידועה לו; ובתוכנית זו, הערבים הם "תופעה זמנית".

עוכדי עבודה זרה של גאולה, אנחנו מכירים לא רק מכאן ולא רק מעכשיו. יהיו אלה מפענחי התוכנית האלוהית לגאולה, או מפענחי צופן מטריאליסטי דיאלקטי. לכולם משותף עניין אחד: שחרור מכל כבלי מוסר. ובעיקר, שחרור מדמוקרטיה "פורמלית".

כל שרשרת הוא אוונגרד מחתרתי על מנת להחיש את הקצב.

■ ■ ■

"אחים יקרים" קורא סגל־הבן לספרו, שפרקים ממנו מתפרסמים בהבלטה במוסף זה, בשבועיים האחרונים.

מי הם ה"אחים" של אותה מחתרת?

מחתרת הטרור היא הזרוע הצבאית של גוש אמונים. ממש כמו ש'אמנה' היא זרועו ההתיישבותית.

אמנם נכון, זה לא התחיל כך. אך מאז נחשפה המחתרת, אומצה אל ליבו של הגוש. כל פעילות הגוש לשחרור ה"אחים" היתה פעילות של מתן לגיטימציה למעשיהם. בתחילה בהיסוס ובקריצה, ואחר־כך בקול ענות גבורה.

ווהי, היום, המשמעות הפוליטית של המחתרת: יש מאחוריה תנועה.

■ ■ ■

טיעון אחר מדאיג, חוזר ונשנה במאבק לשחרור אסירי המחתרת: הלא ישראל שחררה 1150 מחבלים ערבים, ביניהם רוצחים אכזרים, ואילו את בניה היהודים היא משאירה בכלא.

ההשוואה מפלצתית. את המחבלים לא חננו. שחררו אותם, כי היו בידיהם בני ערובה. זו היתה איוולת קשה מצד ממשלת ישראל, אך לא מעשה זדון.

כדי שהאנאלוגיה עם המחתרת היהודית תתקיים, צריכה האחרונה לחטוף אזרחים יהודים ולהתמקח על שחרור רוצחיה מן הכלא. שחרור – אולי יקבלו אז, לא חנינה!

נחזור למספר 1150. 700 מהם נלקחו כבני ערובה, ללא משפט ונוהל, לצרכי פינוי שקט של צה"ל מלבנון. את אלה היו צריכים לשחרר גם ללא בני ערובה. הנורא הוא, שבעתלית, אנו, במו ידינו, הבאנו להכשרתם כקאדר לחיזבאללה.

ואולם, בין המשוחררים היו גם עשרות רבות של רוצחים, שנשפטו כדין בבתי הדין שלנו. שחרורם, כאמור, היה לשם פדיון שבויים. זה היה הצידוק המוסרי לשחרור המרצחים, גם אם היתה בו איוולת פוליטית.

הצידוק היחיד לשחרור אנשי המחתרת הוא, שהם רוצחים ומתקיפים ערבים.

צידוק זה, טוב בעיני כהנא.

אסור שיהא טוב בעיני נשיא מדינת ישראל.

בין כל אויבי ישראל, ששוחררו באותה עיסקה אומללה, מרושעים ככל שהיו, לא היו כאלה שעמדו לגרום נזק לישראל כמו הפעולה המיועדת של המחתרת להריסת מסגד כיפת הסלע.

את החורבן, לא את הגאולה, היתה פעולה זו מקרבת.

היה בה כדי להביא ג'יהאד מתמיד של העולם המוסלמי עלינו. לא ג'יהאד רטורי, אלא מלחמת נצח.

חלומם של אנשי המחתרת, הוא הסיוט שלנו.

רעיון המדינה הלאומית אינו רעיון גואל, אך מדינת ישראל באה לספק צורך חשוב אחר בהיסטוריה של עמנו: הצורך לנהל חיים של קולקטיב, תוך נטילת אחריות של גוף ריבוני.

המחתרת היהודית היא התחיה העמוקה ביותר תחת אושיות רעיון האחריות המדינית.

גוש אמונים הוא חזרת לחווית הטרום־מדינה.

שמענו את קריאת שני הרבנים הראשיים לתמיכה כספית באנשי המחתרת. די היה לראות את וילות אשמת־שומרון של אותם נזקקים, כדי להבין שתמיכת הרבנים הראשיים נועדה להיות מוסרית ופוליטית, ולא כספית.

היו פעם רבנים ראשיים אחרים. כברוז הרבנים הראשיים מ־1938, כתבו הרצוג ועוזיאל כך: "חלילה וחלילה לשום אדם מישראל אפילו להעלות על ליבו מחשבת פיגול של נקם בלי משפט ושל שפיכות דמי חפים מפשע למען התנקם על שכני אומתם וזרתם".

בנו של הרב הראשי הרצוג שוקל עכשיו חנינה לאנשי הטרור. חנינתם, היא הכרה במעשיהם. לא מעניין כלל באיזה רטוריקה ילווה הנשיא את השחרור, ועל איזה "כתב חרטה" יסכימו הוא ויהודה עציון.

שום חרטה לא נשמעה באותה תוכנית 'מבט שני'. החרטה היחידה מעברם היא זו: אנשי גוש אמונים עליכך, שבתחילה הסתייגו מן המחתרת.

היה צריך לראות את התוכנית המדהימה, כדי להבין את הקללה הנוקבת ויורדת עד תהום: "תיפח רוחם של מחשבי קיצין". ■

פרופ' אבישי מרגלית, מרצה לפילוסופיה באוניברסיטה העברית.

מבצע

לחצי מדינת ישראל המכבסת בטיפ

קחי טיפ וקבלי קלין לרצפה

ומה עם החצי השני?...

קחי ביומט וקבלי קלין לרצפה

ובנוסף תוכלי לזכות במכונית אדומה משגעת

SEAT MARBELLA

איך את זוכה? פשוט מאוד:
קחי אריזת טיפ 5 ק"ג או ביומט 3 ק"ג עם תוית המבצע.
כבר בחנות תקבלי מתנה: בקבוק "קלין לרצפה" - נוזל הרצפה החדש של קלין.

ומה עם מכונית ה-SEAT-MARBELLA האדומה?
שימי לב, על כל תוית מבצע מופיע מספר בן 6 ספרות שיעלה בגו...
ההגרלה תערך בפיקוח רואה החשבון של חברת "ויטקו" והמספ...
הזוכה יפורסם בעתוני הערב ב-24.4.87.
עפ"י התקנון ההשתתפות אסורה כמובן על עובדי "ויטקו" אבל א...
רשאית להשתתף מספר פעמים: ככל שתקני יותר שקיות של "טיפ"
או "ביומט" כן יגדלו סיכויי הזכיה שלך.
אז זכרי לשמור על כל שקיות המבצע עד 24/4,
המכונית האדומה ממתינה לך... והמפתחות בפנים.

קלין
Witco
ויטקו

מעכשיו לצבעונים יש פסים

לשלב לערבב, ולהתלהב!

מעכשיו, יש לכם עוד עשרות אפשרויות
לחגיגה צבעונית בחדר המיטות.
לוקחים את "צבעונים", מצעים חלקים
בצבעים חזקים, מוסיפים "צבעונים פסים",
מערבבים, משלבים ו...פשוט מתלהבים.
המצעים הצבעוניים של כיתן מיוצרים
באיכות משופרת:
50% פוליאסטר 50% כותנה ואינם
זקוקים לגיהוץ.
לפניכם מקצת מהשילובים האפשריים
של "צבעונים" ו"צבעונים פסים".
ערבבו ושלבו כיד הדמיון.

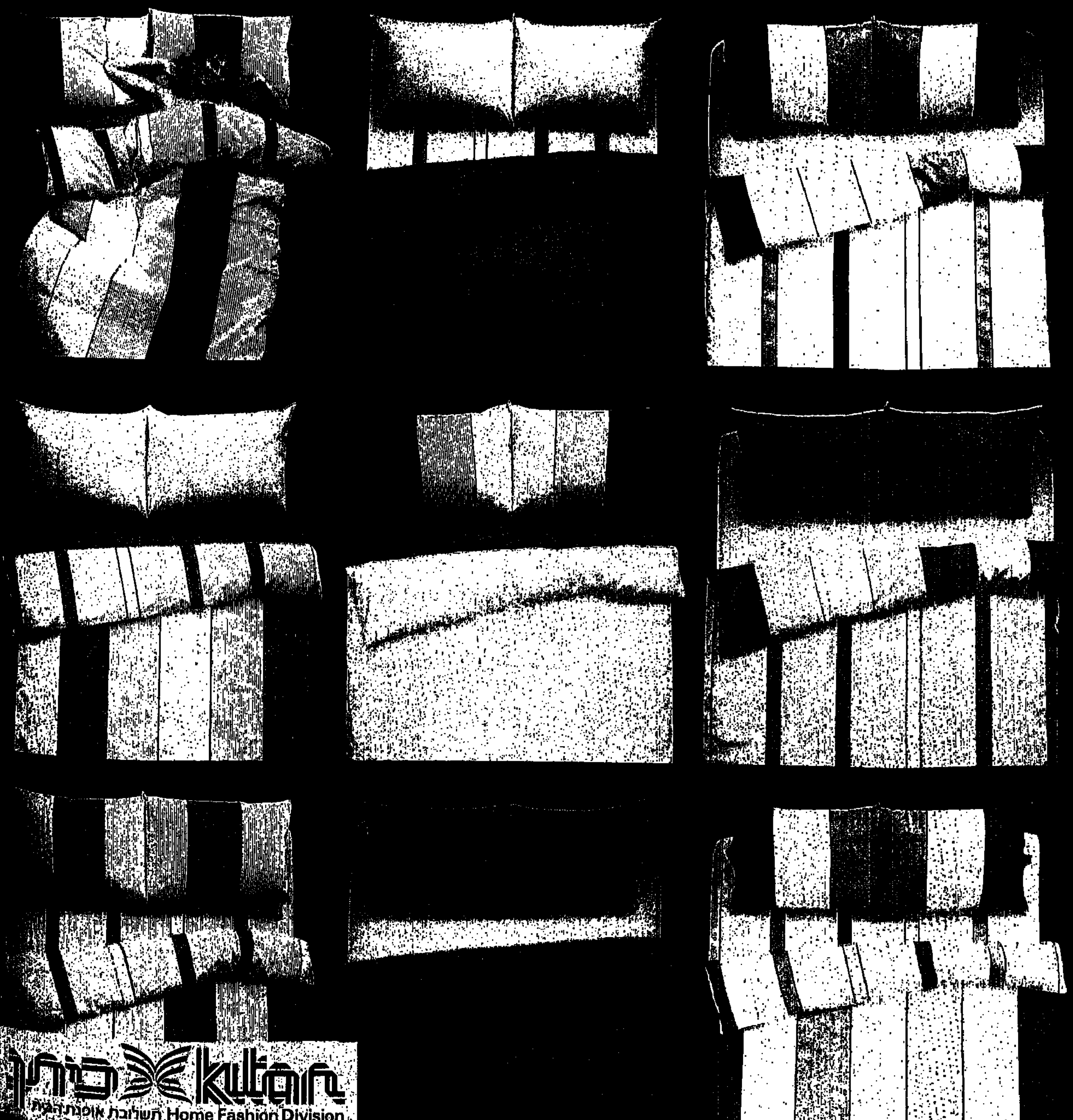

כיתן kitan
Home Fashion Division

בכל זאת, מכבי

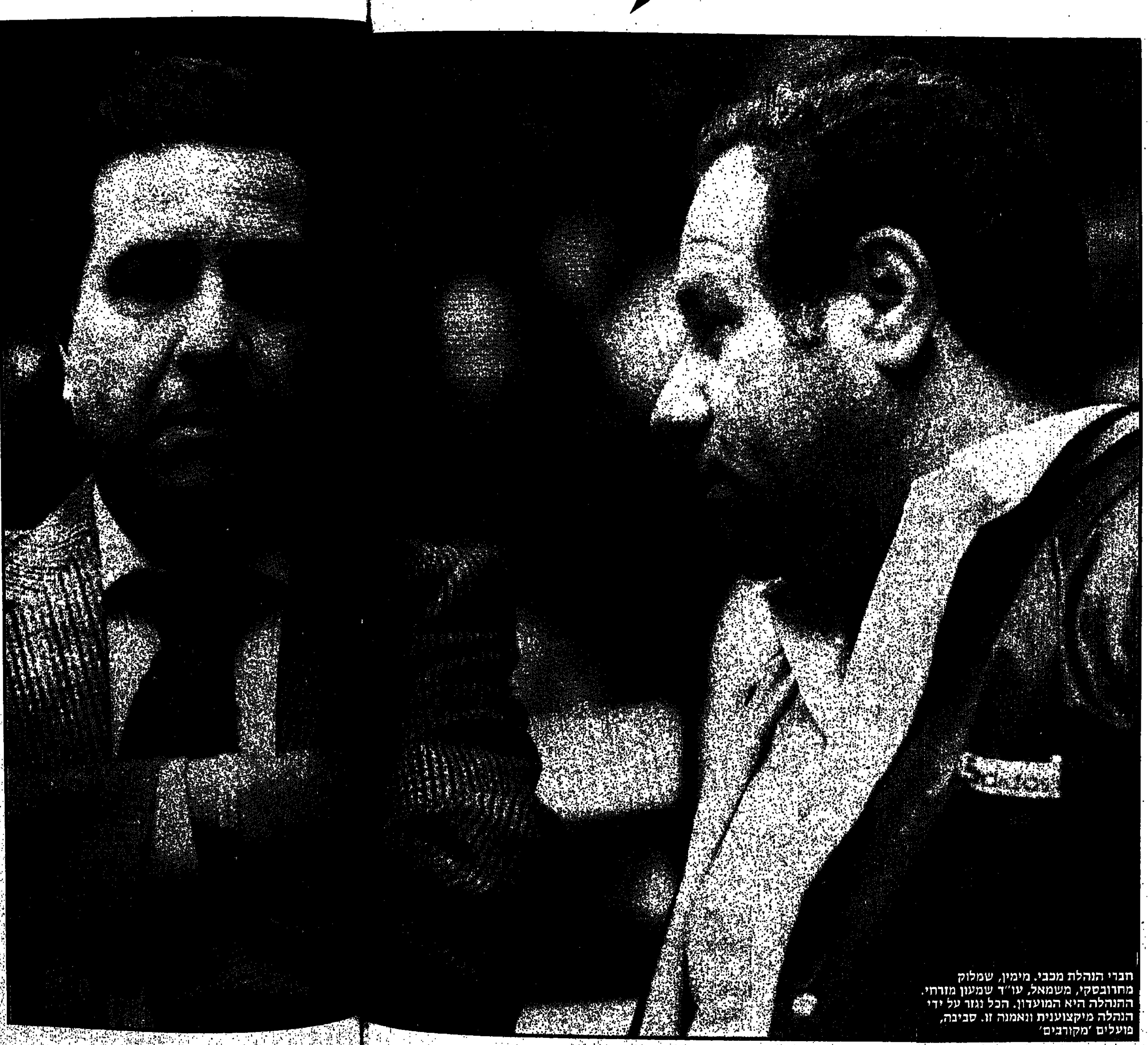

חברי הנהלת מכבי. מימין, שמלוק מחרובסקי, משמאל, עו"ד שמעון מזרחי. ההנהלה היא המועדון. הכל נגזר על ידי הנהלה מיקצוענית ונאמנה זו. סביבה, פועלים 'מקורבים'

הכל התחיל בתבוסה בחולון • הנהלת הקבוצה הבינה שצריך להחליף מהלך • המהלך החדש הוביל אותה לגמר האירופי

מאת רפאל נאה

תצלומים: יוסי רוט

משהו קרה בחולון, מתישהו במהלך משחקי הליגה הישראלית. מכבי ת"א חייבת משהו לחולון. שם, בחולון, במשחק־תבוסה נוראי, תוך משחקי גביע־אירופה, הנהלת מכבי תפסה שמשהו רע אכן קורה למועדון. ההנהלה לקחה את העניינים לידיים. מכבי החלה לצאת מהבוץ. התבוסה הוכיחה ש'אין רע בלי טוב'.

ביום חמישי שעבר, לפני שמונה ימים, במלון סאנבי, מרכז מדריד, פרצה שמחה חובקת־כל: גברים, בעלי חזות סולידית, התחבקו, התנשקו, ריקדו. זר לא הבין זאת. דקות קודם לכן, כישר להם עו"ד שמעון מזרחי, יו"ר מחלקת הכדורסל של מכבי, על ניצחונה של ז'אלגיריס־קובנה על אורטז הצרפתית (74:84), והבטחת מקומה של האלופה הישראלית במשחק הגמר, ב־2 באפריל בלוזאן, נגד קבוצת טרסר האיטלקית.

המשחק נגד ריאל־מדריד, שהיה בפתח, נשכח. דיוויד פדרמן, "עלית", ואודי רקנאטי "דיסקונט", העומדים בראש העמותה למען מכבי ת"א, הצטרפו לחוגגים. פחות ספונטאנים מהאחרים, בהחלט מאושרים.

■ ■ ■

היו שעות אחרות לגמרי. מכבי ת"א היתה כבר העונה עם הראש באדמה. אמצעי התקשורת לא החמיאו לה. מכבי הפסידה לטרסר מילאנו בבית (97:79), לאורטז (78:77) ולז'אלגיריס (82:74). המכות שספגו מאמצעי התקשורת היו קשות.

במכבי ת"א לא אהבו את המכות. הם הורגלו לעתונות שונה לגמרי. הנהלת הקבוצה דחתה את חשבון הרווח וההפסד לסיום העונה. ההנהלה ראתה שהקבוצה לא מתפקדת; ראו את מיקי ברקוביץ' ואת מוטי ארואסטי ככושר לקוי; ראו את הכל. לא הגיבו על התקפת העתונות. למכבי מדיניות־תגובה משלה, מיוחדת. היא רושמת לפניה את הביקורת ואת ההשמצות, ומגיבה במועד הנוח לה, על פי שיקוליה. פה ושם, מי מהנהלת הקבוצה מחה נגד הסיגנון העיתונאי 'החדש'.

את הכותרות שאחרי הנצחונות במילאנו, בבית על אורטז (87:106) ובתום הניצחון במדריד – אהבו במכבי יותר.

■ ■ ■

בתחילת משחקי בית הגמר, היתה תחושה, שהתגבשה להסכמה כמעט־כללית, שמכבי ת"א קבוצה זקנה; היחידה בבית הגמר שלא חידשה מאומה מבחינת שחקני הרכש; קבוצה המסיימת תקופה; קבוצה ללא תרגילים וללא תיחכום; עייפה וחסרת מוטיבאציה.

אנשים עקבו אחרי מכבי בשבע עיניים. הקבוצה התמודדה גם עם שלושה מיליון מומחי כדורסל ישראליים, שכל אחד מהם רואה עצמו מאמן בפוטנציה, ובוודאי פרשן־כדורסל מן המעלה הראשונה. כל תנועה נירשמה בעין־הציבורית, שהתמקדה במאמן, עוזר המאמן, ההנהלה, שחקני התיווך, איסטראטגיית הניהול וטאקטיקת המאמן.

מכבי נעשתה מעין צילום־מוגדל. העין הישראלית היתה עין־דנטגן. מתחת לכל, רחשה מעין היסטאריה כבושה. קשה היה לקנא בצבי שרף, המאמן. מיקי ברקוביץ' הוכנס ללחץ קשה, אם לא ממש בלתי נסבל. היה מי שהציע לו, במוסף זה, עם תחילת המשחקים, לפרוש בכבוד. עם ההצעה הזו, ברקוביץ' היה צריך לעלות למגרש. בקיצור, עם־ישראל 'שכב' על הראש של מכבי. פה ושם, ניתן היה להבחין בהתפתחותה של שמחה־לאיד מוקימת. לא מעט ישראלים היו רוצים לראות את מכבי 'על הפנים'.

■ ■ ■

מי שעקב אחר הקבוצה בעין מקצועית, לא בהכרת קנטרנית, ורשם לעצמו את נקודות התורפה, התלבט אם מדובר במשבר זמני, או בסיומה של תקופה.

מבחינת ההרכב – היה ויש למכבי ת"א כדורסלני חיזוק הטובים ביבשת, ושורה של שחקנים מצטיינים.

"חסר לה סנטר ברמתו; אין לה רכז מתאים; ג'ונסון ממשיך לזייף, ולא הצליח להוביל את מכבי ת"א לאף ניצחון גדול", 'זעקו' הכותרות.

עכשיו, לאחר מעשה ולקראת הגמר, זה מצחיק גם אותי. אבל, עם זאת נכון לומר שג'ונסון של סוף העונה אינו ג'ונסון של תחילתה – ודברים דומים אמורים לגבי ג'מצ'י, חן, מוטי וכל השאר.

■ ■ ■

לצד משחקיה בגביע אירופה, נחלה, כאמור, תבוסה גדולה בליגה, להפועל חולון (85:66). משקיף מהצד, אילו ראה את מכבי ת"א אותו ערב, היה מתרשם שהקבוצה גמורה.

לפי הרמה שהציגה במחצית השנייה, נגד הפועל חולון, מכבי היתה מתקשה לנצח את הפועל "איתן" גבת, שירדה לארצית.

במכבי ת"א שתקו. אכלו את הלב, אבל לא דיברו. הם נתנו את הגיבוי הדרוש למאמן, גם אם, בתוכם פנימה הבשילה ביקורת על צבי שרף.

מכבי נכנסה ללחץ מובן. ההפסד לחולון כמעט הצמיד את המנטאליות של הקבוצה למנטאליות הרגילה של הליגה הישראלית. כלומר, ההפסד כאילו סימל את שיוכה של מכבי לליגה המקומית, ולא עוד לצמרת האירופית.

ההכרה העצמית במעמד־האירופי של הקבוצה, היא סוג של דלק, עליו נעה הקבוצה משנה לשנה. דלק־יוקרה מיוחד במינו. דלק שהוא גם מנטאליות. וזו, המנטאליות, יוצרת את היכולת הנפשית לצאת ממצבי־משבר. ההפסד בחולון, שבא תוך קשיים מביכים בגביע־אירופה, הפר את האיזון הפנימי במכבי.

כלפי חוץ, הנהלת המועדון שמרה על השתיקה המאופקת שלה. בפנים, במועדון עצמו, קיימו שיחות ופגישות אינטנסיביות עם השחקנים. ראשי הקבוצה נתנו להם באני־אביהם.

רחוב־הכדורסל הישראלי תגג: מדוע לא הביאו בתחילת העונה מחליף לג'ונסון; מדוע לא הציעו לברקוביץ' ולארואסטי לפרוש; למה לא הדיחו את המאמן שרף והביאו תחתיו את רלף קליין.

הלחץ התעצם. מקורבים ואוהדים שרופים, כאלה שמכבי ת"א היא 'כל חייהם', דיברו מאחורי גב ההנהלה. צריך לזכור שמכבי היא הנהלת מכבי. הנהלה שאין דוגמתה בכדורסל הישראלי. הנהלה מיקצוענית, נאמנה, שהכדורסל ומכבי היא צורת־קיום ועילת־קיום מבחינתה.

הנהלה זו, הנראית לכמה אנשים ארוגנטית ואטומה קצת, עמדה באחד ממבחניה הקשים. הוטל ספק קולני בטיב שיקול הדעת המיקצועי שלה. הוטל ספק ביכולת שלה להתעדכן, לקרוא את מפת השינויים המתחוללים בה עצמה, ובירידותיה. דוגמה: האיטלקים חיזקו עצמם בבוב מקארו, כוכב אמריקני, לשעבר שחקן לוס אנג'לס. חיזוק שאמור היה לחייב את יריבות האיטלקים, בבית האירופי, בהסקת מסקנות, בהתערכנות.

■ ■ ■

צבי שרף. להוציא את קברניטי הקבוצה, ואת עוזר־חברו יאיר שרון, ואת אשתו רונית, וחברים לעבודה ב"אגר" וקבוצה קטנה של עמיתים־חברים (אישיים) למקצוע – שכבר עברו את הגיהינום לפיו "המאמן תמיד אשם" – איש לא שם עליו.

שרף הפך המושמץ הראשי. "המאמן החלש ביותר שהיה אי פעם לקבוצה". אמרו עליו שנעלי קודמו, ראלף קליין, קטנות עליו בכמה מספרים טובים.

שרף הקשוח, שידע בעבר לספוג בקורת, הפך קצר רוח, איבד מסבלנותו.

רוב העתונאים הפכו מבחינתו לאויבים. הבקורת שהטיחו, "לא היתה מקצועית", הוא סבר כי מהכתובים נודף ריח נקמנות. צניקה הפך פקעת עצבים. מקורביו ידעו לספר, כי זו העונה האחרונה שלו במכבי ת"א.

■ ■ ■

שרף נשאר בשלו. הוא רחה אחת לאחת את הביקורות. ביקש לנגח את אלה שאמרו/כתבו/ביקרו כי לקבוצה אין תרגילים. בשלב מסויים, הודיע כי אינו קורא יותר עתונים. אבל, המשיך לדעת מי כתב מה. חברים לעבודה, עוזרו וידידים דיווחו לו.

לא איבד את ראשו, המשיך לעבוד קשה, והעביד בפרך את השחקנים. זו היתה תקופה קשה ביותר. שחקנים שהיו מתומכיו פירוט נגדו רעל. מבחינתם, הפך המאמן, ורק הוא, ל'נאשם', לאיש שבגללו הקבוצה לא תיפקדה. לשחקנים אלו לא היה אומץ להודות כי גם הם אשמים. ה'גרופיס', המסתובבים מסביב לקבוצה, נתנו לכדורסלנים תחושה שהם צודקים: המאמן הוא הגורם לכשלונות.

■ ■ ■

מכבי מוקפת 'גרופיס' (מורנבים). כשהקבוצה מצליחה, עולה מספר המורנבים. כשהיא כושלת, מתמעט מספרם.

לא כל המורנבים מבינים בכדורסל. אבל, ברכילות הכל מבינים.

בתקופת־המשבר, הרכילות צברה מאסה. חלק ניכר ממנה נבע מן ה'גרופיס'. היום, לאחר מעשה, יש המצפים מן ההנהלה שתנקה את אורוות־ה'גרופיס'.

המורנבים מגיעים למכבי כפי שגרופיס' מגיעים ללהקת־קצב מפורסמת. התהילה, השמות הנוצצים, התקשורת והדראמה מושכים אותם.

השתייכות למעגל־הפנימי של מכבי היא משאת־נפש של לא מעט אנשי עסקים ישראליים צעירים, קצינים בכירים לשעבר, אנשי־חברה. התשואות ההברתיות ברורות.

אחרי ניצחון החוץ הראשון העונה, בוודאי, הכל השתנה. שרף, שאינו מרבה לבטא את רגשותיו, למרי משהו, בפעם המי יודע כמה: הנצחון מכשיר אותו: הנצחון מוחק

את העבר; הנצחון הוא העניין האמיתי: אין תחליף לנצחון.

הניצחון הגדול במילאנו, והנצחון ההיסטורי במדריד, הקפיצו את מניותיו. קונים בלבד.

■■■

התבוסה בחולון היא זו ששינתה את מכבי ת"א. שרף, שרון, מגי, ברקוביץ', מזרחי, שמלוק וכל השאר, עשו הרבה חושבים אחרי חולון. מאותו רגע, חל שינוי במכבי ת"א: שילוב שלושה כדורסלנים גבוהים בחמישיה. שלושה גמוכים טובים אולי לליגה, לפלייאוף – אבל לא למסגרת האירופית. המאבקים החריפים מתחת לסל תובעים שלושה גבוהים: לי ג'ונסון (2.10), הווארד לאסוף (2.10) וקווין מגי (2.05) עם חן ליפין ועם...

■■■

ועם... התלבטות מיקצועית: מיקי ברקוביץ' או דורון ג'מצ'י.

כאשר אובחן אשתקד כי השניים אינם מסתדרים ביניהם, כי אין ביניהם שיתוף פעולה, כי אולי אינם יכולים לשחק בצותא – הגדירו זאת במכבי כפרי דמיונו של הכותב.

עתונאי ספרדי וותיק, פרשן כדורסל ידוע, שראה את המשחק האחרון נגד ריאל, מעל המרקע, הבחין בכך מיד: „אני מבין שמיקי ודורון לא יכולים לשחק בצותא".

הבעייה קשה ועדינה. לא הייתי רוצה להיות במקומו של שרף. כל החלטה שלו תפגע באחד מהשניים.

היכולת המסויימת, שהפגין מיקי בשורה של משחקים, הצביעה על הצורך בשיבוץ ג'מצ'י בחמישיה הפותחת, עם הגבוהים.

אבל, הוכח כי ג'מצ'י הוא הפחות פגיע מבין השניים. דורון, שלא פתח בחמישיה, עלה מהספסל כמו אריה, טרף את הסל והיריבים.

הישיבה על הספסל הינה בעייה קלאסית, פסיכולוגית וספורטיבית.

טל ברודי בזמנו לא כל כך השלים עם ישיבתו על הספסל. אבל, קיבל אותה. מיקי, בניגוד גמור לטל, רוצה לשחק 40 דקות.

בעונה הבאה, אם ירצה להישאר במכבי ת"א (ואני מניח כי כך יקרה) יתכן ויצטרך להשלים עם שהות מסויימת על הספסל, בפתיחה.

עניין היתוס. מיקי אינו 'עוד' שחקן במכבי ת"א. הוצאתו מהחמישיה, הייתה יכולה להביא לשבירתו. והמאמן, כמו הקבוצה כולה, רצו להפיק ממנו תועלת.

■■■

בעיית ברקוביץ'-ג'מצ'י חוזרה על עצמה לפני ובמשחק עצמו במדריד. אחרי ששרף ושרון סיכמו ביניהם כי אין מנוס אלא לפתוח עם שלושה גבוהים – חזרו לאלף, להתלבטות העיקרית: מיקי או דורון?

לא היה קל. שרף טייל סביב המלון לשאוף אויר, להירגע. גשם דק שירד הרגיע אותו, אבל לא עזר לו בבחירה.

מאמן מכבי ת"א, שהבין כי שיתוף שמונה שחקנים הינו מפתח להצלחה, הימר על מיקי.

בהימור הזה היה סיכון. דורון שנכנס בדקה ה־8, עם גרג קורנליוס, חולל את המיפנה. תיסכול הישיבה על הספסל נשכח. ג'מצ'י היה במיטבו. העתונאים הספרדים לידנו הזכירו עד להפסקה שוב ושוב את שמו, ובמחצית נטלו מאיתנו את כל הפרטים האפשריים אודותיו.

■■■

לא פעם היה נידמה לרבים כי דורון מקופח. שרף המשיך להלך על חבל דק, ועשה את הטוב ביותר שניראה מבחינתו, את הטוב ביותר לקבוצה.

מכבי ת"א איננה מכבי ר"ג, בה ג'מצ'י היה בעל הבית. אביו, יהושע, שנשאר עד היום אוהד הקבוצה הרמת־גנית, ישב ביציע ונהנה: דורון זרק מכל מצב, קלע לעיתים 50 נקודות, מבלי שאיש העיר לו על כך. דורון היה מכבי ר"ג והיא היתה דורון.

עיסקת ההעברה שלו למכבי ת"א היתה יקרה, במושגים של לפני שנתיים, כ־220,000 דולר, לא יקרה במושגים של הכדורסל האירופי.

ההתאקלמות היתה סיפור איטי, לעיתים קשה. דורון נאלץ להשלים עם המצב החדש במכבי ת"א: במשחקי־השיא העונה הפך לכדורסלן קבוצתי מהדרגה הראשונה: למוסר „אסיסטים" (מסירות לסלים) יוצא מהכלל; לשחקן הגנה מעולה; לאחד שקופץ חזק בריבאונד, והקליעות המוצלחות שלו. מטווחים ארוכים.

מאמן חיודע להפיק מהשניים, מיקי ודורון, את מירב התועלת, הוא איש מקצוע טוב.

■■■

מכבי ת"א, בסיכום, סיפור הצלחה. כפעם החמישית בגמר האירופי; זכתה פעם אחת בגביע הבינ־יבשתי; 17 פעמים רצופות באליפות המדינה. האכזבות של העונה נישכחו. כולם עסוקים בגמר.

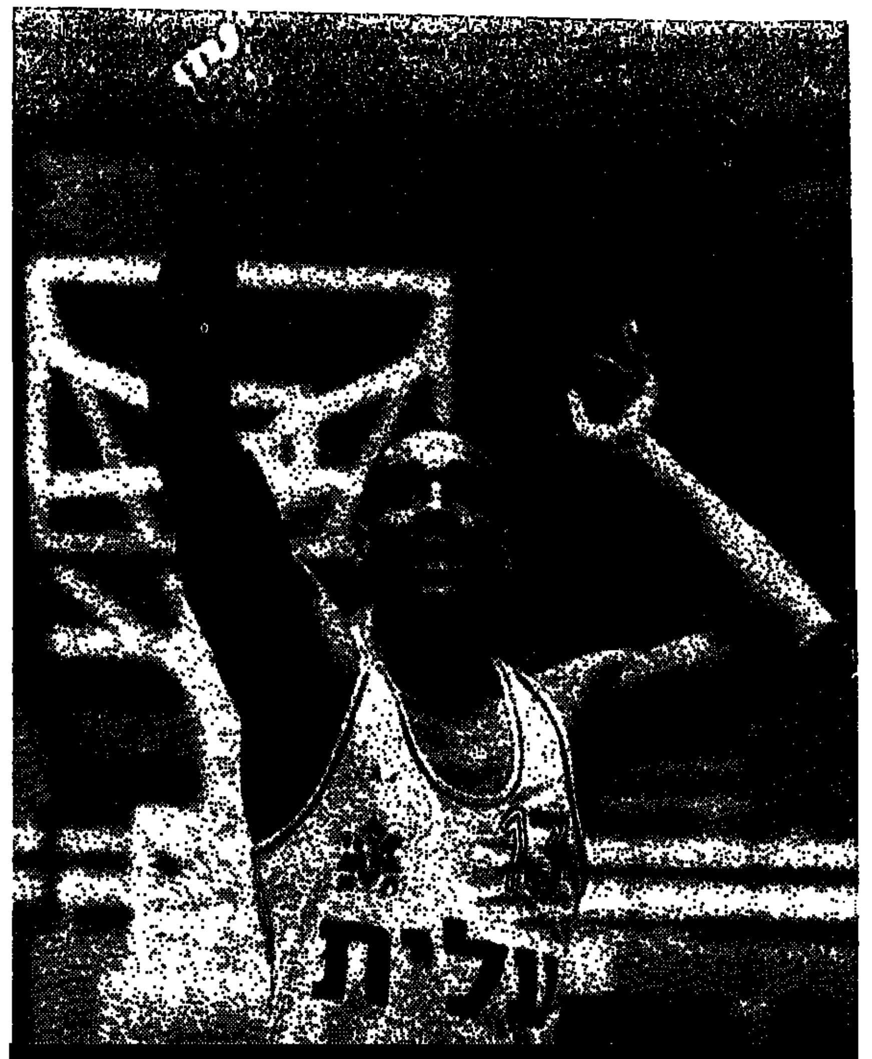
קווין מגי בפעולה. שחקני חיזוק מהטובים באירופה

צביקה שרף. עכשיו, הכל נראה אחרת

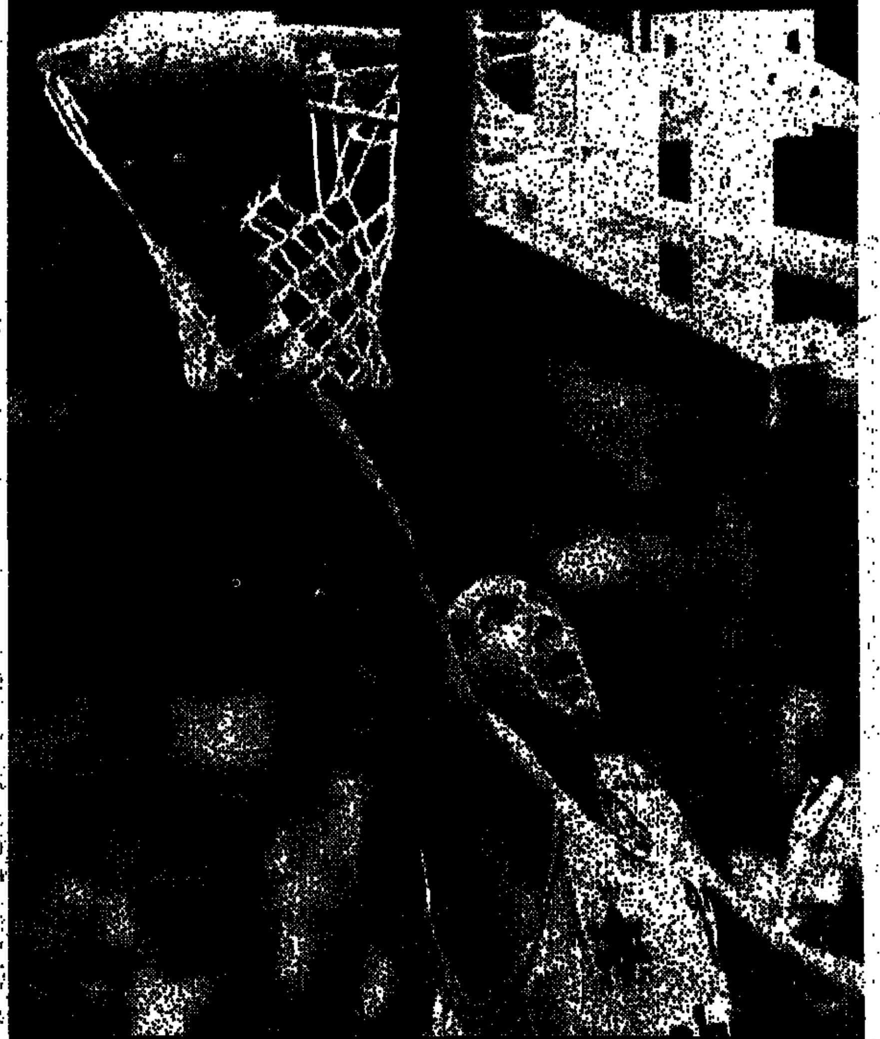
דורון ג'מצ'י בפעולה. פחות כבוד־אישי יותר שיקול קבוצתי

חייהם של מזרחי, שמלוק, ברנוביץ אבין פנאן ורול, הנהלת הקבוצה, וגם של האחרים, אלה שעל העבודה השחורה: יגאל שנק, אמנון שליין, רוני שטייניץ, יצחק פרנקל, שלום שמאי, ושורה של מקורבים – לא יהיו חיים.

הם יקבלו מאות פניות מאוהדים, שיבקשו לשריין לעצמם כרטיסים. ירוצו אליהם טלפונים עם בקשות דומות מרחבי תבל. אחרים יבקשו לשריין לעצמם מקום בטיסה עם הקבוצה, וחדר במלון בו יתגוררו השחקנים.

בשלב מסויים, אולי יכעסו, עסקיהם אולי יפגעו, במקום העבודה שלהם יכעסו שהם טרודים במכבי – אבל כל ה'מסביב' הזה מייחד את הקבוצה, עושה אותה לגדולה.

■■■

כאמור, מכבי הינה מנטאליות־ספורט בפני עצמה: חייבים לנצח, תמיד לנצח, כל קבוצה בארץ, בפערים ניכרים.

בכל מקרה, עדיין מדובר בבני ארם. אמנם הכניסו את ברקוביץ', לפני שנים, למוזיאון־השעווה, כאחד מגדולי האומה, אבל מדובר בסך הכל בגבר צעיר, חי, רגיש, ולא בערך־היסטורי. היו רגעים שלמיקי, למני, לג'ונסון, ולכל היתר, נמאס מהפזמון: לנצח, לנצח, לנצח.

לפני משחק קובע, הבחורים היו זקוקים לשקט, לא ל'ציונות'. אבל, האוהדים לא הניחו להם גם ברקות הנסיעה מן המלון לאולם.

ים של אנשים מחכה למכבי עם היציאה מהמלון. לעיתים פנים תרשות, סתם ישראלים שבאו במיוחד לראות את המשחק.

עו"ד מזרחי מבין לליבם. מגיעה להם 'סוכריה': נסיעה באוטובוס, בצוותא עם השחקנים. במילאנו, לטרסר, זה לא יקרה גם לא בריאל.

אבל, ל'קבוצה של המדינה', מכבי, חוקים משלה. זהו חלק מהמשחק ששמו 'מכבי תל־אביב'.

■■■

כשמדובר במכבי מדובר בתעשייה, בעסק. מעבר לישיבות ה'מטה', או 'פיקוד מכבי', כל אחד מהמופקדים על המלאכה מבלה לעיתים שעות, ביום אחד, על הטלפון, והנושא הוא אחד: מכבי – מילוי בקשה של ארואסטי; בקשה של קווין מגי לקחת את אשתו, מלאני, לנסיעה בחו"ל; מחלת אשתו של איקס, ילד חולה אצל אחר; הבטחת מקומות טיסה לחו"ל; תיאום שעות אימונים ביד־אליהו ובאולמות חליפיים. דברים כאלה. רשימה ארוכה.

לא רק חברי־הנהלה עסוקים בענייני מכבי. ההנהלה מוקפת 'מקורבים'. גם אותם מפעילים. וקיימת עמותה: אורי רקנאטי, דיסקונט, ודיוויד פדרמן, עלית, ונכבדים נוספים.

■■■

דיוויד פדרמן, רואים אותו ברוב משחקיה של הקבוצה. בנסיעות לחו"ל, הוא כמו אחד מהחבר'ה. לבוש ג'ינס, משתתף בתדריכים, נכנס לפני המשחק לחדר ההלבשה. לעיתים יושב בקצה הספסל. הוא הפך חלק מהקבוצה. למילאנו לא הגיע, בגלל ישיבת הנהלה בעלית. חסרונו הורגש.

פדרמן אינו חבר הנהלה. הוא בעל משקל במכבי ת"א. העונה, הוצאו למכירה מנויים משולבים לשלוש שנים. פדרמן היה מעורב בכך. המכירה הכניסה הרבה כסף, העשירה את המועדון. המכירה אולי כיסתה את הקור שהותיר אחריו משחק חצי הגמר בפלייאוף נגד אליצור נתניה. רק 1700 כרטיסים נמכרו למשחק הזה.

■■■

אריה ברנוביץ הוא האיש על הכספים. „איפוא ברנוביץ?", שאל בסיום המשחק בחדר ההלבשה לי ג'ונסון. לי, 'מוח יהודי', ידע כי הערב הזה הכניס לו סכום שמן. בחוזה שלו, ושל אחרים, סעיף מענק לעלייה לגמר.

ג'ונסון המשיך לעקוץ את הגזבר שלו גם למחרת, בטיסה ממדריד הביתה. ברנוביץ הוא 'בונקר', בכל הנוגע לתשלומים. המענקים עבור העלייה לגמר יעלו לו הרבה כסף, אבל הוא ישלם באהבה. הוא אינו בין אלה המרבים בנסיעות עם הקבוצה. למדריד נסע במיוחד, כדי לראות בעיניו את השחקנים במשחק הקובע. אולי נוכחותו, תרשים אותם.

כאשר התבשר על עליית הקבוצה לגמר, עוד לפני ההתמודדות עם ריאל, בזכות ניצחונה של ואלגירים על אוראסו התרגש, סינן כמה ברכות וקללות כאחד באוריש והשתתף בשמחה הכללית.

■■■

אפשר לשבת ולספר על מכבי תל־אביב עד קריאת שמע של שחרית. הסיפורים בדרך כלל, לא יכללו ביקורת. במכבי לא אוהבים ביקורת.

מכבי היא הדגם של הכדורסל הישראלי. הנהלת מכבי היא הדגם הנשאף של הנהלה. במשחקי־הגמר, המשאלה משב בבית מול המסך, לבו פועם, מכבי מייצגת אותו. הוא, בנסיבות כאלו, מייצגת גם את שונאיה. ■

שמעון פרס. מי יביא את הרוסים, באלו תנאים. תצלום: זום 77

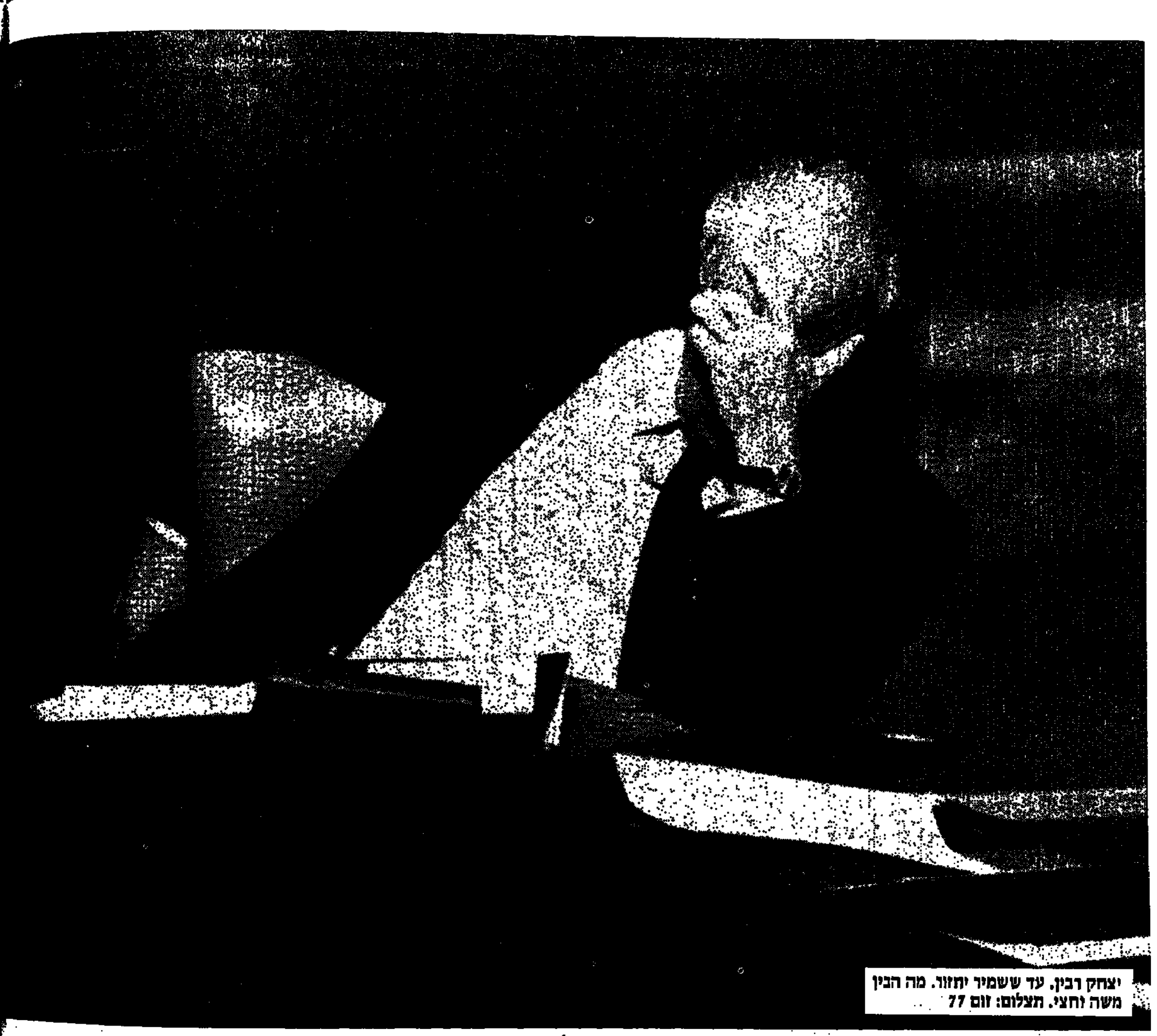

יצחק רבין. עד ששמיר יתזור. מה הבין משה וחצי. תצלום: זום 77

גרמנט לא שתק

העו"ד האמריקני הנודע, לאו גרמנט, הגיע לארץ, על פי בקשת גורמים ישראליים, בענין פולארד ● לאחר ימים אחדים, גרמנט נטש ● "יחסה של ישראל לארצות הברית בפרשה זו לא מתקבל על דעתי" ● גרמנט נבלל במצעד האיוולת של הממשל הישראלי: יחסי ישראל ודרום אפריקה, איראן, סלע/פולארד, פרשת השב"כ ● גד יעקובי: "האמת סופה לצאת לאור; חיפוי סופו להיכשל; וחיפוי שכשל גרוע מחשיפת האמת מראש"

מאת אורלי אזולאי־כץ

ברברה טוכמן היתה יכולה להגיע לירושלים וללקק את אצבעותיה כתאווה של חוקר מול ערימות המסמכים, המתעדים את האיוולת של המימשל המקומי. טוכמן, הסטוריונית אמריקנית שפירסמה להיט מחקרי־ספרותי, "מצעד האיוולת", חשפה את החולשות האנושיות הבלתי רציונאליות של שליטים: שאפתנות, תאוות מעמד, גאווה עצמית, אשליות ודעות מוקדמות – שניטרלו את כושר ההחלטה שלהם מן ההגיון. מהסוס הטרוייאני ועד מלחמת וייטנאם, קיבלו השליטים החלטות, שפעלו בניגוד לאינטרס של המדינה שלהם. על פי טוכמן, ריסקו השליטים את האינטרס הלאומי, בשעה שהיו להם אפיקים אלטרנטיביים לפעולה.

האווילִיות השלטונית בישראל היתה יכולה להתמזג היטב בפאזל ששרטטה טוכמן. אם היתה חוקרת בירושלים, ייתכן כי למניעי האיוולת, היתה מוסיפה מוטיבים מקומיים כמו: "סמוך על סמנך", ו"חוצפה ישראלית" – כמוליכים את מצעד האיוולת הישראלי.

טוכמן לא תגיע מחר לירושלים. היא לא תתגורר ב"משכנות שאננים". מכונית משרד החוץ, או משרד ראש הממשלה, לא תועמד לרשותה, כדי להסיע אותה ב"עקבות האיוולת".

האיוולת ידעה לאורך ההיסטוריה להגן על עצמה מפני מותחי בקורת וחטטנים.

וכך, במצעד מצחיק עד כדי דמעות של עצב, ימשיך לצעוד מצעד האיוולת הישראלי, לקראת השלב האחרון באבחנה הטוכמנית: "הידבקות בכישלון, לאחר שהתברר שמדובר בכישלון, הוא מעשה לא רציונאלי. דחיית ההגיון היא המאפיין הראשי של האיוולת... העקשות להחזיק בטעות, היא הבעיה".

והבעיה הזו עברה מפרשת השב"כ דרך ועננו, לכיוון איראן, ברית המועצות, דרום אפריקה ועד פולארד.

■■■

דרום אפריקה. כדאי לזכור את התאריך: ה־1 באפריל, כלומר, בעוד פחות מחודש. יהיה זה היום בו יתפרסם בארצות־הברית דו"ח המפרט מי הן המדינות המקיימות קשרים הדוקים עם דרום אפריקה. לפי הנתונים, שנאגרו במימשל האמריקני, ישראל צוערת באחד המקומות הראשונים ברשימת המדינות המשתפות פעולה עם דרום אפריקה, הן בתחום הכלכלי והן התחום הבטחוני.

הממשל האמריקני טוען, כי ישראל מוכרת לדרום אפריקה בשק במיליוני דולרים. בעבר, התחייבה ישראל ללכת בעקבות ארצות הברית ומדינות אירופה, ולהטיל סנקציות על מימשל האפרטהייד.

אבל, דיבורים לחוד ומעשים לחוד. "הממשלה יודעת שבתחילת אפריל נופיע ברשימה הזאת, ומתעקשת לא לעשות בינתיים דבר, ולא להטיל סנקציות על דרום אפריקה" – אמר לי מקור בכיר ביותר בירושלים – "במודע הם לא עושים דבר, הם הרי יודעים שהולכים עם הראש בקיר. ממשיכים לארח כאן אנשים מדרום אפריקה, ולא מבטלים אפילו סעיף אחד של העסקאות עם דרום אפריקה. ובעוד ימים אחדים, הדו"ח יתפרסם ותהיה שערוריה גדולה.

"הממשל בישראל מקווה שלנצח יהיה משטר לבן בדרום אפריקה, למרות שכל הניתוחים מראים על שינוי מגמה, ואז הקשרים של ישראל בדרום אפריקה יביאו לאסון".

■■■

הפעולה היחידה שנקט המימשל בישראל, עד כה, בנושא דרום אפריקה: ביטול ביקורים רשמיים של ישראלים שם.

הביקורים של דרום אפריקאים בישראל לא פסקו, למרות שניתנה הוראה "להוריד פרופיל".

ארצות הברית לא תעבור בשתיקה על הפרות ישראל את הבטחותיה, בעניין הטלת סנקציות על דרום אפריקה.

אחרי שרעדו אמות הסיפים של יחסי ישראל ארצות הברית, על רקע אוראן ופולארד, ניתן להניח שחשיפת קשרי ישראל עם דרום אפריקה תוסיף שמן לבעירה.

במשרד ראש הממשלה, כמו במשרד החוץ, מנגחים מזכירים רבים בנושא זה. הכתובת מופיעה על הקיר. המימשל בארצות הברית אותת בנורות אדומות.

אבל, הקשר בין ישראל לדרום אפריקה נמשך.

הריסוק יהיה בלתי נמנע. הדו"ח בארצות הברית יתפרסם בעוד שבועיים – ואז, כמו שהורגלנו לאחרונה נזיפת הקונגרס, הפנטגון והבית הלבן.

■■■

השטחים, לא כל ראשי המימשל הישראלי קראו את מצעד האיוולת של טוכמן. אחרים עיינו בספר, ואף ציינו, בראיונות לעיתונות, כי מאוד נהנו מהקריאה.

אם תכתוב ברברה טוכמן אי פעם את הכרך השני לספר, ותאסוף לתוכו את הפרשיות הישראליות, תגלה כי בקני־המידה שלה אפשר לשפוט את אופן טיפול השלטון בישראל בשטחים הכבושים.

בעניין זה, ב־20 השנים האחרונות, נקטה הממשלה הישראלית במדיניות של שב ואל תעשה. הממשלה התעלמה במכוון מנתונים הדמוגראפיים, המורים כי מספר התושבים בשטחים גדול לאין ערוך מהמספר הרשמי, לפיו רק 1.2 מיליון תושבים מתגוררים שם.

"אנחנו הולכים עם הראש בקיר בעניין הפלשתינאי", אמר לי מקור בכיר בירושלים. ב־67', היתה ממשלה יכולה לבצע נסיגה חד צדדית, אחרי שלא עשתה זאת, ניקרן מסגר הזמרנויות כדי להגיע לפתרון הבעיה הפלשתינאית.

חוסר רצון להגיע לוועידה בינלאומית, עשוי להתברר כהמשך האיוולת.

את המחיר ההיסטורי על נושא השטחים, ישראל עדיין לא שילמה. כמו בעניין דרום אפריקה, גם כאן אי אפשר להצביע על התוצאה העגומה המיידית. אבל, בניתוח הגיוני אפשר לצפות לאן זה מוביל.

■■■

המצעד הישראלי לא תמיד עומד בקריטריונים הנוקשים שהציבה טוכמן: "ממשל שפועל בניגוד לאינטרס של עצמו ובוחר את דרך הפעולה הכושלת ביותר, למרות שאלטרנטיבות אחרות פרושות לפניו".

הפרשיות שהעסיקו את הציבור הישראלי בעת האחרונה יכולות להתאפיין באלמנטים לא פחות מחמיאים כמו: טימטום; ממשל מבכניו ותחושה ישראלית טיפוסית: "אנחנו נסדר את כולם".

אם על פי טוכמן, מקבלי ההחלטות רצו כמוכי־עיוורון קדימה, למרות שידעו כי לפניהם פעורה תהום – הרי שניתן לומר, כי בחלק מהמקרים הישראלים, המנהיגים פשוט לא ידעו בעקבות מה הם רצים.

יותר ויותר עולה, בהקשר זה, תמונת שלושת הקופים: לא ראיתי, לא ידעתי, לא אמרתי.

אלמנט ה"לא ידעתי" חוזר פעם אחרי פעם. מה שמציג את המצעד הישראלי יותר כתלטורה מאשר כאיוולת.

■■■

למשל פולארד. אם דרום אפריקה והשטחים תואמים את הקריטריונים של טוכמן, הרי שבפרשיות האחרונות, אפשר לכרוך ארועים אחרים אשר ודאי היו נכנסים אחר כבוד למצעד האיוולת הטוכמני. למשל פולארד.

ראש הממשלה לשעבר, שמעון פרס, שלח לארצות הברית את עורך דין רם כספי, ואת ראש השב"כ אברהם שלום, כדי להרגיע את הרוחות בענין פולארד. כאשר שב כספי לארץ, התרשמו קברניטי המדינה כי ניתן יהיה, בשיתוף האמריקנים, לתת לפרשה לגווע. באותה עת, היה מוכן שר החוץ שולץ להגדיר את האירוע כ"אירוע חריג".

אלא שישראל, שהבטיחה לשתף פעולה עם האמריקנים במטרה לחקור את הפרשה, הסתירה את אל"מ אביאם סלע, ולא גילתה כי היה מעורב.

הממשל בישראל לא הביא בחשבון שפולארד ידבר.

הדיווחים מארצות הברית הצביעו על דוגמה בממשל, כאשר נודע שישראל לא אמרה אמת. הזעם היה ברמה גבוהה יותר, כאשר ישראל החזירה לארצות הברית רק 183

"לא היתה לו ברירה"

על פי טוכמן, העקשות להחזיק בטעות היא הבעיה.

"עשי מלאכת השלטון ממשיכים ללכת בדרך המוטעית כאילו היו שבויים בקסמיו של שדון כלשהו, המכוון את צעדיהם.... שליטים יצדיקו החלטה לא נכונה או גרועה כי "לא היתה לו ברירה". ההכרה בטעות, קטיעת ההפסדים, שינוי הכוון הם האפשרויות שהשלטון נרתע מהן במידה רבה. הודאה בטעות מצידו של ראש מדינה כמעט ואינה באה בחשבון"... (מתוך "מצעד האיוולת", ברברה טוכמן)

גד יעקובי. החוט המקשר

גד יעקובי, שר הכלכלה והתכנון, בקיא בתיאוריה הטוכמנית; הסכים לצורך הכנת כתבה זו לשמש כפרשן לאירועים, שהעסיקו באחרונה את דעת הקהל בארץ: פרשת השב"כ, העברת הנשק לאיראן ופולארד.

בשלושת אירועים אלה, רואה יעקובי את הקשר הטוכמני: "החוט המקשר בין שלושת הארועים האלה הוא טעות בשיקול הדעת, תהליך קבלת החלטות משובש ומינוי אנשים שלא מתאימים לתפקידים.

"בשלושת פרשיות אלה, התקשו הדרגים הגבוהים לקחת אחריות, או לומר דברים חד משמעיים בשלב מספיק מוקדם, כדי שניתן יהיה למנוע הדרדרות.

"התהליך המשובש של קבלת ההחלטות מאופיין על ידי האשליה שאפשר לחמוק מן האמת.

"אלמנט נוסף: הדרג המחליט בחר באופציה הפחות טובה, כאשר בפירוש עמדה מולו אלטרנטיבה טובה יותר".

יעקובי מציע לקח משלוש הפרשיות: צריך להכיר בכך שהאמת סופה לצאת לאור; חישוי סופו להכשל; וחיפוי שכשל גרוע יותר מחשיפת האמת מראש.

סוויסאיר מופיעה אפילו באופן יותר סדיר.

לפחות פעם ביום, וגם בימי ראשון, סוויסאיר טסה ל־34 מתוך 50 יעדיה ברחבי אירופה. לחלקם אף יותר מכך. ואין זה מקרה שבערים אלה מופיעים העיתונים המובילים באירופה. ככלות הכל, הם גם המרכזים הכלכליים והתרבותיים של אירופה. לכן, חברת תעופה - הנבחרת פעמים רבות כל כך על ידי נוסעיה - חייבת לדעת מה הנוסעים שלה מעריכים. יש המעדיפים פינה שקטה במטוס, בה יוכלו לקרוא ללא הפרעה.

swissair

מסמכים, שהעביר פולארד, בעוד שעל פי המידע האמריקני העביר פולארד במשך השנים אלפי מסמכים.

■■■

עו"ד גרמנט מגיע. עורך הדין האמריקני הנודע, לאו גרמנט, שהיה בעבר יועצו אישי של הנשיא ניכסון, הגיע לארץ על פי בקשת גורמים ישראליים, בעניין פרשת פולארד. גרמנט שהה בארץ ימים אחדים. לפני שארז את מזוודותיו, והחליט לפרוש מהנושא, אמר גרמנט לידידיו כי הוא נוטש משום שיחסה של ישראל לארצות הברית בפרשה זו לא מתקבל על דעתו.

בישראל ידעו כי גרמנט לא ישמור את הערכותיו בבטן.

אבל, גם בשלב זה לא עשה הממשל בישראל את הדבר ההגיוני ביותר והנחוץ ביותר: מסידת הוראה כי סלע אכן היה מעורב; והודעה כי ישראל תעמיד לרשות ארצות הברית את כל המידע הדרוש.

מדינה, המחוברת באינפוזיה לקופת משלם המיסים האמריקני, היתה מחוייבת על פי כל אמת־מידה אמריקנית להתנהגות שלטונית אחרת.

אם אכן כך היתה נוהגת הממשלה, יתכן כי ישראל היתה מצטיירת אחרת, גם אם היתה ממשלת ארצות הברית מגישה כתב אישום נגד סלע, כפי שעשתה ממילא. ישראל אולי היתה מצטיירת כמי שמכפרת על חטא, ופניה לעתיד טוב יותר עם ארצות הברית.

■■■

סלע נשאר בשטח. סלע לא נחשף בזמן. לעומת זאת, קודם. ניתן היה להשהות את קידומו לפחות עד אשר יסתיים המשפט של פולארד. ניתן היה להוציאו לשנת צינון באוניברסיטה.

אבל, סלע שהיה בטוח בצדקתו, לא פינה את השטח, ותבריו פעלו בדרך שנועדה לכופף את שר הבטחון. והוא אכן התכופף.

מבדיקות שנערכו התברר, כי יצחק רבין ביקש מהרמטכ"ל לעכב את העלאתו בדרגה של סלע, עד שובו של שמיר מארצות הברית.

כאשר שמיר שב לארץ, ראה עצמו הרמטכ"ל חופשי לבצע את ההעלאה בדרגה, וכך עשה.

■■■

הבקשה של רפי איתן. ועוד בעניין סלע: שר החוץ, שמעון פרס, גילה באחרונה, בפורום מפלגתי סגור, כי הרמטכ"ל ומפקד חיל האוויר אישרו את העסקתו של סלע, על פי בקשתו המפורשת של רפי איתן.

אם אכן כך, מדוע הרמטכ"ל וחיל האוויר לא נושאים באחריות? האם נעלם מעיניהם של מקבלי ההחלטות, כי האמריקנים היו מקבלים בברכה, ואולי אף יותר מזה מעשה של הענשה כלפי האחראים בישראל?

לפי העקרון הטוכמני: רפי איתן מונה לתפקיד בכיר, ואביאם סלע קודם.

■■■

למה 'ישרפו' אותו? בעניין פרשת פולארד, נהגו המפעילים בניגוד לאינטרס מובהק: סלע נחשב אחד המפקדים המוכשרים בחיל האוויר. אם אכן כך, מדוע נתנו לו 'להישרף' בפעולת ריגול?

אם אכן ידע על אפשרות להעסיק את פולארד, מדוע לא הסתפקו בכך שהוא יבצע "פעולת הצבעה" על האיש, כפי שמקובל במערכות ביון, ואחר כך יסתלק מהתמונה, וישאיר את העבודה למקצוענים?

האם היתה זו תאוות הכוח של רפי איתן, שאותת כל העת למוסד: 'מה שאתם עושים, אני מסוגל לעשות טוב יותר' – וזאת, אחרי שנכשל בנסיונותיו לעמוד בראש המוסד?

ואם רפי איתן החליט להפוך את הלק"מ למוסד ב', מדוע לא קראו אותו לסדר?

במשרד ראש הממשלה מונחים תזכירים רבים בנושא זה. הכתובת מופיעה על הקיר. המימשל בארצות הברית אותת בנורות אדומות ● אבל, הקשר בין ישראל לדרום אפריקה נמשך

יצחק שמיר. העם לא רוצה לדעת מכלום.
תצלום: שלום בר טל

מדוע איש לא היפנה את תשומת לבו שהלק"ם מעולם לא העסיקה סוכנים?

וכאשר היה ברור לכל העולם, כי פולארד שירת את ישראל, וסיפק לה חומר מודיעיני יקר מפז, הודיע ראש הממשלה הישראלי, כי ישראל לא העסיקה אותו. אז עבור מי עבד רפי איתן?

■■■

זוכרים את דו"ח קרפ? הפרשיות האחרונות, שהעסיקו את דעת הקהל בארץ, קשורות בבטחון המדינה – וכיוון שכך, עדיין לא נחשפו כל הפרטים הקשורים בהן.

דו"ח קרפ, שבדק את פרשת השב"כ, קבע כי יצחק שמיר היה לא עירני. אבל, מחברי הדו"ח קבעו מראש, כי אינם יכולים להתייחס לדרג מדיני פוליטי.

פרשת הריגת המחבלים, והחיפוי אחר כך, היו בתקופתו של שמיר כראש ממשלה, אבל הוועדה לא קבעה שהוא אשם.

בשל החשאיות, האופפת עדיין פרשה זו, קשה לנתח אותה בכלים עיתונאיים. בשלב אחד של הפרשה אפשר לקבוע, כי נעשה מעשה טוכמני: כאשר בא ראובן חזק לראש הממשלה דאז, שמעון פרס, והתריע בפניו על החיפוי, פרס הימר על הסוס הלא נכון.

הוא העדיף לתת גיבוי לאברהם שלום, ראש המוסד, ולא לבדוק את תלונתו של חזק.

בדיעבד, הודה ראש הממשלה שחשב שמדובר כאן בנסיון ל"פוטש".

אם היה ראש הממשלה בודק את דברי חזק, ניתן היה אולי להגיע להסכם כלשהו עם 'אברום' על פרישה מוקדמת.

אבל, תוך השתלשלות האירועים, החלה התפתחות שלילית: חנינות תמוהות.

יצחק שמיר, שטען כל העת כי מה שנעשה בשב"כ נעשה שלא בידיעתו, חתם על נוסח החנינה, שהגיש 'אברום' לנשיא, לפיו פעל ב"רשות ובסמכות".

■■■

'העם לא חושב ש'. הציבור בישראל לא רגיל להעניש את מנהיגיו. ספק אם מישהו יתבע להקים ועדת חקירה, כאשר יתברר כי עקב מחלוקות על רקע מפלגתי נוהל המשא ומתן עם הרוסים בשני קולות: קול אחד של פרס, שהציע לבוא לקראת היוזמה הסובייטית, שביקשה להפשיר מעט את היחסים, במסגרת משלחת אדמיניסטרטיבית של פקידים שתבוא לארץ – וקול אחר של יצחק שמיר, שאמר שצריך להעמיד להם תנאים, ותנאים נוקשים.

הציבור הישראלי התרגל לדימוי הסופרמן הישראלי.

בכל פעם שנחשפה פאשלה שלטונית, הראו הסקרים, ש'העם לא חושב שהממשל מתנהל באיוולת'.

■■■

מתי מתחיל הרקב. ברברה טוכמן, באחרית דבר, נותנת למנהיגים בעת המודרנית נסיבות מקילות: יש גורמים נוספים, היא אומרת, פרט לבחירה המטרית, המצנגים את השפעתה של "אש המחשבה" בענייני ציבור. אחת המגבלות לגבי ראש מדינה, בעת המודרנית, היא קיומם של נושאים ובעיות רבים מדי; בתחומי ממשל רבים מדי מכדי שתיתכן הבנה יסודית באחת מהן. וזמן מועט מותיר את השדה חשוף לטיפשות. ובינתיים, ממשיכה הביורוקרטיה החוזרת היום כביטתה על מה שעשתה אתמול, להתקדם בדרכה ללא חת, כמו מחשב שגוי, אשר לאחר שהוזנה בו טעות, הוא חוזר עליה לנצח.

תומאס ג'פרסון, אותו מרבה טוכמן לצטט: "בכל מקרה שבו מעיף אדם מבט של תשוקה לעבר משרה, מתחיל רקב להתפשט בהתנהגותו". ■

העיקרון הטוכמני. הלכה למעשה. פולארד

מועדון ראשי הממשלה הישראל – יצחק שמיר, יצחק רבין ושמעון פרס – לקחו לידם את הטיפול בפרשת פולארד. במבט לאחור ניתן להעריך, כי פרשת פולארד היתה מתה מוות טבעי, כבר לפני 15 חודשים, אלמלא עשה המועדון האקסלוסיבי הזה את כל השגיאות האפשריות.

בסוף דצמבר 85', סוכם בין הממשל האמריקני לבין ממשלת ישראל על דרכים להרגעת הפרשה. ישראל התחייבה להחזיר את כל המסמכים שפולארד הביא לידה, והבטיחה לאפשר לחוקרים האמריקנים לחקור את כל הנוגעים בהעסקתו של פולארד.

הממשל האמריקני, למרות לחץ משרד המשפטים שלו, היה נכון לכבות את האש. אבל, בעוד וושינגטון שולחת מזכרים של רצון טוב, ומכנה את עניין פולארד "מקרה יוצא דופן", נחשפו עובדות לא נעימות.

לאמריקנים נודע כי היה מפעיל נוסף: אביאם סלע. העיתונות האמריקנית דיווחה, כי ישראל לא החזירה את כל המסמכים כפי שהבטיחה, ועוד פיברקה סיפור מעט דמיוני שלא תאם את גירסת פולארד, כפי שזו שנמסרה לחוקריו.

פולארד לא הסתיר מחוקריו את סיפור העסקתו. כאשר היה ברור לו שישראל מתנערת ממנו, סיפר איך פעל בתיאום עם סלע, על פי קוד שהתבסס על האלף בית; הוא סיפר על כספים שקיבל בישראל, ועל תעודת זהות ישראלית שהציג לו סלע והבטיח לו שתעודת זהות זו תשמש אותו לאחר שיסיים את עבודתו.

חשיפתו של פולארד, בפני החוקרים, עוררה אצל האמריקנים את השאלה: כיצד ייתכן שמסמכים מודיעינים בעלי חשיבות עליונה לא הובאה לידיעת הדרגים המדיניים בישראל.

התובע הכללי האמריקני ביקש להרחיב את החקירה. משרד המשפטים האמריקני טען, כי ממשלת ישראל לא מילאה אף לא אחת מהתחייבויותיה מדצמבר 85', לא שיתפה פעולה, לא מסרה את כל המסמכים, ובמקום להעניש את המעורבים בפרשה – קידמה אותם. רפי איתן מונה למנכ"ל כימיקלים לישראל; וסלע, עוד לפני שמונה למפקד תל נוף, מונה למפקד בסיס חשוב לא פחות.

לאור נתונים אלא, השתכנע משרד המשפטים האמריקני, שפולארד פעל בידיעת ממשלת ישראל.

כאשר הוחלט למנות את סלע למפקד בסיס תל נוף, והמינוי לא בוטל מאחר שהנספח הצבאי האמריקני הגיש את מחאתו – ועדת החקירה, שקמה 15 חודשים מאוחר מדי בישראל, לא היתה יכולה לכפר על החטאים שחטאה ממשלת ישראל.

למועדון ראשי הממשלה נורש, לפני 15 חודש, חבל הצלה. האמריקנים רמזו ואף יותר מכך: 'עזרו לנו לעזור לעניין, תנו מסמכים, תנו שמות'.

הממשלה הישראלית בחרה באלטרנטיבה השניה.

יהדות ארצות הברית הסתבכה.

יחסי ישראל ארצות הברית נקלעו למשבר, שגם האופטימיים ביותר משני עברי האוקיאנוס טוענים, כי יחלוף עוד זמן רב, עד אשר יחזרו לקדמותם.

ואם לפני 15 חודשים היתה ממשלת ישראל פועלת על פי ההגיון, קשה להאמין שהסיפור הנ"ל היה תואם את פנה המירה של טוכמן.

נוצת הזמיר

מירי זמיר, מלכת יופי לשעבר ודוגמנית, לא חוזרת בתשובה. חוזרת לשורשים ● „התנתקתי מההמולה ופרשתי אל חיק הטבע השקט, לעסוק בעבודה רוחנית"

מאת ג'ודי ניר־מוזס

פגישה עם מירי זמיר בקפה אולגה, תל אביב. אתה מצפה לשיחה קלילה, פיקנטית. מעט סיפורים מן החיים מפי מלכת יופי לשעבר, אחת המצ־ליחות שהיו לנו: פיטפוטי נישואין־גירושין; דוגמנות וכמעט־הצלחה בסרטים. אבל, זמיר, מה את יודעת, מכינה הפתעה. לא מעוניינת ברכילות. מעוניינת במיסטיקה. שאלות־גישוש לכיוון הקליל, הצבעוני – נענות, בסבלנות רבה, בלאו חד־משמעי. מירי זמיר נגד העבר הקליל. העולם הבא קרוב יותר.

היא לא חזרה בתשובה. אבל, יש לה בתיק תהילים. ברכת המזון, מזוזה. ביטוי חוזר: „הקדוש ברוך הוא".

מירי זמיר מגיעה לקפה בג'ינס הדוק, עוטף מותניים דקים, חולצת טריג סגולה, פשוטה למראה, מרגישה חזה נהדר. לך תדבר אל המזוזות. הפנים חלקות, נטולות איפור, לבד משפתון ורוד. רעמת שיער בלונד־שטני, עיני חתול ירוקות. גם הנשים שישבו בקפה, הפסיקו לנשום.

■■■

השינוי לפי זמיר, אחת הדוגמניות העסוקות ביותר, התחיל עם צלצול טלפון. הודיעו לה מפלורידה על מחלת סרטן העור, בה לקה אחיה, אלברט. זמיר היתה שקועה אז בהכנות לנישואיה עם חברה, דובי רהאט, החליטה לארוז הכל ולצאת לפלורידה. ביחד עם ראהט ובתה, דולי, שכרה דירה בקרבת

'ילדה טובה חיפה', בת להורים יוצאי רומניה, הצברית הראשונה של המשפחה. בגיל 12, החליטה לברוח ממראה 'הרומניה הקטנה' שההורים הלבישו עליה, מסתירה את החורים באוזניים, ברעמת השיער הבלונדיני, ומשתדלת להתרכז בלימוד עברית. בבית שלטו יידיש ורומנית. אחיה אלברט ז"ל, היה לפני נסיעתו לארה"ב, מלח, ואחר כך מציל בבריכת מלון דן כרמל.

זמיר עזבה את בית הספר בגיל 17. לא חלמה על דוגמנות. האדם הראשון שהיפנה את תשומת ליבה לנתוניה היה צבי פז, אחד מצוללני דקר, שהכיר לה צלמים. את הפרש הרציני, מבחינת עבודה כדוגמנית, קיבלה כאמור, לאחר הזכיה במלכות היופי. בזמנה, המלכות עדיין לא קיבלו מכוניות.

היא נזכרת ביום שהגיעה למלון בלונדון בו שהו כל המתמודדות, מיס עולם. זמיר הגיע אחרונה. כשנכנסה הרוסה מהטיסה, עם מזוודה קטנה, כמעט ועשתה אחורה פנה. כל מאת המתמודדות ישבו בלובי, לבושות במיטב המחלצות, מאופרות בכבדות. והיא בנעלי התעמלות, סוודר ובלי איפור.

זמיר קיבלה מקום ראשון אצל מהמרי לונדון. גם קריין הטלויזיה שהעביר את התחרות בשידור ישיר, ויצא לרחוב לשמוע הימורים, קיבל תשובה, 'מירי זמיר למקום הראשון'. זמיר טוענת שלא קטפה את התואר בגלל פוליטיקה – הסיפור הרגיל, על אי הפופולריות של ישראל.

עבודה כארה"ב – אך האנרגיה שלה מושקעת בספר: על חייה של דוגמנית צמרת, שמצאה 'עצמה בעולם הזוהר, ועל השינוי שחל בה והוביל אותה „דרך מסעות מסתוריים, אל חיפוש עצמה והאמת".

זמיר של היום היא, לדבריה, אשה שונה לגמרי. היא מעידה על עצמה, שהיום, שלוש שנים לאחר האסון מצאה את יעודה. „הדרך אל האושר היתה תהליך ממושך, שלווה במשברים, התנסויות שונות, התבוננות, ומחקר מעמיק בתורות העוסקות בפילוסופיה של החיים. התנתקתי מההמולה ופרשתי אל חיק הטבע השקט, לעסוק בעבודה רוחנית. צריך ליצור איזון בין החוץ לפנים, וזה יוצר שלמות עצמית, אושר פנימי והרמוניה.

„התהליך שעברתי הביא אותי לאן שאני נמצאת היום. כילדה לא יכולתי להתקשר עם אנשים. היה לי קשה להתבטא. בניתי לי עולם פנימי עשיר. וכשגדלתי, ראיתי שאי אפשר לגשר בין מה שקראתי לבין המציאות. הבחנתי שמשהו בעולם הזה לקוי. אנשים מתפשים עטיפות יקרות וריקות מתוכן.

„לאחר מות אחי, התחלתי לרכז את תשומת ליבי בנושאים הרוחניים. היה לי קשה מידי. חשתי שאין בעולם שום דבר עבורי. שהכל מת אצלי.

„שקעתי לתוך יאוש חסר אונים. הרגשתי כיצד הזהות הקודמת שלי נעלמת, וזהות חדשה הולכת ונוצרת. חשתי כמנהלת חיים כפולים. כלפי חוץ שיחקתי את החיים. אך

ביתו של אחיה. שם נודע לה שנותרו לו שנתיים לחיות.

אלברט, בן 36 במותו, שהה בביתה של אחותו כמעט עד יום מותו. היא טיפלה בו יום ולילה.

„קשה לדבר על התקופה הזאת. קשה לי עד היום, שלוש שנים אחרי, להאמין שמה שקרה אכן קרה. כשאני מדברת על מחלתו של אלברט, אנשים מנענעים בראשם, לאות השתתפות, אבל אני יודעת שזה בעצם לא נוגע בהם בכלל. כשהעיניים שלך מצלמות את השנה האחרונה בחייו, את הכאב שלו, את מראהו – זה הורס. אני הרגשתי שאני חולה יחד אתו, כעסתי על כל העולם. דיברתי אליו, האכלתי אותו. הבאתי אותו אלי, כי ידעתי שאני מסמלת עבורו את הבית, את ההורים.

„בשנתיים האלו, הקשר בינינו התהדק מאוד, היה קשה לעודד אותו. מה אומר לו, אל תקח ללב? זה מגוחך. דיברנו על העולם הבא: הוא פחד מהמוות, אז, לא כל כך האמנתי במה שאמרתי על החיים בעולם הבא, היום אני משוכנעת שיש חיים לאחר המוות. השתדלתי להנעים לו עד כמה שאפשר את החיים, בישלתי ארוחות טובות, מעוררות תיאבון. הוא היה עושה מאמצים על־אנושיים כדי לאכול".

■■■

זמיר שמרה את הסוד הנורא מהוריה. כל עוד היה סיכוי להחלמתו של אחיה, לא חדלה מלקוות ולהתפלל. לבסוף, החליטה לטוס לארץ ולספר להורים. כששבה עם הוריה לפלורידה, קידם אחיה את פניהם בשרה התעופה. הוא רצה להוכיח להוריו שהמצב איננו לאחר יאוש. למרות הטיפולים החדשניים, כולל שהות בחווה במכסיקו, שם מטפלים בחולי סרטן, הלך אלברט ודעך.

■■■

עברו שלוש שנים. מירי זמיר, כלילה צנועה בגבעתיים, חיה על חסכונות, עוסקת בכתיבת ספר שיתעד את מה שעבר עליה. זמיר מתחילה לחוות למה שנקרא בעיניה „המסלול הנכון".

■■■

קשה להוציא מפיה פרטים אוטוביוגרפיים. היא משתדלת לנווט ל'מירי זמיר החדשה', רוצה להשתחרר מהעבר. בקושי אני סוחטת ממנה, מספר פרטים יבשים, כמו העובדה שנישאה בסוף 'שנת המלכות' שלה. הנישואין הרחיקו אותה מעולם הזוהר. בשש שנות נישואיה, התרכזה בלהיות אמא, ועקרת בית. היום, עשר שנים אחרי, עדיין חשה אי נוחות כשהיא מדברת על בעלה לשעבר. בתה, דולי, נשארה ברשותה – ובנה, אסי, אצל אביו, שאף הוא לא נישא.

היא לא תמליץ בפני בתה ללכת לתחרות יופי. לדבריה, זו חוויה נחמדה שבאה על חשבון דברים אחרים. „זה מבלבל, ברגע שהתואר בידך נעלמת מחייך כל טיפת פרטיות. זה מפריע לי. לעיתים בא לי להיות אני, אבל צריך לזכור שכל הזמן אנשים מזהים אותי ומצביעים. אני קנאית פנטית על המשפחה שלי. סגורה וביישנית, עד כמה שזה נשמע לא אמין, קשה לי כשאנשים חודרים לחיי הפרטיים, זה מחיר התואר מלכת היופי של ישראל".

■■■

לאחר גרושיה, זמיר עוברת כדוגמנית „כמו משוגעת". עברה לתל אביב; עבדה עם כל הצלמים; השתתפה באין ספור תצוגות אופנה; פתחה בית ספר לדוגמניות; שיחקה בסרטים, הצגות; עד שיום אחד קצה בכל. „עבדתי בלי סוף. נמאס לי. לא הייתי בנויה לעולם הזוהר. בשלב מסוים, הפסקתי עם תצוגות. גם היום יש לי בלי סוף הצעות עבודה. על המסלול אני לא עולה בשום אופן. צילומים אני בוחרת באופן סלקטיבי".

כהיותה בפלורידה החליטה להרשם בסוכנות לדוגמניות. זה היה חשוב, כדי שלא תאבד את שפיות דעתה מישל סומריה, בעלת סוכנות, נטלה אותה תחת חסותה, דאגה לה, ידעה על כל הדרדרות במצב אחיה, תימנעה מלשלוח אותה לעבודות מחוץ לפלורידה.

■■■

היא ממשיכה לקבל מפומייה הצעות

כלפי פנים חשתי צורך עז ללמוד, לחקור ולהתעמק במימדים הרוחניים. רק בנושאים רוחניים נוכל להבין טוב יותר את הפוטנציאל הטמון בנו".

■■■

בדרך לחיפוש עצמה, זמיר מגיעה לכל מיני קבוצות המציעות פתרונות מיסטיים. היא חוזרת לתנ"ך. „חזרה לשורשים. לא חזרה בתשובה!", מתעמקת בקבלה, הולכת על אסטרולוגיה, מגיעה גם לגורו מהודו. מהסיפור עם הגורו, אליו היא מתייחסת בחיוב עד היום, נשאר לה העיסוק האינטנסיבי ביוגה.

זמיר מתנדבת להשיא עצה לאנשים ששיכלו אדם קרוב. „אדם שאינו עושה דבר כדי להסיח את דעתו ומניח לדאגותיו להשתלט עליו, אינו מביא טובה לאיש. נכון שאת הצער אין למנוע, אולם יש לעשות כל מה שאפשר כדי להקטינו, ולבקש הסחת דעת כלשהי, ולוא האפסית ביותר. כחגאי, כמובן, שהסחת הדעת הזאת, לכשעצמה, אינה מזיקה. אנשים רבים חושבים שאיבדו את יקיריהם – אך האדם שמת פשוט השיל מעליו את הלבוש הגופני, הפיסי. הוא לא חש שאיבד את יקיריו, קרובי הנפטר חייבים לדעת שהפגנת צער מוגזמת היא פשע כלפי הנפש היוצאת".

■■■

אני מנסה להחזיר אותה לחבלי העולם הזה: מירי, איך את שומרת על מראה צעיר ורענן. עוד שאלה: האם כשתבגרי, תניחי את פניך מתחת לסכין המנתח הפלאסטי.

זמיר מתבוננת בי בזלזול, ובכל זאת עונה: „אני עוברת נכון מבחינה פנימית. מקפידה על תזונה נכונה. מאכלים צמחוניים בלבד. אני לא מכניסה ג'אנק־פוד לפה, אני מקפידה על שינה טובה, ועל מתשכה חיובית. מלבד זאת, אני עוסקת מספר פעמים בשבוע ביוגה. העולם הפנימי שלנו משפיע על העולם החיצוני, ולהיפך".

משהו מטריד את זמיר. האפשרות שתוצג כחוזרת בתשובה מטרידה אותה, שורשים, היא מדגישה, חזרה לשורשים, לא בתשובה. ■

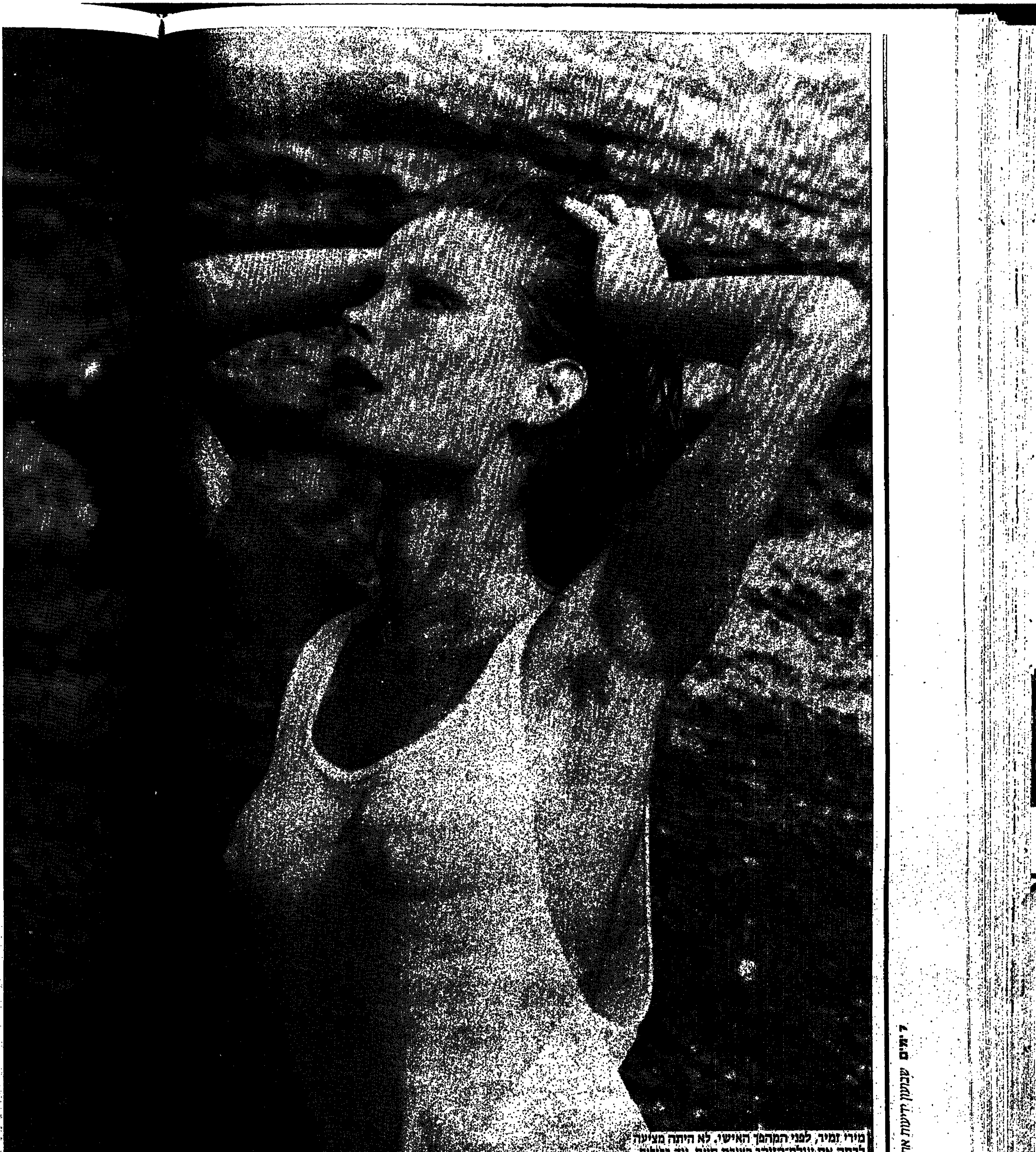

מירי זמיר, לפני המהפך האישי. לא היתה מציעה לבתה את עולם־הזוהר כצורת חיים. נגד רכילות. לקראת 'ניקיון רוחני'. כותבת ספר

גבול התביעה

הזיכוי היה מוחלט • בית המשפט הציל את ד"ר קדרון מעלילת־דם • השופט איתן מגן: „מדובר בנערות צעירות ונאות, בנות אותה שכבת גיל, שזכו לאמצעים מעל הממוצע ולאינטליגנציה ניכרת, בצד עודפי שומן קלים"

/יותם ראובני

מרפאת האקופונקטורה של ד"ר ריקרדו קדרון החלה להתמלא בפצ־יינטים של אחר־הצהריים. יום של הפוגה בגשמים. מהחלון רואים את כיכר המדינה בתל־אביב, עיגול של דשא מרוט, ופיסת ים. על הקירות הדפסים של יגאל תומרקין.

הרופא, פסיכיאטר ומומחה לטיפול במחטים, עובר בין הפציינטיות. מתעניין בשלומו של ילד, שאביו בא למרפאה. שיטת רפואה סינית זו כובשת לה מעריצים רבים בארץ. אומרים, כי זו כמעט הדרך היחידה, שבה מעשן כבד יכול להיפטר מהתלות שלו.

ד"ר קדרון, ממוצע קומה, שפם ג'ינג'י, 34, נשוי, אב לילד, מנצל רגע פנוי מעיסוקיו ומביט מבעד לחלון. חיוך, אבל חיוך מר, מרחף על פניו. הוא נולד בארגנטינה, ארץ הטנגו והדם, ההעלמויות, שיטות החקירה המזוויעות של המישטרה. ארץ הבכי.

קדרון לא ידבר על פרשות עלומות שבהן היה מעורב בארגנטינה. גם לא על חלקו בשביתת הרופאים המפורסמת.

הוא לא מעוניין עכשיו לנהל שום מאבק. לא שהוא חושש ממאבקים. הוא רוצה לנוח. אולי לשכוח. הוא הרי זוכה. 'זיכוי כפול' הוא זוכה.

■■■

ידיעה מאת כתב „ידיעות אחרונות" בחיפה, אריה קיזל, מסרה בשבוע שעבר, כי פסיכיאטר זוכה מאישום במעשים מגונים. ידיעה קצרה, חבויה בין אחרות.

הדבר שמשך את תשומת־הלב הפעם חרג מאותו הרהור קצר, חולף, על עוגמת נפש שנגרמת לאדם – ועל מה שנשבר בו לאחר שהוא עומד לדין על לא עוול בכפו.

הפעם זה היה ענין של „תיאום עדויות".

התובע המשטרתי, עורך־דין במקצועו, זימן את שתי המתלוננות נגד ד"ר קדרון, לביתה של אחת מהן. שם הוא ריאיין אותן כזו אחר זו.

הדבר היה בעיצומה של החקירה הנגדית. באותה פגישה – לילית, אלא מה – עשה התובע „חטא כפול שנעבר במקביל", כמי שיפסוק השופט איתן מגן.

כדי לעמוד על תומרת העניין הזה, ועל הסכנה הטמונה ב„שיחות הבהרה קולקטיביות", יש לספר, בקצרה, את הסיפור.

השופט אסר את פירסום שמות המתלוננות. על כן הן ייקראו „מתלוננת ראשונה" ו„מתלוננת שניה". הנערה השלישית בפרשה, אהובתו לשעבר של הרופא, תהיה „הנערה השלישית".

■■■

בכתב־האישום יוחסו לרופא שתי עבירות של מעשה מגונה שלא בהסכמה. במועד כלשהו בשנת 1984, תוך כדי טיפול אקופונקטורה במרפאה שלו בחיפה, נטען כי עשה מעשה מגונה בזו שתיקרא כאן „המתלוננת הראשונה".

עוד נטען כי עשה מעשה דומה ב„מתלוננת השניה", במועד שהפעם צויין בדיוק – 23 בפברואר 1985. גם זה, לפי כתב האישום, אירע במרפאה.

עברו שלוש שנים מאז הגשת התלונה הראשונה.

הסניגור, עורך־הדין הירושלמי ראובן בר־חיים, טען כל הזמן שמדובר בעלילה, בקנוניה בין שתי המתלוננות ונערה שלישית. נערה זו קיימה עם הרופא יחסים אינטימיים, שנפסקו לאחר שהוא התחתן.

יתכן כי קנאתה של „הנערה השלישית" עמדה מאחורי כל הענין, כבר מההתחלה.

המתלוננת הראשונה הגישה את התלונה שלה זמן רב לאחר המקרה. היא לא סיפרה את כל מה שקרה במרפאה החיפאית אפילו לחבר שלה.

„איני מוצא כל היגיון בכך שסיפרה לבחור שלה רק שהנאשם ניסה להתחיל איתה", כותב השופט מגן בהכרעת־הדין שלו. „ניתן היה להבין שתשפוך ליבה לפניו. ממנו יכלה לצפות שיאמין לה. ניתן היה להבין גם לוא בחרה להרחיק כליל חוויה טראומטית, ולא להזכירה כלל. איני מוצא שמץ הגיון בדרך הביניים שבחרה".

היחידה שידעה את כל הפרטים, הייתה „הנערה השלישית", ואחר כך גם המתלוננת השניה שמעה על כך. השופט התרשם כי המתלוננת הראשונה היא „נערה רגישה ועצבנית ובעלת דימיון מפותח".

הקושי לעמוד על זכרון־אמת כלשהו יחמיר, לאחר מה שמכונה „השראה הדדית". ועל כך בהמשך.

■■■

הרופא הכחיש בעדותו את כל ההאשמות של המתלוננת הראשונה. השופט אמר על דברי הרופא כי „זו עדות שאין לי יסוד שלא לקבלה".

התובע הכניס לסיפור את „נינוחותו של השריף המניח את מגפיו על קצה השולחן שאינה בלעדית לתסריט המערב". זאת, אפרופו העובדה שבעת הטיפול, הפציינטית שוכבת ורגליה מורמות על מעקה המיטה. „חוששני שאין לי ידיעה שיפוטית לגבי תנוחות הישיבה של השריף", אומר השופט.

כאשר התובע, המנסה להפריך עדות של גניקולוג, אומר כי „העדות בקיאות באפשרות הגישה לאבר המין שלהן לפחות כמו גניקולוג", אומר השופט כי „בפרוטוקול אין ראשית ראיה לנסיונן הגיניקולוגי או המיני של המתלוננות, וכהתחשב בגילן ברור שאין להן ניסיון של 20 שנה בנדון".

■■■

המתלוננת השניה פגשה במרפאה את „הנערה השלישית" ביום המקרה עצמו. „הנערה השלישית" המתינה לה למטה, במכוניתה. העדות על מה שאירע למעלה, במרפאה, עוררה „ספקות רציניים". היו אחר כך עוד שתי עדויות, עם שינויי גרסאות.

אחת העדויות האלה נמסרה לחוקר, אשר לדברי המתלוננת, „היה צעיר וידיו רעדו". השוטר העיד שידיו לא רעדו כלל וכי הוא רשם מילולית את הדברים. עדות אחרת נמסרה לשוטרת, שם כבר אין כל אפשרות לתרץ „בטעות סופר ואי־הבנה" את הסתירות. ובכלל, תאורה של המתלוננת לוקה לדעת השופט „בחוסר עקביות וחוסר הגיון פנימי".

כאמור, עו"ד בר־חיים טען כל הזמן, כי הסיפור איננו אלא עלילת שווא קולקטיבית, שנרקמה על ידי „הנערה השלישית", שחשה עצמה נבגדת ורצתה לנקום. נערה זו והמתלוננת הראשונה הן חברות ותיקות. המתלוננת השניה לא הכירה את הצעירה לפני המקרה. „מדובר בנערות צעירות ונאות, בנות אותה שכבת גיל, הגרות בקרבת מקום זו לזו ושזכו לאמצעים מעל הממוצע ולאינטליגנציה ניכרת, בצד עודפי שומן קלים".

■■■

על מה שעובר בלבה של נבגדת אין איש יכול להעיד. ודאי שאפשר להבין את שאיפות הנקם שלה.

על המתלוננת הראשונה אומר השופט „כי מסוכן להסתמך על עדותה הכבושה". המתלוננת השניה מסרה גרסאות שונות וסותרות.

אולי חוקרי המישטרה היו צריכים להבין בשלב מוקדם למדי במה מדובר. אבל, לא זו בלבד שאיש מהם לא הפעיל את ההגיון, שיפעיל אחר כך השופט, כאשר ירסק את כל התיק של המשטרה – הם עשו דבר אחר לגמרי.

■■■

השופט מגן מעלה השערה, כי המתלוננת השניה בכלל אימצה לעצמה דברים שקרו למתלוננת הראשונה. אחוות נשים. חוץ מזה, כל אחת משלוש המעורבות בעניין חיפאי נחמד זה, לא הייתה לבד כאשר מסרה עדות במשטרה. תמיד הייתה איתה עוד צעירה, מבין השתיים האחרות המעורבות במקרה.

בנקודה זו, החליט התובע המשטרתי לערוך את המבצע שלו.

הוא זימן את שתי המתלוננות ל„פגישת הבהרה", בביתה של המתלוננת הראשונה. זו 'הפגישה הלילית' בפרשה. וזה אותו חטא כפול שעליו דיבר השופט מגן.

„לא היה מקום ל'שיחת הבהרה' עם עד המצוי בעיצומה של חקירה נגדית. הדבר נכון בבחינת קל וחומר בן בנו של קל וחומר כשמדובר בעבירות מין, הנעשות בצנעת הפרט, וכאשר מתחילה טען הסנגור שמדובר בעלילה משותפת, פרי קנוניה. בנסיבות המקרה, קשה לראות באותו מפגש הזדמנות מודרכת לעדות, לתאם גירסאות וליישב תמיהות וסתירות שהתגלו בינתיים".

■■■

תארו לכם. התובע המשטרתי מזמן עדים – ובמקרה הזה, הדבר חמור פי כמה, כי העדות הן גם המתלוננות – כדי לתאם פרטים על מנת להרשיע את הנאשם. מה פלא שלאחר מכן תיארו המתלוננות דברים באותו ניסוח ממש? השופט החיפאי מזכיר כי בית המשפט העליון מתריע, מזה שנים רבות, על הנוהג הנפסל של „שיחות הבהרה קולקטיביות".

„המשך התעלמות המשטרה מהנחיות אלה וכאשר הנגע חדר אף בין עורכי דין המשרתים כקציני משטרה, מחייב לדעתי לעשות סייג לתורה. מי שלא הפיק לקח מפסיקת בית המשפט העליון יחכים, אולי, אם יגלה שמעשיו אינם רק פסולים אלא שגם אינם משרתים את מטרותיו.

„'הקולקטיביות הרעיונית' שהוכחה במשפט זה דיה כשלעצמה כדי שאקבע שמסוכן מדי להסתמך על עדות התביעה כעדות עצמאיות ובלתי תלויות זו בזו. בניגוד לדברי התובע, הרי ש'עדות השיטה' היחידה שהוכחה להנחת דעתי במשפט זה היא התעלמות המשטרה מהנחיות בית המשפט העליון. לולא דחיתי את ראיות התביעה לגופן הייתי בכל זאת מזכה את הנאשם רק עקב האמור לעיל.

„אם הכרנו עד כה את המונח 'סיכון כפול', ראוי לקבוע במקרים דומים לאלה שבפני, כי מדובר ב'זיכוי כפול'".

■■■

יתכן כי אחרי הזיכוי הכפול הזה, יהרהר הד"ר קדרון בהיבט המקיף יותר של מה שאירע במקרה שלו. מהו גבול התביעה. עד איפה התביעה תרחיק לכת בניסיון להוכיח את ה„קייס" שלה. ואם יש גבול, שממנו והלאה לא תעבור.

ובכלל, האם מה שקרה במקרה זה נובע מטעות גסה וממושכת, של תובע אחר, או שזוהי נורמה. שיטות מארצות הרומבה והדם, מארצות הקפה והבכי.

העובדה שהתובע המסוים הזה עזב בינתיים את המשטרה, נוטל איתו את שיטותיו, משמחת בפני עצמה. אבל, אין בכך כדי להרגיע. הדבר אירע כאשר הוא שירת במשטרת ישראל, כאשר הוא ייצג את המשטרה בבית משפט.

■■■

ומה שכותב השופט איתן מגן עצמו, בסוף דבריו, מעורר חלחלה:

„איני רואה טעם ותועלת להורות על העברת עותק הכרעת הדין לגורמים מוסמכים במשטרה לשם הפקת לקחים מהפגמים בחקירה, ובניהול המשפט. מי שמתעלם בעקביות מפסיקתו של בית המשפט העליון, חסין מקל וחומר מהערות בית משפט שלום, ועדיף שלא להעמידם בניסיון, למניעת זילות בית המשפט".

משתמעת מכאן מעין השלמה, או חוסר אונים, כנגד השיטה של התביעה המשטרתית, מפיו של שופט שאיננו רואה „טעם ותועלת" להסביר למשטרה כי עליה לפעול כמו שצריך. וזה מה שחייב לעורר מחשבה, מחר זה עלול לקרות לך. ■

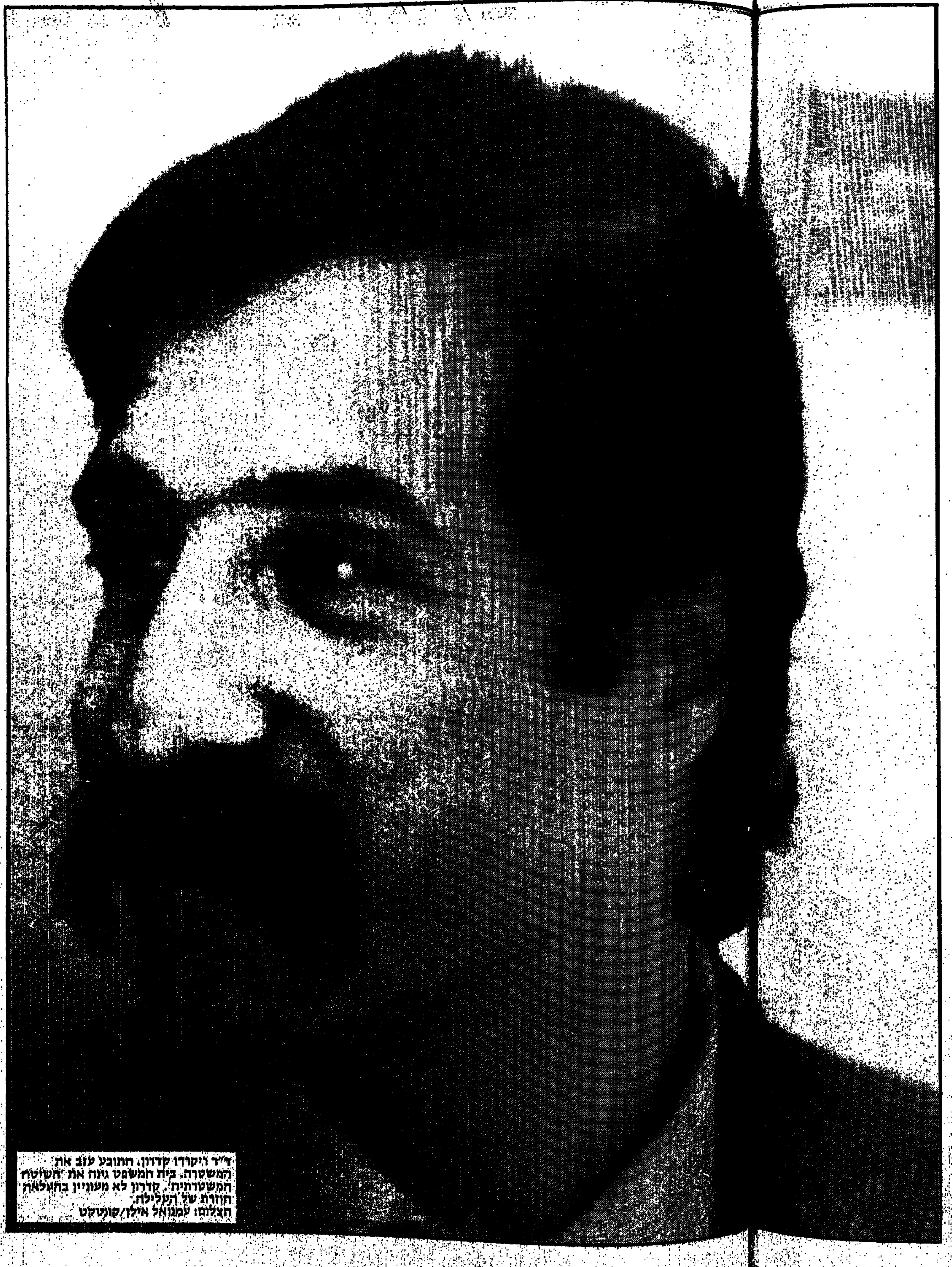

ד"ר ריקרדו קדרון. התובע עזב את המשטרה. בית המשפט גינה את 'השיטה המשטרתית'. קדרון לא מעוניין בהגלאה חוזרת של העלילה.
הצלום: עמנואל אילן/קונטקט

תשקיף

מאת גד בירון / תדמית

חבילות שי עם להיטי "עלית". "החבילות התאימו לעובדים"

חוזרים לשי המתוק

במקומות העבודה סופרים את הימים עד לקבלת השי לפסח ואצל המעבידים מתקתק השעון לקראת החלטה. הרבה ראו בתערוכות. בשוק כמו בשוק. חוזרים לטעם המתוק, לחבילות על בסיס מוצרי צריכה יומיומיים. רואים היום הרבה נשיקולדה, שוויצריה הקטנה, קפה ועוד חטיפונים ומיני כל טוב בחבילות אלגנטיות. אסא הלפרין הכין גם החג 6 חבילות. לא להשאיר לרגע האחרון.

עוד פחות מחודש פסח. במקומות העבודה סופרים את הימים עד לערב החג, עד לקבלת שי החג. יש מי ש־יקבלו את זה קודם. ואצל המעבידים מתקתק השעון ומזכיר שצריך לקבל החלטה. לא להשאיר לרגע האחרון את בחירת השי.

לא כולם פותחים את התיק הזה היום. מיסודן של תערוכות השי לחג בשנים האחרונות, מקיים ומרחיב את התנועה בשוק הזה. בשוק כמו בשוק. כל אחת מן התצוגות מתגוונות מפעם לפעם. ומה שנראה ממבט ראשון כרעיון מתפתח ומועיל, מגלה גם את צידו השני: פרובלמטיות לא קטנה למעבידים שרוצים לקבל החלטה לעניין, מהר, ובעיקר – לקלוע לטעם כל העובדים. זה מה שקובע בשורה התחתונה.

הסרוויסים ומוצרי החשמל למיניהם עדיין מתבלטים, אך נראה שהשטקר לא מחובר כל־כך טוב. אחרת אולי קשה להסביר את החזרה המסיבית לחבילות השי המתוקות, חבילות המזון ומוצרי הצריכה היומיומיים. את העסקאות האלה עושים, בדרך כלל, ישירות עם היצרנים.

יש הסבר. נחום כרמלי, מנהל סוכנות ביטוח הנושאת את שמו, מנסח זאת כך. "בשנתיים האחרונות, בחגים, אני נותן לעובדים חבילות ממתקים עם כל טוב. בפסח הקודם עברתי לחבילות של "עלית". מתוך האפשרויות שהציעו לי במחלקה המיוחדת שלהם, מצאתי

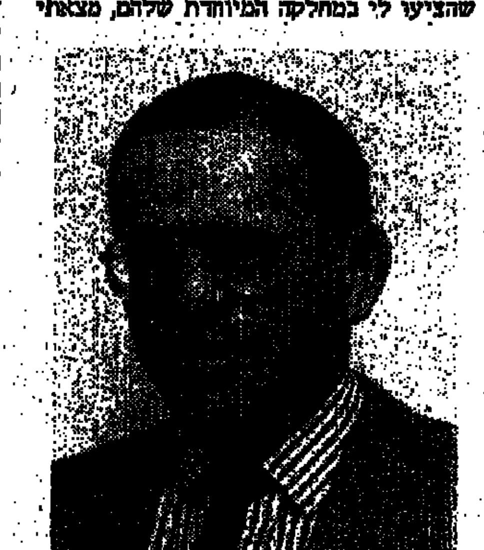

אסא הלפרין: "למעלה מ־50 אלף חבילות"

חבילות שהתאימו לעובדים שלי. הם אהבו את זה מאד".

לקראת פסח השנה בחשק, כמו הרבה אחרים, להצעות שונות. כרמלי: "גם הפעם אנחנו הולכים על החבילות של "עלית". הפתרון שלהם נראה לי יותר איכותי ויותר מתאים למבנה המשותף של כל אחד מהעובדים שלי".

יעקב ב., מנהל כח אדם בחברה גדולה וידועה, לא החמיץ את תערוכות השי לחג גם הפעם. "אצלנו זה עניין של מסורת. בודקים", הוא אומר, "התלבטנו שבוע, ויש לו החלטה:

"הרגישות שלנו לכל־כך הרבה עובדים, מחייבת אותנו לבדוק ולבחון הצעות שונות. לא אחת ולא שתיים. החלטנו עקרונית", הוא ממשיך, "שהבחירה שלנו צריכה הפעם, כמו תמיד, לקלוע לטעם כל העובדים, בלי יוצא מן הכלל. בשלב ראשון פסלנו את מוצרי החשמל וגם את תלושי השי".

את שביעות הרצון של העובדים שלו, הוא זוכר מהשנים האחרונות, כשקיבלו חבילות שי עם כל הדליקטסים של "עלית". לפסח הקרוב, החליט, יבחר אחת מתוך 6 החבילות המעודכנות במוצרי צריכה ודברי מתיקה של היצרן הגדול הזה. מבחינתו, הוא כבר רואה שהוא הולך לעשות לעובדים שלו מתוק. בחג וגם הרבה אחריו.

אסא הלפרין, מנהל מחלקת חבילות השי ב"עלית" ומי שקיבל אותה לידיו לפני כ־4 שנים, לא יכול להיות יותר מרוצה. השנה, הולך גרף המכירות של המחלקה שלו לשבור את כל השיאים. אסא: "ציפינו לעלייה יפה בהיקף ההזמנות, אבל כבר היום, לפני החג, הטלפון לא מפסיק לצלצל. אני מופתע".

בדבר אחד לא מרשה לעצמו אסא להיות מופתע. במוצר שלו. כשלקח על עצמו לנהל את מחלקת חבילות השי, ידע שזה הולך להיות פול־טיים־ג'וב. לא עניין של "לפני החגים". וכך, חלק ניכר מן העבודה, מוקדש לתיכנון. צוותים מיוחדים ב"עלית" בוחנים ומתאימים, מתוך מאות פריטים, את הצירופים הנכונים והמוכחים לסידור חבילות־שי אטרקטיביות. כל חג סיפור שונה, חבילות חדשות, תכולה שונה.

אסא מתרשם גם שהלקוחות הרבים שפונים אליו מרגישים יותר נוח להיות בקשר עם אנשי המחלקה המיוחדת שלו. אנשים שנושמים את הנושא, שזה המקצוע שלהם, שמבינים את הצרכים של כל לקוח ומסוגלים לתת עצה טובה.

לפסח הקרוב הכינו אסא ואנשיו 6 חבילות שי שונות, המשלבות "מתוק עם מועיל", כולן יחד נותנות פתרון מאוזן לכל ארגון, לכל מעביד בכל סדר גודל. כולן, כמובן, כשרות לפסח. בחלקן להיטי "עלית" האחרונים, כמו שוקולד "שוויצריה הקטנה", סוגי הוזמרי החדשים, נשיקולדה וטורינו.

חבילה ראשונה: "הלבנה". מוצאים בה שוקולד שוויצריה הקטנה, חטיפי אגוזי, קפה נמס גולד, קפה אלרין, נשיקולדה ושוקולד אגוזים איכותי. בחבילה "הכחולה" אפשר למצוא קפה נמס גולד, שוקולית, שוקולד רוזמרי, בונבונירה מרמלית, שוקולד שוויצריה הקטנה, קריק־קרק, נשיקולדה, חטיפי שוקולד וריגולטו.

ויש מזוודה "אדומה": קפילטר שי חמבוסט, שוקולד אגוזים, שוויצריה הקטנה, קפה נמס גולד, בונבונביירה שקדים ועוד. ויש עוד "אדומה" בתוספת יין.

במחלקה היותר־יקרה: תיק צד מעוצב יפהפה בשחור־אדום. גמרת את התוכן? יש לך תיק צד לשימוש שוטף. וקודם צריך להתפנק עם בונבונירה מרמלית, רוזמרי, נשיקולדה, שוויצריה הקטנה, אגוזי לוז, מטבעות שוקולד גביע. פינוק. עוד חבילה יוקרתית! "צידנית קשיחה לפיקניק". אותו עיקרון. מי שגומר את הצ'ופרים שבפנים, מרוויח צידנית יפה כאותו דיל.

6 החבילות המוכנות, יושבות על סקאלת מחירים, שיכולה, מאמין אסא הלפרין לענות על כל דרישה, של כל מעביד, בכל רמת מחיר. ובעיקר, לפתור בעיה של בחירה. אלא שכמו בכל חג, מאפשר אסא למי שיהיה מעוניין, לתכנן את תיק חבילות השי על־פי טעמו. מדובר בהזמנות גדולות יחסית. במקרים כאלה, מעמידים לרשותו, על־פי דרישתו, יועץ מקצועי.

אסא מאמין שהגמישות הזו עונה על כל־מה שמעביד, בעצם, רוצה וצריך כדי שהשי יענה "בול" לציפיות העובדים.

ולעצם העניין, עצה: "לא להשאיר את העניין לרגע האחרון. היום עוד אפשר לשוחח עם אסא הלפרין, להתייעץ, להחליט ולפנות למשימה העיסקית הבאה".

אסא על הקו

03־731111. את המספר הזה זוכר כל מי שצילצל פעם ל"עלית", ובטח כל מי שניסה פעם להשיג את אסא הלפרין ואת מחלקת חבילות השי של הקונצרן הגדול. מי שלא כל־כך זוכר, צריך רק לפתוח רדיו. רשת ב', רשת ג'. מוכירים לו.

מי שמוזמן היום למחלקה של אסא, נזכר בחמ"ל צבאי. טלפונים, הזמנות, תנועה, אקשן. אסא עוד לא סימן סופית את גרף המכירות שלו, אבל הוא מעודכן. ואת תהיה השנה שלו. פסי הייצור של "עלית" נותנים לו גיבוי מלא של 3 משמרות לתוצרת. מבחינתו הוא חייב לספק את כל הביקושים. עד היום סגר אסא עסקאות גדולות היקף של למעלה מ־50 אלף חבילות שי, בסכום העולה על 1.5 מיליון ש"ח.

מהמוקד שברמת־גן הוא שולט על כל מערך ההזמנות והשיווק של המחלקה. עושה חיים קלים לכל מעביד, גדול או קטן. צריך רק לצלצל למוקד (במספר הנ"ל), או לפנות לאחד מ־7 סניפים של "עלית" ברחבי הארץ: גוש דן – 03־9254122; ירושלים – 02־713731; חיפה – 04־740124־5; באר־שבע – 057־38674; גליל – 06־936306; יבנה – 08־436672־3; 08־430963־4־5; הרצליה – 052־554442.

ועוד אפשרות: לפנות לאחת מקשת חנויות עלית. וכאלה יש הרבה מאד. (המלצה: לנסות קודם את המוקד). אסא: "אין הגבלה על כמות החבילות המוזמנות וכל כמות סבירה תישלח במרוכז ישירות לכתובת המזמין".

פתרונות חדשים לריהוט משרדי ממתכת

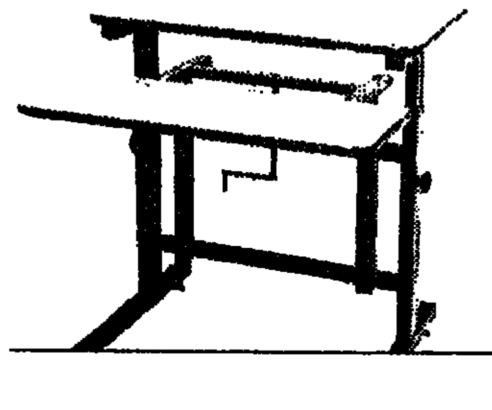

שולחן מחשב

יציב, אפשרות כוונון מדף המקלדת וגובה הצג לנוחות המשתמש.

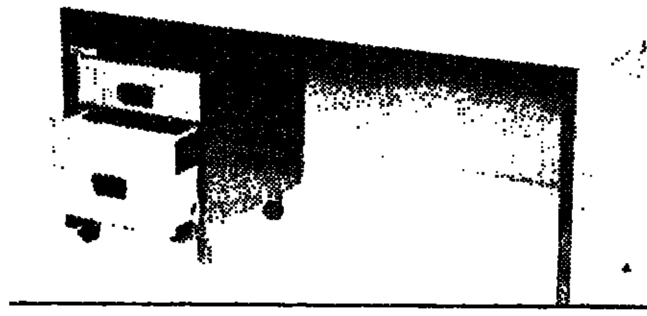

שולחן דגם איתן

שולחן משרדי למנהל או למזכירה.
משטח מצופה פורמייקה מעוגלת.
אפשרויות שונות לארון מגירות, או דלת.

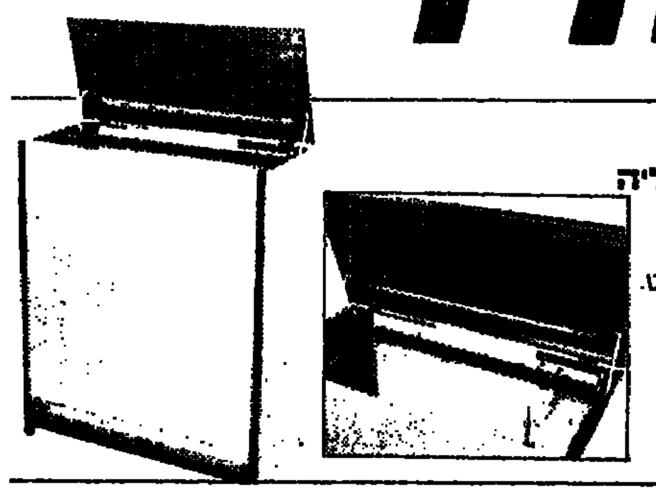

ארון שרטוטים בתליה

לאחסון תוכניות מפות ושרטוטים.
איתור מהיר של כל שרטוט.
חסכון עצום במקום.
גימור נאה במיוחד.

הארגז, המפעל המוביל בישראל לציוד וריהוט משרדי ממתכת, שמח להציג בפניך את מוצריו.

מגוון עצום של רהיטים ואביזרי עזר שנולדו לעבוד בשבילך בכל תנאי. עיצוב נאה ותקני איכות בלעדיים מקנים למוצרי הארגז יתרונות על־פני מוצרים מתחרים. צביעה חדשני מקנה למוצר גימור מעולה, מונע חלודה, מעניק למוצרים עמידות ושומר על עיצובם המקורי.

אלפי לקוחות ברחבי הארץ מצאו במוצרי הארגז את פתרונות העיצוב המשרדי היעילים והאמינים ביותר.

פתרונות פונקציונליים אלה נותנים את כל התשובות שאתה מחפש.

תמצא אותם בלמעלה מ-60 חנויות לציוד משרדי ברחבי הארץ.

המפעל שיווק ומכירות: רעננה אזור התעשיה 052־450166
שיווק ומכירות: ת"א החרש 18 3־2־03־332231

צרפתי

[illegible] - אציל לדנר קרליבך 15, 281456. גזית יאיר אבן גבירול 98, 233375. גזית יאיר אבן גבירול 154, 460083. גזית יאיר אבן גבירול 40, 265739. גזית יאיר מקווה ישראל 14, [illegible] כלפון נחלת בנימין 139, 827102. המשביר המרכזי גיבורי ישראל 74, 389333. כרמל קרליבך 10, 264831. לאוטמן נחלת בנימין 52, 652045. [illegible] ארליך אילת 22, 372090. מרכז המדף־דוזנשיין מטלון 58, 381626. נחמיאס מקוה ישראל 22, 625589. פולטונגר אחד העם 24, 652002. פיטגורס יהודה הלוי 43, 611511. [illegible] ז'בוטינסקי 120. קרביץ החשמונאים 107, 269622. קרביץ סיטונאות פרץ 42, 624526. רחיטי בא קל חשרון 21, 558297. רימון ליליבלום 20. [illegible] שרגל (זהר) קויפמן 2 ■ ירושלים - המשביר המרכזי עטרות, 02־852211. וילשטיין יפו 30, 02־221540 ■ חיפה - אלריט יפו 44, 04־932167. המשביר המרכזי שער פלמר 1, [illegible] וסרמן קורצברג העצמאות 55, 04־662622. נין נון דרך העצמאות 61, 04־524302 ■ טבריה - לוי יעקב פסג' חמ"א, 067־22794 ■ עפולה - שבו ישראל הנשיא 2, 065־22674 [illegible] - המדריך סמילנסקי 2, 053־22419. חנות הספר ויצמן 9, 053־35177 ■ פתח תקווה - אחים המבורגר פינסקר 21, 912417 ■ בני ברק - כתב: עט ז'בוטינסקי 7, 03־786927 [illegible] - זהריה ארלוזורוב 85, 03־724535. איכות בצלאל 3, 7510511 ■ גבעתיים - קרביץ ויצמן 23, 313151 ■ כפר־סבא - כתן ש.י. ויצמן 84 ■ [illegible] - לנדאו אחוזה 106, 052־26271. מאג'יק ברנדיס 2, 052־28459 ■ הוד השרון - אחים מאיר דרך השרון 59, 052־24326 ■ הרצליה - מגוון סיטקו ת.ד. 2013, 052־558391. שגב [illegible] 142 הרצליה פיתוח, 052־577462. מכל חלב בן גוריון 46, 052־557321 ■ רמת השרון - אופק סוקולוב 72, 475751 ■ בת ים - אחים קולפ בלפור 86, 871679 ■ ראשל"צ [illegible] רוטשילד 61, 941623 ■ רחובות - ווליניץ הרצל 164, 08־452129 ■ אשדוד - תרבות אשדוד בע"מ רח' האורגים 2, איזור התעשיה, 055־24448 ■ אשקלון - קלוגרף הרצל 43, [illegible] ■ עזה - אעוני אל חשאם, 051־62570 ■ ערערה - אחמד מסארווה, 063־51448, 063־51259 ■ באר־שבע - המשביר המרכזי וולפסון, 057־76241. קרביץ לנגב הרצל 70 [illegible] ■ אילת - ג. הוכמן ובנו בע"מ 059־72431

'הארגז' - המפעל הגדול והמוביל לריהוט משרדי ממתכת, ציוד אחסנה וציוד לתחנות שרות עצמי.

לא מאמינה בדמעות

חייקה גרוסמן: „אלוהים? אני לא מאמינה באלוהים. מי שהאמין, ואלוהים איכזב אותו, יש לו בעיה. לי אין" • למרות שהיתה שם, לא הולכת למשפט דימאניוק

מאת אריאלה רינגל־הופמן

תצלום: עדנה בר־רומי

חברת הכנסת (מפ"ם) חייקה גרוסמן שמעה ברדיו על נחיתתו של ג'ון (איוואן) דמיאניוק בנמל התעופה בן גוריון. בערב צפתה בטלוויזיה. גבר גדיל גוף, מודקן, כבול באזיקים, ירד מהמטוס והובל למכונית משטרה שהמתינה בסמוך.

ימים אחדים אחר כך דיברנו בטלפון. „אני יודעת מה את רוצה", אמרה, „את הדמעות שלי".

אם היו דמעות, אמרתי.

„אני חיה את זה כל הזמן, אני לא בוכה. גם אז לא בכיתי". ואחר כך אמרה, הרי אי אפשר לבכות כל החיים.

– תלכי למשפט, כשהוא יתחיל?

„אני מתארת לי שאלך להציץ".

כשנפתח המשפט, הגיעה לבנייני האומה, ישבה, הקשיבה. אחר כך הלכה ולא חזרה לשם. אני עוקבת מרחוק, אמרה, עוקבת מאוד. רדיו, טלוויזיה, קוראת את מה שמתפרסם בעיתונים.

„אומר לך משהו, שאני לא יודעת אם תביני. בנושא השואה אני אף פעם לא מנסה לסחוט דמעות. יש נטיה לעם שלנו להזדכך בבכי. כשבאים אלי חברי כנסת ואומרים לי, אני בכיתי כמו ילד, כשדיברת, זה לא עושה עלי רושם. זה לא עושה לי נחת רוח. פעם בשנה אנחנו מתכנסים ובוכים. בכי קולקטיבי. ואחר כך, אני שומעת אותו חבר כנסת, שבכה בזמן הנאום שלי, אומר כי אכילת בשר החזיר הובילה אותנו למשרפות. אנשים אלו לא רק שהושמד בשואה, היו שם. מאיר וייסגל, שהשתתף בכינוס, סיפר עליו באוטוביוגרפיה שלו. באחד הקטעים התייחס לחייקה גרוסמן. „במשלחת (של נציגי יהדות פולין), בת השישה חברים, היתה בחורה צעירה כבת עשרים וכמה, חיה גרוסמן", כתב, „היא היתה חברת השומר הצעיר... סבורני, ששרדה משום שלא היה בחיצוניותה דבר שיעיד על יהדותה. היא נראתה פולניה בשערה הצהוב חום, עורה הבהיר, עיניה הבהירות ותווי פניה הרחבים. היא היתה האחרונה לשאת את דברה... היו אלו המילים המרשימות ביותר ששמעתי אי פעם... כשסיימה – קמנו ועמדנו על רגלינו לחלוק לה כבוד בדומיה. אחרי כן שאלתיה ביידיש: כיצד יכולת לשמור על שלוותך בדברך? תשובתה היתה קצרה: 'אלמלא ידעתי לשמור על שלוותי – לא הייתי פה'".

„לא תמיד יש לי הרגשה שהבכי לא שטחי. את הטקסים והפולחנים אני יודעת להעריך, אבל יודעת גם את המגבלות. בפולחן יש מן ההימלטות מהבנת המהות שבדבר".

– ומשפט דיאמניוק הוא חלק מהפולחן?

„אל המשפט אני ניגשת באמות מידה אחרות. של אדם שעבר את השואה, אבל נשאר הומניסט. ובהומניזם שלי, בראש ובראשונה עומדת שאלת עשיית הצדק. אם האיש הזה הוא אמנם איוואן האיום, ואם היה מתחמק ממשפט, מבחינתי זה היה נחשב להכללת חוקי הג'ונגל בחברה האנושית".

שאינם מבינים מה קרה שם, גם את העובדות אינם יודעים. איזה בשר חזיר? חתיכת לחם לא היתה.

„משהו מעוות בפסיכולוגיה של העם שלנו. אנחנו לא מסלקה לפושעים נאצים, אמרו לי כשדמיאניוק נחת פה, משפטו של דמיאניוק יגמר את האפקט שהיה למשפט אייכמן, חוק ההתיישנות, ובכלל למה פה, הרי אפשר היה לפעול למען הסגרתו לבריה"מ. אני שומעת ולא מאמינה.

„ההיבטים החינוכיים של המשפט הזה, לא מעניינים אותי. גם לא הנקמה. אני אומרת דבר אחד ברור, אקסיומטי, כעד פשעים כאלה צריך לתת את הדין".

■■■

ב־1942, טיהרו הגרמנים את מחוז ביאליסטוק מיהודים. המקום שבו נולדה גרוסמן. 250 אלף איש הובלו לטרבלינקה. חלק מניצולי ביאליסטוק שהגיעו לארץ, הקימו שכונה בשם זה, בעיירה יהוד. היום הם הולכים ומתמעטים והשכונה לובשת ציביון של פרבר יוקרתי.

טרבלינקה, אומרת גרוסמן, זה היה שם האימה.

850 אלף יהודים נרצחו בטרבלינקה. זה לא היה מחנה ריכוז. לא מחנה עבודה. זה היה בית חרושת לרציחת יהודים.

בקיץ 1945, התקיים כינוס ציוני עולמי 'אד הוק' בלונדון. שרידי העולם היהודי

היום חייקה גרוסמן היא אשה שלא מאמינה בדמעות.

■■■

קשה לראיין את חייקה גרוסמן. בפגישה הראשונה הייתה מסוייגת, קשה, בקטעים מסויימים חשדנית.

ישבנו בחדר שיועד לחברי הכנסת, במרכז מפ"ם, מאחורי בית סוקולוב. כמה דקות קודם לכן, עזב יאיר צבן את החדר. במהלך הראיון, המשיכו להגיע שיחות טלפון עבורו. גרוסמן ענתה עליהן, אמרה שיצא, שאיננה יודעת לאן. לא. היא לא מקבלת הודעות.

על הקיר, היו תלויות כרזות ישנות. צל של הפגנות רחוקות, שחלקן כבר הפך לחלק מהמיתוס הישראלי, כמו הפגנת ה־400 אלף. גרוסמן, שראתה אותי מתבוננת בהן, אמרה שלא מדובר פה בבחירה אישית שלה. מישהו הניח במסדרון כמה כרזות, אחר כך חילק אותן בחדרים.

החדר כולו, להוציא את הפלקטים, היה מכוער. שולחן עץ פשוט, פורמייקה עכורה, כסאות שאולי הושאלו מאחד הסניפים הקרובים.

חייקה גרוסמן ניערה את אפר הסיגריה לתוך קופסת פח מחלידה של נס קפה.

באחד הראיונות שנתנה לטלוויזיה זרה – אגב, טלוויזיות זרות מגלות בה עניין רב – נשאלה איך זה קרה שבכל ארצות אירופה, לאחר המלחמה, ההנהגה עברה לידי אלו שלחמו נגד הנאצים, ודווקא בישראל להיפך.

„עניתי לו אמת, אבל לא את כל האמת. אמרתי שבארץ הזו, לאן שלא תלך תמצא גיבורים".

– וכל האמת?

„קשה לי עדיין לנסח אותה. השאלה לא התעוררה עם קום המדינה, אלא לפני כן, עם המלחמה הנוראה. איך קרה שהנהגת כל התנועות הגדולות, הציוניות ושאינן ציוניות, לא נשארו במקום. איך זה קרה שבני תשחורת נשאו בעול בלי הוראות מגבוה, תוך ניתוק מוחלט מההנהגה".

– והתשובה?

„יש לי שאלות, אבל אין לי תשובות. כשאסיים את עבודתי בכנסת, אני מתכוונת לשבת ולכתוב. יכול להיות שעד אז אצליח לנסח לעצמי לפחות חלק מהתשובות".

■■■

גרוסמן לא קבעה לעצמה נקודת זמן לסיום תפקידה. לכנסת השביעית הגיעה כשהיתה בת 50. בהתחשב ברקורד שלה, בעובדה שהשתלבה מייד בעשיה הציבורית, נראה שהדרך לירושלים התארכה מאוד.

בנקודה מסויימת היתה חסימה. אנטק צוקרמן, ממנהיגי הפרטיזנים היהודים, התייחס לקבלת הפנים שחיכתה לניצולים בארץ, ודיבר על אהבה נכזבת. המשורר אבא קובנר הסתגר בקיבוץ עין החורש. חייקה גרוסמן שתקה. „ב'חרות' יש אנשים שלא השתייכו למשפחה הלוחמת. אני לא הייתי תחת חסות. את האוניברסיטה שלי, על משקל האוניברסיטאות של גורקי, עשיתי במקום אחר. חלמתי שמישהו יתן לי פקודה, שיגיד לי מה לעשות, ולא היה. מי שבא משם היה עצמאי, חיינו קשורים בטבורנו לתנועה, לא להנהגה".

באוקטובר 1985, בהרצאה ב'יד ושם' בירושלים, מנתחת פרופסור אניטה שפירא את מה שהיא מגדירה כיחסו של מאיר יערי לפליטי השואה. שפירא מסתמכת על מכתב ששלח יערי, מלונדון. יערי, שהלך לעולמו לאחרונה, כותב שם בין השאר: „הם (הפרטיזנים היהודים) סיגלו לעצמם מושגים כמעט פשיסטיים". ובהמשך הוא אומר: „צחק לנו הגורל ודגר לנו השטן גוון רביזיוניסטי לשומר הצעיר". והמסקנה: „חברים אלה זקוקים לחינוך מיוחד".

המכתב, אגב, לא הגיע לתעודתו. על פי הסיפור, אנשי מפא"י הצליחו לתפוס אותו, לשכפל ולהפיצו בין הפליטים. חברים קרובים דאגו שהמכתב לא יגיע לידיעתה של גרוסמן. חסכו ממנה את כאב הלב, את המרירות.

אולי זו אחת הסיבות לתגובתה של גרוסמן על דבריה של שפירא, אשר פורסמו בשבועון „כותרת ראשית".

„שפירא", כתבה גרוסמן „לקחה ליריה מכתב אומלל של יערי וכמוצאת שלל רב היא מנצלת את הכתוב בו בצורה סנסציונית. המכתב ביטא חרדה עמוקה של מנהיג תנועה, שתלמידיו עשו את ההיסטוריה בחשכת הגיטאות וכהאיר השחר, ביום שלאחר הנצחון, הוא עומד לאבד את ממשיכי דרכו".

בתכתובת פנימית ביטא יערי את חששותיו. כעבור חמש שנים, ב־1949, כשהופיע בפני מרכז מפא"י, ניסח דוד בן גוריון את הדברים בצורה בוטה הרבה יותר: „בין ניצולי מחנות ההסגר של הגרמנים היו אנשים שאילמלא היו מה שהיו, אנשים קשים רעים ואגואיסטים, לא היו ניצלים וגם כל מה שעבר עליהם עקר מנפשם כל חלקה טובה".

במקום אחר התבטא אחד משליחי העליה ביחס לפליטים: „הם אנשים שממהרים לשלוף את האקדח".

העובדה שדווקא גרוסמן בחרה להגיב על דברי שפירא, עוררה לא מעט תמיהות. בפנים היו מי שהרימו גבות. אחרים הצביעו על מה שלא היה במכתב.

שיחרת את יערי, אני שואלת אותה.

קראת את התשובה שלי, שואלת גרוסמן.

כן, אני אומרת לה.

ואת חושבת שטיהרתי אותו?

גרוסמן ידעה שאם היא לא תגיב, לא יהיה מי שיגיב. באוקטובר 1985, יערי היה בן 88, ורגיש לכל מלה שנכתבת עליו. צריך להכיר את מערכת היחסים בין הכהן הגדול של התנועה השומרית לחניכיה, כדי להבין מדוע כתבה מה שכתבה.

כשגרוסמן היתה צעירה, שאלה את יערי מה התנועה עומדת לעשות להנצחת אנשיה שהושמדו. יערי אמר, „אבל, חייקה, מה את רוצה, הרי שילבנו אותך בכל המוסדות".

■■■

גרוסמן הגיעה לארץ בגיל 28, נכנסה לכנסת בגיל 50. במובן מסויים, הפכה לסמל. נכס לאומי. מנחם בגין, כשהיה נתקל בה במסדרונות היה עוצר, קד לה, וממשיך הלאה. אחותי הלוחמת, קרא לה. כשבגין, אגב, חזר מקמפ דיוויד, גרוסמן נסעה לנמל התעופה לקדם את פניו.

אנשי הסיעות הדתיות אהבו אותה. עם כל התנגדותם לדרכה הפוליטית, לא היו מחמיצים הזדמנות להחליף עמה כמה משפטים באידיש. „רביצן" (רבנית) היו קוראים לה. עם זאת, היתה כתובת להתקפות פרועות של הרחוב החרדי. „את ושבמותך אחראים למות ששת המיליונים", כתב לה מטורף אחד, כשפעלה נגד תיקון חוק ההפלות. „חבל שלא נשרפת בכיבשנים", כתב אחר, בעקבות התבטאותה בנושא חוק החזיר.

בעת דיון בכנסת בעניין גיוס בנות לצבא, עלו לדוכן חברים שונים, ודיברו על גבורת הנשים במורשת ישראל, מדבורה הנביאה עד לוחמות הפלמ"ח.

למה שלא תספרי על הפרטיזניות? אמר לה מישהו. מה אתה חושב, ענתה, שבשביל הדיון הטפשי הזה אחלל את קדושת הבנות ההן?

היא ביחסים טובים עם גאולה כהן מימין, ועם שולמית אלוני משמאל. בבלל, מעריכה נשים חזקות. מצאתי שם אשה כזאת, היא אומרת, ומראה אגרוף קפוץ.

היא סגנית יו"ר הכנסת, היחידה מבין חברי האופוזיציה. את הישיבות שבהן היא מכהנת כיו"ר, היא מנהלת בתקיפות. חברת נשיאות הכנסת, יושבת ראש סיעת מפ"ם.

פרלמנטרית משופשפת, מכירה את כל הטריקים. את הצעת אי האמון של מפ"ם, בעקבות הפגיעה בשכר העובדים, הגישה ביום רביעי, רקע לפני המועד, תרגיל שהבטיח אותה ואת מפ"ם מפני טרמפיסטים.

כשהוגשה פעם הצעת חוק שלא היתה לרוחה, גילתה שמגישי ההצעה אינם נוכחים וגם השר האמור להשיב לא הגיע. נעלה את הישיבה. חוקי למהדרין, אם כי לא מקובל. זה קבר סופית את ההצעה.

חברת ועדת העבודה והרווחה. כשהיא לא מגיעה לישיבת הוועדה, אורה נמיר שולחת מישהו ש„ימצא איפה חייקה".

בכנסת ה־9, כיושבת ראש הוועדה לשרותים ציבוריים, העבירה את חוק ההפלות, עם הסעיף החברתי. בכנסת ה־10, בהערכה, תוקן החוק.

במפ"ם היא ממוקמת בפינה השמאלית. היתה מהתומכים היותר תקיפים בפירוק המערך עם מפלגת העבודה. בין ראשוני המתנגדים למלחמת לבנון.

חושבת בגדול, עובדת גם ברמה האישית. אשה מוכה התקשרה אליה לבקש עזרה, ברחה מהבית, הבעל השתלט על הדירה, שואלת מה לעשות. אשה אחרת הגיעה עד חדר האוכל של הקיבוץ. הבעל שלה בכלא, אולי חייקה גרוסמן יכולה לטפל בחנינה.

■■■

דיון בוועדת העבודה והרווחה. אורה נמיר, יו"ר הוועדה, מציגה את הנושא, את נציגי הביטוח הלאומי שיושבים לצידה. גרוסמן מסתכלת בהם במבט אלכסוני. יש לנו עניין בקשישים, אומר איש הביטוח הלאומי. „לכם יש עניין", אומרת גרוסמן, „השאלה אם לקשישים יש עניין בכם". את תמיד שואלת שאלות חשובות, אומרת נמיר.

כשגיוסים ברוך, מי שהיה מנכ"ל הביטוח הלאומי, מדבר על תקציב של 70 מיליון דולר, גרוסמן מודקפת. „היו 80, האוצר לקח משהו בדרך?" חס וחלילה, הוא עונה לה.

כשהוועדה מזמינה קשיש להיכנס ולהופיע לפניה, אנשי הוועדה חוקרים אותו. מה חסר לקשיש כדי להתקיים. גרוסמן מסננת, „בא קשיש כמו לעץ התליה".

■■■

קיבוץ עברון. סמוך לנהריה. גרוסמן, נשואה, אם לשתי בנות, עשרים וכמה שנים

(המשך בעמ' 48)

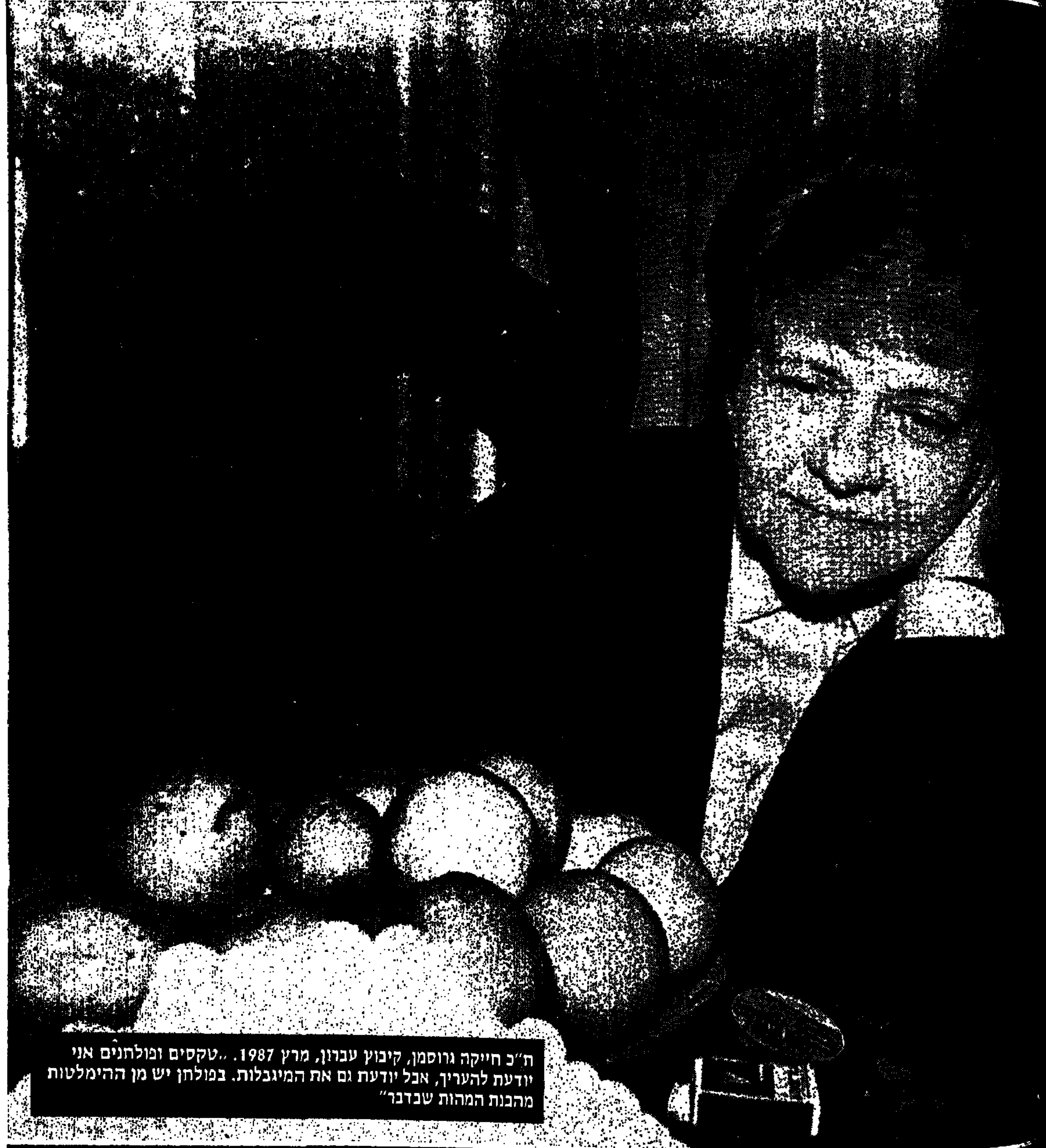

ח"כ חייקה גרוסמן, קיבוץ עברון, מרץ 1987. „טקסים ופולחנים אני יודעת להעריך, אבל יודעת גם את המיגבלות. בפולחן יש מן ההימלטות מהבנות המהות שבדבר"

חלמתי על שיש...
עד שראיתי את אבן קיסר.

רק לעיתים נדירות הופכים חלומות יפים למציאות.
קיבוץ שדות-ים עשה זאת. יופיו הנצחי של השיש מקבל עכשיו מימד חדש, עשיר וצבעוני יותר. איכותו של השיש עולה עכשיו לדרגה גבוהה יותר.
אבן קיסר. הרבה יותר משיש.

הרבה יותר אפשרויות.

טכנולוגיות הייצור החדישות של אבן קיסר מאפשרות יצירת קשת רחבה ומסגונית של לוחות ריצוף, חיפוי וציפוי במגוון עשיר של צבעים וּבאריחים מכל גודל, עד למידות של 3,00/1,20 מטר. אבן קיסר מיוצרת במפעל ענק, היחיד מסוגו בישראל, ואחד הבודדים בעולם, באמצעות ציוד מתקדם וממוחשב, בקיבוץ שדות-ים, קיסריה.

הרבה יותר יתרונות.

אבן קיסר מהווה לא רק פתרון אסטטי מושלם בכל תחומי הריצוף, אלא גם פתרון הנדסי מעולה. בבדיקות שנערכו ע"י הטכניון בחיפה הוכח כי אבן קיסר עולה בחוזקה פי 3 על השיש.
העמידות של אבן קיסר בשחיקה ובלאי, עולה עשרות מונים על השיש ודומה בתכונותיה לגרניט קשה.

הרבה יותר נוח.

כדי לרצף סלון, דירה, אולם, קיר, או בית, בדיוק בצבעים, בטכסטורות ובברק שחלמת עליהם, עליך רק לגשת למרכזי המכירות של קיבוץ שדות-ים - שיש קיסריה, ולתאר מהו החלום שלך. אנחנו נראה לך איך אפשר להפוך אותו למציאות.

אבן קיסר
הרבה יותר משיש

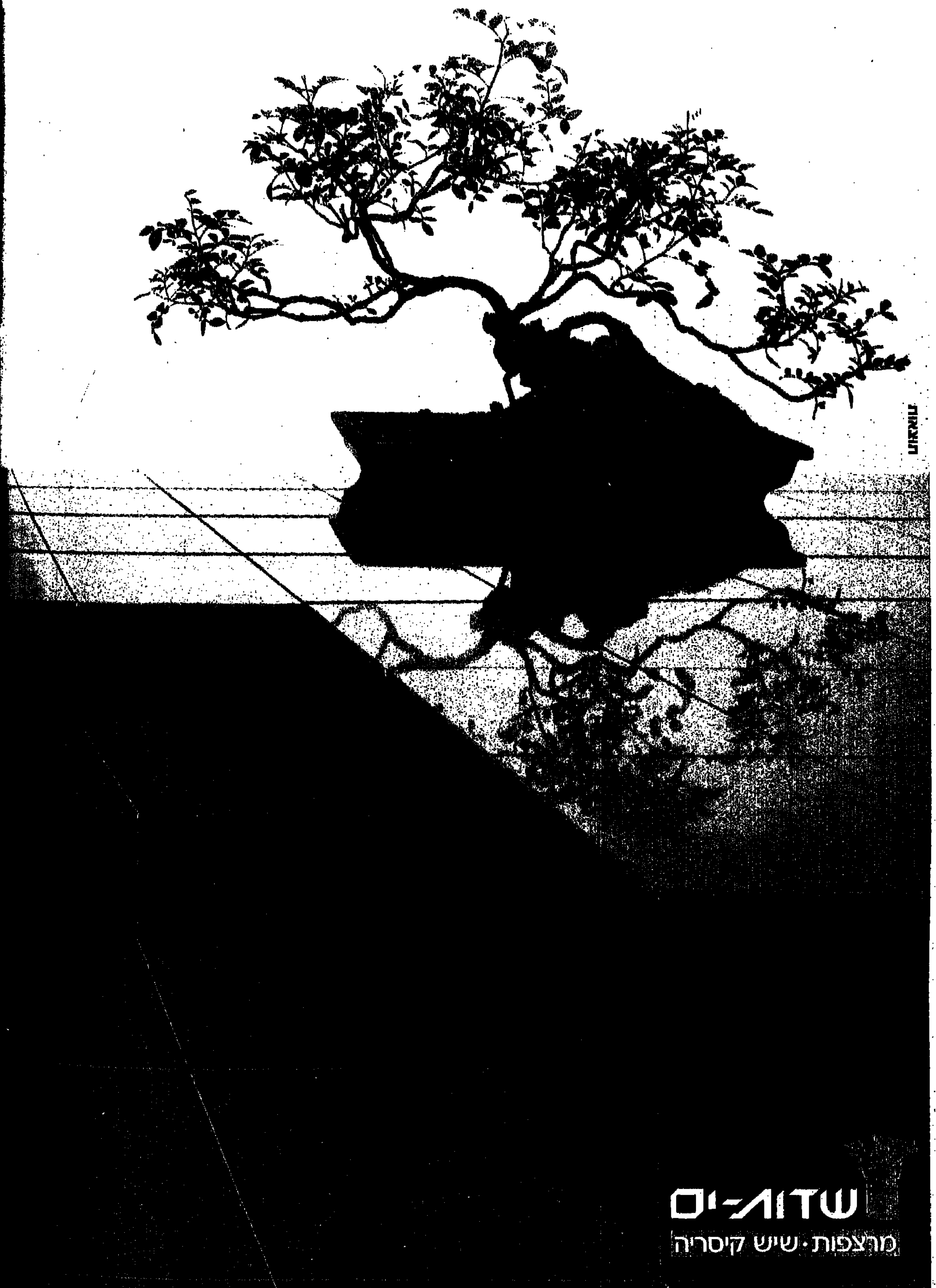

קיבוץ שדות-ים: ד.נ. חפר - 38805 טל. 06-364333 ירושלים: יפו 72 - ככר הזוידקה, טל. 247088, 02-234171 תל-אביב: ריננוף-סנטר שטר 6, טל. 03-288241/2 עפולה: ככר העצמאות 2, טל. 06-597277 נצרת: סמיר-עואר (ליד בנק ערבי), טל. 06-573768 חיפה: [illegible] אשקלון: רח' צה"ל (בכניסה לאשות) ת.ד. 295, טל. 27842/3, 051-22580 באר-שבע: אחוזן עבודות עץ: מסוף תרבד אזור התעשיה 85/16, טל. 057-75397 אילת: האלמוגים 68, טל. 74068, 059-74301 חדרה: רמב"ם 15 סוכנות א.א. לבמין, טל. 06-333055

צילום של קנטור. פיש ובנו, סבלים, תל אביב, 1960

ג'ו קנטור עוזב

מאת ענת טל־שיר

גילה קנטור: „ג'ו בן עשירים, עוסק בצילום, מצליח, גרוש, והוא קטוע־יד. זה יותר מדי בשביל הקיבוץ" ● ג'ואל קנטור, אחרי תערוכת־לבנון במוזיאון־ישראל, עוזב את הארץ. חוזר לקנדה ● הוא משאיר אחריו ספר – „תמונות מארץ ישראל" – תיעוד מצולם

ג'ואל קנטור עוזב את הארץ. עשר שנים היה כאן, בכפר מנחם, ובעוד ימים ספורים יקח את התינוק שלו לשלג המפשיר במונטריאול. את האביב הראשון בחייו יעשה דניאל, בן שבעה חודשים, בקנדה, גם את השני והשלישי. בשנה הבאה, כבר יאמר מאמי אנד דאדי וגם כמה מלים בעברית.

התרגלנו גם לזה. עולים לישראל, מתערים, מתבשלים, מתפכחים ויורדים למקום ממנו באו. אבל לג'ואל קנטור דווקא היו סיכויים טובים לקליטה מוצלחת, ללא כאבים. מהיום הראשון שלו בארץ, ראה אותנו כפי שאנו נראים. בן 18 היה כשנחת כאן לראשונה בקיץ 68', ואת לילו הראשון עשה על החול בחוף תל־אביב. בבוקר, פקח את עיניו וראה חוף הומה אדם. קנטור: „האנשים נראו לי שמנמנים עם כרס בולטת, מוקפים ילדים, רובצים על כסאות נוח ואוכלים". הוא לא הגיע טעון אמוציות או מרופד באידאולוגיה, אלא התאהב לאט ובערבון מוגבל.

■ ■ ■

קנטור הולך אבל מותיר כאן שני בנים, שני ספרי צילום, וקיבוץ אחד מאוחר נכעסו. ובקיבוץ, כשאדמה נחרכת, התחושות מחריפות בחברה צפופה, מהודקת, בעלת מעורבות. את המרירות ותחושת העוולה יקח קנטור עימו, ואולי יצליח לפרוק אותן בשנים הבאות, כשינהל משפט נגד הקיבוץ.

ג'ו קנטור נגד כפר מנחם.

אם היו אומרים לו לפני עשר שנים שכך יקרה, היה אומר שהוא מוכן לחתוך גם את זרועו השניה.

זרוע ימין נקטעה בתאונת סקי־מים במחנה קיץ בקנדה. בארץ, אנשים מביטים בגדם, ומשוכנעים שקנטור נפצע במלחמה. הוא עשה תרגיל פשוט למרי כשסירה נוספת הגיחה פתאום. נהגה הביט אחורה על השניים שגלשו בסירתו, ובשבריר שניה חתך המדחף (פרופלור) שלו את הזרוע של קנטור. מי התכלת נצבעו ארום. התנועה הסיבובית של המדחף לא הותירה לרופאים ברירה אלא לקטוע את הזרוע כעבור אחת עשרה שעות.

■ ■ ■

דקה אחרי שפוגשים בו לראשונה שוכחים את נכותו. בלי פרוטזה, בלי קרס, כל הענין נראה ומתפקד כאילו שכח בבוקר להשחיל את היד לשרוול הסוויטשירט. אוחז בתינוק ביד אחת, נוהג, מכשל, מצלם, מפתח, מדפיס, גוזר. התיפקוד הפיזי המעט מושלם סייע למחיקת הטראומה. קנטור: „מה יפה בישראל, בגלל החיים כאן, איברים גדומים, נכות וגועל – נעשו כל־כך מובנים".

■ ■ ■

העובדה שנולד למשפחה עשירה, לא הקלה על חייו. לאביו היו במונטריאול עסקי מכוניות, וג'ו הקטן ידע להגיד קרייזלר הרבה לפני שאמר 'עשרה סנט לקרן קיימת'. כשהיה בן עשר, מתה אמו מסרטן והשאירה ארבעה ילדים. שני אחיו ואחותו היו מבוגרים ממנו, וילדותו עברה עליו כשמרבית הזמן היה בודד. הולך בבוקר לבית־ספר יהודי; מפטפט קצת יידיש ועברית ולומד חומש ללא כיפה; בדרך הביתה עובר בדליקטסן, מזמין עוגה ומילקשייק; אחר הצהריים, מטייל ברחובות הראשיים של העיר; ורק לעיתים רחוקות תופס צד בקרבות כדורי שלג של ילדי השכונה.

ב־67', נסע לטייל לבדו באירופה, ואחרי תחנה בתורכיה הגיע לישראל. שום ציונות, שום עליה, סתם תחנה בדרך כמו רבות שעשה בקיץ ההוא.

חמישה שבועות עשה בכפר מנחם, עבד בגינת נוי, הקשיב לאריק איינשטיין והתוודע לילידי הקיבוץ, בני גילו, שהתגייסו אז לצבא.

הוא אושפז לשבוע בבית־חולים, משם יצא הלום אחרי ששכב בחדר אחד עם פלשתינאי כחוש מעוה וחייל פצוע. המחשה מתומצתת של מהות הסכסוך.

וכך, עלם קנדי, בוגר קולג', מחוסר דאגות, מתחיל לקלוט ולתעד אותנו בזכרון, עדיין ללא מצלמה.

■ ■ ■

חזר לקנדה, שב לישראל, נשא לאשה את יהודית, בת כפר מנחם, נסעו לקנדה, סיים את הפקולטה למשפטים; קצת שיחק בבורסה, קנה סוכר, מכר תירס, נפל עם נפט בים הצפוני, נכנס לעסקי המכוניות; נולדו שני בנים, חזרו לקיבוץ.

שנתיים היה לולן ומרכז לול, פיקד על 120 אלף עופות. בימים טיפל בתרנגולות; בלילות שמר עליהן משיני הנמיות, עם רובה. עבודות פיזיות במשק עשה לא פחות טוב מאחרים, עם מוטיבציה והספק מרשימים. בקיץ סחב צינורות השקייה בשדות ועשה תורנות העמסת עופות על כלובים: חמישה עופות בכל נאגלה, ביד אחת.

■ ■ ■

ואז, בין הנוצות לערימות הכותנה, גילה את המצלמה. זה קרה ב־79', ומאז לא חדל לצלם. נתגלה כאמן מצוין. קנטור בחר להתמקד בצילום תיעודי. במשק, מינו אותו לחצרן: ערימות נוי וזבל, נקיון השבילים, טרקטור ועגלה, את וקלשון.

כאן התחיל העסק להסתבך.

קנטור, אחוז דיבוק הצילום, נפעם מהתגלית שלו, מצלם ומצלם ומצלם; ובמשק, החברים בתחילה מתפעלים, ואחר־כך מעקמים את הפרצוף. היו הרבה ניואנסים להתערערות היחסים בין קנטור לקיבוץ, אבל היה ברור שנקלעו למבוי סתום.

קנטור רצה לחיות בקיבוץ ולצלם; הקיבוץ רצה בו קודם כל כחבר שעובד במשק ומקיים את משפחתו, אחר־כך שיצלם.

הוא רצה להסתובב בארץ ולעשות דיוקן מצולם של אנשים. אחר־כך, הכין שלתעד את ישראל זה לתעד את מה שמתרחש בישראל. מהומות בגדה, מלחמת לבנון – הוא היה שם. בטרמפים וברגל קנטור חדר לאזורי הקרבות בבחמדון, ושוטט בין הטנקים.

קנטור הסתובב שם עם הצלמים המקצוענים של הרשתות הזרות, שדילגו מעל הגוויות כאילו היו בולי עץ. הוא, שמימיו לא ראה אש, רימון או גוויה. הוא היה בימית, הסתנן לעיר ונשאר בה בזמן הפינוי בבית נטוש. מאה שערים, כרם התימנים, שווקים, רחובות, סימטאות, הפגנות, מהומות, מלחמות.

הצילומים שלו מרהימים. קנטור מראה לך גם את האחוריים של המדינה, כמו סיור במיטבח מזוהם של מסעדה בעלת־שם.

■ ■ ■

ג'ו קנטור נוסע מכאן אבל ספרו 'תמונות מארץ ישראל' (הוצאת „אדם") ישאר. אלף מזכירי משק לא ידחיקו אותו.

„מה שהתחיל כהתנסות הרפתקנית באסתטיקה", נכתב על כריכת הספר, „הפך, כדבר המתבקש מהחומר עצמו, עניין לבחינה חברתית, פוליטית ומוסרית".

בדרגים הבכירים של זרועות הבטחון תמהו איך הצליח קנטור לצלם את הסרטים האלה, ולא במצלמה נסתרת.

נער פלשתיני שוכב על האדמה ואת צווארו דורסת כף רגלו של בטחוניסט ישראלי זה או אחר.

הכיתוב לצילום יבש: 'בדיקה שיגרתית של ערבי מרמלה על־ידי כוחות הבטחון'.

משונה, אבל כאשר החוקרים האלה פוגשים את קנטור ברחוב, הם עוצרים בחריקה את האסקורטים שלהם, אהלן ג'ו מה העניינים, כאילו רק הוא והם יודעים את הסוד הנורא. פניהם, אגב, לא ניתנות לזיהוי בצילומים.

קנטור: „הם מאמינים שהעבודה שלהם חיונית לשמירה על שלום, במדינה שחיים בה מיליון וחצי ערבים ללא זכויות".

בהקדמה לספר כתב ישעיהו ליבוביץ: „יש בצילומים... מפגשים של קדרות ושל הוללות, של עשירות פזרנית ושל עושר מדכא, של יחסי אנוש הוגנים ושל רשעות ואכזריות".

■ ■ ■

בשבועות הראשונים למלחמת לבנון צילם עבור לשכת העיתונות הממשלתית. „כל הסרטים שאצלם יהיו שלכם", אמר להם קנטור, „אבל, אני מבקש שגם אם החומר לא יהיה לטעמכם, אל תשמידו אותו, אלא תייקו בארכיונים".

לדבריו, רוב החומר ששלח מלבנון ללשכת העיתונות נעלם.

באורח מוזר, סרטים ששלחו צלמים אחרים, בידי אותם שליחים, הגיעו לתעודתם. אבל, החומר של קנטור אבד.

אלפי צילומים ממלחמת לבנון התאיידו; תיעוד ממקומות וסיטואציות שאיש זולתו לא עשה.

בפעמים הבאות שעלה ללבנון, לקח סרטים ריקים משלו ושתי מצלמות, וצילם בשתיהן. אחרי שעשה צנזורה עצמית, שלח להם סרטים מסויימים, ואת היתר שמר אצלו.

מלשכת העיתונות הממשלתית נמסר השבוע, שכל הסרטים שקנטור צילם מתוייקים בארכיון שלהם.

■ ■ ■

בינתיים, בכפר מנחם התחילו ללחוץ שיעבוד במשק, למעט 'יומיים אמנות' שניתנו לו מדי שבוע. הוא חזר לטרקטור ולאיסוף אשפה. התחילו בעיות רפואיות, כאבי גב ורגליים. רופא קבע שהוא מפריז בעבודה פיזית.

קנטור התחיל להישבר. הוא רצה לצלם שבעה ימים בשבוע, אבל הם נתנו לו יומיים, ואחר־כך הפחיתו ליום.

מאחורי גבו נשמעו הצלילים הראשונים של המלה 'פרזיט'.

המזכירות פסקה שהצילום יוכר אצלו כתחביב ולא כעבודה. הם דרשו שישיג עבודות צילום שונות בשכר, אבל קנטור ראה את עצמו כצלם־אמן, לא צלם חתונות, עיתונות או פרסומת.

החלטה שנתקבלה לפני כן, בקרב הפורומים המחליטים של הקיבוץ ובשיחת־קיבוץ להקים מעבדת צילום, בהשקעה של 4,000 דולר – נותרה משום מה על הנייר.

נימוקים כמו מצב כלכלי, סדרי עדיפויות, אי ריווחיות – נראו לקנטור כראשיתה של מגמה להיפטר ממנו. לוא רצו בו, כך חשב, היו הולכים לקראתו, לא היו נוהגים בשרירותיות, לא היו נצמדים לתקנון.

מרכז המשק, שלומי שקד: „הוא פירש הקמת מעבדה במתן לגיטימציה לעסוק בצילום פול־טיים־ג'וב. זה חוסר הבנה מוחלט של מהות חיי קיבוץ. אנחנו מעונינים להשקיע במפעל ריווחי. אם קנטור היה מוכיח לנו שמעבדה כזו תביא רווחים לקיבוץ, מה איכפת לי להקים מעבדת צילום או מפעל לפיסטוקים".

קנטור איבחן התנכלויות קטנות, אבל ראשי הקיבוץ הדפו את הטענות.

הרהורים על עזיבה שמר אותה עת לעצמו.

■ ■ ■

בקיץ 86', זכה ג'ו קנטור להיות מוצג בתערוכת יחיד במוזיאון ישראל. הישג בהחלט מרשים לצלם לא־מוכר, שמעולם לא הציג את עבודותיו; צלם שאינו משתייך לשום קליקה אמנותית, ואין לו אף פטרון. המוזיאון אף רכש שש עבודות בתום התערוכה.

אבל, הזינוק שלו מצלם אלמוני, מקיבוץ בעמק האלה, לכתלי המוזיאון – לא חרשים במיוחד את חברי כפר מנחם. אם כי לזכותם ייאמר שנתנו לו חודשיים להכנות לקראת

עכשיו הם יורקים עלינו

מרכז המשק, שלומי שקד: „כמעט כל עזיבה מעיקה וכואבת ומלווה בתחושת אי נחת של שני הצדדים. המקרה הזה רגיש מאוד כי שני בניו נשארים כאן. מבחינתנו, הם בני הקיבוץ ואנחנו שמחים שהם נשארים. ג'ו וגילה החליטו לעזוב בכל מקרה, וחיפשנו נוסחה לאפשר להם להישאר עוד כמה חודשים במידה ויתחרטו. בכפר מנחם חיים 20־30 אמנים, וכולם זוכים לאותם התנאים. ג'ו קיבל יותר מכולם. תחושת הלא־רצויים היא שלהם בלבד. אנחנו רצינו שישארו והכל כתוב וממוסמך.

„עבורנו כל משפחה צעירה שעוזבת זו מכה, כי עזיבת הצעירים מגיעה ל־40 אחוז בשנה. החברים קיבלו את עזיבתם מאוד קשה. כולם יודעים כמה השקענו במשפחה הזו. מצער אותי שהם יורדים אבל זו לא אשמתנו.

„מישהו מתכחש לזה שהוא אמן? מפורסם ומוכשר ככל שיהיה – עליו לפרנס את עצמו. הוא יכול להרשות לעצמו להתעקש להיות צלם־אמן (ואין לי טענות כלפיו) כי הוא ממשפחה עשירה. הוא מאוד מעריך את עצמו. אבל, התערוכה במוזיאון איכזבה אותו כי היו לו ציפיות שיהיה לו ביקוש בשוק.

„עכשיו הם יורקים עלינו, וזה רק מפני שהם לא נולדו בקיבוץ. כי מי שנולד כאן סופג את אורחות החיים ונוהג אחרת. קנטור היה חייב להתפשר, ולאורך זמן קשה להשלים עם העקשנות הזו".

התערוכה. כל הכבוד, אמרו החברים בדרך לחדר האוכל, אבל שיעבוד גם במשק. הקפיצות של הטרקטור הורגות אותו? שישב בבקרים במשרד ויעבוד בהנהלת חשבונות. קנטור כמעט השתגע בין הדפים המשובצים.

■■■

במקביל לתערוכה, הוחלט במוזיאון להוציא גם ספר. קנטור אמר למרכז המשק הקודם: בוא נשקיע בספר, בשותפות עם המוזיאון וספרית הפועלים. לפי קנטור, המרכז ענה: אם אני משקיע דולר, כמה ארוויח על כל דולר?

שקד, השבוע: „לא יכולנו לאשר השקעה של עשרת אלפים דולר".

תוציא את הספר בעצמך, נאמר לקנטור (לדבריו) אבל הרווחים יהיו שייכים לקיבוץ.

קנטור: „זה היה איתות שהם שברו כל עקרון דמוקרטי והם לא רוצים בי. אם הייתי בנוי לקום בשיחת קיבוץ ולעורר מהומה, הייתי נעשה עורך־דין. אבל הרגשתי שאני עובד למען משהו ראוי גם אם אני בודד במאבק".

■■■

השבועון 'קיבוץ' (11.3.87) מספר שלפני שנים אחדות ביקשה חברת כפר מנחם, נירה שויאר, להוציא לאור ספר מתכונים לעוגות ולעוגיות. הקיבוץ לא אישר לה ימי עבודה, והיא שלפה ימי חופש (שבתות) שנצברו לה בשנות חברותה. היא כתבה את המתכונים והוציאה את הספר בהוצאת 'אדם' – אותה הוצאה שהדפיסה את ספרו של קנטור. ספרה של שויאר נחטף בשוק ונמכר בכ־200 אלף עותקים. הקיבוץ לא יהנה מהרווחים.

■■■

התערוכה של קנטור עוררה, כצפוי, רעש (אמנותי ופוליטי) – ובשלב מסוים, הופעלו לחצים שונים להוריד אותה, או לרסנה. הצילומים, ששיקפו אלימות בגדה והתנגדות בימית, נתפרשו כאמירות פוליטיות.

הנהלת המוזיאון, לדבריו, זימנה אותו לגשש אם הוא מוכן לוותר על כמה צילומים. הוא התנגד בתוקף.

קנטור: „מה מעניין אותי ליכוד, ר"צ או רק"ח. אני הצגתי עניין ברמה האנושית, ורק מעטים הבינו שנטייתי הפוליטית אינה משנה".

מורה של גילאי 11, בירושלים, העמידה את התלמידים מול צילום הנעל שחונקת את גרונו של הנער ושאלה: מי סובל, מי שדורך או מי שדורכים עליו?

■■■

בכפר מנחם לא כולם דהרו למוזיאון. לצד תשבוחות על ההישג, היו צדקנים שאמרו שזה לא בסדר שאין צילומים שמציגים את צה"ל ואת הקיבוץ באור חיובי. ראיה פרובינציאלית צרה, למרות שהכפר אינו חשוד בנטיות קיצוניות. אולי נשתכחה מליבם ההבטחה שנתנו מייסדי הקיבוץ בסוף 39': „עוד תצמחנה משדותיך אמונה ואחוות עמים, ובימי חשכה אלה תהיה נקודת אור לבנים גולים השבים לגבולם".

אחרי שלושה חודשים התערוכה ירדה. בקיבוץ הילכו שמועות כאילו האבא העשיר של ג'ו 'קנה' את התערוכה במוזיאון. היו גירסאות שונות, אבל הגירסה המדהימה היתה

לא קונים שטחים

מאיר מאיר, דובר מוזיאון ישראל: „מוזיאון ישראל מעולם לא מציג תערוכות תמורת כסף. את משפחת קנטור הכרנו אחרי שהאוצרים החליטו על קיום התערוכה. המשפחה הבטיחה מימון לתערוכות צילום עתידיות, אחרי התערוכה של ג'ואל קנטור. אנחנו בוחרים את התערוכה לפי טיבה ואיכותה ולא לפי הממון. קנטור, אגב, קיבל את פרס הצילום של מוזיאון ישראל לשנת 86'. אנחנו לא גלריה פרטית ואצלנו לא קונים שטחים".

שמשפחת קנטור מקנדה תרמה דולרים למוזיאון, ובתמורה הוצגו צילומיו של ג'ו. בדיוק יממה אחת עברה עד שהשמועה פילסה דרכה לכל אחד מ־400 החברים.

קנטור אומר שאחיו תורם הרבה כסף לישראל, ובאחרונה תרם נטיעת פארק בשכונת גילה בירושלים.

ההחלטה על קיום התערוכה, לדברי קנטור, נפלה עוד בשנת 85', ואילו בסתיו 86', חודשיים אחרי התערוכה, נתקבלה באגף הצילום של המוזיאון תרומה מאחיו. חמשת אלפים דולר לחמש שנים. בסכום הזה, שואל קנטור, אפשר 'לקנות' תערוכה?

הסיפור הזה, כמו שמרים בעוגות של שויאר, תפח בקיבוץ למסע השמצה לחשני. המרכז שקד: „זה היה מיותר ואני משוכנע שזה גם לא נכון. אני בטוח שהוא הוצג במוזיאון בזכות היותו אמן טוב".

ג'ואל קנטור ובנו, קיבוץ כפר־מנחם. הלחישות הפכו למסע השמצה. המוזיאון מאשר את גירסת קנטור: „את משפחת קנטור הכרנו אחרי שהאוצרים החליטו על קיום התערוכה". תצלום: ג'ואל קנטור

בקנדה הוא יצלם שלג, ולא את הרב כהנא ולבנון ● מרכז המשק: „מישהו מתכחש לזה שהוא אמן? מפורסם ומוכשר ככל שיהיה – עליו לפרנס את עצמו. הוא יכול להרשות לעצמו להתעקש להיות צלם־אמן כי הוא ממשפחה עשירה"

■■■

שנה אחרי שהגיעו לקיבוץ, התגרשו ג'ואל ויהודית, אם ילדיו; וכעבור שנים אחרות נשא לאשה את גילה, בת 25, מורה לספרות. גילה לימדה בבית־הספר בכפר. אחרי התערוכה, הבינו שאין להם מקום בקיבוץ, והודיעו על עזיבה.

קנטור: „במקום להעיף אותי, שחקו אותי עד שהתפוצצתי ונאלצתי לעזוב".

ראשי הקיבוץ ניסחו הצעות פשרה: שג'ו יעבוד שלושה ימים בשבוע בהנהלת חשבונות או שיעבור למעמד שכיר.

הקיבוץ טען שעיסוקו כצלם לא מפרנס משפחה עם שלושה ילדים. החברים אמרו שקנטור מתחיל להיות בעיה חברתית.

■■■

גילה קנטור: „ג'ו הוא חריג. שהם לא מסוגלים לעכל. הוא בן עשירים (ולא משנה ששבע שנים חי בחדר עם מורון): הוא עוסק בצילום, הוא מצליח, הוא גרוש והוא קטוע־יד, זה יותר מדי בשבילם".

התחילו דיונים על כסף: דמי עזיבה שמגיעים להולכים, דמי מזונות לשני הבנים שנשארים. הקיבוץ קבע, כ־7,000 שקל דמי עזיבה, 300 דולר לחודש עבור הבנים.

קנטור הולך לבית־משפט. יערער על הסכומים ויתבע פיצוי על עגמת נפש ונזקים גופניים.

שקד: „הקיבוץ יחיה עם התביעה שלו (שאגב, עוד לא הגיעה אלינו) אבל המערכה מתנהלת על גב הילדים ובהם זה יפגע".

■■■

ג'ואל, גילה ורניאל התינוק נוסעים בשבוע הבא לקנדה. יורדים? קנטור: „נוסעים לשלוש שנים מינימום, ואם יהיה לנו טוב אז נהיה יורדים".

במונטריאול מחכה המשענת הכלכלית האיתנה של משפחת קנטור, ומשפחה חמה; מחכה גם בית הקיץ שעל שפת האגם. גילה תלמד בבית־ספר יהודי; ג'ו ינהל את 'בראון דרבי', הדליקטסן של אחותו, בריכי פסטרמה מעושנת בלחם שעורה, מאכלים יהודיים; אותו דליקטסן בו סער בילדותו. בבוקר יצלם, בערב יהיה בחנות, בלילה יסתגר במעבדה. חמישה ימי עבודה בשבוע בלי תורנויות כלים בשבת. בניו, אילן ואורן, יגיעו בשנה הבאה וישארו שנתיים.

„בגיל 38", אומר קנטור, „אני לא יכול ללכת עם תינוק לאיזה חדרון בתל־אביב ועוד לשלם לקיבוץ".

המצלמה של קנטור תתרחק מהחיילים, מהכאפיות, מכהנא. יהיה לה פחות מעניין. קנטור אומר שבקנדה משעמם עד מוות, הוא יצלם שלג ושלג ושלג. ■

מאת ג. יפית

רהיטי ברג

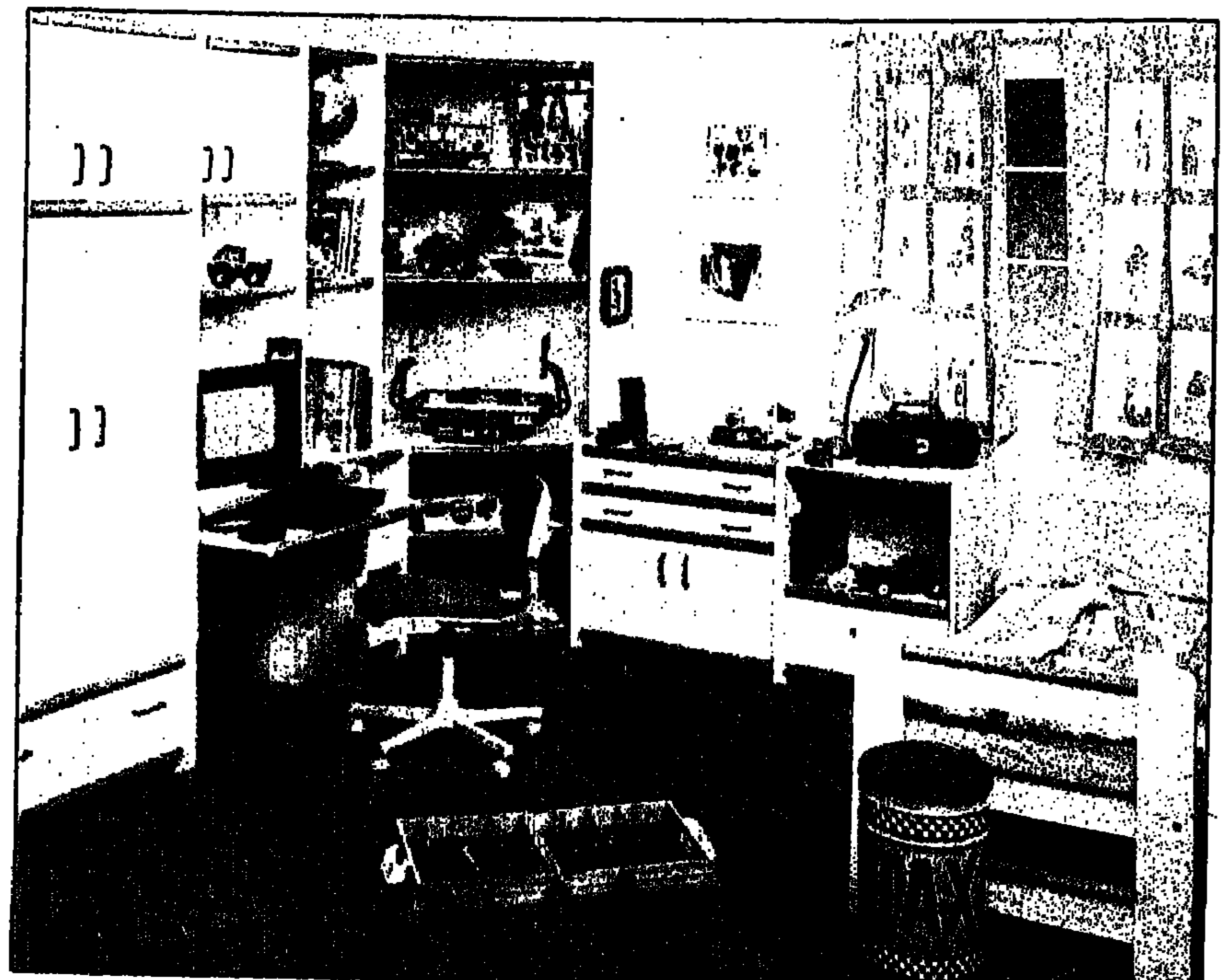

הילדים במקום הראשון

„רהיטי ברג" מובילים בישראל עם ותק של 40 שנות [illegible] על חברה שמבינה ילדים [illegible] „רהיטי ברג" [illegible] עם הילדים [illegible] לילדים, בתוספת הרבה אהבה. [illegible] „רהיטי ברג" [illegible]

בשנים האחרונות, כבר עמדו על חשיבותו של הריהוט לחדר הילדים. הדרישה לריהוט כזה הלכה וגברה ועמה גם ההיצע בשוק הישראלי. נגריות ויצרנים שונים, החלו מציעים מוצרים שונים. לדאבון הלב, חלקם רק כונה „ריהוט לחדרי ילדים", במבחן המציאות, לא עמדו אלה היטב. בין האמהות ששוחחו ביניהן, נמצאו מהן שממש בכו את חוסר הצלחתן. „רהיטים לילדים, אמרה אחת מהן, קונים אצל חברה שמבינה ילדים, זה הלקח שלי".

חברה שגדלה עם ילדים

את „רהיטי ברג" כמעט ומיותר להציג בתחום זה, אלמלא דבר מענין שאמרה אחת האמהות: „לי היו „רהיטי ברג' כשהייתי ילדה... וגם לילדי. הייתי מרוצה אז ואני מרוצה גם היום". אמנם, „רהיטי ברג" היא החברה היחידה בארץ, המייצרת חדרי ילדים ונוער זה למעלה מ־40 שנה.

כסא טלסקופי: בריאות לגב הילד

מי שחושב עד כה כסא לחדר הילדים. כסא עצמו מבחינת רגליו ולבסוף מתפשר על מה שיש בשוק...

ב„ברג" ברגיל, לא מתפשרים! הם החליטו כי גב הילד הינו נושא חשוב, מכדי שיתנו לו לעבור כך סתם.

בדיקות ומחקרים שנעשו הובילו לתוצאה האחת: הכסא הטלסקופי!

הכסא הטלסקופי של „ברג", הותאם למבנה האורטופדי של גב הילד. מושב המשענת מצוייד במערכת קפיצים כפולה, כדי למנוע זעזועים בעמוד השדרה.

הכסא הטלסקופי של „ברג" הוא לא רק בריא, הוא גם יפה. הוא מותאם למערכת „קשת" הידועה של „ברג", גם בעיצוב וגם בצבעים. אפילו הריפוד עוצב במיוחד לחדרי הילדים.

הכסא הטלסקופי נוח מאוד לניקוי, הוא בטיחותי (אין לו ברגים חיצוניים) ומחירו סביר בהחלט. להשיג רק בחנויות „ברג".

היום זוהי חברה שהישגיה פזורים ברחבי העולם, וחידושיה מרנינים לבבותיהם של ילדים ונערים בארצות הברית וקנדה. ובאמת, כמה נסיונות של ייבוא רהיטי ילדים ונוער לישראל, הוכיחו עד כמה עדיפים „רהיטי ברג" על פני כל ייבוא. בעיצוב, באיכות בשרות ובמחיר.

היום נמצאים „רהיטי ברג" ב־30 סניפים ברחבי הארץ, בנוסף לפעילות האינטנסיבית בשוק בחו"ל. למרות ההזמנות הרודפות זו את זו בקצב מואץ, ממשווקים זרים, התובעים עוד ועוד חדרי ילדים, לא מקופחים ילדי ישראל. מאמץ מיוחד נעשה תמיד, כדברי מר ישראל ברג, מנכ"ל החברה ודור שני להנהלתה, לספק את הרהיטים לכל דורש, גם אם זמן ההמתנה קצת ארוך יותר... וזה כדאי. ההמתנה שלחכות ל„ברג" תמיד כדאי. החידושים והפיתוחים הבלתי פוסקים של החברה, מניבים עוד איכות, עוד אפשרויות ועוד בטיחות. לאחרונה למשל, פותח קרש מגן [illegible] למיטת הנוער. הוא ננעל בצורה מתוחכמת. מגן זה יעיל במיוחד במיטות השפתיים. המגן הנעול מבטיח שלא יפול, חלילה, על הילד הישן במיטה התחתונה.

רהיט שגדל עם הילדים

ב„רהיטי ברג" משקיעים הרבה בריהוט, זה [illegible] של מסורת, איכות שאינה מתפשרת [illegible] חייבת לשמור על רמתה – „האצילות [illegible]" אומרים בצרפתית.

[illegible] הנסיון שנצבר שנים ארוכות, באים [illegible] מחר עם המון אהבה למקצוע [illegible] לב לילדים, שום כעצם הלקוחות. [illegible] חושבים כ„רהיטי ברג" בהצינות [illegible] הנדסת אנוש מושלמת באה לידי ביטוי בכל פריט ריהוט. הנדסת אנוש של ילדים, הענף המיוחד שהתפתח וכל כך השתכלל ב„רהיטי ברג".

אין פשרות ברהיטים אלה. עיצוב חכם, תכנון קפדני, ייצור באיכות גבוהה וגימור מעולה. כל אלה יוצרים את הטוב והמעולה ביותר לחדרי ילדים בישראל ומן הטובים בעולם.

„רהיטי ברג" גדלים עם הילדים. הם משמשים אותם שנים רבות ומתפקדים היטב עד לגילים מבוגרים יחסית. הם בנויים לטווח ארוך ומפתיע לגלות, עם כל זאת, כי מחירם אינו גבוה יותר, משל רהיטים שרק נראים „כמו ברג". להיפך, במקרים רבים, אפשר להשיג את „רהיטי ברג" גם במחירים נוחים יותר.

אסור לוותר עליהם, על „רהיטי ברג". כשמגיע הזמן לריהוט חדר הילדים, כדאי לחפש אותם, למצוא אותם, לבחור ו... להמתין בשמחה ליום הגדול, כשהם מגיעים הביתה. ילדים שמבינים, הורים שמבינים, בוחרים היום ב„רהיטי ברג".

ילדים שומרים על ברג...

ילדים, מסתבר, מאוד אוהבים את חדרי „ברג" שלהם. עובדה... הם מקפידים לשמור עליהם ומספרים בכל הזדמנות. [illegible] להם תמיד, שהחדר יראה כמו שהיה [illegible] מתוך מכתבים [illegible] „רהיטי ברג" [illegible]

מתנה לאפיקומן: שולחנות מחשב אישי

ריהוט למחשב האישי (P.C) של „ברג" זוכה להצלחה רבה. רהיטי המחשב של „ברג" מותאמים למחשבים השונים, על כל פריפריותם ואביזריהם: מקום מיוחד ונוח למקלדת, לצג ולמדפסת. יש גם מגירות לאביזרים השונים.

אילו ידעו ילדים, לעשות סקר שווקים...

[illegible] לקנות את ילדיו עם לקניות, [illegible]

הם תמיד יבחרו ב„רהיטי ברג". יש משהו שקוסם להם כבר מן המבט הראשון. והם בעצם שופטים לא כל כך רעים.

ילדים אוהבים את סדרות „[illegible]" [illegible] הם בוחרים בהם כבר שנים, ומעדיפים אותם על אחרים. סדרת „קשת" [illegible] חביבה על הילדים במיוחד. הם בוחרים בה [illegible] „אהבה ממבט ראשון".

מה שטוב בבחירה של הילדים הוא, כי היא תמיד בהתאמה לזו של המבוגרים. אילו [illegible] סקר שווקים, היו נותנים [illegible] של ילדיהם.

שירת התליין

מאת יגאל סרנה

תום שגב, עיתונאי ישראלי ממוצא גרמני, ישב בארכיון הס.ס בברלין. התוצאה: „חיילי הרשע", ספר־מחקר על 50 מפקדי מחנות הריכוז, חיילי „יחידת הגולגלות" ● הצצה אל תוך ביתם של הרוצחים, מעסיקיו של איוואן האיום ● וגם אחרי זה, התעלומה גדולה

תום שגב. שנים של מחקר, מאות אלפי תיקים, עדויות משכנים, קרובים. תצלום: זום 77

בעת משפט אייכמן, היה תום שווריץ בן 16. בכניסה לבית העם, שם נערך המשפט, בדקו תעודות זהות. לא נתנו לו להיכנס. שווריץ הלך לאולם זמני שבנו במנזר רטיסבון, ישב על ספסלי העץ, ראה על מסך את המשפט, מועבר על־ידי כבלים שנמתחו ברחוב בישראל הטרום טלוויזיונית. ישב שעות מרותק.

עכשיו, בן 42, והוא עיתונאי בעל שם, מפרסם שווריץ־שגב, את ספרו „חיילי הרשע". סיפור חייהם של 50 מפקדי מחנות הריכוז הנאצים, אנשי הס.ס., יחידת הגולגלות. הצד השני של הזוועה.

לקרוא את „חיילי הרשע" (הוצאת „דומינו"), זה להציץ באימה סקרנית אל תוך ביתם של הרוצחים. מה מרגיש יהודי כמוני או כמוך, שהורי־הוריו הושמדו, כשהוא קורא את רשימת הפריטים בספריית הס.ס. במחנה בוכנוולד: ארבעה אקורדיונים, 125 שירוני ס.ס. מאה עותקים מהספר גרמניה לנצח. מיין קמפף של היטלר והנסיך הקטן של סנט אקזופרי.

בספרו של שגב, העדים אינם צ'רני או לבקוביץ ממשפט דמיאניוק. גם לא קצ'טניק או קובנר; אלא הופה, הס וקרמר – נאצים זקנים אחרי 40 שנה. נאצים בוכיים, או כאלה הגוססים בתוך הזיות רדיפה, מבועתים ממשפט אייכמן, כמו הופה, מפקד מחנה שטוטהוף, בו מצאו מותם כ־80 אלף אסירים.

הופה, כתב שגב, סיים חייו כ־1974 בבי"ח בבוכום. על ערש מותו ראה באחיות וברופאים סביבו סוכני חרש קומוניסטים. בנו יירג, שעמד ליד מיטתו, הצטייר לו כסוכן השירותים החשאיים הישראליים. בהתקפת טירוף אחרונה, הזדקף איש הס.ס. הופה במיטתו וצרח, שבנו זומם לקחתו לירושלים, כדי שיתלו אותו שם כמו שתלו את אייכמן. כעבור דקות ספורות, נפטר. חרדתו של התליין על ערש הדווי.

45 שנים חלפו, וההתעניינות בשואה אינה פוחתת. יש גלים, עכשיו תקופת גיאות. אחרי 'שואה' של לנצמן, בא משפט דמיאניוק. השואה פועלת על העולם כמו פירמידה שחורה עם סוג מסויים של קרינה, שאין לה הסבר.

מה דחף את תום שווריץ־שגב להקריש שנים מחייו למחקר על חייהם של מפקדי מחנות הריכוז? אין לו תשובה מדוייקת. שוב ושוב אני שואל על מניעיו, והוא מפנה אותי למשפט אייכמן בנעוריו, או למורהו באוניברסיטה, פרופ' שאול פרידלנדר.

חיפוש אחרי החיה הנאצית

סבו של תום שגב מצד אביו, היה תעשיין יהודי עשיר בברלין. הוריו, ריקה והיינץ שווריץ, פעלו בתנועה הקומוניסטית הגרמנית. הקומוניסטים היו הראשונים לטהור הנאצי, לפני היהודים. „במקום שאתה מתחיל לרדוף יריב פוליטי, אינך יודע לאן תגיע", אומר שגב. מהטרור הפוליטי, מוביל קו ישר להשמדת היהודים. הדברים קשורים.

אביו של תום שגב נעצר ונכלא במחנה ריכוז, על פעילותו הפוליטית. ב־35' נמלט, לקח את אשתו, ויחד עזבו את גרמניה. בדרכם לישראל עברו את צ'כוסלובקיה, נעזרו במנוסתם בתומאס מסריק. לכשיוולד ילדם, ב־1945, ייקרא תום, לזכר המציל. אביו של תום ייהרג שנים ספורות אחרי הגיעו ארצה, ליד ביתם בשכונת ארנונה הירושלמית. צלף ערבי מצור באחר ירה בו.

תום גדל עם אמו. יש לו אחות בגרמניה. הגרמנית שלו רהוטה. הוא איש אירוני, מבריק ומרוחק, תוצר מהלך חייו הסבוך. עיתונאי ומראיין טוב, מרואיין רע. מכיר את פרטי חייהם האינטימיים ביותר של נושאי מחקרו, אך מתקשה לדבר על חייו. ייקה זהיר, בעל דיבור שקט, שעצורים בו כוח רב, או תוקפנות. מדורו בעיתון 'כותרת ראשית', מכונה 'כתב זר'. שגב תולה זאת בהחלטה מערכתית, שנועדה לשקף סוג כתיבה של משקיף חיצוני. בשעתו, חקר וכתב על הישראלים הראשונים וכן על הייקים.

לפעמים נדמה לי, שלייקים, יותר מלכל קבוצה אחרת בארץ, יש בעיה קשה עם השואה, או נכון יותר, עם ההתנהגות הגרמנית במלחמת העולם השניה. כמו ילד שהעריץ אב מבריק וגילה יום אחד, שהאב הוא פסיכופט מסוכן. היהודים יוצאי גרמניה, שהיו מעורים בפריחה התרבותית ובהוויה הגרמנית, הוכו מכה נפשית ניצחת מהמלחמה, מחשיפת הצד האפל, המודחק שפרץ החוצה בשנות ה־30־40 בגרמניה.

שגב, במחקריו הלמדניים, מנסה לרדת לשורש הדברים, להגיע לחקר החידה האיומה: איך אופה גרמני, או חייל או נגר – הופכים לחיה הנאצית. דוד גרוסמן כתב על כך מזווית של ילד הניצולים, מומיק, במרתף בקריית יובל. שגב הלך למרתף ברובע צלנדורף בברלין, ארכיון הס.ס., המסמכים היבשים.

דירת ארבעה חדרים בדכאו

ארכיון הס.ס. שייך לצבא ארה"ב. בית מוקף גדר, מוגן אלקטרונית. שגב, שהחל את הדוקטוראט שלו על מפקדי מחנות הריכוז בארה"ב, הגיע לגרמניה ושהה בה כשנתיים וחצי. בתחילה גר בברלין. מידי בוקר הלך לארכיון וישב שם עד הערב. היקצו לו חדר במרתף. גמר לקרוא, ויצא אל החושך.

מתוך מאות־אלפי תיקים, עבר שגב על ילקוטי השירות של 50 מפקדי מחנות הריכוז, שהסגל שלהם מנה כ־40 אלף איש. קרא עדויות על אופיים של אנשי הס.ס., תולדות חייהם, פרטים שניגבו משכנים ומידידים, דוחות רפואיים ופסיכולוגיים.

לפעמים אמר לעצמו, שהוא יודע על אחדים ממפקדי המחנות יותר משאדם יודע על חבריו הקרובים ביותר. קרא מסמכים שפרטו גם דברים כמו תנאי שירות, נשואת אומנות, חופשה המפוארת של הס מתוך

אושוויץ. במקום ששרפו את סבך, גידלה אשתו גרניום נחמד, התאבלה על מות חתול. „בדכאו ניתן להשיג רק דירות ארבעה חדרים", כתב קצין ס. ס. לממונים עליו, „הריני פונה לאשר לי הלוואה בסך אלף מארק, לרכישת ריהוט חדש בתשלומים..."

שגב הישראלי ישב בחדרו במרתף, קיבל יחס טוב מהספרנים הגרמנים, „אבל המצב היה מורט עצבים".

– סוג של טריפ מוזר?
– לא טריפ, עבודה קשה.
– חלמת בלילה על דברים שקראת ביום?
– לא, היו מעט זוועות בחומר שקראתי.

קטע מהספר. דוחות
חיי יום יום של הסגל

„רב טוראי הס.ס. קאלוויט, לא היה נהרג בידי אסיר, אילו הקפיד לשמור על כל כללי הביטחון. בדעתי לבקש אישור לתלות את רוצחו של קאלוויט עד צאת נשמתו ובדעתי לעשות זאת בפומבי, בנוכחותם של שלושת אלפי האסירים וכל אנשי הסגל...

„בקשר להעברתם של אסירים ממחנה למחנה, התגלו ליקויים רבים ברישומים על גבי טפסי הזיהוי של האסירים. חקירת האסירים נעשית לעיתים קרובות ברישול, תוך השמטת מידע בסיסי, כגון תאריך לידה ומקום לידה. חשוב ביותר, שכל אסיר יירשם מיד עם הבאתו למחנה ויש להקפיד על רישום מדוייק...

„במחנות קטנים יש לרכז את שיני הזהב שנעקרו מפיהם של אסירים, למשלוח שנתי. אין להעביר את השיניים במשלוחים קטנים מידי חודש... אנשי הסגל לא יבזבזו חשמל. חל איסור להחזיק מכשירי חשמל פרטיים. הוצאה הוראה לערוך חיפושים בחדרי האנשים, כדי לגלות מכשירי חשמל המוחזקים בניגוד להוראות...

„כל איש ס.ס. שייתפס בגניבת מזון מחבילה שנשלחה לאחד האסירים – יוצא להורג... חל איסור חמור לקבוע את סמל הגולגולת של הס.ס. על שימשות המכונית או על כידוני האופניים...

„מי שנכח אמש בהקרנת הסרט, עלול היה לחשוב, כי לא נמצא בין חיילים ממושמעים אלא התגלגל אל בני שבט פרימיטיבי. קצינים וחיילים רבים אחרו להקרנה, התיישבו בשורות אחוריות, הרעישו, צחקו ושיברו בקבוקי בירה. וכל זה, בלי להתחשב בחבריהם. אם התנהגות מסוג זה תשנה, יבוטלו כל הקרנות הסרטים במחנה...

„שיער האסירים יישלח אל אלכס צינק, תעשיות פרוות בע"מ, נירנברג. החברה תחוייב בסך חצי מארק על כל קילוגראם של שיער..."

הוצאה להורג של נאצי

גם כשאני לוחץ, שגב אינו מדבר על חלומותיו. קשה להאמין שאפשר לחיות חודשים במרתף הס.ס., לנבור ולתעד את המסמכים האלה, מבלי שהדבר יותיר עליו את רישומו. חבר עיתונאי ששהה עם שגב בגרמניה, יספר על סוג הומור שפיתחו יחד: ניחושים ברכבת, מה עשה במלחמה האיש מולנו? גם זו דרך להתגבר על מועקה, בארץ שגידלה את הוריך ואחר כך כלאה אותם. לא היו לשגב הרבה חברים שם. אחותו גרה מחוץ לברלין.

כיושבו במרתף, מצא לפעמים פתקים שתוכנם נעלם, או שדפיהן חרוכים או שנשטפו במים והיו קשים לזיהוי. אבל היו גם תיקים גדושים. הכל על־פי הסדר הגרמני. מדהים איך בתוך הזוועה וההתפרצות הזו של רוע, שאין לו שיעור, שרר סוג של חוק וסדר. משמעת וועדת חקירה בעניינו של אסיר מסויים שעוקר שלא על־פי הנוהלים. או חקירת שחיתות של מפקד מחנה ריכוז עד הוצאתו להורג. או המתה של אנשי ס. ס. שסרחו או התעללו שלא על פי פקודות.

שכרו של שגב על ישיבתו הממושכת במרתף, היו הפתעות כמו ההוראה לא לשלוח יותר הודעות מוות של אסירים למשפחותיהם על גבי גלויה. מעתה, יישלחו ההודעות בתוך מעטפות סגורות וכו', הורתה המפקדה מטעמי התחשבות. „הרי דבר כזה אומר הכל", יגיד לי שגב.

קטע מהספר. חקירה
טוהר כפי רוצחים

„הגרוע מכולם היה קרל קוך. חייו ומותו מפרנסים סיפור דרמאטי מאוד. לצד אכזריותו הרבה, יש בו הרבה תאווה ושחיתות מידות, חקירות בלשיות מלוות באיומים, זיופים, מכתבים אנונימים, חיסול עדים ומשפט חשאי על רקע התככים בצמרת הס.ס.

„אשתו, אלזה, היא המפלצת מבוכנוולד. אלזה קוך היתה אשתו השניה. הם הכירו ב־34', כשהיה מפקד מחנה סאכסנבורג. היא היתה מזכירה במקצועה, חברת המפלגה, צעירה ממנו בכ־10 שנים. אשה מושכת. 'היא אהבה גברים במדים', כתב הביוגראף שלה, ארתור סמית. היו לה אהבות קודמות, אחת מהן היתה לאיש ס.ס.

„קרל ואלזה נישאו בחתונת חצות, בנוות אלונים אחה, לאור לפידים. היא בלבן והוא במדי שרד, ללא כומר, הכל בהתאם לטקסי הס.ס. מיד לאחר מכן הועלה לדרגת סגן אלוף ונשלח להקים את בוכנוולד.

„בוכנוולד היתה לממלכה שלו ושל אשתו, והם היו לשליטיה הבלעדיים...

טירון בצבא הפיהרר, הצעד הנאצי הראשון. „אנשים שבין אייכמן לדמיאניוק. לא כולם סדיסטים, לא כולם מטורפים. אנשים בינוניים, ללא דמיון, תעוזה או יוזמה"

בנו להם את ביתם המפואר ושם הולידו את שלושת ילדיהם. נשמעה עדות על כך, שאהיל מעור אדם היה בביתה. מעולם לא הוכח מעל לכל ספק שהיא יזמה זאת. אלה ממעשיה שהוכחו, משקפים אכזריות סדיסטית. זה נכון גם לגבי בעלה. קוך היה גם גנב.

„חקירתו ומשפטו של קרל קוך עמדו במרכזה של פרשה שהסעירה את הס.ס. המלחמה היתה ככר אבודה. הרייך עמד על סף התמוטטות. אך הס.ס. עוד נהג כארגון המקפיד על טוהר מידות ועל מינהל תקין, עם ביקורת פנימית ונכונות לבער מתוכו את השחיתות.

„לא ברור מה הביא לפתיחת התקירה, אולי הלשינו על קוך. רבים ידעו על שחיתותו. החלה חקירה... בשלב מסויים, הועברה החקירה לברלין, הופקדה בידיו של שופט חוקר, איש ס.ס. ושמו קונרד מורגן, מומחה לחקירת שחיתות והונאה.

„מורגן הגיע לבוכנוולד, התיישב במחנה והחל לרחרח. הכל ידעו לשם מה בא ולכן חררו מפניו. קוך כבר לא היה במחנה ומורגן פעל משמו של הימלר... מורגן מצא, כי מי שיכלו לדעת מתו; מי שחיו, לא ידעו. הוא חשד, על כן, שהיודעים על גניבת הכסף נרצחו כדי להשתיקם. הוא החל לבדוק את תיקי הנפטרים. כולם הוגדרו לא רק כחולים, כי אם גם כנתונים בצינוק. התברר כי כולם מתו בתא המעצר של המחנה.

„מורגן חשד, כי סיפור המחלות חובר רק לאחר שהומתו. על יסוד חשד זה הורה לערוך חיפושים בבתים של אחרים מאנשי הסגל של המחנה, וכהם עוזריו הקרובים של קוך... נמצאו כמויות גרולות של זהב. מורגן היה מזועזע.

„היו שטרחו להדליף לו לטובתו, כי בשלב זה רוצה הימלר לסיים את העניין בשקט ולשלוח את קוך אל החזית. אך מורגן לא נרתע ושטח את ממצאיו בפני הימלר. להפתעתו, קיבל אישור להשלים את החקירה ולהגיש כתב אישום נגד קוך...

„בכתב האישום נאמר, כי קוך גנב כ־200 אלף מארק. כן נאשם ברצח שלושה אסירים שיכלו להעיד על מעשיו. 32 עדים הופיעו במשפט שהתקיים ברלתיים סגורות. דבר קיומו לא פורסם. אך רבים בס.ס. ידעו עליו. קוך הורשע ונידון למוות. בלילה האחרון של חייו, בתא המעצר של בוכנוולד, השתולל כמטורף. למחרת הוציאוהו לחצר, העמידוהו לקיר וירו בו. גווייתו הועלתה באש במשרפת המחנה. זה היה בשבוע הראשון של אפריל 45', בתוך ימים אחדים, נכבש המחנה בידי הצבא האמריקני".

מסע הרכבות של שגב

אחרי חודשים בארכיון, יצא שגב למסעו בגרמניה. הכין לעצמו תוכנית מפורטת של תנועה ברכבות, לראיין שלושה מפקדי מחנות ריכוז שנותרו בחיים וכן סגנים, עוזרים אלמנות ובנים.

במאמץ בלשי, בעמל נמלים, איתר כתובות של אלה שעקרו, עברו, שינו שם. נעזר בארגונים של ותיקי מלחמות וגם בארגון של ותיקי הס.ס. „לפעמים", מתאר שגב בספרו, „יצאתי אל הכתובת שמצאתי בילקוטי השירות של מפקדי המחנות, לשאול את השכנים. אולי ידוע להם משהו. הייתי נכנס למסבאה מקומית ומגלגל שיחה עם המוזג, או מבקר בבית הכומר. אנשים זכרו משהו. כן, אתה מתכוון להוא שהיה אחר כך משהו גדול בס.ס. וזמנים קשים, זמנים קשים, והכל קרה לפני כל כך הרבה שנים. אולי תשאל אצל אלמנתו של מנהל תחנת הרכבת, היא יודעת דברים כאלה.

„כך הגעתי, בין היתר, אל פריץ הנזל, גיסו של רודולף הס, מפקד מחנה אושוויץ; אל יורג הופמן, בנו של מפקד מחנה הריכוז שטוטהוף, ואל הנס היטיג מפקדו של מחנה הריכוז נאצווילר. אלמנתו של הס סירבה לדבר איתי. אין היא בריאה, אין בכוחה לחזור שוב ושוב אל מוראות העבר. היא ביקשה מאחיה, פריץ הנזל, לשוחח איתי במקומה. הנזל הכיר את הס בנעוריו. הם היו חברים באותה תנועת נוער חקלאית רומנטית לאומנית, והתגוררו בחווה אחת בצפון גרמניה.

„נפגשנו בבית מרזח בהנובר. המוסיקה הקולנית הקשתה על שיחתנו, על כן יצאנו לשוחח ברחובות העיר, במשך כשלוש שעות בגשם שוטף. הנזל היה צייר במלחמת העולם, גוייס ליחידה של אמנים... כל אימת שקיבל חופשה, היה נוסע לאושוויץ ומתארח בבית

„ברצוני לגעת פה בנושא קשה מאוד: פינוי היהודים, חיסול העם היהודי. כל אחד הרי יודע, איך נראית ערימה של 100 גוויות אדם, או 500 או 1000. עמדנו בזה, ולהוציא אי אלה חריגות – תוצאה של חולשות אנושיות, נשארנו בני אדם הגונים. דף גבורה בתולדותינו, שעוד לא נכתב, ואולי לא ייכתב לעולם"

אחותו וגיסו, מפקד המחנה. „משפחה נחמדה", אמר לי.

„הוא לא היה האורח היחידי שבא למחנה. אך נראה, שאין מי ששהה כאורח באושוויץ במשך זמן רב כל כך כמו הנזל. ארבעה שבועות רצופים. היה מהלך במחנה בחופשיות לבדו, או בליווית גיסו. ראה הרבה, צייר הרבה. פעם צייר ערימה של גוויות. לפעמים היה שואל את הס, איך הוא מסוגל לתפקד במציאות הזוועה של המחנה. הס השיב, כי הנזל לא יוכל להבין זאת, שכן הוא שייך לעולם אחר...

„הנזל סיפר לי הרבה גם על עצמו ועל הימים ההם בכלל. שאלתי אותו, איך החזיק מעמד כאורח במחנה אושוויץ. הוא הסתכל בי בתמיהה: 'אף פעם לא שאלתי את עצמי את השאלה הזאת', אמר, 'אתה יודע מה? זו באמת שאלה'".

קטע מהספר. נאום חולשה אנושית

הימלר בפני קציני הוואפן ס.ס. 43:

„אני יכול לתאר לעצמי, שיהיה צורך לחפור תעלה להגנה בפני טנקים ובמהלך העבודה ימותו כעשרת אלפים נשים רוסיות מאפיסת כוחות. אין זה מעניין אותי. השאלה היחידה היא, אם הושלמה התעלה או לא. ואם יהיה מי שיבוא אלי ויאמר, אינני מסוגל לעבוד כך, כשכל הנשים והילדים האלה מתפגרים לנגד עיני – אשיב לו: אם לא תעבוד, תהיה כרוצח. שכן, אם התעלה לא תחפר, ייהרגו חיילים גרמנים, בנים לאמהות גרמניות, בני עמך, שדמם דם גרמני כדמך...

„ברצוני לגעת פה, בכל גילוי הלב, בנושא קשה מאוד. חבה נדבר על כך פעם, בינינו, אף שכלפי חוץ לא נזכיר זאת לעולם. אני מתכוון לפינוי היהודים, לחיסול העם היהודי. זה שייך לנושאים שלא קל לדבר עליהם. העם היהודי יחוסל, אומר חבר המפלגה, זה ברור לגמרי, זה כתוב במצע שלנו, לחסל את היהודים, כמובן, מה הבעיה. ואז הם באים. 80 מיליון גרמנים הגונים, ולכל אחד היהודי הפרטי שלו, כל היתר הם חזירים, כמובן, יש לחסל אותם, אבל היהודי המסויים הזה הוא יהודי מצויין.

„מה הם יודעים. איש מהם הרי לא היה שם ולא ראה כמו עיניו מה שקורה. כל אחד מכם הרי יודע איך נראית ערימה של 100 גויות אדם, או 500 או אלף. עמדנו בזה, ולהוציא אי אלה חריגות – תוצאה של חולשות אנושיות, נשארנו בני אדם הגונים. זו תמציתה של הקשיחות שלנו, דף גבורה בתולדותינו שעוד לא נכתב, ואולי לא יכתב לעולם".

מפקד ס.ס. בכיין

במסע הרכבות המזורז שלו, עבר שגב מאיש לאיש. יום אחד, היה צריך להגיע לעיירה איצה, שבין הכפרים ברגן לבלזן, לראיין את אלמנת קרמר, מפקד מחנה ברגן בלזן, שעדיין גרה שם. קבעו פגישה בארבע. שגב ראה, כי הרכבת האחרונה עוזבת את איצה בשש. הוא ידע, כי לא יספיק לראיין ולעזוב. פתאום חשב, שאם ייאחר, תציע לו הקרמרית להישאר ללון אצלה. נבעת מהאפשרות, שכר רכב.

כפי שציפה, בתוך הראיון, חלף גם זמנה של הרכבת האחרונה והוצע לו להישאר לסעוד וללון בבית אשת מפקד ברגן בלזן. שגב, מרוט עצבים, הודה ונסע לדרכו.

בתקופה קצרה עבר ממקום למקום, ריאיין כמה בכל יום. שוחח עם נאצי ולן בעיר זרה כדי לראיין נאצי אחר למחרת. כמה ברידות יש במצב כזה.

„צריך כוח ועצבים", אומר שגב, „לראיין מפקד ס.ס. ישיש ובוכה ליד באר בכפרו".

כמו הייטיג. באפריל 75', איתר שגב את הייטיג, לשעבר מפקד מחנה הריכוז נאצווילר. הייטיג נעתר לריאיון, ואחר התחרט. שגב נסע אליו.

„ישבנו בשמש אצל הבאר, בכפר מגוריו ואכנהיים, על דרך היין המוליכה במקביל לנהר הריין, בנוף כרמים שיופיו עוצר נשימה. הייטיג רצה, כצפוי, לשכנע אותי, שבאתי אליו בטעות. שהרי אין הוא האיש שאני מחפש. אחר כך הודה בזהותו, אך אמר, שעשה רק את המוטל עליו... הצרפתים שדנו אותו למוות, אמר, עשו לו עוול נורא. 11 שנים ישב בכלא, ואז שוחרר. שנות מאסרו היו, לדבריו, קשות מכל מה שעבר בחיין.

„בנקודה זאת פרץ בבכי. אנשי הכפר שעברו שם, העמידו פנים שאינם מבחינים בהייטיג הזקן, המתייפח אל תוך רשמקול של אורחו הזר. אני מניח, שידעו במה מדובר. לאחר שנרגע, שאלתי אותו מה משך אותו להתגייס לס.ס. הייטיג השיב שלא אוכל להבין זאת, אלא אם כן אראה את הדברים כפי שהוא ראה אותם לפני 50 שנה. 'היום זה נראה כל כך אכזרי ולא אנושי ולא מוסרי. זה לא נראה בלתי מוסרי בעיני אז. ידעתי היטב מה אני הולך לעשות בס.ס., כולנו ידענו, והיה בזה גם משהו בנשמה, ברגש לא בשכל'".

הנזל היה צייר במלחמת העולם. בחופשות היה נוסע לאושוויץ ומתארח בבית גיסו, מפקד המחנה. כששאלתי אותו איך החזיק מעמד כאורח במחנה, הסתכל בי בתמיהה: „אתה יודע מה, אף פעם לא שאלתי את עצמי את השאלה הזאת..."

ללא חמלה

כששגב ישב מולם, גילו שהוא ישראלי. לפני כן, חשבו שהוא חוקר אמריקני. שמעו בטלפון גרמנית רהוטה. קיוו, אולי, שיסייע לטיהורם. „הסכימו לשוחח איתי, מפני שעברם רדף אותם והם לא ידעו להחלץ ממנו. השאלות שהעליתי לפניהם הציקו להם וסיקרנו אותם ללא הרף זה עשרות שנים. כך נוצר הבסיס לשיחותינו. כל אחד קיווה, שיצליח להעשות ולו משהו לטיהור עברו.

„תחילה הסכימו שלושת המפקדים שראיינתי, כל אחד בנפרד, לדבר רק על תיאודור אייקה, מפקדם הנערץ. אולי הניחו, שדימויו כאיש צבא מהולל, יכפר על פשעיו וככך גם על הפשעים של כל אחד ואחד מהם. היו אלה שיחות ממושכות מאוד, בדרך כלל התנהלו כמונולוגים: הם דיברו ואני רשמתי.

„מטבע הדברים הגיעו בהדרגה לדבר גם על עצמם. הם היו ברגים קטנים, שעשו רק את המוטל עליהם, אמרו כצפוי, וזה נכון בדרך כלל. הם הזהירו אותי, שלא להאמין לכל מה שכתוב בספרים על זוועות השואה... אמרו, שיש בזה הרבה תעמולה יהודית... זה היה מייגע, מורט עצבים. עברו הרבה שעות עד שהגעתי למה שבאתי לשאול אותם: המניע".

שגב חתר לפרטים ולמניע, התעלם מהתירוצים, לא התווכח, לא נקט עמדה, הקשיב והקליט. „קבוצה מעניינת", הוא עונה לשאלה למה בחר דווקא את 50 מפקדי מחנות הריכוז. „אנשים שבין אייכמן לדמיאניוק. לא כולם סדיסטים, לא כולם מטורפים, לא כולם חסרי אב או ניצולי מלחמת העולם הראשונה. אם הס.ס. היה תמצית הנאציות, יחידת הגולגלות, עמה נמנו, היתה תמציתה של התמצית.

– האם נתקלת במסמכים בגילוי אנושיות, בחמלה?

„לא. אין שם חמלה או רחמים. רק שלבים שונים של אכזריות".

מסתורין ונוסטלגיה

„הם היו אנשים בינוניים", כותב שגב בסיכום מחקרו על המפקדים, „ללא דימיון, ללא תעוזה, ללא יוזמה. רובם מצטיירים מילקוטי השירות שלהם כבעלי אישיות רדודה. אפרוריותם כמו העלימה אותם בתוך המנגנון בו עבדו, אי שם אצל קו האמצע של הדרג הביצועי. הם לא היתוו אידאולוגיה ולא קבעו מדיניות.

„אך בינוניותם מטעה. הם לא היו גרמנים ככל הגרמנים, ואף לא נאצים ככל הנאצים. רוב מפקדי מחנות הריכוז נמנו עם ראשוני התנועה הנאצית ובלטו בה מלכתחילה בקנאותם. כמעט לכל אחד מהם היו גם מניעים אישיים רגשיים, שהביאו אותו אל התנועה והזינו את הזדהותו איתה.

„רוב חברי המפלגה הנאצית לא היו חברים בס.ס. מפקדי מחנות הריכוז בלטו אף בין אנשי הס.ס. השירות בגדודי הגולגולת שיקף הזדהות־יתר עם הארגון. והם היו חיילים מתוך בחירה. שירותם הצבאי היה להם תעסוקה, קאריירה, אורח חיים וביטוי עצמי.

„ביקשתי מהם לחזור בזכרונם ליום בו הצטרפו לס.ס: מה הביא אותך אל לישכת הגיוס של הארגון?

„השאלה העלתה על פניהם הבעה שהיה בה שילוב של מסתורין ונוסטלגיה. „רק מי שהיה שם יוכל להבין זאת", אמרו, עודם מתנשאים ומסתגרים בסודם.

„רובם היו חיילים פוליטיים וסיגלו להם את יכולתם לתפקד במחנות בתהליך הדרגתי, משנה לשנה, ממחנה למחנה. כל שלב, הכין אותם לבא אחריו. קשיחותם גברה, הברוטליות עצמה גאתה שלבים שלבים ומפקדי המחנות ליוו את התפתחותה... קשה להניח, שיש מודל שיכסה את פשעי המלחמה כולם, בכל הזמנים ובכל הנסיבות, אולי אין צורך במודל כזה. 'ביסודו של דבר, זה סיפור פשוט', אמר הנס הייטיג הזקן, 'הייתי נאצי'. בכך אמר כמעט הכל".

■ ■ ■

שגב נוגע בספרו בעולם נאצי שלם וסגור, על טקסיו, חגיו, הטוב והרע שלו, חיים ומוות, אהבה, מין, כאב והנאה, אמונותיו ואלוהיו הפנימיים. אחרי הספר הזה, תרגיש יותר מעודכן, אבל עדיין מגשש באפלה. שגב עצמו, 26 שנים אחרי שישב פעור־פה במשפט איכמן, מראיין עכשיו את מארק אוקונור, סניגורו של דמיאניוק, כותב על המשפט החדש. כוחו של העניין הנאצי אינו פוחת עם השנים: הגיבורים הזקנים מסתלקים, אבל רוחם המחרידה נותרת מרחפת על חידתה הלא פתורה. ■

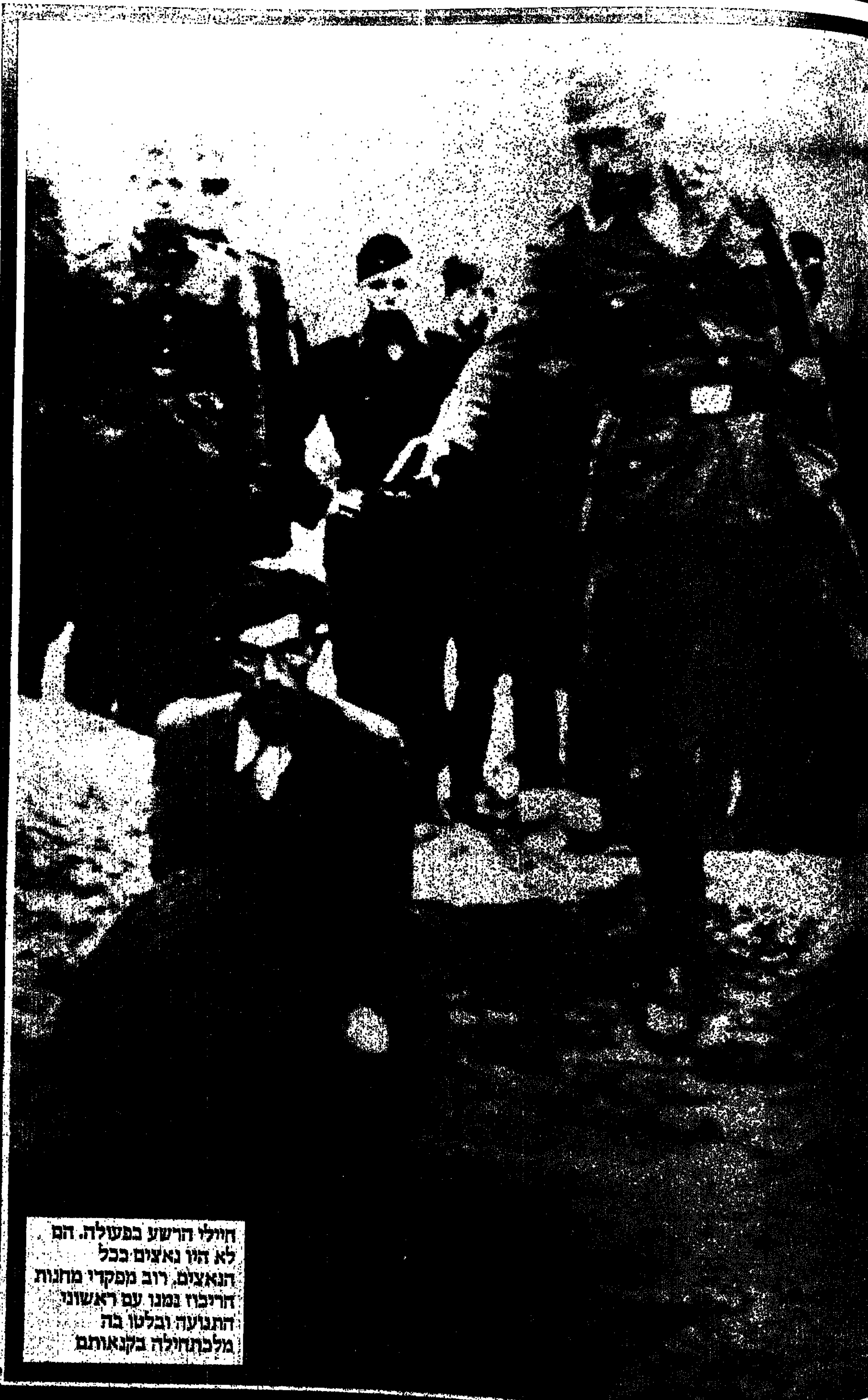

חיילי הרשע בפעלה. הם לא היו נאצים ככל הנאצים, רוב מפקדי מחנות הריכוז נמנו עם ראשוני התנועה ובלטו בה מלכתחילה בקנאותם

ההתקפה על בית הדסה

בשבע ועשרה זימרו „אדון עולם" במערת המכפלה • בשבע ושלושים – „התקפה על בית־הדסה", בקעו קריאות היסטריות ממערכת הקשר שבשני כלי הרכב, „אמבולנסים!" • פרק שני ואחרון מתוך „אחים יקרים"

מאת חגי סגל

שבת־קדש פרשת אמור נכנסה בשנת תש"ם בשעה שש ורקה אחת. תפילת קבלת שבת במערת המכפלה התחילה עשרים דקות מאוחר יותר. חנן קרוטהמר, תלמיד ישיבת ההסדר של קרית־ארבע, קרא בקול את שיר השירים. כשסיים, פנה לומר, כשליח הציבור, את התחינה הנאמרת בסופו. „ריבון כל העולמים", ביקש חנן, מתנועע, „יהי רצון מלפניך... שבזכות שיר השירים אשר קראתי... תהא השעה הזו שעת רחמים... ונזכה... להיות מן העולים והזוכים לעולם הבא, עם שאר צדיקים וחסידים".

סימטאות הקסבה הסמוכה הלכו והתרוקנו.

אותה שעה, במערה שבפאתי חברון, השלימו עדנאן ג'אבר, יאסר זוויראת, מחמוד אבו־סנינה ומוחמר אל־שובכי את ההכנות האחרונות. מחמוד, תושב חברון, הוא שבחר את היעד: דבויה, כינויו הערבי של בית־הדסה בחברון, מבנה ששימש בתחילת המאה כמרפאה יהודית, עד שננטש מבעליו בעקבות טבח יהודי העיר בשנת תרפ"ט. מחמוד בחר גם את העיתוי: ליל שבת, לאחר תום התפילה במערת המכפלה, כשעשרות מהמתפללים נכנסים לבקר במקום בטרם ישובו לבתיהם שבקרית ארבע.

בקיץ הקודם, קיץ תשל"ט (1979), חצו עדנאן ויאסר את נהר הירדן, ממזרח למערב. מפקדיהם בפת"ח הורו להם להצטרף לרשת חבלה מקומית, שפעלה בהר חברון כבר ארבע שנים. הם החליטו כי שניים מוותיקי הרשת, מוחמר אל־שובכי וחסין עלי, תושבי האזור, ישתתפו עמם בפעולה. למוחמר, לא היתה זו המשימה הרצחנית הראשונה. בחורף אשתקד הוא ירה למוות בשני בני זוג יהודים, הדסה ואוריאל ברק, בעת שטיילו ביער בית־גוברין לצורך בדיקת תוכניות להקמת כפר נופש טבעוני במקום. שני בדורים מרובה הצלפים של שובכי המיתו את השניים במקום. אחר־כך שדד את חפציהם, עלה על אופניו והסתלק.

מתחת למעיליהם תגרו הארבעה חגורות, שבהן תחבו את כלי נשקם: שלושה רובי סער, חמישה רימוני יד ושישה מטעני חבלה מאולתרים. בשש וארבעים, כשמתפללי מערת המכפלה פצחו ב„כגוונא דאינון מתיחדין", יצאו עדנאן וחבריו לדרך. מחמוד ומוחמר הלכו בראש. חמישה עשר מטרים אחריהם הלכו עדנאן ויאסר. כמהירות חצו את בית הקברות המוסלמי ועלו על רחוב המלך פייסל, המחבר את מערת המכפלה עם בית הדסה.

עם חשיכה התמקמו כבר איש איש בעמדה שנקבעה לו מראש: עדנאן ויאסר נעמדו על גג בניין משפחת חרבוואי, אל מול בית הדסה. מחמוד המתין למטה, בעמדת התראה, ואילו מוחמד הסתתר בכניסה לבניין סמוך, בכיוון שממנו עמדו המתפללים לבוא. בידיו אחז בתת מקלע קרל גוסטב.

בשבע ועשרה זימרו „אדון עולם" במערת המכפלה. אחר־כך התחילו המתפללים להתפזר. כחמישים איש מהם פנו ללכת לבניין בית־הדסה. הבניין שימש אז למופת לקשיות העורף של גוש אמונים. שנה קודם, פלשו אליו כמה מנשות המתנחלים. הן דחו על הסף את כל ההבטחות והאיומים שהביאו בפניהן נציגי השלטונות, חשובים ככל שהיו, וסירבו לצאת את הבניין. „חברון לא תהיה עוד יודן ריין", הבטיחה מרים לוינגר, מנהיגת הנשים במקום – בראיון לטלוויזיה. חברתה, שרה נחשון, הוסיפה: „אולי ישפך פה דם, אך אנו לא נעזוב את בית־הדסה". הממשלה, מצידה, סירבה להתיר לבעליהן להצטרף אליהן דרך קבע. היא מאנה להעניק הכשר שבדיעבד להאחזות היהודית המחורשת בעיר האבות. שר הביטחון, עזר וייצמן, הורה להציב במקום כיתת חיילים: אם כדי למנוע את הגדלת מספר הדיירים בבניין, ואם כדי להגן על הנשים והילדים מפני פעילות חבלנית.

■ ■ ■

מדי ליל שבת באו הבעלים לבית הדסה, על מנת לסעוד במחיצת נשותיהם וילדיהם. את הקידוש היה נהוג לערוך ברוב עם, במחיצת המתפללים האחרים במערת המכפלה. זאת הפעם היו מרביתם תלמידי ישיבת ההסדר של קרית ארבע וחבריהם. אחד מהם, אהרון פניאל, ערך בפתח המערה הכרות בין אשתו הטריה לבין חברו לישיבה:

„מאירה, תכירי את גרשון, גרשון קליין. הוא החברותא החדש שלי, והוא יאכל אצלנו הערב".

"ברוכים הבאים", חייכה מאירה.

תלמיד אחר בישיבה, יעקב צימרמן, לא רצה ללכת לבית הדסה והעדיף לחזור מייד לקריה. „זה לא סימפטי ללכת לשם בלילה", חשף בהיסוס פחדים כמוסים.

„הסתכל על הבנות", אמר מישהו מהחברים, "הן לא מפחדות בכלל".

יעקב הצטחק: „חכמה גדולהו המחבלים יורים רק בבנים. אבל, אם תסחבו אותי על הגב – אני הולך".

חנן קרוטהמר נענה לאתגר, הרים את צימרמן על גבו ורץ עימו כמה עשרות מטרים, עד שאחד החברים התערב וטען שאסור לעשות זאת בשבת: „אין עוד 'עירוב' בחברון, זה נחשב לטלטולו". יעקב צימרמן הורד אחר כבוד ארצה והצטרף לשירת הבריה: „ושבו בנים... ושבו בנים... ושבו בנים לגבולם...".

באיזה מקום שמאוכלס בכל־כך הרבה לא יהודים שרים עכשיו שיר כזה, הרהרה מאירה. מאותו לילה ואילך לא שבה לשיר אותו. לא מסוגלת.

רק ערבי זקן אחד, אוחז בידיו שני ואטוטים, נקרה בדרכה של החבורה המזמרת. מאירה החליטה שיש לו עיניים טובות. לימים, כשהפכה שוב ושוב בקורות כל פסיעה ופסיעה מהתהלוכה ההיא, נטתה לחשוב שהיה ניתן לקרוא מבט של אזהרה בפניו הקמוטים.

■ ■ ■

רפנה ונטורה, סטודנטית מבני־ברק, שאלה את מוטי שבט, אף הוא מישיבת ההסדר, מדוע שקט כל־כך בשוק. מוטי נאלץ להודות, ש„אכן קצת יותר שקט השבת משבתות אחרות". אחר־כך שב לשוחח עם חברו, צבי גלאט, עולה חדש, אשר לראשונה בחייו עמד לבלות את שבתו בחברון. צבי סיפר, שהוא מתכנן הקמת גרעין של שומרי מצוות, אשר יצאו לקהילות השונות בארצות הברית ויגרמו שם לתסיסה ציונית ולעליית רבים ארצה.

"השתג־ע־תז!", הזדעק מוטי והקול התגלגל בסימטה החשוכה, „שמעתי על גרעינים שעולים מארה"ב לישראל, אך לא שמעתי על גרעין שיורד לחוץ־לארץ".

משאית ערבית חלפה לפתע במהירות ופיזרה את הרוקדים לשוליים. השירה פסקה לרגע. „אתה רואה", נזכר מוטי בקול, „בדיוק כאן רצחו בט"ו בשבט את יהושע סלומה".

הרב משה לוינגר, מהיר הליכה כדרכו, צעד בגפו בראש הקבוצה, לא המתין ליתר המתפללים ומיהר לבית־הדסה. מחמוד, בעמדת התצפית שלפתח בית משפחת חרבוואי, הבחין בו מרחוק, אך לא זיהה כי מדובר במנהיג המתנחלים בחברון. הוא נחפז לעלות לגג הבית, כדי ללחוש לשני חבריו: „הם מגיעים".

עדנאן ג'אבר, מפקד הפעולה, החליט להמתין עוד מספר דקות בטרם יפתח באש. הוא רצה שקבוצת המתפללים תכנס כולה לטווח האש והרימונים של אנשיו.

המילואימניק שפתח בית־הדסה, רובה על שכמו, ניגש מעדנות לשער ופתח אותו בפני הרב לוינגר. „שבת שלום". למרבה המזל – בניגוד להוראות – השאיר החייל את השער פתוח, בהמתנה ליתר אנשי הקבוצה. ממול, על הגג, שלפו עדנאן ויאסר את נצרות הרימונים. מחמוד שיחק בעצבנות בקופסת הגפרורים שבידיו. בעזרתה, עמד להצית כעבור דקות ספורות את פתילי הפצצות המאולתרות שייצר במו ידיו. סבלנותו הלכה ופקעה בכל שקרבו והתחזקו קולות השירה והריקוד שמילאו את רחוב המלך פייסל המשממים.

מקץ שעה קלה הגיעו כמעט כל אנשי הקבוצה לפתח הבניין. הראשונים החלו לחצות את הגשר המוביל מן הכביש לבית הדסה. מוטי וצבי העדיפו להישאר במאסף, עד שהקבוצה כולה תכנס לבניין. כעבור זמן רב זכר מוטי בביטחון, כי המשפטים האחרונים שהחליף עם צבי, עסקו בשאלת מיקום בית הקברות היהודי העתיק שבעיר.

לא כל המתפללים במערה הלכו לבית הדסה. ברוריה ומנחם נויברגר, למשל, חזרו מיד בתום התפילה לקריה. כמותם נהג גם אביה של ברוריה, הרב אליעזר ולדמן, ראש ישיבת ההסדר המקומית, וזאב פרידמן ('זמביש'), ראש מנהלת הקריה.

בתחילת אותו שבוע ילדה אשתו של זמביש בן. שמחת ה'שלום־זכר' של הרך הנולד, היתה אמורה להתקיים לאחר סעודת ליל שבת וזמביש הבטיח לאשתו לוותר – זו הפעם הראשונה – על הביקור המסורתי אצל נשות בית הדסה וילדיהן. לו עצמו היה תפקיד מרכזי בחידוש הנוכחות היהודית בבניין, באחד מבקרי האביב הקודם, בתגובה להחלטת משרד הביטחון לבטל אישור ממשלתי להרחיב את תחומי הקריה, פנה אליו הרב לוינגר בהצעה לפעילות מחאה נגד ההחלטה המבעיסה.

„צריך לנסות להיכנס הלילה לבית הדסה. אם הצבא יציב מחסומים בדרך, נשבות בהפגנתיות ליד המחסום הראשון".

זמביש ניסה להתווכח: „לי, דווקא, אין חשק להעצר בדרך. אם כבר מחליטים לעשות, צריך לעשות כדי להצליח. צריך לבדוק כיצד ניתן להערים על החיילים ולחדור לבניין. מדובר בעבודה רבה ואי אפשר לעשות דברים שכאלה מהיום להיום".

„אין לי כמובן התנגדות שתעשה הכנות יסודיות", התעקש הרב סגוף המראה, "אבל מרים, אשתי, החליטה שצריך להכנס היום... הגיע הזמן לחדש את הישוב היהודי בחברון גופא. היא תיכנס לשם עם עוד כמה חברות. הממשלה לא תפנה נשים".

„טוב", ויתר זמביש, „אם אין ברירה...".

„נכון", חייך הרב, „אין ברירה".

בו בלילה נכנסו מרים לוינגר, חברותיה וילדיהן הרבים לבית־הדסה. הן טיפסו בסולם שהוצב על משאית שחנתה בצידו האחורי של הבניין וחדרו פנימה. החיילים, שניצבו בקביעות בחזית הבניין, גילו אותן רק מקץ שעתיים.

■ ■ ■

מאז חלפה שנה.

שעה לפני כניסת השבת, קודם שירד למערת המכפלה, נפגש זמביש עם מושל חברון. „אנחנו מודאגים מההידרדרות הבטחונית בעיר", אמר למושל, „עקומת הפיגועים עולה מיום ליום".

„הרגעו", חקרין המושל ביטחון עצמי, „אתם יכולים לישון בשקט. תגברנו את הכוחות. הכל בסדר".

כשהגיע זמביש לשער הקריה פילחו קולות נפץ עזים את החשיכה, שכיסתה על חברון ובנותיה. עדנאן ויאסר השליכו את הרימונים שבידיהם המיוזעות על קבוצת המתפללים שלמרגלותיהם. מחמוד הצית את פתילי ששת המטענים ומוחמר, למטה, לחץ על הדק הקרל גוסטב, היישר אל גבות המתפללים שחלפו זה עתה על פניו.

אלי הזאב, בעל עיטור הגבורה האמריקני במלחמת וייטנאם, לא הספיק להפעיל את רובהו שממנו לא נפרד לרגע. כדור בודד מנשקו של מוחמר, קרע את אחד מעורקיו הראשיים. הוא נהרג במקום. „בלון גז התפוצץ", השתעשע מישהו באשליות. „קטיושות", צעק אחר.

השעה היתה שבע ושלושים.

בקרית ארבע קטע רכז הביטחון את הקידוש, נטל נשק ורץ לג'יפ האבטחה שחנה ליד ביתו. זמביש הצטרף אליו ליד השער. יחד שעטו לחברון, תוהים עדיין באשר למקור חירי והפיצוצים. אמבולנס מיילל שיצא בעקבותיהם אסף בדרכו את הרב ולדמן ואת מנחם נויברגר. „התקפה על בית־הדסה", בקעו קריאות היסטריות ממערכת הקשר שבשני כלי הרכב, „אמבולנסים!".

איתן ארבל וחנן קרוטהמר נפגעו מרסיסי הרימון הראשון. הם הוטחו ארצה. פניו של חנן כוסו בדם. הוא נשם בכבדות. איתן, בשארית כוחותיו, הצליח להתרומם ולרוץ, דרך הגשר, לתוך בית הדסה. אהרון פניאל, שניסה גם הוא להיכנס לבית הדסה כבר לא הצליח לעשות זאת, משום שהגשר נחסם על־ידי פצועים נאנקים ששכבו לאורכו. הוא החליט להסתתר מאחורי גדר אבנים סמוכה. אשתו – אחריו. לאחר שנשכבו על האדמה השמיע לפתע אנחה. מאירה ראתה בבעתה כיצד נשפכים מעיו החוצה. חסרת אונים הושיטה לו את סודרה. „עשה איתו משהו", התחננה. רק אז חשה שנפגעה בעצמה מרסיסי רימון.

גם מוטי שבט נפצע מהמטח הראשוני. כשוחל למקום מחבוא, מתחת לעוקב מים, הרגיש כדם הזב מרגליו. היריות נמשכו. עוקב המים, מנוקב, החל מטפטף עליו. טיף, טיף, טיף. מעולם לא רצה להבלע באדמה כבאותו רגע.

■ ■ ■

בפנים הבניין שררה אימה. גבר בגיל העמידה קרא בקול גדול את שיר־המעלות. אחרים מחיילי האבטחה, מרושלי מראה, התרוצצו אנה ואנה. אחרים שכבו מפוחדים על הרצפה, או מתחת למיטות, נשקם לצידם. מנחם בית הלחמי, מזכיר ישיבת ההסדר, וזובש קרבי, שאג עליהם לפתוח באש. אחד מבחורי הישיבה, שהצליח לנוס לתוך הבניין, נטל כלי נשק מזדמן והחל לירות התוצה. בעצמו לא ידע לאן. לפחות, הרהר, נפריע למחבלים להסתער פנימה. היה נדמה לו שהצליח לאתר את מקור האש. מיד הצטרף אליו גם מפקד כוח האבטחה.

למכת האש הנגדית היתה השפעה מהירה. עדנאן ויאסר פתחו בריצה בחזרה למערה, מוחמר לביתו שבכפר אידנא הסמוך, ומחמוד – לביתו בעיר. כעבור זמן קצר, ידעו, ייפתח מצור נרחב אחריהם.

ואחר האש – דממה. מוטי שבט התרומם. מיד הבחין במספר דמויות המגיחות מבית הדסה, לובן חולצותיהן בוהק באפלה, ומתחילות לטפל בפצועים הרבים. ראשית, גררו פנימה את צבי גלאט, והוא בלא רוח חיים. מאחור, שכב שמואל מרמלשטיין בתוך שלולית דם. הרוג.

רק עתה העזה מאירה לקרוא לעזרה. בעלה, על הרצפה, הציע לה להזעיק את מנחם בית הלחמי שנראה מתרוצץ בשטח. כשהתקרבה אליו ראתה אותו כורע ליד יעקב צימרמן, שהיה שרוע על גבו: כתם דם זעיר, אך קטלני, במצחו. הוא היה מת. „אהרון נפצע", אמרה לבית־הלחמי, "ליד המדרגות". מאוחר יותר גילתה שגם גרשון נפטר.

מרחוק נשמע ג'יפ מתקרב. לפתע נדם. זמביש וחבריו החליטו להחנותו במרחק מה מבית־הדסה, בשל חשש שמחבלים התבצרו בתוכו. במהירות פלסו דרכם בעלטה שנוצרה כתוצאה מהפיצוצים, עד שנתקלו בגופה הראשונה. אלי הזאב שכב שם על בטנו, ידו לפתה את מקום הפגיעה. נחיל דם ורם ממנו במורד הסימטה המרוצפת.

„נקמה", נשמעה צעקה.

חנן קרוטהמר, מחוסר הכרה, הוכנס לקומה השניה של בית הדסה. מרים לוינגר, אחות מוסמכת, ביקשה עבורו אינפוזיה. „עוד לא הגיעה", אמרו לה. „חנן, אל תלך", התפללה בקול. לידה, כורע על ברכיו, צעק מישהו פרקי תהילים.

רכב ההצלה הראשון שהגיע למקום פינה את חנן למרפאת הממשל הצבאי. מרים נסעה איתו. „שוב אני במקום הארור הזה", אמרה לעצמה, נזכרת בפיגועים החבלניים הרבים שפקדו את חברון כחריסר שנות מגוריה בה. בעקבותיהם, היתה ממהרת להתייצב במרפאה הצבאית, כדי לעזור בטיפול הפצועים. "אי... אי... אי... צרכי עמך מרובים", זימר פצוע אחד לתוך המולת המרפאה, "אי... אי..."

אהרון פניאל פונה במונית לבית החולים הערבי שבעיר. הרופאים עמדו לנתחו. כאשר הרב ולדמן הגיע למקום והורה להם שלא לעשות זאת. לא בטח בכישוריהם. יחד עם מוטי שבט הוא הונהל מאוחר יותר לבית החולים בירושלים.

„תשע ושלושים וארבע", רשמה אחות תורני המיון את שעת הגעתם. חנן קרוטהמר כבר היה אז בחדר הניתוחים. מסוק צבאי הטיס אותו מבניין הממשל הצבאי לבית־החולים. ביום ראשון מת. מניין הרוגים עלה לשישה.

„כמה מוזר", חשב מוטי, מתייסר כמאביו, „רצינו להגיע לבית־הדסה והגענו להדסה עין־כרם". ■

(c) כל הזכויות שמורות להוצאת 'כתר' ולחגי סגל

אחד המחבלים שהשתתף בפיגוע בית הדסה „בבית המשפט בשכם, נובמבר 81". תצלום: זום 77

חייקה גרוסמן

דוד בן־גוריון: „בין ניצולי מחנות ההסגר של הגרמנים היו אנשים שאילמלא היו מה שהיו, אנשים קשים ורעים ואגואיסטיים, לא היו ניצלים. וגם כל מה שעבר עליהם, עקר מנפשם כל חלקה טובה".

(המשך מעמ' 35)

באותו חדר. בעלה, מאיר אורקין, עוסק בתיעוד. גרוסמן שומרת על שם נעוריה, אבל השם אורקין הוא המופיע על תיבת הדואר שבחדר האוכל.

עברון, בסקאלת הקיבוצים, יושב איפשהו באמצע. כותנה, אבוקדו, תרנגולי הודו, מפעל לשעוני מים, 'ברמר'. היה פרדס ועקרו אותו.

בגינות פורחות רקפות. עצי אלה, אלונים. אוויר צלול. בשבת, אחרי ארוחת הצהריים, הוותיקים הולכים למועדון. גם גרוסמן. במועדון היא יושבת עם כמה חברות ותיקות. לפעמים מביאה סיפורים מאחורי הקלעים. סודות מהמטבח הפוליטי. כשהיא עושה זאת, מצטרפים אנשים נוספים לשולחן.

מאז שהגיעה לארץ, היא חברת קיבוץ. חלק גדול מהזמן מחוץ למשק. ראש מועצה אזורית, מזכירת סניף מפ"ם בחיפה, פעמיים או שלוש מזכירת קיבוץ, לפני שהגיעה לכנסת, היתה מזכירת הברית העולמית של מפ"ם.

בשנים שהיתה מזכירת משק, היתה מנחה את שיחות הקיבוץ ביד רמה. היו אומרים לה כאן זה לא הכנסת.

באותה תקופה, גם היתה יושבת לילות שלמים עם הבנים שחזרו מהצבא. בן שרצה לעזוב, היה מקבל טיפול מיוחד. יורדים מחקה. גבול סובלנותה נשבר בנקודה הזו.

ב־1981, היתה מועמדת מפ"ם לתפקיד שר בממשלה. המערך הפסיד. גרוסמן נשארה בחוץ. לא שרה ולא חברת כנסת. בקיבוץ רצו שהיא תחזור הביתה. שתהיה מזכירת קיבוץ. גרוסמן סרבה.

הסרוב הרגיז חברים במשק. גרוסמן היא אחת מפעילי הקיבוצים, שעיקרון הרוטציה לא עובד עליהם. התעקשותם חזקה מדי, הקיבוץ אינו מצליח להפעיל מרות, יש נסיבות אובייקטיביות מקילות. במשק לא אוהבים את זה.

ההטבות: רכב צמוד, בית בעיר, אש"ל, עצמאות. המשכורת הולכת לקיבוץ.

בימי שישי בערב, היא מגישה בחדר האוכל.

חזרה לכנסת ה־11. בהצבעות הפנימיות, אמירה סרטני זכתה במספר קולות גבוה משל גרוסמן. מספר הקולות קובע את המיקום בספסלי הכנסת. סרטני העבירה את מקומה לגרוסמן. במפ"ם יודעים לכבד את דור המייסדים.

„אבל אני לא שייכת לדור המייסדים", אומרת גרוסמן.

■ ■ ■

אבא של חייקה גרוסמן בא ממשפחה אדוקה מאד. הוא היה הבן היחיד שיצא ל'תרבות רעה'. יחד איתם, חי אחיה של אמה, חסיד של הרבי מקוברין. בבית שמרו על קוד מסויים מאד של דו־קיום בשלום. כל הג'סטות הנדרשות. דיברו עברית, שמרו על מטבח כשר, הילדים הלכו לתנועת השומר הצעיר.

גרוסמן: „אלוהים? אני לא מאמינה באלוהים. מי שהאמין ואלוהים איכזב אותו, יש לו בעיה. לי אין. אבל כשמתרצים את השואה כעונש על חטאי העם, אני מתפלצת. לגבי דידי, זה נשמע כרהביליטציה של הנאצים. כשהרבי מלובביץ' הישווה את השואה למעשה כירורג הקוטע אבר חולה מגופו של אדם, אני רציתי לדעת מי הכירורג, היטלר? והזונדראר קומנדו זה האיזמל? האם נדרש ממני לבקש סליחה מבורא העולם, שאני והחברים ניסינו להילחם בעושי רברוז?"

■ ■ ■

„הרבה דברים היטשטשו עם השנים", אומרת גרוסמן. „כאילו מישהו עבר עם מכבש והחליק לי קטעים שלמים מהזיכרון. לפעמים באים אנשים שהכרתי אותם לפני המלחמה ומספרים לי משהו. שואלים אותי, את זוכרת את זה ואת ההוא. ואני לא זוכרת".

פעם היתה בכנס של יוצאי קן השומר הצעיר בביאליסטוק. הכנס נערך בחורשת משמר העמק. המון נוסטלגיה. גרוסמן התבקשה לשאת דברים. עלתה לרבר, ופתאום, בהחלטה של רגע, לא דיברה על מה שהיה לפני המבול. דיברה על מה שבא אחריו.

כשהיתה ילדה, אהבה שני דברים: להחליק על הקרח בחורף ולשחק בכדור עץ בקיץ. היום, היא אומרת שהיא לא בן אדם שמתגעגע. יודעת מתי נגמרים דברים. רק שלפעמים, כשהיא מוזמנת למזרח אירופה – חורף, שלג, יער של עצי ליבנה, היא מגלה שהנוף חסר לה.

כשכבר היתה בארץ, שאלת הזיכרון הטרידה אותה. הפחידה אותה המחשבה שאחרי שהדור שהיא שייכת אליו ייעלם, לא ישאר מי שיתעקש לזכור ולא לשכוח.

היום, היא שקטה. „התודעה האנושית נעה ביותר מכיוון אחד. ולפעמים בספירלות. הזיכרון הקולקטיבי חוזר, ולעיתים באורח בלתי צפוי". ■

בתור למשפט דמיאניוק. התודעה האנושית נעה ביותר מכיוון אחד. ולפעמים בספירלות. הזיכרון הקולקטיבי חוזר, ולעיתים באורח בלתי צפוי. תצלום: זום 77

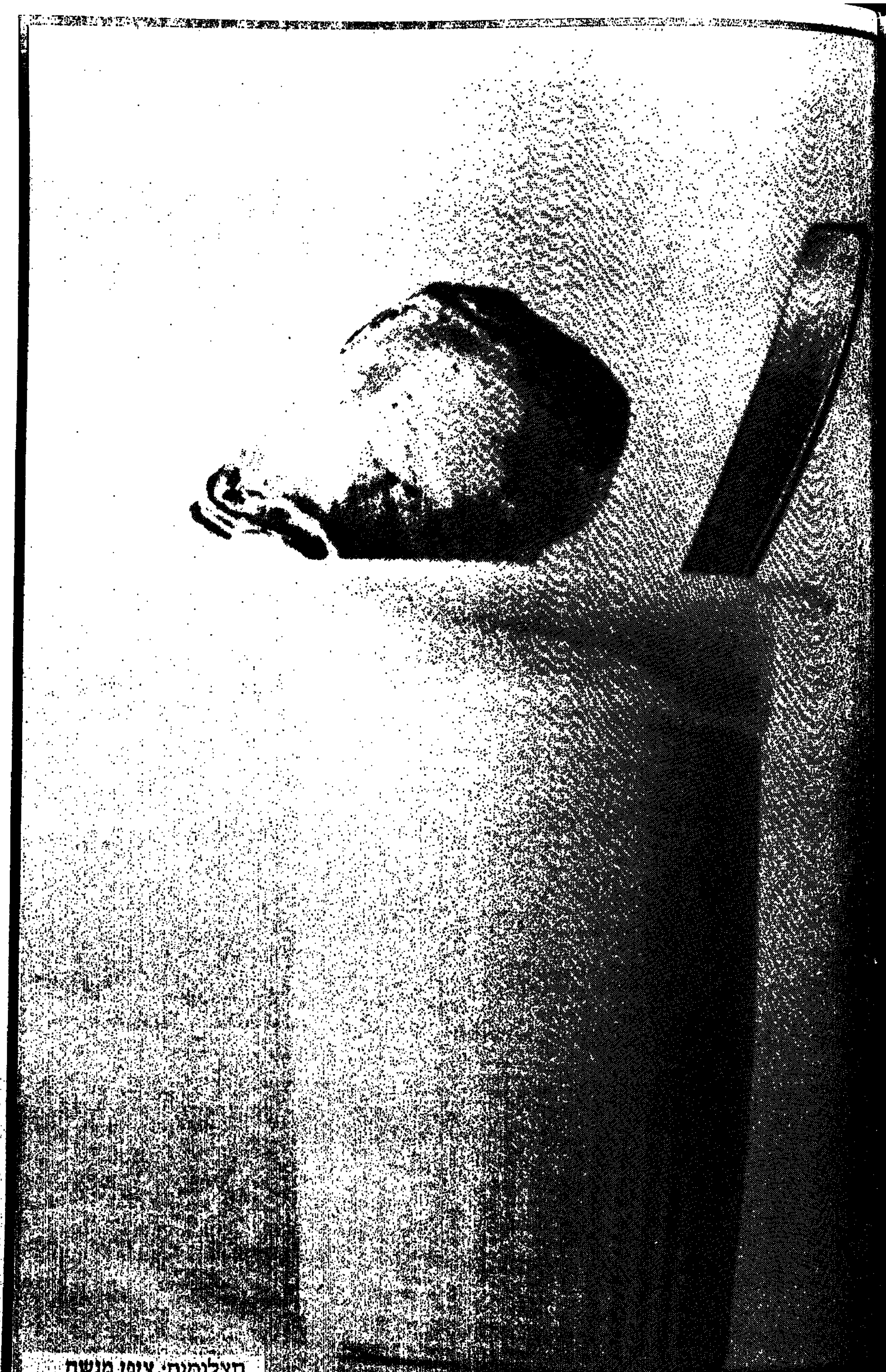

צילומים: ציפי מנשה

כל היוגורט הזה

טל ברודי, גילה אלמגור וקלצ'קין מנסים להגיד לך משהו: יוגורט זה צעיר, יפה ובריא • בשנה שעברה, השארנו 420 מיליון דולר על השולחן של מוכרי החלב ומוצריו • באמריקה החלה 'הבהלה לסידן' • בקרוב בישראל. הבהלה תגביר את המכירות

מאת לאה אתגר

טל ברודי עשה צילומי פירסומת. יוגורט בשלושה טעמים. הכיתוב שירוץ עם התמונה יאמר, שכרודי הפסיק לשחק כדורסל, אבל היוגורט עוזר לו לשמור על כושר. בחיים, ברודי לא כל כך אוהב יוגורט. על הכושר הוא שומר במגרש הטניס. הוא גם לא רצה להופיע בפרסומת. אבל כמו באגדות, הפרסומאי הציע לו לטעום מן היוגורט הזה. ברודי טעם, והסכים. לא בחינם. עד היום, ברודי לא משוגע על יוגורט. אם יש ליוגורט טעם קצת מתוק, הוא מוכן לנסות.

גילה אלמגור הצטלמה עם יוגורט. אומרת שהיא 'מחוברת באינפוזיה' ליוגורט. משתמשת בו כמסכת־יופי לפנים. אלמגור 'מתה' לאכול גבינות עתירות שומן. אבל, היא אומרת, נמוכות עם נטייה להשמנה חייבות להיזהר.

חווה לוי, מלכת יופי מסוף שנות ה־60. השבוע הצטלמה לפרסומי יוגורט. חווה לוי באמת אוהבת יוגורט. במעט הזמן שיש לה, היא חוטפת יוגורט ומיד אחר כך, "מרגישה כמי שקיבלה איזו זריקת מרץ, מתמלאת אנרגיה וכוחות".

קובי אושרת, מלחין. אוכל יוגורט כבר הרבה שנים, משום שהפסיק לשתות חלב בגיל 10 וזו הדרך היחידה שלו לקבל סידן. בן 43, המפרסמים בחרו בו כי הוא נראה טוב. אושרת אומר, שזה לא בגלל היוגורט, אלא בגלל ה'שואו ביז'. העסקים האלו מלחים בכל כך הרבה מתח, עד שאין לך זמן להזדקן. אתה נשאר צעיר.

הרביעייה הזו, איננה נבחרת מקרית. כולם מזוהים עם דימוי בוגר אבל יפה, לא צעיר אבל נוצץ. ככה מוכרים בשנתיים האחרונות את מוצרי חלב.

■■■

לא קל להתמצא בין שפע מוצרי החלב: פריל'י ותות־לי; יוגורט דנונה; דני ורגובה; בלרינה ונורית; הצרפתיה הקטנה ועיזכל; אנינה וגילס – כל יום מוצר חדש, פרסומים ותשדירי שירות. ארץ זבת גבינות ויוגורט. ילדי ישראל מתמצאים לגמרי לא רע במבוך מעדני החלב. בשקרנות אין־קץ הם אוספים מיכסים של דרדסים וקטקטים, ומעכשיו גם קיר וידאו. שוק מוצרי החלב כתאוצה. ליד תנובה, טרה ושטראוס הגדולות, יש עוד כ־50 מחלבות קטנות. כולן מתחרות על טעמך, על תשומת לבך, על הכיס שלך.

ענף החלב סיכם את מכירות השנה האחרונה כ־420 מיליון דולר. הנתון הזה גדל משנה לשנה, בשיעור גדול יותר מהגידול הטבעי של האוכלוסיה. במילים אחרות, אנחנו צורכים יותר ויותר מוצרי חלב: מדי חודש מוכרים בישראל מעל 100 מיליון יוגורטים, פריגורטים ומעדני חלב. מודעת פירסומת הקוראת לזאטוטים לאסוף מיכסים של מעדן זה או אחר, מקושט בגיבורי סידרת טלוויזיה אופנתית – זוכה לכ־400 אלף תשובות.

בערב, בטלוויזיה, אפשר לראות בתשדיר שירות את רפאל קלצ'קין, זה שעבר את ה־80, רוקד ורוקד עם יוגורט ביד, לידו נופלים הצעירים, שורות־שורות. ענת צחור היפה נופלת, הילדים מתמוטטים, רק קלצ'קין ממשיך־לקפץ עם "יוגורט כל החיים".

רפאל קלצ'קין בן 81. למעלה מ־200 תפקידים בתיאטרון, כל החיים על הבמה. פעם אחת הופיע בתשדיר שירות. מאז, באשר יפנה, רצים לפניו ילדים וקוראים 'הנה יוגורט'. ככה יעשה לאיש אשר מועצת החלב חפצה ביקרו. קלצ'קין צוחק. "מצביעים עלי באצבע ומזהים אותי עם היוגורט".

זה לא בדיוק היוגורט שבנה את גופו של קלצ'קין, ולא במיכל הלבן טמון סוד אריכות ימיו. הוא פגש במוצר הזה לראשונה לפני כ־15 שנה, "לא זוכר בדיוק מתי". ברוסיה, כשהיה ילד, שתה חלב חמוץ, אבל יוגורט לא הכירו אז.

"זו רק פירסומת. חברת הפקות באה אלי ושאלה אם אני מסכים להופיע, בתשלום כמובן. עבדתי על התשדיר יום שלם. ביקשתי רק שישלחו לי בחורה שיודעת לרקוד, ובאמת באה בחורה יפה מאוד, מ'ניסן נתיב'".

מאז ומתמיד הקפיד קלצ'קין על תזונה נכונה. בשנים האחרונות, החל גם לאכול יוגורט. מחבריו, השחקנים הבולגרים, שמע שהמוצר יפה לבריאות. היום הוא מאמין שיוגורט "מנקה את העצמות, גם בשביל הדם זה בסדר גמור, יותר טוב ממשהו משמין, יותר טוב מבשר או ביצים".

■■■

מועצת החלב, הגוף המנהל את משק החלב בארץ, רוצה שנצרוך יותר חלב. מחלבות, יצרנים, משווקים, כל אלה רוצים למכור. הם עושים זאת בשיטה האמריקנית: החלב משווק כמוצר בריאות. היוגורט ומעדני החלב הם, יחסית, מוצרים דליקלוריות. אם תצרוך אותם 'תישאר בריא ויפה', לפחות כמו גילה אלמגור או טל ברודי. אם אתה ילד ואוכל מוצרי חלב, תנצח בתחרות ג'ודו, משחק כדורסל, אפילו בתחרות מחשבים.

בארץ, כמו בעולם, יש עודף שומני חלב. הוא מוחזק בהקפאה, בצורת חמאה. האירופאים מציעים למכירה את שומני החלב שלהם ברבע ממחיר ייצורו. בעבר, נהגו הרוסים לקנות מהם את עודפי השומן, היום חדלו.

המצב דומה בארץ. ישראל נהגה למכור חמאה למצרים, במחיר מוזל. היום שוב יש עודפים. אם תצרוך גבינות צאן וגבינות קשות, שתכולת השומן בהן 30 אחוזים ומעלה, תקטין את עודפי שומן־החלב בארץ. אתה אולי מגדיל את עודפי השומן בגופך, אבל זו כבר הבעיה שלך.

בתשדירי השירות גבינות צאן לאניני הטעם, מסיבות גן עם מגשי גבינות. 'יפות מהסרטים' מוכרות לנו גבינות עתירות שומן. כדאי לפעמים לחשוב אם ארוחת גבינות כלילות שומן אכן כדאית.

– אבשלום הלב, יו"ר מועצת החלב, תשדירי השירות הללו הם יהוראה לאומית' להצטרף ליחוג השמנים?

"להיפך. בחלב הישראלי הרגיל יש 3 אחוזי שומן, בעוד שבחלב הבריטי, למשל, יש 3.9 אחוזי שומן. בחלב ההולנדי או הצרפתי יש 3.5 אחוזי שומן. החלב בריא. אם כבר מחליטים לאכול שומן וחלבון מן החי, עדיף לצרוך גבינות שמנות מתוצרת הארץ. מועצת החלב, מציעה לישראלי את הגבינות הטובות ביותר".

בקיצור, אם כבר שומן, או מתוצרת הארץ. לא ייבוא.

■■■

רחוב הרצל, פינת פלורנטין. עשרות בשנים מכרו פה האחים שבח את היוגורט הכי טוב בארץ. היום מוכרים פה רהיטים. משאיות מהגרה פורקות סחורה. לשבתאי שבח, יוצא סלוניקי, היתה אז מחלבה ברחוב הקישון. היה מחמיץ את החלב, עושה כמה קערות יוגורט, מחלק לצלחות. והחבר'ה היו אוכלים. מה זה אוכלים? היו עומדים בתור, שיתפנה מקום קטן לשבת. אכלו גם בעמידה.

אבי ארזי, יליד לבנון, היה אז ילד. עבר בפוליטורה ברחוב. 'חי' על יוגורט. בבוקר ובצהריים היה עושה הפסקה קטנה ומגיע לשבח. אוכל אצלו יוגורט עם בורקס. "יוגורט חמוץ כזה, שאפשר לחתוך בסכין. מה שהיום נקרא יוגורט, זה הרבה מים". היה מסתכל על התור אצל שבח ומקנא. חלום חייו היה למכור יוגורט.

ב־74', אבי ארזי זכה במפעל הפיס ב־163 אלף לירות. ממש הון. רץ לשבח וביקש לקנות ממנו את העסק. שבח מכר, ב־190 אלף לירות. החלום של ארזי התגשם. כמעט תריסר שנים עמד במקום שבח, מכר יוגורט. יוגורט שנראה כמו גלידה, עם בורקס.

התור השתרך. ביום חמישי באו הנשים לקנות יוגורט בשביל לעשות מסיכות לפנים. יוגורט מחליק את הקמטים. היה מוכר 30־40 קערות יוגורט לשבוע, מוכר גם לכמה מסעדות בדיזנגוף.

עם פתיחת רשתות הבורקס בארץ, בעיקר 'סמי בורקס', ארזי נשבר, לא עמד בתחרות. על היוגורט הרוויח מעט, הרווח הגדול היה על הבורקס. לפני כשנה, נסגר מעיין היוגורט בהרצל פינת פלורנטין. אבי ארזי מוכר שם היום פינות אוכל.

■■■

מי הם צרכני היוגורט הגדולים? קבוצת הגילאים בין 40 ל־50. רק אחר כך באה קבוצת הצעירים והילדים מתחת לגיל 29. נתונים מעניינים, ללמדך שבגיל 40, הישראלי מתחיל להיות מודע לעצמו, לגופו, לפחד הזיקנה שבשער.

יצרני החלב, מודעים למניעי הצריכה, הציפו את השוק בהתאם. לזאטוטים מוכרים מעדני־חלב תחת הסיסמה שמוכרים לילד ממתק ורק האם לבדה היא היודעת שבעצם הוא שותה חלב. לבני העשרה מוכרים מעדני חלב עם איזו אווירת־כיף נוספת. כגר־גוף, חותלות של רקדנים.

לבני ארבעים פלוס ול'משוגעים' לדיאטות, מוכרים מוצרי חלב דליקלוריות בטעמים שונים. תות ותפוחים, משמשים ואפרסקים. עם או בלי פרי אמיתי, עם או בלי גרנולה אמיתית. הכל אפוף אווירת טבע, בריאות, נעורים.

כמקרם מכירות מספר 1 לילדים משמשות סדרות טלוויזיה. וולט דיסני, קטקטים, דרדסים, קיר וידאו. לצורך המכירה למבוגרים משתמשים בדמויות של מפורסמים ויפים, המתבגרים בכבוד. היוגורט נמכר עם רמז לא דק: 'אנחנו כבר לא ילדים, אבל נראים בסדר'.

■■■

בחודש שעבר, פירסם השבועון "טיים" מאמר המתאר את 'אמריקה הרעבה לקלציום'

(סידן). האמריקנים אינם צורכים עוד סתם חלב או יוגורט או גבינת קוטג'. הם צורכים 'חלב קלציום', 'יוגורט קלציום', 'גבינות קלציום'. סידן עם כל דבר.

בשנה האחרונה, מכרו באמריקה כדורי סידן ב־240 מיליון דולר, לעומת 18 מיליון דולר לפני ארבע שנים. האמריקנים אומרים כי אחרי גיל 35 מתחיל תהליך ההזדקנות בגוף. העצמות מתרככות ואנחנו מתחילים לסגת. אם תצרוך יותר סידן, תזדקן פחות.

הפירסומאים האמריקנים, בהסתמך על מחקר זה או אחר, הלכו על פירסומות בסגנון רפואי־סטאטיסטי. „רבע מהגברים מעל גיל 40 ומחצית מהנשים באותו גיל לוקים בחוסר סידן. מי ששותה שתי כוסות חלב עשיר בסידן ליום, יעצור את קצב ההזדקנות".

מועצת החלב של קליפורניה, גוף מקביל למועצת החלב הישראלית, החלה לשווק חלב חדש, עתיר סידן. מסע הפירסום שלהם כולל שיגור מרפאות ניידות העורכות בדיקות־חינם, ומוסרות לך עידכון על מצב הסידן בגופך. אחר כך מציפים אותך בנתונים. „שמונה מכל עשרה אמריקנים, בכל הגילים, לוקים בחוסר סידן. הגיע הזמן שתקשיב לגוף שלך, לעצמות שלך".

שדרה זקוף – רק אם ישתו הרבה חלב.

אולגה רז, דיאטנית ישראלית: „כולם מזדקנים. מי יפה יותר ומי פחות. עמוד השדרה, כמו שאר האיברים מתחיל להזדקן. סביר להניח, שמי שיקח כמות מספקת של סידן כל החיים, ותזונתו מאוזנת, יתעמל ויחיה נכון, תהליך ההזדקנות שלו יהיה איטי יותר. אצל אדם מתבגר כושר ספיגת הסידן במערכת העיכול קטן מאוד. אצל ילדים כושר הספיגה גדול. אצל בוגרים, אפילו ישתו המון חלב עם סידן, יספגו לגופם כמויות קטנות.

„צריך לקחת את ההבטחה של יוגורט וחיי נצח בפרופורציות. מוצרי חלב מכילים כמויות משמעותיות של סידן. ההנחה היא, שאם אכלת אותם כל החיים, יש די סידן בגופך. ההמלצה לצריכת מוצרי חלב צריכה להיות תוך עירנות לאחוזי השומן שהם מכילים. אכילת יתר של גבינות צהובות וגבינות שמנת עתירות־שומן מעלה את רמת הקולסטרול בדם. רמת קולסטרול גבוהה בדם מעלה את סכנת מחלות הלב. יש להתייחס לגבינות עתירות שומן כמו לכל שומן מן החי, שאכילת יתר ממנו – מסוכנת.

„אבל בלי להגזים. אכילת חצי קילו גבינה

■ ■ ■

מיכאל שטראוס, מבעלי מחלבות־שטראוס הדור הצעיר חשב שמיוגורט ומגבינות בולגריות לא בונים וילות. החליטו ללכת על מפעל מודרני.

איזור התעשיה בבת ים. ריח חלב חמוץ נישא באוויר. נגב קרמיקה על הרצפה. תעורת בוגר החוג לכלכלה על הקיר. ממשיכים במסורת ההורים, מזווית אחרת. מחלב אפשר לייצר יותר מ־200 מוצרים, חושבים על כיוון שבו הרווחים יהיו גדולים. בקו הייצור החדש עובדים על גבינות שמנת. ממשיכים לייצר גבינות בולגריות ויוגורט.

המפעל חצי ביתי, חצי מודרני. את היוגורט עדיין ממלאים בשיטה ידנית. אולי המקום אחרון בארץ, שבו עוד אפשר למצוא יוגורט של פעם. מדוד גדול יוצקים ב'קישקע' את הלבן הלבן הזה לספלי מתכת עגולים. אחר אחר מניחים על בד מיוחד שסופג, ואחר כך משאירים כ־4 שעות. משם מעבירים לגביעים. מוכרים לפי משקל.

נוסטלגיה או לא, העתיד הכלכלי שלהם לא טמון ביוגורט. התהליך איטי מדי; קשה להתחרות במיכון של המתחרים. העתיד, ככל הנראה לעין, טמון בגבינות שמנת חדשות.

תופעה: כשתנובה מפרסמת בסוף השבוע מודעת פירסומת לילדים, המציעה להם לאסוף מיכסים של מעדנים ולקבל פרסים כמו ספר 'קיד וידאו' או אורגן קטן, נענים למודעה כ־400 אלף ילדים.

במפעל תנובה, בדרך פתח תקווה, מייצרים מדי יום ביומו למעלה ממיליון גביעים של יוגורט, פריגורט ומעדני חלב מתוקים. האולם ניראה כבית מרקחת עם צינורות ודוודי נירוסטה. לא רואים אנשים, לא רואים חלב. ממוזג בקיץ ומחומם בחורף. מאחורי קיר זכוכית ניצב איש בקרה ומחשבים, לפניו לוח פיקוד ובקרה, שמזכיר תא טייס. מבעד למכסה פלסטי, שיועד להצצה, רואים שדוד היוגורט הוורוד מבעבע. עכשיו מייצרים שם משהו בטעם אוכמניות.

המכונה דופקת גביעים כמו בשיטת הסרט הנע. מכל מכה נוצרת שורת גביעים. אחר כך יורד הנוזל הוורוד ושוב מכה. הגביעים נחתמים בציורי זהב ופרי. הכל רץ במהירות מסחררת. בערך 1.1 מיליון גביעים ביום, לפעמים גם 1.2 מיליון. כל זה רק חלק, קטע מתעשיה אדירה של 100 מיליון גביעי יוגורט ומעדני חלב לחודש.

מקדם מכירות מספר 1 לילדים – סדרות טלוויזיה: קטקטים, דרדסים, קיד וידאו • תופעה: בתגובה למודעה על מבצע פרסים, נענו 400 אלף ילדים תוך שבוע

החיך הישראלי התעדן. העלייה ברמת החיים יצרה תיזמון נכון לגבינות כמו הפילדלפיה האמריקנית או גבינות השום והקממברט הצרפתיות"

„גברת, את אולי נראית יפה מבחוץ, אבל מה שבפנים מדבר".

מראים לאמריקנים צילומי פירסומת של נשים מבוגרות, מזדקנות בחן, ואומרים משהו כמו 'מה שעוזר להן להזדקן ולהישאר יפות זה הסידן. חלב עם סידן יציל אותך, תהיי יפה, עד העצמות'.

ולמי שעדיין לא הבין, יש מסר בוטה יותר. מאחור הסקרים הרפואיים מסתכלת על האמריקנים דייזי רנדל־סמית, אחות בת 76, כפופה לעייפה, היא מספרת שבשבע השנים האחרונות נצחו חוליות בגבה. היום יש לה חטוטרת. אחר כך מפחידים אותך ואומרים שחמישית מהזקנים ששוברים את עצמותיהם מחוסר סידן, עתידים למות.

■ ■ ■

לצד מקהלת 'הטירוף לסידן' נשמעים גם קולות אחרים. בשבוע שעבר, יצאה קבוצת מדענים מאוניברסיטת וושינגטון וטענה כנגד, כי הפירסומות הקושרות חלב, סידן ובריאות – מבטיחות לאנשים הרבה יותר ממה שסידן יכול לעשות. הזדקנות יפה, אומרים המומחים, היא עניין של אורח חיים, התעמלות ואכילה נכונה. גם לתורשה ולנתונים הטבעיים יש מה לומר. אי אפשר להבטיח לאנשים בריאות, אורך ימים ועמוד שמנה היא אסון, אבל גבינה בסנדביץ' לילד, היא דבר נורמלי. לא צריך לעשות מכל גבינת שומן פאניקה".

■ ■ ■

שומן או לא, הישראלים אוהבים גבינות טובות. בשנים האחרונות נוסעים יותר ישראלים לחו"ל, אוכלים גבינות צרפתיות, שוויצריות כלילות שומן, וחוזרים ארצה עם חיך מעודן. העלייה ברמת החיים יצרה תיזמון נכון לגבינות כמו ה'פילדלפיה' האמריקנית או גבינות השום והקממברט הצרפתיות.

לשוק הגבינות השמנות נכנסו השמות הגדולים, 'תנובה' ו'שטראוס'. בעקבותיהם, עשרות יצרנים קטנים. מחלבה קטנה בבת־ים, 'דן', שייצרה עד לפני כמה שנים גבינות בולגריות בפחים, החלה לייצר גבינות עתירות שומן כמו 'הצרפתיה הקטנה'.

מאחורי הצרפתיה הקטנה, שני בני דודים, מודי מלמד ורפי בכר. את היוגורט שלהם הם עושים כמו פעם. ההורים הגיעו מטורקיה לשוק הפשפשים ביפו לפני כ־40 שנה. היו לוקחים חלב, מרתיחים בדוודים, מחמיצים ועושים יוגורט. בשביל קילוגרם יוגורט עבדו יום שלם. עבודת נמלים. לצורך ההשוואה, קילוגרם יוגורט זה בערך ששה גביעים של היום.

בנהריה, מייצר, כמו 'תנובה', את רוב מוצרי החלב האפשריים, בהיקף קטן יותר. „חדירתם של מתחרים קטנים לשוק", הוא אומר, „היא דבר נפלא". שוק מוצרי החלב מתעורר, יש תחרות, יש עניין, ויש עליה באיכות המוצרים. ניכרת גם עליה במכירות.

מאחורי ה'מתחרים הקטנים', מסתתרים לפעמים סיפורים גדולים. לפני כחמש שנים, שלושה אחים מרעננה, אמיר, תמיר ושמיר, כולם בגילאי העשרים, נהנו בעיקר מבישול לחברים. אמיר הבכור אהב גם להכין גבינות. חבר שטעם מהגבינה שלו, הציע לו למכור במעדניה. אמיר מכר. היום, חמש שנים אחרי, אמיר בן ה־28 מוכר גבינות תחת השם 'ניצן', עטופות בפטרוזיליה, בבוטנים, סומסום או בפלפל. כמו בצרפת. אנשים קונים. המחזור השנתי של גבינות ניצן נאמד בכמיליון דולר לשנה.

אלי ארצי, מנהל השיווק של 'טרה': „לא נכנסנו לתחיגות של ייצור גבינות בעלות 30 אחוזי שומן". לדבריו, טרה הולכת היום רק לכיוון מוצרים דלי קלוריות, ומחקה את השוק האמריקני. טרה גם אינה מפרסמת את מוצריה. בטרה מעריכים כי הדור הבא יצרוך רק מוצרים דלי שומן.

■ ■ ■

■ ■ ■

איילה גביש, תואר שני במיקרוביולוגיה, מפקחת איכות. בודקת את החלב שמגיע במיכליות ענק, שלא יהיו בו זיהומים, שלא יחמיץ ושלא יהיה בו יותר מדי מים. אחר כך משגיחה על תהליכי הפיסטור וההפרדות. אחר כך באים הסטרטרים, אלה החיידקים המתחילים את תהליך החמצת החלב. כאן הם מיובאים מגרמניה באריזות מוקפאות, נראים כמו קופסאות שימורים בקרח. הכל מדוייק, מרעי, ממוחשב. יש גם מעבדה עם דוקטורים בלבן, עם מכחנות וצנצנות וכל השאר.

סיפור דומה מתרחש בקו ייצור הגבינות. שקי מלח נערמים ליד המכונה. חדר גבינות הקוטאג': ברוודים ענקיים מבשלים גבינות, אחר כך קוצצים ומערבלים את הקוביות הלבנות, מייבשים ואורזים. אין מגע יד אדם, רק חוררי צינורות, מיכליות ודוודים. אולמות כמעט ריקים.

מאיר מאור, מנהל השיווק של תנובה, אומר שהמפעל בדרך פתח תקווה נחשב קטן־יחסית, רק הרביעי בגודלו בארץ. לתנובה מפעלים גדולים ומודרניים הרבה יותר. בכמויות אדירות של מוצרי חלב מיוצרות כאן מדי חודש. לאן הן הולכות. לבית שלי, לבית שלך. ■

קנה במרס

הזדמנות חגיגית לפסח

רכוש היום ריהוט "מרס" לפי בחירתך:

מסלול מזומן	מסלול תשלומים
10% הנחה	25% בעת הקניה
25% בעת הקניה	25% ב־1.5
75% ב־1.5	25% ב־1.6
	25% ב־1.7

שחורתך במפגש הריהוט האירופאי הגדול בישראל: פינות אוכל, סלונים, חדרי שינה, חדרי ילדים שטיחים ועוד...

לדוגמא:

	מרס	אפריל	מאי	יוני	יולי
■ סלון "אסטורי" 1+2+3 ריפוד עור תוצרת איטליה 3,980 ש"ח	995	x	995	995	995
■ שולחן אוכל "קולרדו" 184x107 ניתן להגדלה, בגימור בשליף לק תוצרת איטליה 1,770 ש"ח	442	x	442	442	442
■ שולחן אוכל "ויטוריו" 167x106 ניתן להגדלה, בגימור בשליף לק תוצרת איטליה 2,380 ש"ח	595	x	595	595	595
■ מזנון בגימור שליף לק דלתות + מגירות דגם "ולנטינו" תוצרת איטליה 1887 ש"ח	471	x	471	471	471
■ מזנון נמוך "דינטלו" 4 דלתות בצבע תוצרת איטליה 1,290 ש"ח	322	x	322	322	322

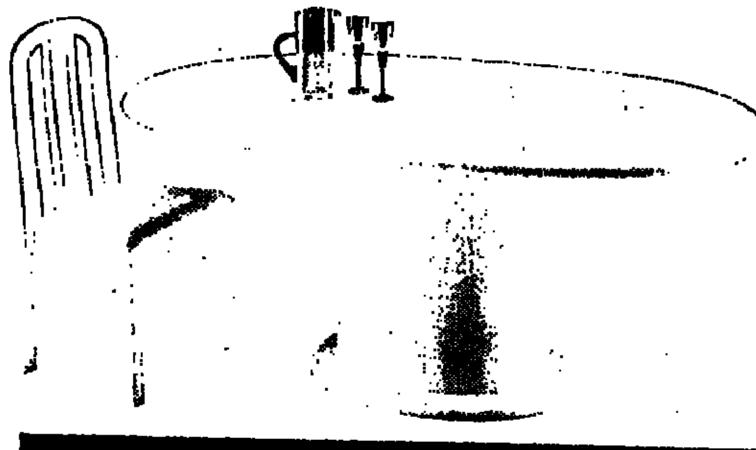

קח באפריל

	מרס	אפריל	מאי	יוני	יולי
■ מיטה + 2 ארונות לילה Lestiele תוצרת איטליה בצבע לבן, או שחור 1,990 ש"ח	497	x	497	497	497
■ מיטה + 2 ארונות לילה תוצרת איטליה בשילוב שחור ולבן עם קשת דגם Grazia 2,840 ש"ח	710	x	710	710	710
■ ארון 4 דלתות 190x215 עם 2 דלתות ומראות בצבע שחור או לבן בלק דגם Lestelle 2090 ש"ח	522	x	522	522	522
■ מיטה דגם 27, 2 ארונות לילה פורניר תוצרת ספרד בצבע שחור, או לבן 1,187 ש"ח	296	x	296	296	296
■ מיטת נוער מתכת בצבעים, לבן, חום, ורוד, צהוב, תכלת, אפור - 190x90 310 ש"ח	77	x	77	77	77
■ חדר נוער תוצרת בית מרס בלבן בשילוב פס צהוב, אדום, תכלת, ורוד, חום, כולל ארון 2 דלתות, מכתביה, ספריה צרה, מיטת מתכת 1,380 ש"ח	345	x	345	345	345

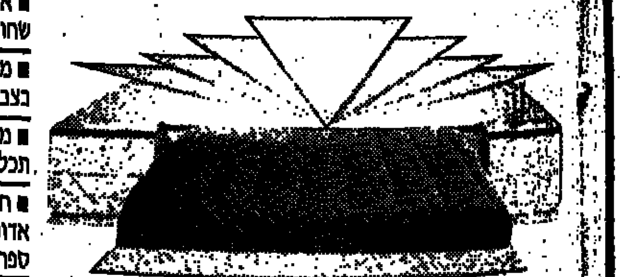

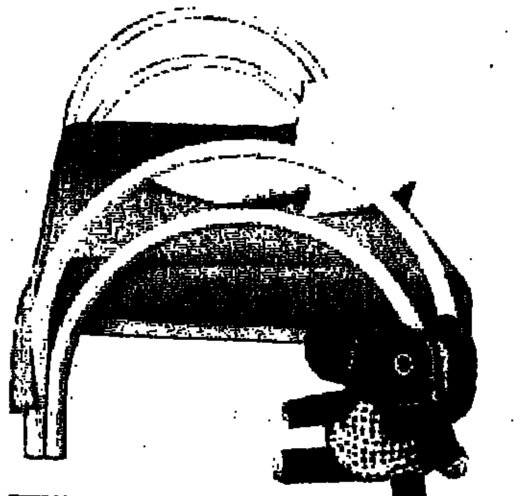

פתוח במוצ"ש אספקה עד פסח רק לפריטים מהמלאי

שלם עד יולי

אפשרות לתשלומים באמצעות "ויזה עדיף" ישראכרט

בית מרס

מפגש הריהוט האירופאי הגדול בישראל

תל־אביב, רח' הרצל 158. חיפה, רח' הרצל 52. באר־שבע, דרך חברון 4.
ירושלים, הרצוג 61 (נגוץ לשעבר). תפן, (מעלות) חנות המפעל אזור התעשיה.

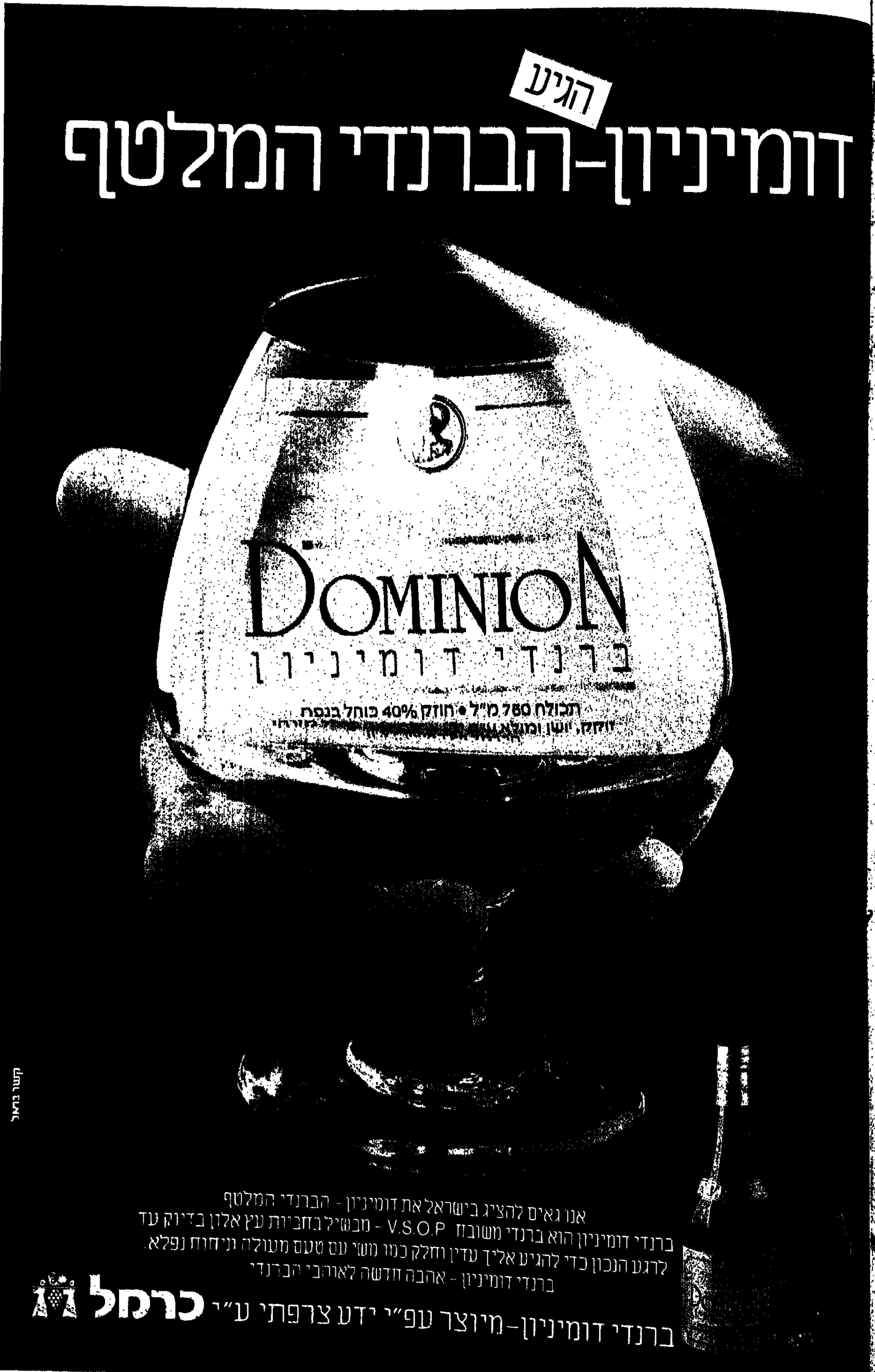

הגיע
דומיניון-הברנדי המלטף
DOMINION
ברנדי דומיניון
תכולה 780 מ"ל • חוזק 40% כוהל בנפח
אנו גאים להציג בישראל את דומיניון - הברנדי המלטף
ברנדי דומיניון הוא ברנדי משובח V.S.O.P - מבשיל בחביות עץ אלון בדיוק עד
לרגע הנכון כדי להגיע אליך עדין וחלק כמו משי עם טעם מעולה וניחוח נפלא.
ברנדי דומיניון - אהבה חדשה לאוהבי הברנדי
ברנדי דומיניון-מיוצר עפ"י ידע צרפתי ע"י כרמל

מחכה לך פינוק בבית
סבון דיאודורנט.
מדבר לגופם של מליוני אמריקאים
לאחר המאמץ על המגרש, מליוני אמריקאים יודעים כי לגוף גם מגיע פינוק מיוחד: מקלחת טובה עם סבון דיאודורנט.
גם בשבילך סבון דיאודורנט הוא פינוק אמיתי.
ריח נפלא ורעננות מתמשכת לשעות שגופך בפעולה.
פינוק סבון דיאודורנט, גופך מחכה לפינוקים כאלה.
פינוק
סבון דיאודורנט
פינוק

טיפים

אודטה א דנין

בישולים

חלום חגיגי

לפני שנים, לא היו פאבים עם סטפס על השולחנות למנגינת "יצאנו אט" ברוטב בוזוקי. אנשים כבדים מסויימים היו מתבדרים בחופשות ולילה מעשי ידי המארחת, כי הישיבה בשביל פחות מבר־מיצווה נחשב לדבר מגוחך.

אין פלא, שפעם בכמה חודשים גברות מאוד מכובדות היו מטאטאות הצידה את המבשלת, מלקקות מכל האצבעות את הסלעים היקרים, מניחות אותם ליד כיור המטבח ומאווררות את כל המרשמים האקזוטיים מבית אבא.

והיתה תמיד בכחנליה של שיעמום קולינרי, המסעירה רק את יוצרה. קורקבנים של עגבניות, סלט מיונז וכבד קצוץ, שכל ממלכת תעריץ. גם יפה, גם אופה ובכלל לא מטרקה.

זה מה הגיון מסויים, למרות הטורח המיותר כרוך כשיש צי עוזרות. מול כל פרווה ניתן להלוף פרווה נגדית, אבל מול הגעפילטע של הגולשי, סברה כל מארחת, אין תשובה!

ואיפה עצמה, סביב גבירת הבית, ה"ליידי שלה", שגה במיטה ועקרת־בית במטבח", שכל חיבורי האידיאל הזה היה משובש לה קצת, המקהלה היוונית היתה תופסת תאוצה. כולם היו מתחרים בלזייף פרטיטורות: "אוח! מעולה!" "כמה שרויתו" "הו! זה לא נורמלי!" "מה, את עשית הכל? אואה! זה עולמי!"

ואז, כמעט, עם תלתלי חולץ פקקים שצמחו משני צידי ראשה מרוב טירדה, היתה מזה את השכר לעמלה.

ותוך כלל קצת מאוחר, היה מגיע סוס טרויאני, בתוך תבנית מתכת עגולה. נישא בזרועותיה של בלונדינית מפורסמת, שרק עשתה בתום את שביקשו ממנה — להכין ולהביא איזו עוגה.

ברגע שכולם היו רואים את העוגה של הבלונדינית, היו שומטים מיד שבוע עבודה של בישולים, ומסתדרים סביבה במקורים פתוחים.

"ריי וויי תתקכי כברו הלו אני כאן, תראיו שייטייטתתגי־ליון!! חביכל'ה, לפה!"

משוחמה — תלושה מכל הכיוונים מרוב התלהבות — מוצצת אצבע שוקולדית, מלקקת צנול עם קרם, כרק שטני של שעשוע אין סוף בתוך עיניה, ופיה גן־נעול, לא מספר כלום.

שנים היה העסק חסוי בתכלית, עד שיום אחד התרצתה.

תודה למלכה רוזנשטיין, אשת החברה שמלך כיום כל רגע פנוי בסטודיו שלה לפיסול, על הנוסח המדוייק של החלום הזה, שעם, כצדק, כל כך היתה מבלבלת איתו את כולם.

השדה את התגיגה הזו מאפסנים כל הזמן בפריזר, פורסים, וממתינים עשר דקות להפשרה לפני האכילה. אין לאכול קפוא! לא לאכול במקרר, כי המוס יגיר נוזליו לתוך הבסיס, יתייבש בשל כך, והבסיס שירטב, יאבד את איכותו הפריכה.

צריך (כל המידות בסט הכפיות הבינלאומי)

תבנית קפיצית מס' 28

בסיס באגוז עגול (אפוי בבית, בגלל הטעם הטרי, כי כמה, תבנית ובסיס צוננים לפני ...גל, ואת מירשם שבוע שעבר). אם לא, לקנות מקונדיטוריה.

300 גרם אילסרים (הייזלנאץ, אגוזים עגולים של פקן) לא מלוחים קלויים, קלופים, גרוסים גם (להלן הוראות ביצוע בגוף המתכון), 100 גרם לתוך העוגה, 100 גרם לכיסוי מלמעלה — ונא לא לחסר בכמויות. לא מחליפים אותם בשום פנים באגוזים רגילים, בגלל טעמם המאוד מיוחד ועקרוני למירשם

סיר קטן היושב בתוך מחבת מלא מים בגובה סמ' 1, (מתקן בן־מרי מאולתר) ובו לפי סדר זה:

2 כפות מים

2 כפות חלב

2 כפיות מחוקות אבקת ג'לטין (7 גרם)

1 כפית מחוקה נס קפה

להדליק אש מתחת למחבת, לבחוש את כל החמרים בסיר רק עד שהג'לטין נמס. כשנמס, להוסיף:

200 גרם שוקולד מריר

100 גרם חמאה

כשנמס הכל ולא יותר מזה —

לכבות את האש, ולהוסיף בבחישה חזקה:

4 חלמונים מביצים גדולות

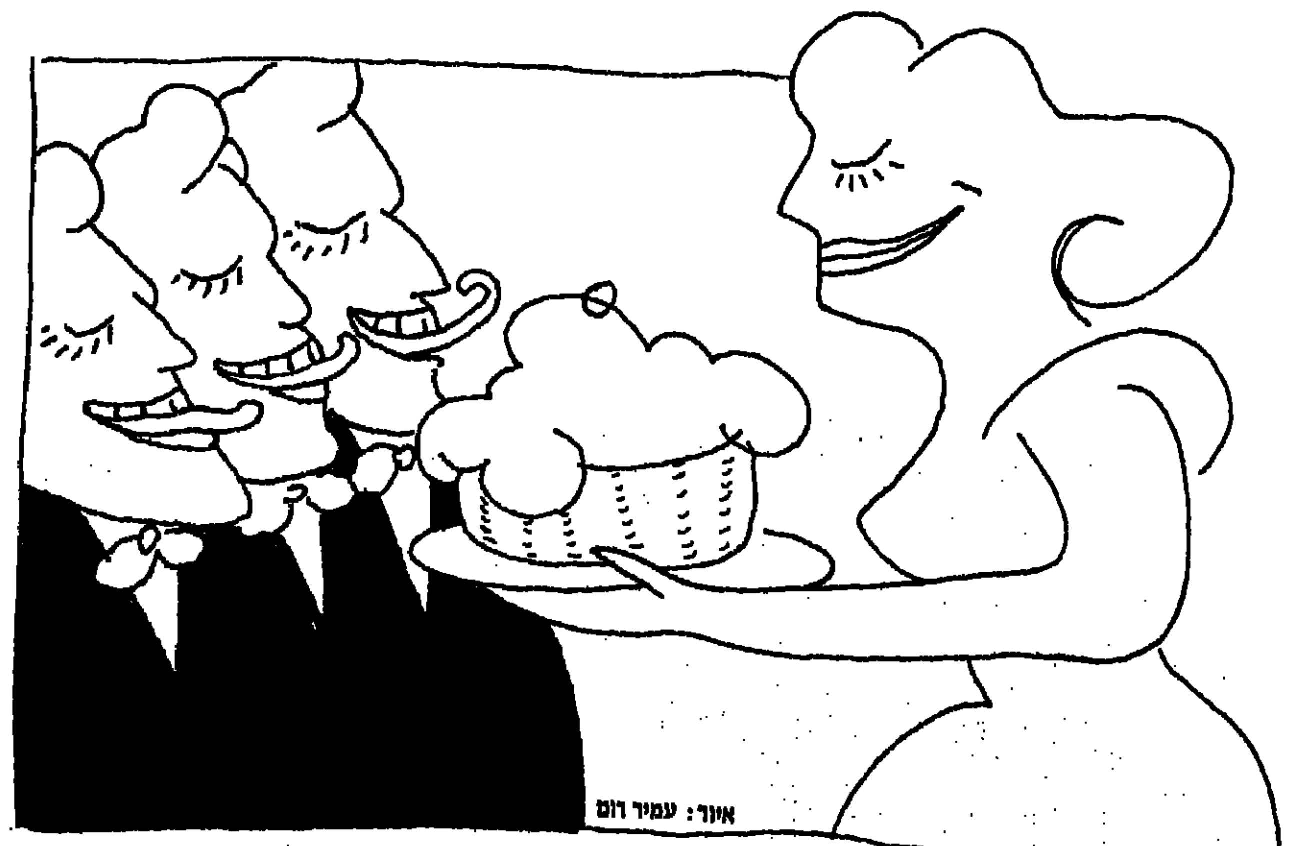

איור: עמיר זום

2 כפות קוניאק

להכניס את סיר השוקולד חזה למקרר לעיבוי קל. (לבדוק כל עשר דקות)

לחקציף במיקסר 4 חלבונים של ביצים גדולות, עם 6 כפות מחוקות סוכר, לקצף נוקשה. לכבות את המיקסר.

לאחד בעדינות, ידני, את הקצף, עם מחצית כמות שיברי האגוזים, ותכולת סיר השוקולד, שסמיך רק מעט. (אם מוסיפים אותו לקצף בעודו נוזלי מאוד, הוא ייקווה בירכתיים, ולא יתערבב אחיד).

לשפוך את הקציפה הזו על בסיס הבאו'ה שבתבנית.

להכניס למקפיא להקרשה בת שעה, כי קצפת לא נימרחת על עיסת שוקולד רכה.

אחרי שעה:

מקציפים 2 שקיות שמנת מתוקה (500 סי.סי) עם 3 כפות מחוקות סוכר ומורחים על המוס

בוזקים אחיד מלמעלה את שארית שיברי האגוזים, מכסים בניילון שקוף תוך לחיצות קלות "שיתכיצו" מעט את האגוזים בקצפת, ומאפסנים בפריזר מינימום 8 שעות לפני האכילה, לייצוב. לחכות עם כל מנה 10 דקות הפשרה בצלחת. לא לאכול קפוא, ולא לחכות לסופרלטיבים, כי אין. את העוגה הזו יש לטעום ולהבין איך לא נוצרו עדיין מילים בשבילה.

אילסרים קלויים:

אין להשיג אותם קלויים ללא מלח, לכן מכינים בבית:

1. במחבת יבשה "לטגן" בלי כלום 200 גרם אילסרים טריים תוך בחישה, עד שהם שוזפים מעט ומקבלים כוויות צבע חום כהה פה ושם. חסרי הניסיון יוציאו אגוז, יחצו אותו ויביטו בצבע הפנימי. זה צריך להיות חום בהיר. לא להשחים יותר מדי, כי נהיה מר.

2. להניח מגבת מיטבח על השיש, לשפוך אותם על חצי המגבת, ולכסות אותם בחצי השני. בעודם חמים לשפשף אותם בסיבובים מקלפים דרך שתי שכבות הבד. חלק הארי של הקליפה יורד. מה שלא, אין דבר. עוזבים. מגלגלים אותם על השיש, מנערים מהמגבת את הקליפות הדקות, מחזירים את האגוזים הקלופים לחצי המגבת.

3. שוב מקפלים עליהם את חצי המגבת השני, ורוסקים עליהם בכוונת עצומה עם מטיש השניצלים, עד דרגת גרוס גס. (כל פרור בגודל חרצן לימון) אפשר לעשות זאת גם בתוך שקית ניילון.

פינת הגאון

תבנית קפיצית מס' 28, בתוכה בסיס באו'ה עגול, מכינים מראש 200 גרם אגוזי אילסר לא מלוחים קלויים, קלופים כמה שיותר, גרוסים גס עם מטיש השניצלים.

בסיר קטן שיושב בתוך מחבת עם מים, שמים לפי הסדר: 2 כפות מים + 2 כפות חלב + 2 כפיות מחוקות אבקת ג'לטין (7 גרם) + 1 כפית מחוקה נס קפה. להבעיר אש מתחת, כשנמס הג'לטין ולא יותר להוסיף 200 גרם שוקולד מריר + 100 גרם חמאה. כשנמס החמאה לכבות אש. להוסיף 4 חלמונים מביצים גדולות + 2 כפות קוניאק. להכניס למקרר לעיבוי קל.

במיקסר להקציף 4 חלבונים + 6 כפות מתוקות סוכר. כשנוקשה לאחד ידני חצי כמות רסוקת האגוזים (100 גרם), קצף, ותכולת סיר השוקולד מהמקרר שהתעבה רק מעט! שופכים על בסיס הבאו'ה שבתבנית ומכניסים למקרר לייצוב בן שעה, שאפשר יהיה למרוח על זה קצפת משתי שקיות (500 סי.סי) + 3 כפות מתוקות סוכר. מורחים על המוס את הקצפת, בוזקים עליה אחיד את שארית האגוזים (100 גרם), מדביקים ניילון, לוחצים עליו בעדינות שהאגוזים ישקעו מעט לקצפת, ומאפסנים בפריזר לפחות 8 שעות לפני האכילה. מפשירים כל פרוסה בצלחת 10 דקות לפני האכילה, לא אוכלים קפוא! מחזירים לפריזר, אם עדיין נותר מה. אין חיה כזו. אין!

ילדה טובה

דיינו בחתונה שערך אחד הסוחרים הגדולים במדינה לבתו בת השמונה־עשרה, שמנהלת את עסקיו ביד רמה. האב הגאה חש נחת גדולה מהבת שגידל. לא התאפק, הביט בה בהערצה ולחש לנו —

"ילדה טובה ואתו דוכרמן!"

הורות

אמבט בטוח

שישה פגוית לרחיצת תינוקות שעדיין לא יושבים, אלה שיד אחת מחזיקה בהם, יד שניה מסבנת, ויד שלישית לא מונעת מהם אף פעם את ההחלקה.

הרעיון: להשתמש בסל קל פלסטי המיועד לנשיאת תינוקות. מפרקים את הריפוד, פורשים עליו חיתול, ואז מניחים את הסל־קל איפה שרוצים. באמבט התינוקות, או באמבט של הגדולים. מושיבים עליו את התינוק, והוא מוכן לכביסה יסודית.

לא מתחלק מהכיסא, לא נופל למים.

אומרים ישנה ארץ

עיר ההדר

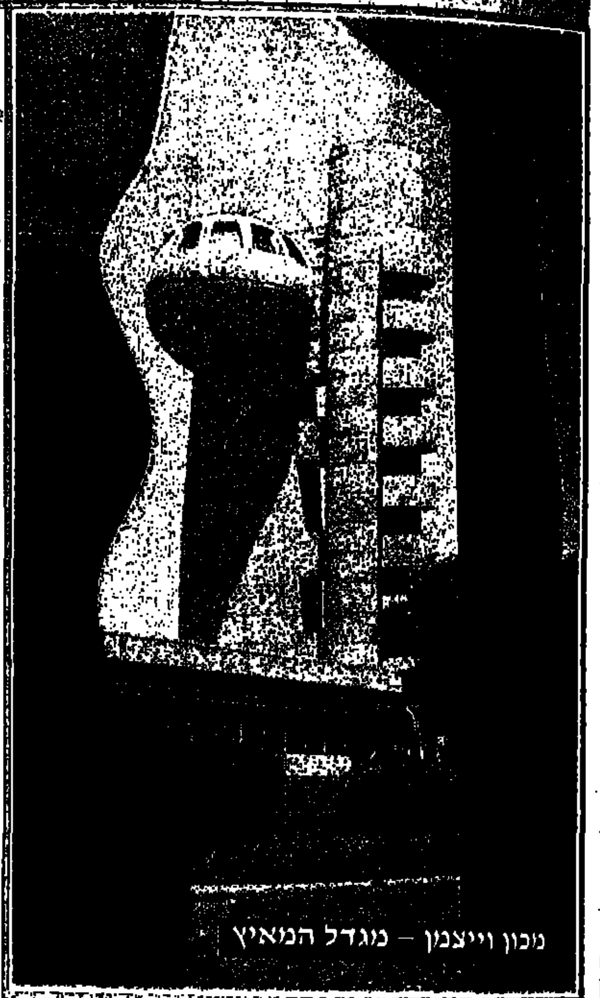

מכון וייצמן – מגדל המאיץ

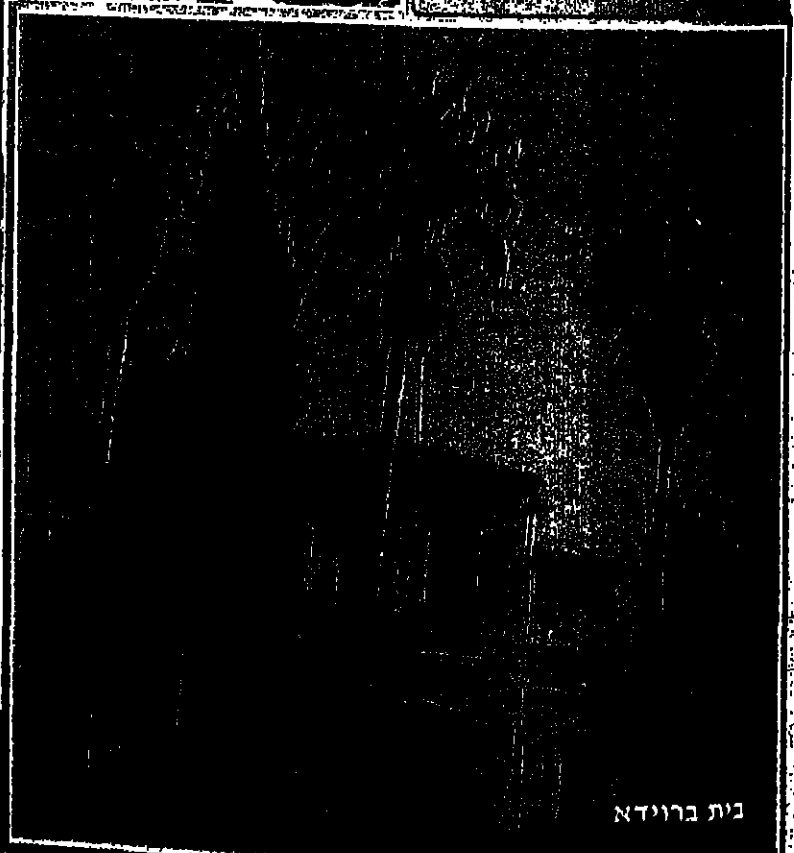

בית ברוידא

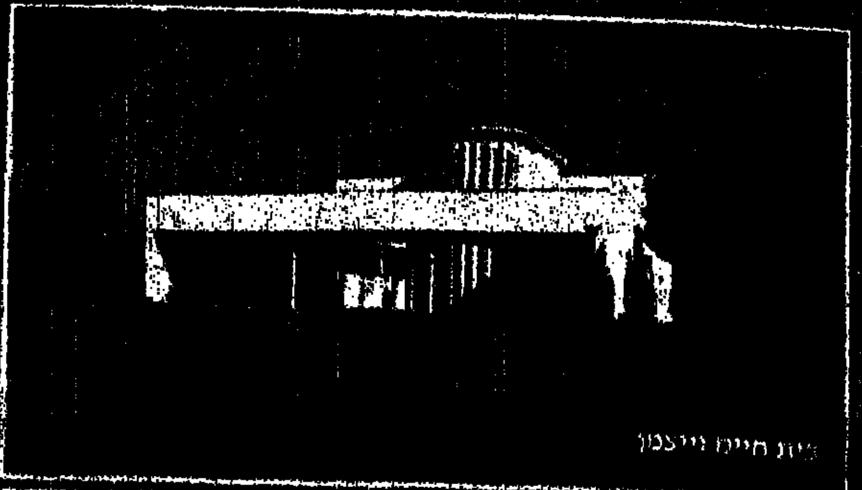

בית חיים וייצמן

היקב המשוקם

שרעבי ת"א דרך פ"ת 126
ב"ב השומר 114

מרכז הסטריאו לרכב

הכל ב- 5 תשלומים

טל: ת"א. 250331
ב"ב. 764087

משלוחים לכל הארץ תוך 7 ימים
הזמנות בטלפון 03-250331

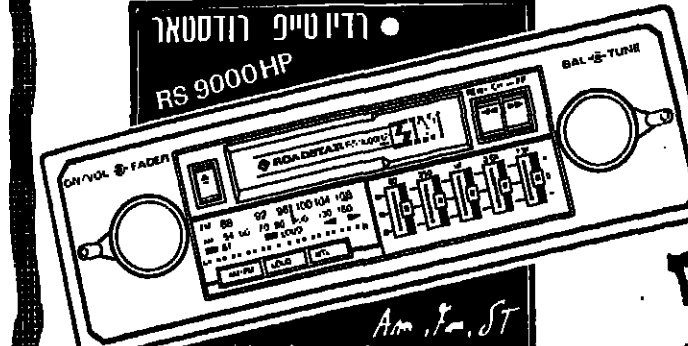

רדיו טייפ רודסטאר
RS 9000HP

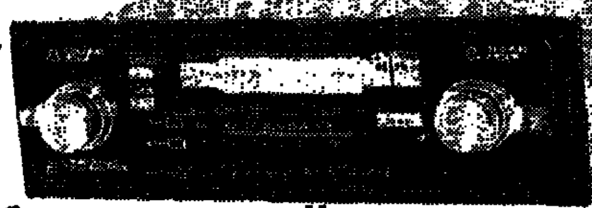

רדיו טייפ פיוניר KP-7200

5×20
רב-בריח למוט הילוכים
דגם חדש (מנעול + נטרק)
מתקן לשמירת ארון המנעול כולל התקנה.

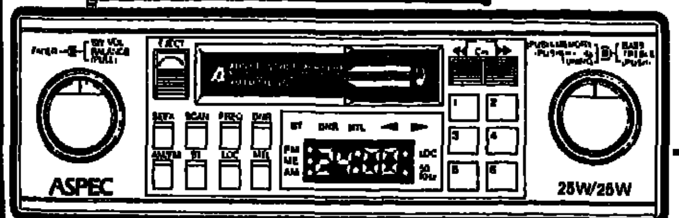

רדיו טייפ אספק ACR 100 HP

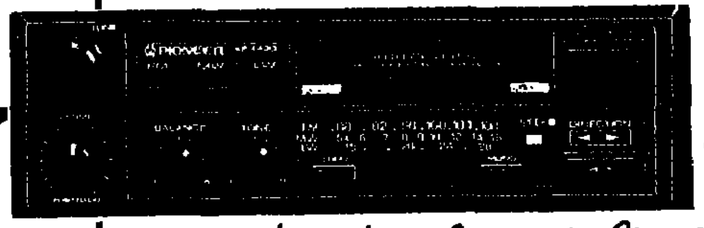

רדיו טייפ פיוניר KP 4430

אזעקות
אזעקת סירנה אוטומטית (ללא מפסק או מפתח) מגלה דלתות + מקרופון לשבירת חלונות
5×20

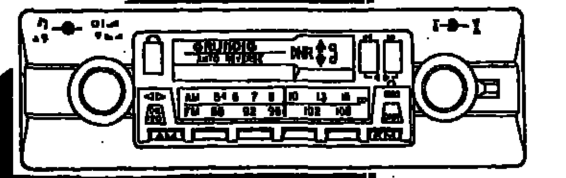

רד"ט גרונדיג UC 420

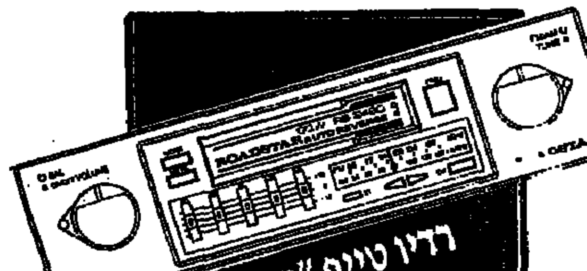

רדיו טייפ "רודסטאר" RS 2480

רדיו טייפ "קוניטק" דיגיטלי
AM-FM-ST
10 תחנות קבועות
סורק תחנות אוטומטי
אוטורוורס הרצה קדימה + אחורה
שעון זמן דיגיטלי

מבחר כיסויים למושבים
קטיפה מודפסת (ללא סינטטי)
5 X 23
5 X 16 אנטרון מודפס

55 ש"ח כל תשלום
AM-FM-ST
אוטורוורס הרצה קדימה + אחורה
רדיו טייפ "רודסטאר" RS-5100

מיום ראשון 15.3.87 אנו נמצאים ברח' המסגר 22, ת"א

רדיו טייפ אוטומקס

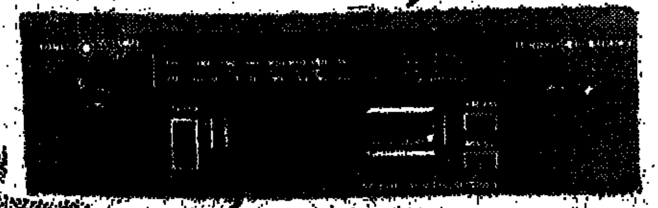

ACR500
AM-FM-ST
HIGH POWER

רדיו טייפ אוטומקס

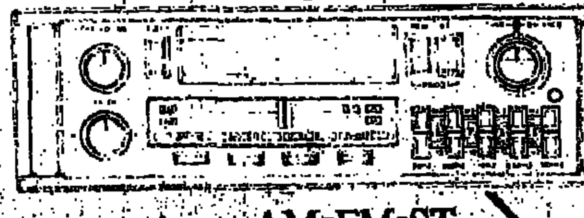

90 ש"ח כל תשלום
AM-FM-ST • אקולייזר 5 ערוצים • מגבר 70W
• אוטורוורס • הרצה קדימה + אחורה
הפרדה ל-4 רמקולים ועוד...

דרושים מתקינים מקצועיים – בתנאים טובים

חידון הסמלים הענק ב- ידיעות אחרונות
בחסות "תפארת המכונית" - הראשונה במתן אשראי לרכב

יצחק שדה 34 ת"א טל. 03-336431 שד' בן גוריון 8 חיפה טל. 04-520461 רבי עקיבא 1 ירושלים טל. 02-223475

הוראות לפתרון החידון: בתלוש (המופיע לאחר ההגדרות) מצויינים מספרי הסמלים. עליך למצוא בחידון את ההגדרה המתאימה לכל סמל ולרשום בתלוש את מספרה.

רחובות - עיר ההדר והמדע

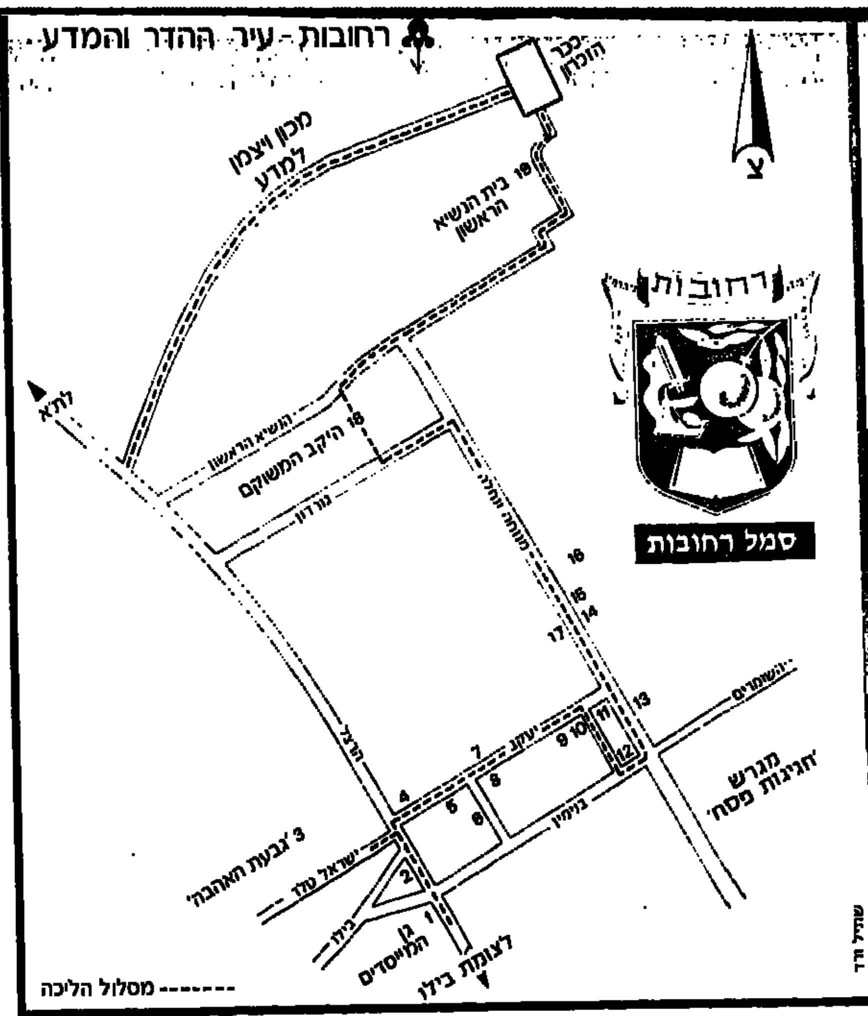

רחובות נוסדה בפורים תר"ן (1890), ביוזמת אהרון איזנברג, על אדמות חירבת גוראן, שנגאלו ע"י יהושע חנקין. במושבה התנחלו חברי „מנוחה ונחלה" אגודה שנוסדה בוורשה בז' באדר תר"ן, על-ידי משכילים וחובבי-ציון נלהבים. חברי „מנוחה ונחלה", תלמידיו של אחד-העם, ביקשו לייסד מושבה עצמאית ומתקדמת, שלא תלקה בתופעות השליליות שנילוו למושבות שקדמו לה, בגלל אפוטרופסות הברון ופקידיו.

המושבה תוכננה היטב. חייה התנהלו על-ידי מוסדות שבחרו התושבים עצמם, לפי התקנות שקבעו. היא הצטיינה בחיי פשטות ובאווירה ליברלית, היתה ידועה ביחסה האוהד לפועל העברי והתקיימו בה חיי רוח ותרבות ערים. ברבות השנים שינתה רחובות דמותה, המושבה היפה הטובלת בירק הפכה לעיר. בתי ראשונים מלאי חן נהרסו, עצים נעקרו, גבעות „גולחו" ועל מקומם בנו בתי מידות דלי צורה וחסרי סיגנון, אך עדיין היא שומרת על ייחוד.

נפתח את הסיור ב„גן המייסדים" (מס' 1 במפה). כאן עבר אפיקו של ואדי דוראן. ליד הוואדי היה „גן הירק" של המושבה ובו חלקות קטנות לכל תושב. ליד הוואדי היתה חורשת אקליפטוסים ובה שכנו בסוכות עולי תימן, שהגיעו לרחובות ב־1907 וב־1909. „גן המייסדים" הציבורי ניטע כאן ב־1936.

מכאן נלך עד לרחבה (2) שליד „בנק לאומי" (שימו לב לשלט על קיר המוקלט). במקום זה היתה באר עתיקה. ליד הבאר נערך בפורים תר"ן, ברוב עם, טקס חנוכת המושבה.

בהשראת הבאר הזאת הציע הבילו"י ישראל בלקינד לקרוא למושבה „רחובות", על שם הבאר של יצחק אבינו: „ויקרא שמה רחובות ויאמר: כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ" (בראשית כ"ו, כ"ב).

נלך עד רח' טלר, נפנה שמאלה ונשלח מבט לעבר „גבעת דונדיקוב" (3). זוהי „גבעת האהבה" המפורסמת, עליה בילו צעירי המושבה לילות קיץ בשירה ובריקודים, וזוגות התבודדו. באידיליה „יובל העגלונים" כינה המשורר דוד שמעוני גבעה זו בשם „גבעת הגורן".

נחזור אל הצומת, נחצה את רחוב הרצל וניכנס לרחוב יעקב. זהו הרחוב הראשון במושבה. הוא נקרא ע"ש יעקב ברוידה, ראש אגודת „מנוחה ונחלה". מצד שמאל נראה עץ אקליפטוס ענק (4). העץ ניטע בימיה הראשונים של המושבה בחזית בית הוועד, שנהרס כליל בהפצצה מצרית במלחמת העצמאות. מול בית הוועד היה ה„שלאש" (צריף עץ גדול) – המרכז הקהילתי הראשון של המושבה. תפקידיו היו רבים ומגוונים: מטבח פועלים, בית־כנסת, „חדר", אולם אסיפות והרצאות, ספריה, „ביקור חולים" „הכנסת אורחים", „לינת צדק".

ה„שלאש" היה מרכזה של „הסתדרות העשרות" – אגודת פועלים רחובותית בעלת אופי סודי, שהיו לה שתי מטרות: האחת – להיטיב את מצבם התומרי וההברתי של הפועלים. השניה – לשמש גרעין לצבא העברי שיקום בעתיד.

בית מס' 20, בית יוספזון (5), הוא הבית הראשון ברחובות. אבן־הפינה לבית הונחה בט"ו באב – חג הכרמים.

הרחוב עולה לגבעה של חירבת דוראן. נפנה ימינה לרחוב דונדיקוב ונראה כמה משרידיה.

למרגלות הגבעה משמאל, שלוש אבני בית־בד. מימין, אחרי בית־הכנסת, נראה שרידי גת ציבורית גדולה ומשוכללת, מהמאה השישית–שביעית לספירה (6). מסתבר שגם תושבי המקום הקדמונים היו כורמים.

נחזור לרחוב יעקב. בית מס' 11 נבנה על ידי בתיה מקוב (7). ניכנס לרחוב החלוץ, כדי להתבונן בו מצידו האחורי.

בתיה מקוב, מ„אמהות" המושבה, היתה אשת חיל. בעלה סרב לעלות ארצה, בטענה שהמשיח טרם בא. בתיה התעקשה, עזבה בלעדיו את ביתה בגולה והגיעה לרחובות עם חמישה מעשרת ילדיה.

במקום בו ניצב בית מס' 15 היה בעבר ביתו של הקולונל אליעזר (לזר) מרגולין, ממנהיגי ה„צעירים", חבורה תוססת שתרמה רבות לחיי החברה והתרבות במושבה. לזר עמד בראש „פרשי רחובות", שקידמו את פני הרצל בביקורו ברחובות בשנת תרנ"ט. במלחמת העולם הראשונה נתמנה למפקד „הגדוד העברי הראשון ליהודה" (מהגדודים העבריים בצבא הבריטי).

במקום בו נמצא בית מס' 17 היה בית „מנוחה ונחלה" ומקום מגוריו של לוין־אפשטיין, נציג החברה ברחובות וראש הוועד בעשר שנותיה הראשונות. לזכותו יש לזקוף, במידה רבה, את העובדה שרחובות נחשבה לסיפור של הצלחה. באותו בית התגורר, לאחר מכן, ישראל אהרוני, הזואולוג העברי הראשון. הבית וחצרו היו אז מעין מוזיאון לטבע וגן חיות, ומשכו אליהם מבקרים רבים מכל הארץ.

בראש הגבעה, בלב תצר רחבת ידיים, שעצי אקליפטוס גבוהים מתנשאים מעליה, נמצא בית דונדיקוב (8). דונדיקוב רכש אלף דונם מאדמת דוראן („גבעת האהבה"). רכישה זו איפשרה לחנקין להחזיר במועד את דמי ההלוואה שנטל עבור רכישת הקרקע, וכך נתאפשרה הקמת רחובות. לאחר זמן התיישב בבית הזה משה סמילנסקי, הסופר האיכר, מחבר „משפחת האדמה", ממנהיגי המושבה והישוב, מנהיג ציבור האיכרים ומראשי ה„הגנה". משה סמילנסקי הגיע לכאן כאשר לאחר פטירת צילה, אשתו הראשונה, נשא לאשה את אסתר בת דונדיקוב. הבית היה, בימיו, אחד המרכזיים בישוב היהודי דאז.

בראש הגבעה, בחזית החצר, ניצב בעבר פעמון המושבה. היה זה שעון המושבה ולבה. בצלילין קרא לעבודה ולהפסקת עבודה, כינס לאסיפות, הזמין לשמחות, הזעיק בעת אסון או התקפה – כל אירוע וצליליו המיוחדים. על שם הפעמון נקראת הגבעה כולה בפי תושבי רחובות בשם „גבעת הפעמון".

נרד מהגבעה ונגיע לבית־ספר סמילנסקי (9). האגף הישן שלו היה ביה"ס הראשון במושבה, היה זה, בשעתו, ביה"ס היחידי בארץ בו השפה הזרה היחידה שנלמדה היתה השפה העברית, והראשון בארץ בו דיברו עברית בהיגוי ספרדי. על כך לחם המורה, שמחה וילקומיץ.

ליד ביה"ס נמצא גן הילדים הראשון של המושבה (והשני בישוב היהודי כולו) (10) ואחריו בית העם (11). (שימו לב לשלט בחזית הבית).

ניפנה ימינה ונעלה בסמטת חביבי, לגבעת בית־הכנסת (12). בראש הגבעה המזרחית של המושבה, במעלה רחוב בנימין (ע"ש הברון רוטשילד), מעל בתיה, מתנשא בית־הכנסת. בחנוכת בית הכנסת הזה, ב־1903, השתתפו אורחים רבים ובראשם הרב קוק.

נפנה שמאלה, לעבר הכיכר שליד בית־הכנסת. במישור הרחב, שמדרום־מזרח לגבעה, נערכו בשנים 1908–1914 „חגיגות הפסח" המפורסמות של רחובות. ה„חגיגות" הללו כללו את תחרויות הספורט המאורגנות הראשונות בארץ, הוצגו תערוכות ראשונות של הישגי היישוב בחקלאות, בתעשיה ובאמנות, נערכו נשפים ספרותיים, הצגות וקונצרטים. אלפים מבני היישוב ואורחים מן הגולה נהרו לרחובות לחזות ולהשתתף ב„חגיגה הלאומית". מלחמת העולם הראשונה שמה קץ לחגיגות הללו – ואחריה הן לא נתחדשו עוד.

נפנה שמאלה ונלך לאורכו של רחוב מנוחה ונחלה, בתי הרחוב ניבנו בימי העליה השניה.

בית מס' 40 ניבנה על ידי זלמן מינקוב, חלוץ הפרדסנות ברחובות, ענף שהעניק לה, ברבות הימים, את התואר „עיר ההדרים".

בפולקלור הרחובותי מכונה הרחוב בשם „רחוב המיליונרים". שלושה בתים מפוארים, בראש הגבעה מימין, העניקו את כינויו. דוד שמעוני מכנהו באידיליה „יובל העגלונים", בשם „רחוב הקייטנים".

בית מס' 54, שבחזיתו שדרת דקלים (14), ניבנה על ידי אפרים זקס, יהודי עשיר ומשכיל, שהגיע ב־1908 מארה"ב. עד מהרה השתלב זקס בחיים הציבוריים במושבה ותרם לאיכות החיים בה. הוא נודע בעיקר כפטרונם של עולי תימן, וכמי שפעל רבות לייסוד שכונתם, „שעריים".

בית מס' 56 (15) ניבנה על ידי יעקב ברוידה, יהודי עשיר מוורשה, ראש אגודת „מנוחה ונחלה". הבית התפרסם בעיקר בשל העובדה שהמשוררת רחל ואחיותיה התגוררו בו. האחיות בלובשטיין חיו ברחובות שנתיים. הבית כונה אז „מגדל שלוש האחיות" וחדר מגוריהן שבקומה השניה כונה „חדר המרפסות".

נכנס לסימטת רחל, כדי לראות את השלישי בבתי ה„מליונרים". הבית היפהפה, שכיום שוכנת בו הנהלת ביה"ס התיכון דה־שליט, ניבנה על ידי סלוצקין, יהודי עשיר מאוסטרליה (16). בימי מלחמת העולם הראשונה התגורר בבית גנרל הפרשים שוול. במאורעות 1921, 1929, 1936–9, היו בבית עמדות הגנה ותחנת אותות. בתקופת ה„הגנה" שימש מקום אימונים.

לפני שיורדים מהגבעה כדאי לסור לבית מס' 43 (17). זהו בית הדירות הראשון ברחובות, בית יפה, שנבנה על ידי זלצר בראשית שנות ה־30 בסיגנון ה„באוהאוז".

נמשיך ללכת ונעלה ל„גבעת היקב". בראש הגבעה, ליד בריכת המים המלבנית, נפנה שמאלה לרחוב גורדון. ליד קבוצת האקליפטוסים נפנה ימינה, נלך בשביל שבין הבתים המשותפים ונגיע לאתר היקב (18). ניכנס בפתח האחורי, נרד במדרגות, נלך לאורך המיבנה ונצא לרחוב הנשיא הראשון.

רחובות היתה, כאמור, מושבה עצמאית, אך מבחינה כלכלית היתה בכל זאת תלויה בברון. מייסדי המושבה ביקשו לבנות יקב קטן ולייצר יין בעצמם, אך לא היו להם האמצעים לצורך כך. בלית ברירה פנו ראשי „מנוחה ונחלה" לברון וביקשוהו כי יקבל את ענבי רחובות ליקב בראשון־לציון. בתמורה הקימו את חברת „כרמל", לשיווק יינות יקבי הברון בגולה.

רק לאחר מאמצים שנמשכו כ־20 שנה זכתה סוף סוף רחובות ליקב משלה, אבל משירד ענף הגפן מגדולתו, ורחובות נעשתה למושבת הדרים, שוב לא היה צורך ביקב. השטח הושכר ל„יפאורה", בית־החרושת הראשון בארץ למוצרי פרי הדר, שהחל לפעול בחורף 1933.

היקב ו„יפאורה" שימשו מרכז לפעולות ה„הגנה" במושבה: מקום לאימונים בנשק ומישכן לכמה מפעלי ייצור סודיים. היקב, המסמל בצורה מוחשית את מאמציה של המושבה לזכות בעצמאות מוחלטת, נכלל ברשימת האתרים הראויים לשימור, מראשית ההתיישבות, שפירסם משרד הפנים מ־1969. החל משנת 1970 פעלו אנשי „החברה להגנת הטבע" ברחובות לשמירת האתר, אך בשל חוסר מודעות וחוסר הבנה של העיריה, בשעתו, לחשיבותו ההיסטורית, נמסר השטח לקבלנים פרטיים. הללו החלו בהרס – וזה נעצר רק לאחר שהאתר חרב כמעט לחלוטין. באחרונה שוקם האתר (מלאכת השיקום לא תמה) ורחובות זכתה בפינת חמד, המנציחה מורשת עברה.

נצא לרחוב הנשיא הראשון ונלך ימינה, עד הכניסה לבית הנשיא. ניכנס בשער ונעלה לבית הנשיא (19).

ב־1932 עברה תחנת הנסיונות החקלאית של ההסתדרות הציונית לרחובות והניחה את היסוד ל„קריית המדע".

ב־1934 הקים ד"ר חיים וייצמן, ליד תחנת הנסיונות, את „מכון זיו" גרעינו של מכון וייצמן. על „גבעה שמרחבים נפלאים נשקפו ממנה" לדבריו, בנה וייצמן את ביתו. הבית בעל החזות האצילית ניבנה ע"י האדריכל המפורסם אריך מנדלסון.

לאחר הביקור נצא מהבית, נעצור ליד אחוזת הקבר של הנשיא הראשון ורעייתו, נרד בשביל, לכיוון כיכר הזיכרון, נפנה שמאלה, ונלך בשדרה המרכזית של „יד חיים וייצמן". משני עברינו – בנייני „מכון וייצמן" וגניו המטופחים. נצא מכאן לרחוב הרצל, לכביש הראשי.

■ ישראלה קומפטון

מודיעין טבע
מרכז מידע למטייל

החברה להגנת הטבע נותנת יעוץ לטיילים בטלפון 03-375-212, בימי [illegible] בין השעות 9–21, ובימי ה' [illegible] מרכז המידע למטייל נמצא ברחוב השפלה 3 ת"א (ליד התחנה המרכזית).

הטיול בשבוע הבא:
לפארק השרון ובריכת יער בחדרה

תחנות מידע וסיורים

בשבת הקרובה ייערך ברחובות סיור לכבוד יום הולדתה ה־97 של העיר. הסיור יימשך כ־3 שעות. נקודת היציאה: גן המייסדים – רח' הרצל, פינת רח' [illegible] (מול רחוב בנימין). [illegible] את המטיילים בתחנות לאורך המסלול. תחנות מידע למטיילים יפעלו בין השעות 9 עד 12 [illegible] בגן המייסדים [illegible] לא להביא את המפה מהעיתון [illegible] בית הנשיא יהיה פתוח לביקורים בין השעות [illegible] בצהריים.

ידיעות אחרונות
החברה להגנת הטבע
עורכת: דפנה מרוז

מידע כללי

- משך הטיול: כשלוש שעות.
- ציוד: נעלי הליכה, כובע, מימיה, מפת העיר.
- גיל המטיילים: כל המשפחה.
- מידע נוסף: ביה"ס שדה שורק, טל' 08-451725.
- אתרים לביקור: בית הנשיא הראשון, פתוח בימים א'–ה', 10.00–15.30, טל' 08-483328.
- ספרות מומלצת: רחובות, תר"ן – תש"ן, מאת משה סמילנסקי, הוצאת עיריית רחובות. רחובות עיר ההדר והמדע, מאת ישראלה קומפטון, הוצאת עיריית רחובות.

הורוסקופ

האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־20.3.87 והמסתיים ב־26.3.87

הארועים הצפויים השבוע ובשבוע הבא

- באוניברסיטאות ממשיכה השביתה.
- יוזמות מצד הממשלה במישור הכלכלי נתקלות בהתנגדות הציבור.
- נפתחת השנה האסטרולוגית (21.3.87).

טלה (21.3–20.4)
הדגש אצלכם בימים אלה הוא על כניסה מחדש לזירת ההתמודדות לאחר תקופה ארוכה של עמידה בצד. אתם חשים כי הבטחון העצמי חוזר אליכם, שבים לנקוט יוזמה ולשלוט מחדש בעניינים. החזמית העצמית מקבלת מחדש את משקלה הטבעי ואתם חשים כי דברים חשובים מתחילים לזוז. במישור המקצועי, אתם נדרשים להשלים ידע ואף לשקול לצאת להשתלמות. בתחום הפיננסי, על אף חוסר הבהירות, מסתמן שיפור משמעותי. הזהרו מהוצאות כספיות גבוהות מדי.

שור (21.4–20.5)
אתם נוטים לנקוט יוזמות חדשות ואף לנסות לשנות סדרים ישנים במערכת חייכם. עם זאת, אתם מגיבים ברגישות גדולה מדי לדעות מנוגדות משלכם. על אף רגשות ומניעים חזקים, אין אתם נסחפים. ענייני קריירה מקבלים עדיפות על אף העובדה שעניינים אישיים דורשים תשומת לב מרובה מהרגיל. זה הזמן להזהר מתאונות וממכשירים חדים.

תאומים (21.5–21.6)
אתם נמצאים עדיין בתקופת רגישה בכל הקשור לקאריירה. אין זה הזמן להכנס לסכסוכים עם בוסים או שותפים או חברים לעבודה. עם זאת, אתם משפרים את מעמדכם החברתי ומוכנים להכניס למעגל הקשרים החברתיים אנשים חדשים. בתחום הפיננסי חל שיפור משמעותי. ענייני בריאות דורשים יחס מיוחד. מומלץ לשמור על סדר יום מאורגן ומנוחה מספקת.

סרטן (22.6–22.7)
בתחום הקריירה והמקצוע, אתם ממשיכים לקצור הצלחה. בתחום זה חשיבותכם מתבררת יותר ויותר. עם זאת, עומס העבודה אינו משאיר בידיכם זמן מספיק לתתפנות לענייני משפחה. ידידים תומכים בכם ובתוכניותיכם. בתחום הפיננסי חל שיפור ואתם מתכננים להשקיע או לרכוש ציוד החיוני לכם בתחום המקצועי. ענייני בריאות דורשים תשומת לב. מישטר של דיאטה מומלץ מאד בימים אלה.

אריה (23.7–22.8)
אתם נהנים בימים אלה מיתרון חשוב במישור הקאריירה. הצעות חדשות מובאות בפניכם בתחום זה הן בקשר לתפקיד חדש והן בקשר למקום. עבודה חדש. אתם מקבלים את מלוא הערכה ואף מתארגנים ליוזמות חדשות. בתחום הרגשי אתם בגל גבוה אך האנרגיות עדיין אינן משוחררות במלואן לתחום זה. דאגות לצעירים במשפחה ממשיכות לגזול מזמנכם. אין זה הזמן להכנס לספקולציות פיננסיות.

בתולה (23.8–23.9)
שיפור משמעותי בתחום הפיננסים מעלה לכם את המוראל. עם זאת, אינכם מרשים לעצמכם לשבת בשקט. מריץ אתכם בימים אלה הרעיון לשנות קאריירה או תפקיד או אף לצאת להשתלמות מקצועית. במישור הרגשי, חלה הצטננות ואתם חוזרים לחיות יותר מציאותיים ועם פחות ציפיות. עניינים הקשורים ברכוש משפחתי ידרשו מצדכם התעסקות מיוחדת.

המזל בחדשות

מזל טלה המזל הראשון בגלגל המזלות (מתחיל ב־21 למרץ ומסתיים ב־20 באפריל). משתייך לקבוצת מזלות האש (טלה, אריה, קשת) ומכאן מרכז הכובד שלו בפעילות, ביוזמה, בהתמודדות ובמנהיגות. מזל זה מסמל את ההתחלות בחיי האדם, את המלחמות והמאבקים להגשמתם של אידיאלים, את ההתחדשות וזרימת האנרגיות האנושיות, אך גם את המלחמות והתוקפנות. מזל זה מעמיד את האדם בפני האתגר לשפר ולחזק את אישיותו ותדמיתו כתנאי להצלחה.

כוכב צדק נכנס בתחילת החודש למזל טלה וישהה שם כשנה. במהלכו זה תודגשנה תכונות המזל ביתר עצמה, ועל כן נהיה עדים ליוזמות חדשות מצד השלטון, או מצד חלקים שונים בחברה וחיפוש פתרונות אגרסיביים לבעיות שלא נמצא להם פתרון עד כה. ללא משמעת עצמית ומטרות חיוביות, עלולות האנרגיות החזקות להוליך לתוקפנות ולהרס. חשוב לשלב בכל פעולה או מבצע או יוזמה – גם תבונה וסבלנות.

כל התפתחות בעולמנו דורשת יוזמה ותנופה, אך לעיתים מלווה בהרס הסדר הקודם, אולם, בצירוף משמעת עצמית עשויה לשלב את העבר עם העתיד בצורה חיובית.

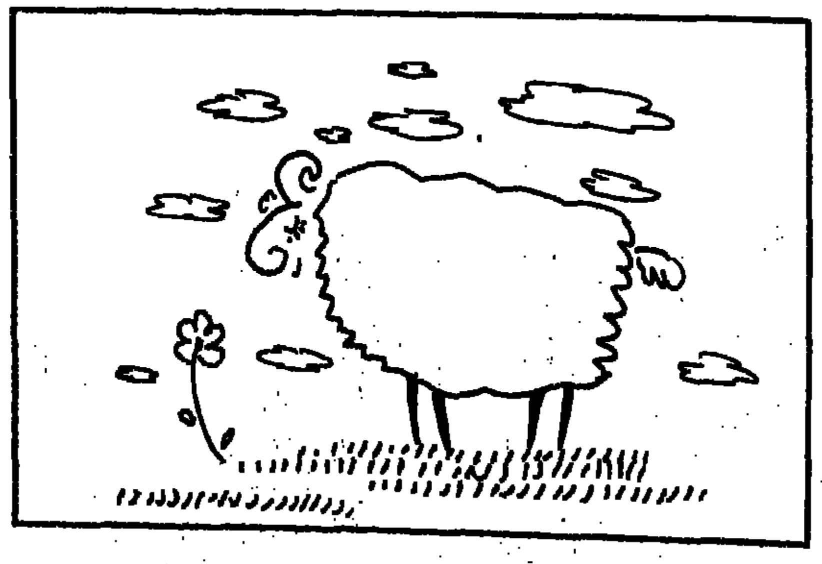

מפת השמיים השבוע השמש מסיימת בתוך יממה את מהלכה במזל דגים ועוברת למזל טלה ופותחת בכך את השנה האסטרולוגית. השמש מצטרפת לכוכב צדק הנמצא גם הוא בטלה ויוצרת עמו צמידות מדוייקת באמצע השבוע (יוזמה והתלהבות ולקיחת סיכונים), צמידות זו תמצא בתקופה הקרובה בקרינה שלילית כלפי כוכב נפטון (בגדי) (פירוש מוטעה של עובדות); כוכב חמה מקרין היבטים חיוביים לפלוטו ונפטון; כוכב המאדים נמצא במזל שור בהיבט שלילי לכוכב נוגה (נטייה לפירוק שותפויות על רקע בעיות פיננסיות); הכוכבים צדק ושבתאי ממשיכים את הצמידות שלהם במזל קשת (איטיות בביצוע שינויים כתוצאה ממחוייבויות), בהיבט חיובי לכוכב נוגה (שיתוף פעולה הוא התנאי לכל תוכנית שמטרתה שינויים); הירח פותח את השבוע כשהוא במזל קשת (תחילת רבעון אחרון) (ויכוח פרטי הופך לפולמוס ציבורי) ומסיים אותו כשהוא במזל דגים (חשיפת מידע חשוב לציבור).

מצב כוכבים זה מצביע על מגמות מנוגדות במהלך פעילותנו ובאופי התגובות שלנו כלפי המציאות הסובבת אותנו אמנם, אנו מעיזים יותר, יוזמים יותר ומוכנים לקחת סיכונים, והספונטניות חוזרת לרמתה הטבעית; אך מאידך אנו נקלעים למצבים של חוסר ודאות וכתוצאה מכך מאיטים את הקצב. יתר על כן, מחוייבויות קודמות אינן משחררות אותנו לבצע שינויים במהירות הרצויה.

אין זו תקופה אידיאלית במישור הרגשי, ומן הראוי למתן את האירועים סביב תחום זה למינימום האפשרי.

היתרון השבוע הוא לטובת מזלות האש והאוויר.

מחר מתחילה השנה האסטרולוגית החדשה, כאשר המאפיין העיקרי שלה הוא ריכוז כוכבים גדול במזלות האש (שמש וצדק – בטלה; ירח, שבתאי ואורנוס – בקשת) והירח נמצא ברום השמיים. מצב זה מדגיש את הסיכוי שנעבור בחודשים הקרובים תקופת סוערת מאד, הן במישור האישי והן במישור החברתי־פוליטי. קבוצות שונות בחברה תתעוררנה ותדרושנה זכויות שנשללו מהן או שמגיעות להן על פי חוק, ומכל מקום יתעוררו פולמוסים ציבוריים ומשפטיים חריפים סביב נושאים של חוק ומשפט. לדעת הקהל יהיה משקל גדול מבעבר והשלטון יהיה מותקף על־ידי הציבור ללא הרף.

ילידי השבוע – משתייכים לעשור הראשון של מזל טלה ונשלטים על ידי כוכב המאדים. ... לעצמאות כבר בגיל צעיר, מזגם סוער ונוטה ... חוליותם, בלטות במישור לא שגרתי או בעיסוק ... בדרך כלל נאמנים אך גם נאים מאוד בעצמם ואינם אוהבים ...

מאזניים (23.9–23.10)
אתם נתונים בימים אלה להשפעות חזקות בתחום הרגש והשותפויות. קשרים רומנטיים חדשים עומדים בפתח או חיזוק של קשרים קיימים. הרגשות הרומנטיים סוערים מאוד וסוחפים אתכם תוך שאתם חשים עלייה חזקה בבטחון העצמי. בתחום העסקים אתם נמצאים במוקד של הצעות רבות ומעניינות לשותפויות. אין זה הזמן עדיין לחתימה על הסכמים. במישור הכספי ההוצאות גבוהות מדי ומכבידות על התקציב.

עקרב (23.10–22.11)
אתם חוזרים בימים אלה לטפל בעניינים כספיים שטרם מצאו פתרון עד כה. תיתכן אפשרות של ארגון מחדש במישור המקצועי, כולל שינויים בשיטת העבודה. שותפויות עסקיות דורשות טיפול זהיר במיוחד. בתחום הרומנטי, אתם נוטים לחזור ולחדש קשרים ישנים אך בסדר עדיפות חדש. טיפול ברכוש משפחתי דורש מכם את מלוא תשומת הלב. ענייני בריאות דורשים גם הם זהירות. מומלץ להתפנות לבדיקה או טיפול רפואי שנדחה.

קשת (23.11–21.12)
אתם חשים תנופה חדשה בחייכם ורצון עז לחזור, ואפילו לזמן קצר לקצב מהיר יותר של ארועים. המישור היצירתי מקבל עדיפות ואתם עושים בתחום זה צעד גדול קדימה. במישור הרומנטי אתם בעלייה הדרגתית של עוצמת הרגשות למרות הסיכון הכרוך בכך. צעירים במשפחה מביאים לכם נחת. מאידך, אתם ממשיכים להיות מודאגים בקשר לבני משפחה מבוגרים. אין זה הזמן להחריף סכסוך משפחתי.

גדי (21.12–19.1)
ענייני רכוש ומשפחה מקבלים אצלכם עדיפות בימים אלה. נראה כי מחלוקת בענייני רכוש או כספים עוברת לפסים של מאבקים משפטיים. במישור הרגשי אתם עולים על גל סוער במיוחד, אך בכפוף לכך כי הרומנטיקה אינה חורגת מהתחום השמור לה ואינה פוגעת בקאריירה. אוייבים נסתרים עדיין מאיימים עליכם ומנסים לחבל בהישגיהם וזכויותיכם. דאגות לבני משפחה טרם חלפו.

דלי (20.1–19.2)
מהלכו של כוכב נוגה במזלכם מאפשר לכם לקצור הישגים בתחום הרומנטי או היצירתי. דווקא כעת אתם חשים כי עליכם להעביר את כל כוחותיכם לכיוון טיפול בבני משפחה ובבעיות משפחתיות הדורשות מעורבות מיידית. ידידים באים לעזרתכם אך לא ברמת הציפיות שלכם. מאידך, במישור המקצועי אתם נקלעים להחלטה חשובה בקשר לכיוון לעתיד, זאת לאחר שמתברר לכם עד כמה משוע לצבור כח אם אתה ממוקם בתפקיד הנכון.

דגים (19.2–20.3)
בימים אלה אתם שמים דגש על ענייני כספים ורכוש. טיפול אגרסיבי יותר והחלטי יותר בתחום זה עשוי להחזיר לכם את שיווי המשקל ואת התנופה והיוזמה. הובות כספיים מוחזרים לכם במפתיע ומאידך, אתם מצליחים להשיג מקורות אשראי. גם אם הם אינם נוחים. נסיעות ובילויים תופסים מקום חשוב וכן מפגשים עם קרובי משפחה. בתחום הקאריירה אתם מגיעים לשלב חשוב בו אתם מתבקשים להתמודד עם חושבים ... ומעורבות רבה.

הכנס לאמבין ותבין!

אמבין מציעה לך שפע של פתרונות אחסון בשלל צבעים

- עשויים P.V.C קשיח מעולה
- חזקים ויציבים לאורך שנים
- אינם סופגים ריחות
- קלים לניקוי במים וסבון
- עמידים בפני לחות ורטיבות
- ארונות אמבין תמיד יראו חדשים.

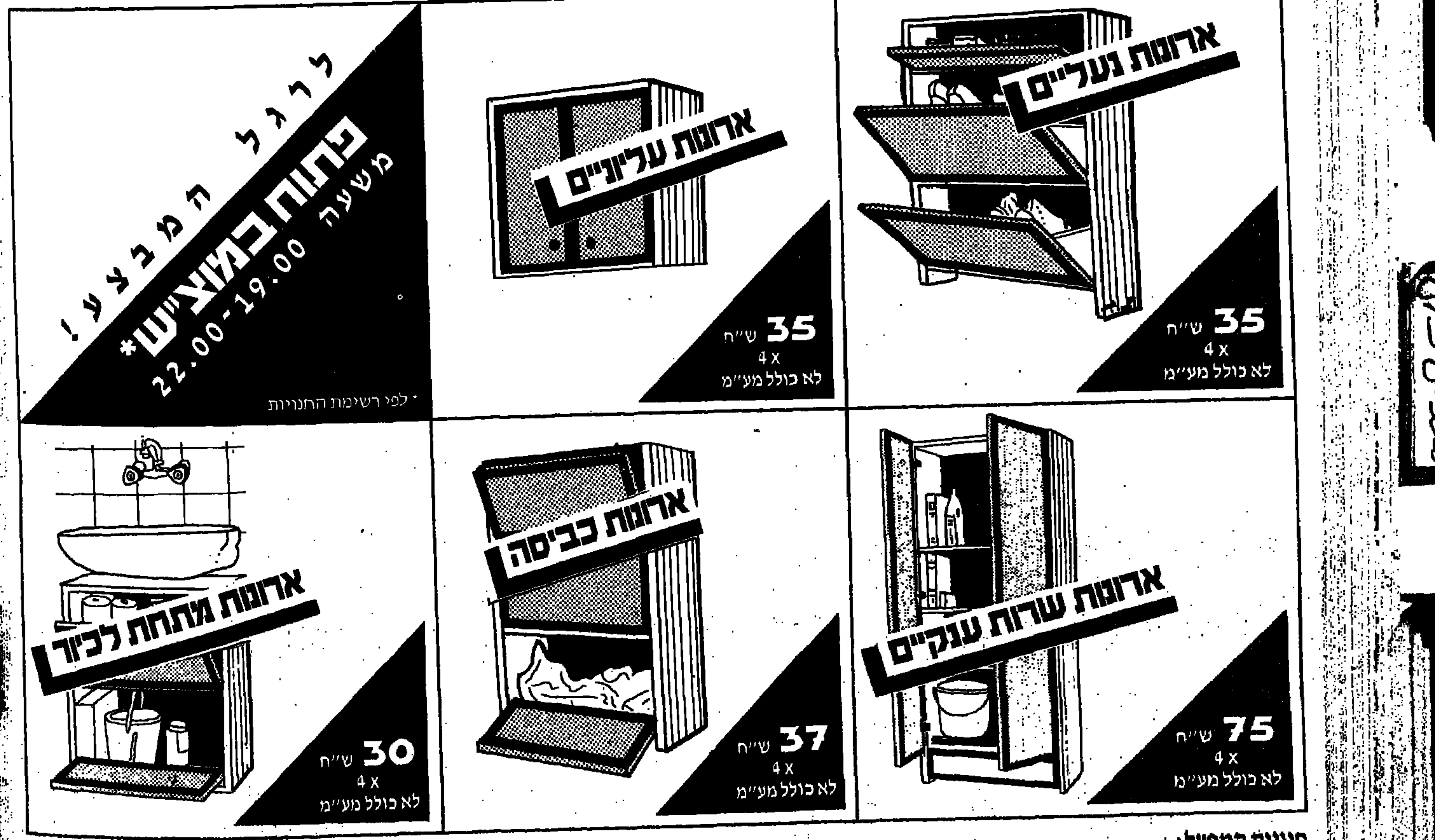

חנויות המפעל:

ירושלים: שמאי 6
תל־אביב: יהודה הלוי 59
חיפה: הציק פוסט, שלמה בן־יוסף 13
אשקלון: במפעל באיזור התעשיה
אשדוד: איזור התעשיה הקלה, סגור במוצ"ש
באר־שבע: רמב"ם 1, סגור במוצ"ש
נתניה: הנוטע 10
רחובות: אחד העם 22
רמת־גן: הרצל 72
אילת: סלון ששון מרכז מור 1, סגור במוצ"ש
בני ברק: "הכל פה פלסטיק" רבי עקיבא 65
הרצליה: "שטראוס" סוקולוב 18
כפר סבא: "אחים כהן" ויצמן 84, סגור במוצ"ש
עפולה: "בית משיח" איזור התעשיה, סגור במוצ"ש

אמבין נכנסת? הבנת!

מפעלי הפלסטיק אשקלון — המפעל הגדול ביותר בישראל לייצור מוצרי P.V.C

"אפשר לעבור לעמוד הבא?..."

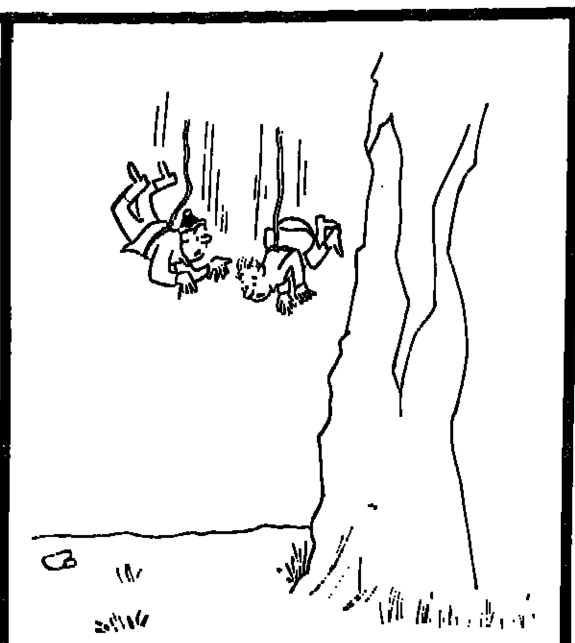

"עכשיו מגיע החלק הקשה..."

"הילדים בסדר. מתכננים את הבריחה שלך..."

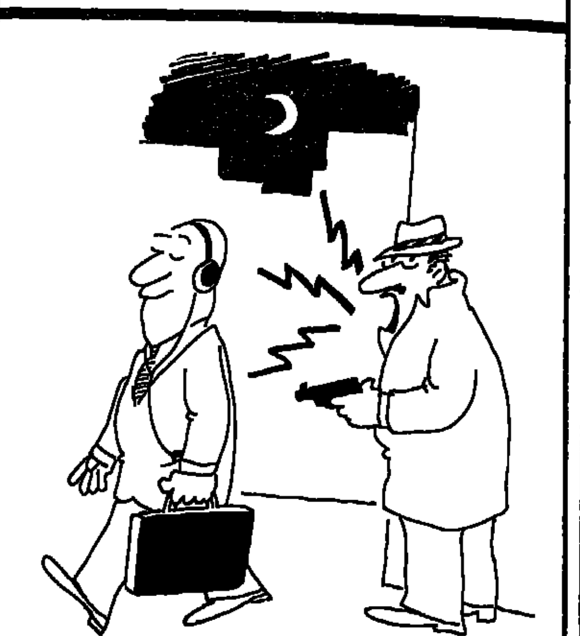

"בואי, יקירתי. נצא לטיול בפארק. אני אשא את האקדח והאלה. את תקחי את המשרוקית..."

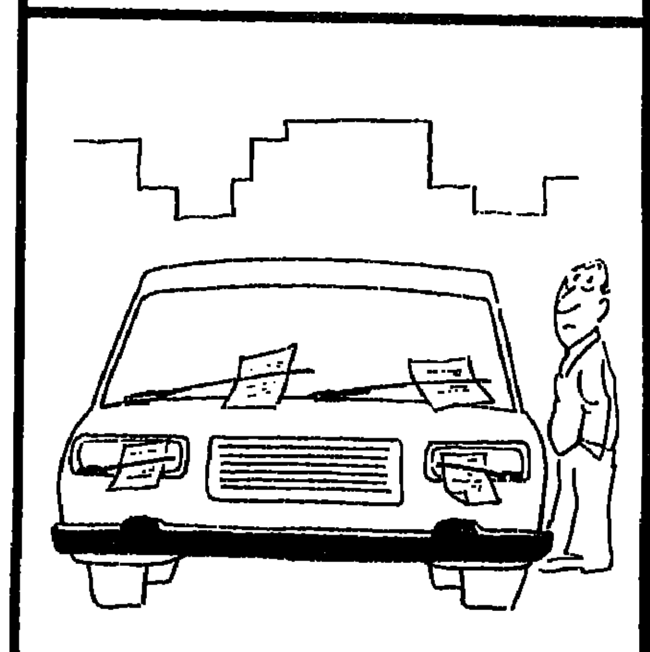

אל תפסח על השייט הזה
שייט תענוגות בפסח
7 ימים על אנית הפאר World Renaissance

במסלול: רודוס, איסטנבול (תורכיה), פיראוס (אתונה), פורט סעיד (קהיר).
היציאה מאשדוד ב-12.4.87.
השאר את ימי החול על החוף והפלג לחופשה חגיגית. חופשה המשלבת מנוחה ונופש עם סיורים בשלש מדינות יוון, תורכיה ומצרים. על אנית הפאר המפורסמת בעולם כולו WORLD RENAISSANCE תמצא חדרים מפוארים, מזוג אויר מלא, מטבח בינלאומי מעולה, 6 ארוחות ביום, כולל מזנון חצות - (האוכל לא כשר) - חנויות DUTY FREE, קזינו, קולנוע, מסיבות קוקטייל, דיסקוטק, נשף תחפושות ועוד ועוד.
סדר פסח חגיגי יערך בליל ה-13.4.87

המוניטין של חברת אפירוטיקי מתבסס על אלפי לקוחות מרוצים המפליגים בשבחה.

גם המחירים חגיגיים
החל מ-450$ (לא כולל מיסים)
ליחיד בתא זוגי.
25% הנחה לאדם שלישי ורביעי בתא.
50% הנחה לילדים בחדר ההורים.
★ עד 8 תשלומים לבעלי כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט.
★ תנאים מיוחדים לקבוצות.
עלון עם פרטים והרשמה אצל סוכני הנסיעות.

EPIROTIKI LINES
כבר 30 שנה של פעילות רצופה בישראל.

אלוף ושות' • ספנות בע"מ תל אביב: אנגל 6 טל' 622561, 03-611454
חיפה: הנמל 40 טל' 660911, 04-671742 אשדוד: עורף הנמל, בית 16 טל' 6-21165, 055-21321

"רוצים לראות את תפריט היוונית?..."

"הגיע הזמן להוציא את הכלב לטיול..."

"מצאתי את אחד המעורבים בשוד. זה הקורבן..."

"אחד אחד, בבקשה..."

ה ת ר ח ב נ ו
ועכשיו הבית מאיר עוד יותר.

אפשרות ל-12 תשלומים

הבית מאיר בעור איטלקי
מבצע היכרות!

ב"רהיטי מאיר" מתרחבים לכל הכיוונים... יש לנו עכשיו הרבה יותר שטח באולם התצוגה ומבחר גדול הרבה יותר של רהיטים.
משלוח מיוחד של דגמים יפהפיים מאיטליה הגיע זה עתה – וזו ההזדמנות שלך לסלון יוקרתי במחירי היכרות!
תמצא כאן גם מערכות ישיבה במגוון סגנונות, מזנוני צבע מעץ בעיצובים מלהיבים, ופינות אוכל איטלקיות בצבע.
אנחנו מתרחבים - ואתם מרוויחים!

מכירה מיוחדת
מבחר מערכות ישיבה ומזנוני צבע

בלעדי: מזנונים יפהפיים בצבע. עץ אלון, סנדוויץ', אשה.

פתוח בשבת מ-10 בבוקר עד 9 בלילה וכל יום מ-8 בבוקר עד 8 בלילה

רהיטי מאיר בע"מ

מפעל ואולם תצוגה ראשי: אליהו איתן 3 (קומה ב') אזור התעשיה החדש ראשל"צ (בית גורן) טל. 9612778, 03-9610799
סוכנות ראשית ירושלים: רהיטי שבה, גד קרוצים 16 תלפיות טל. 02-722222 חדרה: רהיטי פאר רח' הנשיא 1 טל. 063-36708

ברידג' מאת רחל שמיר

למה לא?

"דעתי שתאמר שהחוזה אינו בר־ביצוע, אבל למה לא? שאל כהן.
"איך אפשר, כשהאלוף והמלכה קלאב בידי מזרח", שאל לוי כנימת עצבנות.
"להוכיח לך" שאל כהן.
"אדרבא" אמר לוי.
שפת הקצרנות היא סימן ההיכר של עצבנות בין שני הידידים.
המערך הנדון:

צפון
♠ J 10 9 8
♡ 6 4
◇ A K Q 3
♣ K 9 5

מערב
♠ 5 4
♡ J 10 8 5 3 2
◇ J 10 8 6 4
♣ -

מזרח
♠ 3 2
♡ K 9
◇ 9 7 5
♣ A Q 8 6 4 3

דרום
♠ A K Q 7 6
♡ A Q 7
◇ 2
♣ J 10 7 2

חילקה דרום – כולם פגיעים.
ההכרזות:

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 ספייד	פאס	2 דיאמונד	פאס
2 בלי שליט	פאס	4 ספייד	פאס
4 בלי שליט	פאס	5 דיאמונד	פאס
6 ספייד	פאס	פאס	פאס

"מערב הוביל בהארט", הסביר כהן, "לאחר שמזרח כיסה במלך – זכית באלוף, בסדר. עכשיו משכת שני סיבובי שליטים, את המלכה הארט, וחתכת הארט ברומס – שמיר. הכתנת בוודאי שמזרח זרק את השמינית קלאב. כשמשכת שלוש פעמים דיאמונד, הרי ראית שעל הדיאמונד הרביעי מזרח זרק קלאב. האם ספרת את הקלפים ונוכחת בחלוקה המיוחדת? אני סבור שלא"

"התמונה היתה ברורה, מזרח נותר עם קלאבים בלבד ובידי מערב לא היו קלאבים בכלל.

"במקום לחתוך את הדיאמונד הרביעי, כפי שעשית, היה עליך למסרו למערב ולזרוק קלאב שלישי מן היד.

"זה האחרון היה חייב להחזיר הארט או דיאמונד, מה שהיה מאפשר לך לחתוך בדומם ולהפטר מהקלאב האחרון מן היד. בנת?"

לוי נשאר פעור פה. איך לא עלה הרעיון במוחו.

שחמט מאת אורי צחור

שורט הגדול

למרות גילו הצעיר, 21 שנה, נימנה נייג'ל שורט, בכיר שחמטאי אנגליה, עם טובי השחמטאים בעולם. במיוחד לאחר הישגיו האחרונים. בתחרות שנערכה ברייקיאוויק, בירת איסלנד, סיים שורט ראשון עם 8 נקודות מ־11 משחקים.

אחריו: אלוף העולם לשעבר מיכאל טל מברה"מ ויאן טימן מהולנד 7 כ"א, ויקטור קורצ'נוי משוויץ ולאיוש פורטיש מהונגריה 6.5 כ"א. לב פולוגאייבסקי מברה"מ 6, סימן אגדסטיין מנורווגיה והאיסלנדי ארנסון, האמור לשחק בבאר שבע (ראה להלן), 5.5 כ"א, ליובומיר ליובוייביץ' מיוגוסלביה והאיסלנדים היארטרסון וה. אולפסון 4 כ"א, פטורסון מאיסלנד 2.

שורט החל עם ששה נצחונות רצופים, על טימן, ליובוייביץ' וקורצ'נוי ושלושה איסלנדים. בסבב התשיעי נחל הפסד, יחיד בתחרות, מידי היארטרסון. התחרות מומנה על ידי חברת אי.בי.אם. זהו הישג שני ברציפות לשורט, לאחר נצחון, משותף עם קורצ'נוי, בהולנד.

בין שתי התחרויות, ערך שורט, דו קרב עם אלוף העולם בשחמט, גארי קספארוב, בכריסטמס בלונדון. לכל שחקן הוקצו 25 דקות למשחק. המשחקים שודרו בטלוויזיה. קספארוב ניצח בשני המשחקים הראשונים. כן ניצח בעוד משחק אחד בלבד. שורט ניצח אף הוא פעם ושני משחקים הסתיימו בתיקו.

להלן ניצחון נאה של שורט ברייקיאוויק.

הגנה סיציליאנית

לבן: שורט

שחור: ליובוייביץ

איסלנד, פברואר 1987

1.ה4, ג5; 2.פ־ו3, ד6; 3.ד4...

ר:ה4? (שגיאה גסה. נחוץ 20...צ־ד8; במקרה כזה מענין 21.פ:ה6!! ו:ה6; 22.ר:ה6+ מ־ו8; 23.ה:ד5, ר־ד6; 24.ו5, וללבן התקפה חזקה) 21.פ:ה6! צ־ה8; (לא 21...ו:ה6; בשל 22.ר:ה6+ מ־ח8; 23.צ־ד7, והלבן ישאר עם יתרון רגלי ויוזמה חזקה בהמשך).

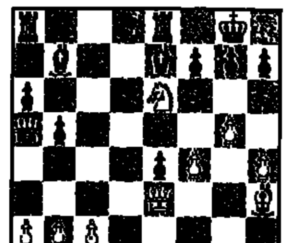

22.ח5!! (מאפשר, בשנית, לשחור להכות את הפרש, ובכך הפתיע שורט את יריבו הנודע. לאחר 22...ו:ה6; בא 23.ר:ה6+ מ־ו8; 24.ח6! ואיומים 24.מה־ד4, או 24.מה־ח3, מכריעים את הכף) 22...ר־ד8; 23.צ־ד7, ר־ג6; 24.מה־ד4, ר־ו6; (כפוי) 25.ז:ו6, ר:ד7; 26.מה:ד7, מה־ג6; 27.פ:ז7, צה־ד8; 28.מה־ז4, מ־ח8; 29.פ־ה8! (שוב מוקרב הפרש הזה. הפעם המט בלתי נמנע) השחור נכנע.

יום לאחר מכן, בשביעי באפריל, תחל, במרכז ביכורי העתים בתל אביב, תחרות בינלאומית. תחרות זו תערך במסגרת פסטיבל השחמט לזכר משה צ'רניאק ז"ל. בארוע המרכזי יטלו חלק האמנים הבינלאומיים לאון פליאסטר וגרט דה בואר מהולנד, אנדרו מרטין ופיין מאנגליה ושני אמני מגרמניה המערבית, בעלי מד כושר 2405, שטנגל, בן 18, ומאוס. ישתתפו גם אלוף ישראל בשחמט נתן בירנבוים, האמן ולארימיר אלתרמן ואמנים בכירים ממועדון השחמט בביכורי העתים, כולם חניכי משה צ'רניאק ז"ל. המשחקים ייערכו בשעות 19.00 – 14.00, עד 19 באפריל.

כן תערך במקום האליפות הפתוחה של ישראל, שתתנהל לפי השיטה השוויצרית בתשעה סיבובים, ב 20.4־10, מלבד ליל הסדר והיום הראשון של חג הפסח (13־14 באפריל). ייעשו מאמצים מיוחדים להקדים את משחקי השחמטאים הדתיים ביומי ו' ולהתחילם בשעה מאוחרת במוצאי שבת. מינימום סך ששת הפרסים הראשונים 6500 שקל. המנצח יהיה זכאי להשתתף בגמר אליפות ישראל ב 1988. כן יתקיימו ארועים נוספים. פרטים באחד ממדורינו הקרובים. התחרויות נערכות בחסות האיגוד הישראלי לשחמט.

קארפוב־סוקולוב 2.5:4.5

אנאטולי קארפוב הוליך 2.5:4.5, בדו קרב המועמדים נגד אנדריי סוקולוב. חמשה משחקים הסתיימו בתיקו. קארפוב ניצח במשחק השני. כן ניצח במשחק הששי, שנמשך 11 שעות, והסתיים לאחר תום המשחק השביעי.

תחרויות בינלאומיות בבאר־שבע ובתל־אביב

שתי תחרויות בינלאומיות ייערכו, במרס ובאפריל, בארץ. בבאר שבע תחל ביום רביעי 25 במרס, תחרות בינלאומית בהשתתפות 12 מתחרים. עם המשתתפים רבי האמנים ויקטור ... ליה ומייקל רוד מארה"ב. עם המתחרים הישראלים נמנים האמנים הבינלאומיים נתן בירנבוים, אלון גרינפלד ואליהו שרוידלר. התחרות תמשך עד השישי באפריל.

מאוצר התחבולות

לבן: קריסטיאנסן

שחור: ריינארט

דנמרק 1986

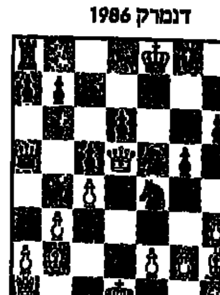

תור השחור

הפיגור של הלבן בפיתוח כליו איפשר ליריבו לבצע תח...

פתרון

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

האולימפיאדה בסיאול

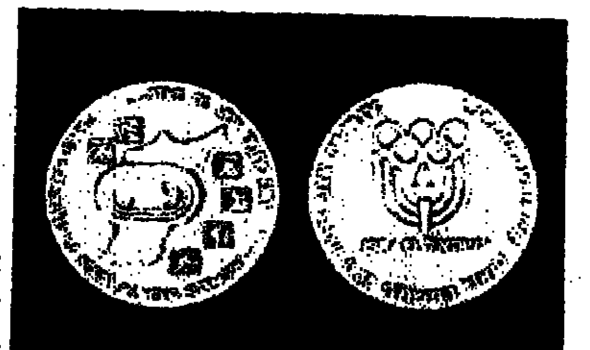

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות מציעה עתה לציבור מנייה מדליה ממלכתית לציון האולימפיאדה שתתקיים בסיאול ב־1988. קיימות סיבות טובות להקדמת ההנפקה: לאפשר לציבור הרחב לרכוש מדליות מראש, וגם מכיוון שחלק מן ההכנסות ממכירת המדליות תוקדשנה להכנת הספורטאים הישראליים למשחקים האולימפיים. על כל פנים, הרבה לפני ההתרגשות הגדולה המלווה את התחרויות, יוכלו חובבי הספורט בישראל וגם הנומיסמטים שבינינו לזכות במדליה אולימפית, המונפקת על־ידי החברה הממשלתית למטבעות במגוון רב של מתכות.

האולימפיאדה היתה נהוגה ביוון הקדומה למן 776 לפני הספירה. היא נערכה ליד העיר אולימפיה, ומכאן שמה. מסורת זו חודשה ב־1896...

ליד השוליים הפסוק: "חזק מתנים אמץ כח מאד" (נחום ב'–ב'א) בעברית בחלקה העליון של המדליה ובאנגלית בחלקה התחתון.

צד הגב של המדליה מראה סמל הוועד האולימפי הישראלי – מנורה מסוגננת בת שבעה קנים – חמשת החישוקים ...

היא בקוטר 37 מ"מ, ותימכר במחיר של 48 ש"ח ואילו המדליה מארד בקוטר 70 מ"מ תעלה 14 שקלים חדשים.

קיים סכסוך בין הוועד האולימפי האמריקני לבין החברה הממשלתית למטבעות בישראל, בקשר לאיסור הפצת המדליה המוקדשת לסיאול ...

על בולים ובולאים מאת שלמה שמגר

חיל ההנדסה המלכותי

מאי פוקלנד, שמאז הנצחון על ארגנטינה הפכו למעשה לבסיס צבאי ענק, הונפקה סדרה של ארבעה בולים לכבוד חיל ההנדסה המלכותי, אחד החילות החשובים, שהוא כבר כמעט בן אלף שנים במסורת הצבאית הבריטית.

הבולים מציגים את התפקידים הבאים של החיל: מדידות טופוגרפיות; סילוק מטעני נפץ, הנדסה קרבית, שרותי רצים ודואר.

הכינורות האיטלקי המפורסם (גלוית־דואר) אנטוניו סטרדיברי (סטרדיוואריוס).

פולקלור, אתרי תרבות ואמנות, חג המולד, 120 לקרב מנטנה, 200 שנה לבית־הספר הצבאי נונציאטלה, יום הבולאות.

צבא ההצלה

בהולנד הופיעו שני בולים למלאות מאה שנה ל"צבא ההצלה" ושנת "חסרי קורת גג העולמית".

באיסלנד יופיעו השנה בין היתר ההנפקות הבאות: פתיחת מסוף חדש בנמל התעופה הבינלאומי קיפלביק, מיבנים מודרניים, לכבוד חששת ...

אירועים בסן־מרינו

סן־מרינו תנפיק עד סוף 1987 ...

ליבנטה 87

איטליה תנפיק עד סוף 1987 ...

תשבץ תרתי־משמע מאת נדיב אבידן

מספר 172

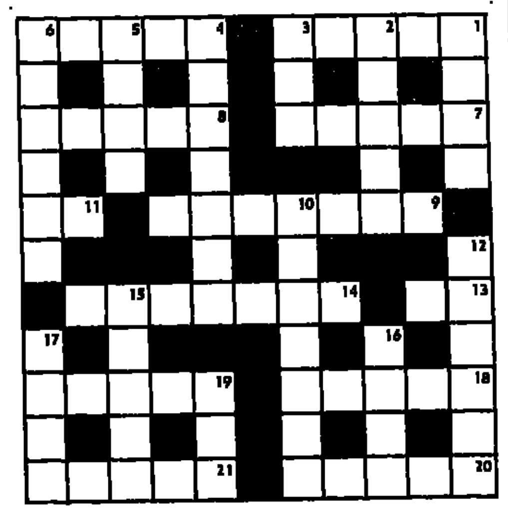

מאוזן:
1. תאור אמיץ של הבורסה לניירות ערך (2,3)
4. הוא לא הצליח להגיע לרייגן – וכמה חיכה... (3,2)
7. מפרס יטלפנו בקשר להופעת יחיד (5)
8. יעל, ניסים, אילנה – הגיע הזמן להתעורר (5)
9. בלי תכנון מראש, היה קר דם (5,2)
11. עם "13 אופקי" הצליל נשמע כצליל מלאכותי (4)
13. ראו "11 אופקי"
14. הוא לא כוכב גדול בממשלה (7)
18. המינימום הדרוש לאצילים (5)
19. צייר טוב מאוד בצבע (5) (עפ"י אילן גולדהירש)
20. כשרבים לא קשה לחפש בתים (5)
21. שערה קטנה למטרות בלימה (מ) (5)

מאונך:
1. כותב באצילות (4)
2. תרגיל מאוד אנגלי (5)
3. לשר החוזר זה לא כל־כך חשוב (3)
4. אני מוכן להשבע שהיא בעלת דיר (5,2)
5. עליכם לתפוס שהוא צדיק (4)
6. בגדה אף אחד לא שר (6) (עפ"י אילן גולדהירש)
10. בתזמורת אפשר לשמוע את "גואל הסיגריות" (מ) (7) (עפ"י אילן גולדהירש)
12. היא כנראה לא מתעניינת בבית־קברות אנכי (6)
15. המרשל סמך על קיסר (5)
16. איי. קיו. נמוך זה בזיון (4) (עפ"י אילן גולדהירש)
17. אפשר להודות: יופי של משורר (2,2) (עפ"י אילן גולדהירש)
19. מי שיוצא ממנה – כועס (3)

בין הפותרים יוגרל סך 25 ש"ח.

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע "ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

"כתב" ציורים

מאחורי הציור שלפניך עומד מושג, פתגם או צרוף מלים, שאותו עליך לגלות. הקשר בין הציור למושג הוא קשר אסוציאטיבי. ניתן להיעזר במספר האותיות של כל מלה (4, 3).

בין הפותרים יוגרל עט יקר ערך.

כתב סתרים

ב	ו	ס	ב	ת	ע	ו	ד	י	ד	ד	ק	א
ל	ל	ל	ל		ל	נ	ל	ד	ת	ת	ח	א	ח
מ	ר	י	ה			כ	י				ן	ו

לפניכם אמרה מתוך אמרי אבות (בן סירא). כל אות מצוייה בעמודה שלה אך לאו דוקא בשורה המתאימה. מה האמרה בצורתה הנכונה?

בין הפותרים יוגרל הספר ללכת שבי אחריך משירי נורית הירש.

אותיות ומיספרים

מספר 1150

הפתרונות והזוכים

פתרון חידת "אותיות ומספרים" מס' 1148

שמות הזוכים וזוכי צה"ל בתגרולת 21 פרסי ...

שעה של פנאי

תשבץ מאת הלל הרשושבים

מספר 1413

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר "חיים וייצמן – חיין ודורו" מאת ד"ר הרולד בלומברג ועוד 20 פרסים שונים. המען למשלוח פתרונות: "הלל", תשבץ השבוע מס' 1413, ת.ד. 20227, ת"א (61201).

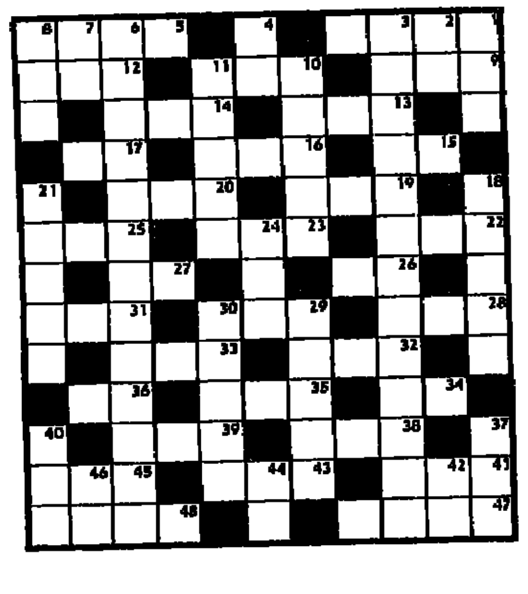

במאוזן – מימין לשמאל: 1) אדריכל הבית הראשון 5) הפיסקה הראשונה של כל מישנה 9) מכשיר קצירה 10) חסרון גופני 12) "תרדיף" (שם נרדף) ל"שקט" 13) קוץ דוקר 14) נביא ישראל 15) צד מערב 16) מסייה במדינה זרה 17) בהמה דקה טהורה 19) מתנתייד לנהג או למלצר 20) בשר זה אכלו אבותינו בנודם במדבר 22) סוס מהיר 23) מלה כתובה 25) מין ירק אכיל 26) עצם בפת 27) אות באלפבית 28) מיכלא לבהמות בית 29) מבני יעקב אבינו 31) כלי לזרות תבואה 36) קרס ברזל 38) כלי־תמורה 39) מגורי אבותינו במצרים 41) בן עז 43) מנגינה 45) תלוי באחר – ביטוי לועזי 47) פטיש גדול 48) בעל שבעת השמות.

במאונך – למעלה למטה: 1) עין דג טהור 2) מידת־לח עתיקה 3) זה קרה בימי 5–10 ביוני 1967 4) הוראה מגבוה 6) העתון הנפוץ ביותר במדינת ישראל 7) אבי גזענר 8) חיה טהורה 10) תנועת סתר נגד שלטון 11) מכשיר חקלאי 18) עליו מחדמים את הרגלים 21) מיפעל נצח לעם היהודי בירושלים 24) שוטר־חרש 29) כלי לפרחים 30) עיר בישראל 37) שמו של כוכב הלכת "ונוס" 40) שוקט; שאנן 42) אביון 44) "נשמת חקשת" 46) זעף ועצוב.

הציור השבועי לילד

היכן המקטרת?

שלושת השובבים מחופשים לכבוד הפורים רכבו על אביהם כשלפתע הבחין האב כי מקטרתו אבדה. אולי תוכלו להשתתף בחיפושים ולמצאה.

אלבום "בולון" ו-160 בולים שי
לילד שהוריו אוהבים!

מבצע כזה עוד לא היה!
החותם על "פילון" בתקופת המבצע **עד 31.3.87** יקבל כשי את **אלבום "בולון"** הצבעוני, המיוחד לאספנים מתחילים, עם הדפסי הבולים על־פי נושאיהם ועם מבוא על תולדות הבול והבולאות. ב"בולון" דפים מיוחדים לצמחים, בעלי־חיים, תחבורה, חלל, אמנות, ספורט, ילדים ועוד. לשמונה החוברות הראשונות שיגיעו אל המנוי יצורפו מעטפות ובכל אחת מהן 20 בולים צבעוניים מרהיבי־עין וכל זה — שי־חינם!

גם שי חינם לכל חותם • גם 25% הנחה • וגם 541 פרסים נוספים ובראשם — מחשב "אטארי"!

כל החותמים במסגרת המבצע ישתתפו בהגרלת 541 פרסים יקרי־ערך — מחשב "אטארי" עם שפע תוכנות משחקים ולימוד, 20 כדורי־רגל, 20 כדורי־סל ו־500 חולצות "פילון" צבעוניות.

"פילון" — העתון שמגדל ילדים

"פילון" — דו־שבועון לילדים מגיל הגן ועד כיתה ד', המומלץ ע"י משרד החינוך והתרבות כולל סיפורים, שירים, שעשועונים, תעסוקה יצירתית וחומר לימודי וחינוכי עשיר, הכתוב בידי מיטב סופרי ומשוררי ישראל לילדים!

מלא מייד, גזור ושלח אל "פילון"

לכ' "פילון", רחוב פאיירברג 22, ת"א 61827

כן! אנו חותמים על דו־שבועון "פילון" לשנה. ומשתתפים במבצע "בולון". מצורפים בזה שני שיקים על סך 33 שקל כל אחד (המחיר לאחר ההנחה). האחד ל־5 בחודש הקרוב והשני ל־5 בחודש שאחריו.

שם הילד המנוי: פרטי ______ משפחה ______
שם האב (פרטי) ______ שם האם (פרטי) ______
תאריך הולדת הילד: יום ______ חודש ______ שנה ______
מען: רחוב ______ מס' ______ עיר/יישוב ______
מיקוד ______ טלפון ______

השנה אתה חייב לילדך את המנוי השנתי ל"פילון"-העיתון שמגדל ילדים.

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים

אל תגמגם בחו"ל ובארץ
המורה לשפות בביתך
עד נסיעתך תלמד שפה בביתך במהירות, יעילות ושטף ב־4 קסטות + ספר לימוד
אנגלית ★ צרפתית ★ גרמנית
ספרדית ★ איטלקית ★ ערבית
יידיש ★ אנגלית מסחרית וכו'
TUTORTAPE, OXFORD, HUGO, B.B.C
תערוכות ספרים ומו"לים
סוכנות מסדה, אלנבי 76 תל־אביב
פתוח מ־9.00 עד 13.00 ומ־16.00 עד 18.30
טלפון: 659395 ובבית 236662, גם בשבת

המכון לשפה הספרדית
• 7 רמות • קורס אינטנסיבי • קורס לשפה שוטפת • ספריה בספרדית קלה • קסטות ללימוד
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים

המכון הצרפתי־ת"א (ליד שגרירות צרפת בישראל)
רחוב הירקון 111
החל מה־1 באפריל 1987
צרפתית
קורסים למתחילים ומתקדמים
מבוגרים (60 שעות), נוער (30 שעות), בוקר, אחה"צ או ערב
הכנה ללמודים בסורבון, רמה גבוהה
- קורסים במכון הצרפתי ת"א: הרשמה ברח' הירקון 111, טל. 03-296470, 225648 מה־17 במרס עד ה־6 באפריל, בין השעות 9:00–13:30 ו־14:30–19:00
- צפון ת"א: קורסים בבי"ס תיכון עירוני ד', טל. 03-546.26.15 הרשמה ביום ג', 24 במרס, מ־16:00 עד 19:00.
- גבעתיים, פ"ת, כ"ס, הרצליה, רעננה, קיראון, ראשל"צ: טל. 03-932.68.88
- חולון, אזור, יפו: הרשמה תחל מה־16 במרס 1987, טל. 03-886840
- בת־ים: פרטים והרשמה: טל. 03-868526
- רחובות, נס ציונה, יבנה: טל. 03-614951 הרשמה בבית התרבות ב־29 ו־31 במרס מ־17:00 עד 19:00
- רמת השרון: פרטים בטל. 03-491384, 03-473296, 052-546121
- נתניה, חדרה: פרטים להרשמה בטל. 053-616766 או 053-334767
- באר שבע: פרטים במרכז לתרבות צרפת, טל. 057-77761

האולפן לאנגלית
תתקדם בחודש, ולא – תקבל החזר
"90% מתלמידינו מגיעים אלינו לאחר שקיבלו המלצה מידיד או מכר. כי אצלנו באמת לומדים, קולטים וזוכרים אנגלית. אם אחרי חודש לא תרגיש שהתקדמת, נחזיר לך את הפרשי שכר הלימוד".
THE ENGLISH ULPAN
בת־ים, הרצל 57
טל' 03-248089

יועצי מס
החלה ההרשמה לקורס
יועצי מס
עם מיטב המרצים בארץ
רח' יהודה הלוי 18 תל־אביב
טלפון 661004, 662005, 662003 ־03
פתוח: א'–ה' 8.30–13.30, 15.30–19.30 ו־8.30–13.00
ידע בית ספר לחשבונאות

"מכון שחר" – ציון אחד מעל כולם!
בגרות במתמטיקה – בחודשיים וחצי!
עובדה: זכינו במקום הראשון לבתי ספר אקסטרניים במשאל בית העסק המומלץ.
בחסות השר גדעון פת
הקורסים למועד קיץ 87' (גם לחלשים ביותר)
מתחילים השבוע!
1987

אורה שינרמן־אלוני
מתמטיקה ומנהלת המכון
מכון שחר, אורה שינרמן, בית בני ברית, המאספים 28, תל־אביב, טל' 252637

פילון וטף
לילדים ולהורים 294

מדורי הספרים

כמו מכונה

המכונית מאת ריי מארשאל וג'ון ברדלי • הוצאת "יבנה" דימטרי. תרגום ועריכה יעקב צלאל.

כשהייתי ילד, היה לי חבר שנהג לפרק שעונים ישנים. הוא לא הצליח אף פעם להרכיב אותם בחזרה ולעיתים היה "חוטף מנה רצינית" מאביו, אך למרות זאת, מעולם לא עלה בדעתו שלא לפרק כל מכונה שנקרתה בדרכו. הסקרנות היתה תמיד חזקה מן הפחד.

מחברי הספר שלפנינו, חשבו כנראה על החבר שלי, או על מישהו דומה לו. ילדים רבים (גם "ילדים גדולים"), חשים משיכה למכונות ורוצים לדעת איך ה"עסק" עובד. אבל ככל שהמכונה מורכבת ויקרה יותר, קשה יותר להבין מה קורה שם בפנים. קחו למשל את המכונית הפרטית: כולנו משתמשים במכוניות: אנחנו נכנסים לתוכן, מתרווחים על מקומנו, הנהג (או אנחנו) לוחצים פה, מסובבים שם, וזה נוסעז למה נוסע? איך נוסע? זה מסובך: סתם אנשים לא יוכלו להבין.

אז דווקא כן. מחברי הספר הזה סבורים כי הגיע הזמן שגם אנחנו נבין ולא רק "מוסכניקים", מה קורה כשלוחצים על דוושת המצמד או מסובבים את גלגל ההגה. כולנו נסכים וראי, שאם אפשר להבין זאת באמצעות דיפדוף בספר ציבעוני, עדיף לוותר על פירוק מכונית...

ספר המכונית הוא פשוט מכונה מנייר, צבעונית ומפורטת. מכונה שנועדה להסביר ולהמחיש את דרך פעולתה של המכונית. ראינו לא מעט ספרי־קרטון גזורים שנועדו להמחיש דברים שונים, אבל דבר כזה, רבותי, עוד לא ראיתי על מדפי הספרים שלנו. עשרה עמודים בסך הכל, אבל בכל אחד מהם פועלים (!) צירים, גלגלים ומנופים (כל עמוד עשוי שכבות אחרות, כמובן).

מושבים לשון־קרטון, והתערובת בנזין־אוויר "נוצרת" ממש לנגד העיניים. מסובבים גלגל והמפלג חושף לפנינו את כל צפונותיו. דרך פעולתם של המנוע, המצמד ותיבת ההילוכים, מומחשת גם היא בדרך דומה. הטקסטים המלווים את "מכונות ההמחשה" – בהירים ופשוטים.

מסיבות טכניות, נפתח הספר משמאל לימין, וזה עשוי לגרום לקורא הצעיר אי־נוחות מסויימת, אבל אי־נוחות פעוטה זו אינה שקולה כנגד התענוג שבהפעלת מכונת הנייר המופלאה, הידע הנרכש וסיפוק הסקרנות.

יבשם עזגד

שמח ומבדח

אָזְנַיִם סְתוּמוֹת

אִמָּא רוֹחֶצֶת אֶת דּוּדִיק הַקָּטָן בָּאַמְבַּטְיָה. בְּאֶמְצַע חֲפִיפַת הָרֹאשׁ הוּא קוֹרֵא פִּתְאֹם:

"אִמָּא, יֵשׁ לִי סַבּוֹן בָּאָזְנַיִם, וַאֲנִי לֹא שׁוֹמֵעַ כְּלוּם. מָה אָמַרְתְּ?"

כרטיס כניסה

מחצפרדע יצא נסיך!

הנסיך צפרדע. עלילה: האחים גרים • תיאטרון הבובות של אילן • עיבוד, הפעלת בובות ומשחק: אילן סביר • בובות ותפאורה: [illegible] • ייעוץ אמנותי: אברהם רינא • עיצוב תאורה: ניסן גליצר • עריכה מוסיקלית: אלכסנדר שליץ • הקלטות: יעקב שרשב • בובות לתאורה המסכים: משה הורן • תלבושות, תפאורה ועלילים: אילן סביר • הפעלת מכונית: [illegible] • מגיל 4 למבוגרים בכל גיל • משך ההצגה – כשעה.

כשנדלק האור על מערכת המקום השחורים של הבמה, בתלבושת דמויות מאורכת, ושורות שחורה צבועים לבן אנשי האנטוסטים, הדמות, ארוכת זרועות, כיסתה פניה בצעיף שחור חצי שקוף. בתנועות מאוד מסוגננות תלתה על אחר [illegible] אדומה ומסכה, יצאה אל קידמת הבמה, אחריה השילה הדמות את הצעיף [illegible] מעל פניה, הפנתה בה אל הקהל, הסילה על כתפיה את הגלימה הארגמנית ועל האשה את מסכת הזקן המעוקל – מכשפה אמיתית. מאוחר יותר, בדרך הפנטסטית היפה, תשתמש גם במטאטא, כדרך המכשפות.

מכשפה רוצה – מכשפה מצליחה. היא מארחת בביתה בובות כפפה ורוקחת להן סיפורים כדרך המכשפות. הבובנאי, בצעיפו השחור על פניו, עומד מאחורי הבובות, מפעיל אותן בידיו ומדבר בגרונו. לכל בובה יש גוון קול משלה.

לא אספר את התוכן, לו אחראים האחים גרים. על העיצוב וההפעלה יש להודות לאילן סביר והעושים אתו במלאכה.

הבמה לובשת ופושטת צורה כל הזמן. אילן סביר, הבובנאי־השחקן, משתמש בדרכו המיוחדת המשעשעת, בכל טכניקה אפשרית שתשרת את הסיפור שלו. יש אצלו קל הבמה בובות־כפפה, צלליות מרהיבות בפשטותן והדרוניות בצורתן, מסכות, בובות־מקל וגופו שלו עצמו. המעלולים שלו – שפתיים ישק, כל ביצוע – והתוצאה בלתי צפויה. אי אפשר לשער מה יקרה ברקה הבאה. הרכה הגמור וקריצה בעיצוב התריש לסיפור האגדה הקלאסית, המובן בעיקר לקהל המבוגר. ולדעתי, זה מה שעושה את ההצגה, כיון שאר מרכיביה המשובחים, למתאימה מאוד גם למבוגרים, שייהנו ממנה לא רק כמלווים של ילדיהם.

וזוי כבר ההצגה השנייה של אילן סביר בן העשרים ושלוש. הצגה זו, ראוי לה לדעתי, שתירשם בחרט עמוק בספר דברי הימים של תיאטרון הבובות בארץ. אילן סביר, המוכר לנו מהצגת היחיד הראשונה שלו – "חתולת הגדולה צון והוצבת לצב", עשה זאת שנית, ובספר בזריעו שלו איננו עוד עיבוד של אגדה מפורסמת אלא מלאכת מחשבת של תיאטרון באוני של איש אחד.

[illegible]

כְּרוּכִית נַקְנִיקִיּוֹת

הַמַּתְכּוֹן הַזֶּה הוּא לִילָדִים (אוּלַי מִגִּיל 10 וּמַעְלָה) שֶׁמַּזְמִינִים לְעַצְמָם שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים לְבַלּוֹת אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם, וּבְסוֹף הַבִּלּוּי גַּם מִתְחַשֵּׁק לָהֶם לִזְלֹל מַשֶּׁהוּ טָעִים, בְּלִי לְהַטְרִיחַ אֶת אִמָּא – קוֹרְאִים לָזֶה כְּרוּכִית נַקְנִיקִיּוֹת, וְתִרְאוּ כַּמָּה זֶה פָּשׁוּט בְּעֶצֶם:

מוֹצִיאִים מֵהַמַּקְפִּיא שְׂקִית אַחַת שֶׁל בָּצֵק עָלִים, וּמַרְדְּדִים אוֹתָהּ עַל הַשַּׁיִשׁ לְעָלֶה גָּדוֹל. בֵּינְתַיִם מְחַמְּמִים אֶת תַּנּוּר הָאֲפִיָּה, וְעַל הַכִּירַיִם שָׂמִים מַחֲבַת עִם שָׁלֹשׁ כַּפּוֹת שֶׁמֶן. כְּשֶׁהַשֶּׁמֶן חַם, מְטַגְּנִים עָלָיו שְׁנֵי בְּצָלִים גְּדוֹלִים חֲתוּכִים לִפְרוּסוֹת גְּדוֹלוֹת. כְּשֶׁהַבָּצָל מְקַבֵּל צֶבַע זָהֹב, מוֹסִיפִים לוֹ חָמֵשׁ נַקְנִיקִיּוֹת חֲתוּכוֹת, מֶלַח וּפִלְפֵּל. מְטַגְּנִים אֶת כָּל הָעֵסֶק הַזֶּה כַּמָּה דַּקּוֹת. מוֹרִידִים מֵהָאֵשׁ וּמְחַכִּים עַד שֶׁיִּתְקָרֵר קְצָת. חוֹתְכִים אֶת עֲלֵה הַבָּצֵק שֶׁיָּצָא לָכֶם לִשְׁנֵי חֲלָקִים, וּבְמֶרְכַּז כָּל חֵלֶק מְמַלְּאִים חֲצִי מִכַּמּוּת הַבָּצָל וְהַנַּקְנִיקִיּוֹת. סוֹגְרִים אֶת הַבָּצֵק בִּקְפִידָה וּמַעֲבִירִים לְתוֹךְ תַּבְנִית מְשֻׁמֶּנֶת הֵיטֵב. אוֹפִים בְּחֹם בֵּינוֹנִי בְּתַנּוּר כְּ־25 דַּקּוֹת. מַגִּישִׁים עִם סָלָט, וּמְשׁוֹרְרִים.

דניאלה שמי

אוצרות המשחקים

קולונל חרדל וגברת טווס

לקראת חג המולד האחרון בארצות־הברית, היתה היסטריה צרכנית בחנויות הצעצועים סביב להיט חדש: גירסת וידיאו למשחק קופסה בשם „קלו" (בתרגום חופשי – רמז).

את ה„קלו" המקורי אין מוכרים בארץ, למיטב ידיעתי. מי שמזדמן לארצות־הברית ומחפש מתנה לילדים אוהבי מתח וסיפורי בלשים, משחק הקופסה הזה של „האחים פרקר" –מומלץ. על לוח קרטון משורטטים חדרים של טירה אנגלית מסתורית. יש אורחים שהגיעו לביקור, עם פרצופים שהגיעו ישר מעלילות המתח של אגתה כריסטי, נושאי שמות מההפטרה – קולונל חרדל וגברת טווס. לא נפקד גם מקומם של כלי נשק. על המשתתפים לגייס את מיטב כישוריהם הבלשיים ולגלות את הרוצח, את זירת הפשע וגם את כלי הנשק. למרות התיאור המצמרר, מדובר במשחק משעשע, הדורש הפעלת הגיון ומתאים לבילוי בצוותא של כל בני המשפחה. אלמנטרי, ווטסון יקירי. גם המבוגרים ייהנו.

כדי להשביע את יצר ההרפתקאות הבלשי הישראלי, גילינו משחק מיובא ומעולה ממש, שמו „סקוטלנד יארד" והוא של היצרן הידוע לטוב „רוונסבורגר".

ה„סקוטלנד יארד", שגם זכה (בצדק) בפרס משחק השנה ל־1983 הוא משחק לוח מרתק על לוח קרטון קשיח תאווה לעינים ולידיים משורטטת מפת לונדון. אחד מהמשתתפים הוא „מר איקס" העלום הנמלט מן החוק. שאר המשתתפים (בין שניים לחמישה) דולקים אחריו.

כל אחד מהמשתתפים רשאי לנוע במונית, ברכבת תחתית או אוטובוס לפי כרטיסים שמחולקים מראש, ובהתאם לקוי התחבורה המשורטטים על המפה. איך ולאן נע מר איקס? אין איש יודע, רק חמש פעמים במהלך המשחק הוא חייב להגיח החוצה, להראות היכן הוא נמצא כדי שהדולקים אחריו יוכלו לתכנן את חידוק המלכודת. [illegible]

המשחק מעולה מכל הבחינות: [illegible] המשתתפים, מתאים כמשחק משפחתי [illegible] עשר ומעלה. מומלץ.

[illegible]

*

דַּרְכּוֹ שֶׁל אָדָם לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ בְּדֵעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחֲרֵי רֵעָיו וַחֲבֵרָיו; לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִתְרַחֵק מִן הַהוֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם, וְלָשֶׁבֶת אֵצֶל הַחֲכָמִים, כְּדֵי שֶׁיִּלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם.

ר' משֶׁה בֶּן מַיְמוֹן (הָרַמְבַּ"ם)

מדור לימודים

הרשם עד סוף מרץ, תהנה משפל מחיר, והתחל את לימודיך החודש או אחרי החגים, בהתאם לבחירתך!

טכנאות

מחסור בטכנאים לטלויזיות "הצבע"

חובבי הטלויזיות ואלצים לעתים להמתין שבועות רבים עד לתיקון מקלטיהם

אנו מציעים לך להיות טכנאי שרות וידאו וטלויזיה

במקצוע נדרש, הכנסה גבוהה, עבודה מעניינת

בקורס כולל הכשרה להתקנת אנטנות צלחת, קליטת שדורי לווינים וטלויזיה בכבלים.

כולל קורס לאנטנות צלחת לווינים!

המכון להכשרה מקצועית

אנגלית

אנגלית מדוברת שוטפת

קורסי ערב, בוקר או שעורים פרטיים

טיפול אישי, משקה חם, לימוד בקבוצה קטנה

מבצע החודש!
* 10% הנחה
* חינם — קסטה ללימוד עצמי
* חינם — מילון אנגלי-עברי

חינם, 24 שעות ביממה היזג כבר ברגע זה לטלפון 04-669041, 03-228846, 02-221933, 057-32872. גם בלילות ובשבתות מסור את שמך כתובתך ומספר הטלפון, ותקבל לביתך פרוספקט והזמנה.
למבחן התאמה - חינם.

* 12 רמות לימוד
* קורסים ל-ABC
* אנגלית לבגרות
* הכנה ל-TOEFEL

* אנגלית לתלמיד
קורסי עזר לתלמידי עממי, חטיבות ותיכון לכל כיתה ורמה. פעם - פעמיים בשבוע לאחר הלימודים.

* קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים
שכה"ל - הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס.

שפות נוספות: • צרפתית • גרמנית • ספרדית

הינך מוזמן/מוזמנת לראיון אישי לבדיקת רמתך באנגלית - חינם.

מכונים אמריקאים לשפות

עיצוב פנים

קורס עיצוב פנים

כולל תיכנון ועיצוב ריהוט. נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א, חיפה, ירושלים, באר-שבע.

מתקבלים/ות בעלי/ות כישרון נתונים לאחר מבחן התאמה

מטרת הקורס

הקורס לעיצוב פנים מיועד לאנשים בעלי גישה אסתטית ויצירתית המתכוונים להפוך להיות מעצבי פנים מקצועיים, לבעלי תנויות שחשוב להם למשוך קהל לחנויותיהם, לבעלי אולמות תצוגה ולכל אדם הרוצה לדעת כיצד לתכנן ולהנות מהמרחב שלו ברווחה ובנוחות מירבית.

תכנית הלימודים כוללת

שירטוט ארכיטקטוני (יסודות, שירטוט, גרפיקה). שירטוט לעיצוב פנים (גרפיקה, חומרים, מידות). גאומטריה תאורית (איזומטריה, אקסונומטריה. פרספקטיבה, הצללות). תיכנון ארכיטקטוני (תיכנון ועיצוב חללי מגורים, תיכנון ועיצוב ריהוט), חומרים

מכון להכשרה מקצועית

בגרות

למד בגרות בקלות וחסוך $1.000

נפתחים קורסים מזורזים למועדי יוני 87, ינואר 88. לימוד בכתב, למוד ערב או משולב, לפי בחירה. רק במכונים האמריקאים.

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשתוף המכונים הבריטיים 35 שנות נסיון 95% הצלחה.

תמלילנות קלדנות

גם את יכולה להרוויח 1200 ש"ח בחודש כתמלילנית או קלדנית

מחורי מודעות ה"דרושים" מוצפים מודעות בהן מחפשים - מעבדות תמלילים, קלדניות ומפעילות מסוף. אם את מחפשת עבודה שאין בה אבטלה, מקצוע בו תמצאי בקלות עבודה מספקת, מכובדת ומכניסה.

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ע"ג מחשב משוכלל I.B.M - P.C ללא תלות בגילך והשכלתך, בכל מקום בארץ ובשעות הנוחות לך כ- • מעבדת תמלילים • קלדנית • מפעילת מסוף - (קורס המקנה לך 2 מקצועות במקביל - מעבדת תמלילים וקלדנית).

הכוונה תעסוקתית — לבוגרות, הכוונה תעסוקתית למשרדים, מוסדות ומפעלים ברחבי הארץ

חינם - 24 שעות ביממה, חייגי ברגע זה לטל. 03-292240.

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

תיכנות מחשבים

תכנות מחשבים

קורסי בוקר וערב בפיקוח משרד העבודה לקראת התואר תוכניתן סוג 1

קורסי בוקר וערב לפי בחירה

3 מבצעים:
1. 10% הנחה ממחיר הקורס
2. חינם - קורס אנגלית או הנהלת חשבונות
3. חינם - 2 שפות תיכנות נוספות

ייעוץ תעסוקתי ועזרה במציאת עבודה לבוגרים (לפי הישגיהם)

* לימוד, תרגול ועבודה מעשית על גבי מחשבים.
* סידור מיוחד למשרתים במילואים - לומדים המשרתים במילואים משלימים את החומר בקורס מקביל
* לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים.
* קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים.
* מבחן פסיכוטכני להתאמה כשר - חינם.

קורסים למפעילי מחשב

מכון להכשרה מקצועית

הנהלת חשבונות

דרושים מנהלי חשבונות

חסרים יותר מ-500 מנהלי חשבונות מקצועיים

השבוע נפתחים קורסים סוג 1 + 2; 3

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת.

קורס כתכנות או אנגלית חינם לכל נרשם

איך אפשר להיות מנהל חשבונות תוך מספר שבועות

הנהלת חשבונות ממוחשבת — מפתח להצלחה מקצועית

לומדי הקורסים להנהלת חשבונות עוברים הכשרה מיוחדת על גבי מחשבים ורוכשים שליטה בשימוש במחשב לצורך הנהלת חשבונות, דבר המבטיח קידום מקצועי מהיר ואפשרות השגת משרה טובה יותר. מסיימי הקורס עוברים בהצלחה את בחינות משרד העבודה ומקבלים תעודת מנהל חשבונות סוג 1 2 או 3 וזאת בנוסף לתעודת הסיום של המכון הישראלי למנהל.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף

מ.י.ל מכון ישראלי למינהל

ייעוץ מס

יועצי מס

נפתחים קורסי בוקר וערב

מכון ישראלי למינהל

גרפיקה

גרפיקה

נפתחים קורסי בוקר וערב בתל אביב

למד: תכנות מחשבים

למד: גרפיקה וציור

המכללה לחינוך גופני

המכללה לחינוך גופני ע"ש זינמן במכון וינגייט

מודיעה על פתיחת ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח

להשלמת הלימודים האקדמיים לקראת תואר ראשון (B.Ed.)

1. תוכנית חד/דו שנתית לבוגרי המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט.
2. תוכנית דו שנתית לבוגרי סמינרים אחרים לחינוך גופני.

פרטים והרשמה

חומר הרשמה יישלח למצרפים 16.50 ש"ח, לפקודת: המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט

נא לשלוח לפי הכתובת: המדור לרישום ולקבלה, לימודי שנה ד', המכללה לחינוך גופני במכון וינגייט, 42902

טלפון ישיר למדור: 053-29239

סמינר הקיבוצים ת"א

מכללה לחינוך

במערכת החינוך דרושים מורים ל...

חטיבות הביניים
ביולוגיה
פיסיקה – מתמטיקה
הסטוריה
ספרות
לשון
מקרא
אנגלית
חינוך מיוחד

* הכשרה עם תואר אקדמי

סמינר הקיבוצים
דרך חיפה 149 ת"א
טל. 03-424221

* על פי החלטת ממשלת ישראל מיום 8.9.1985 ניתן למכללה סמינר הקיבוצים היתר לקיים מסלולים בתכנית לימודים ארבע שנתית, כמוסד להשכלה גבוהה לקראת תואר "בוגר חינוך" (Be.d.)

כמו כן נמשכת ההרשמה לכל מסלולי ההכשרה.

* לתואר B.Ed. ("בוגר חינוך").
* לתואר B.A. (לאחר השלמות).
* מלגות והנחות בשכר לימוד במסלולים מיוחדים.

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל

ביה"ס הותיק והגדול להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ללא תלות בגילך והשכלתך בכל מקום בארץ בשעות הנוחות לך כ-

* מעבדת תמלילים על מחשבי P.C
* כתבנית עברית-אנגלית
* מנהלת חשבונות • קלדנית
* מפעילת מסוף מחשבי P.C

הפניה למקומות עבודה לבוגרות

למד: הנהלת חשבונות

לימודים בארה"ב

ייעוץ אישי וטיפול בהרשמה ימים א', ב', ד', 16.00-19.00
שד' שאול המלך 35 תל-אביב
בית-אמריקה חדר 1111
טל. 03-472707

קורס עיצוב אופנה

"הבגד עושה את האדם", אך מי עושה את הבגד?
- מעצב אופנה.

אם את/ה מחפש/ת מקצוע מעניין, יצירתי ומקורי, עיצוב אופנה הוא האתגר בשבילך.

הקורס מיועד לבעלי/ות מודעות אופנתית, טעם מעולה, כישרון עיצובי, חוש אסתטי.

יתקבלו רק בעלי/ות כשרון ונתונים לאחר מבחן התאמה.

נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א ובחיפה

מכון להכשרה מקצועית

אנו מציעים לך להיות מזכירה רפואית

מכון ישראלי למינהל

מילה

מילה המכללה לקריאה מהירה

23 שנות נסיון ★ 40 אלף תלמידים ★ פיקוח אקדמי

התוכל לקרוא 10 עמודים בדקה... ולהבין?

תוך תשעה מפגשים בני שעתיים מובטח לך כי תכפיל ותשלש את מהירות קריאתך,

עם הבנה וזכירה טובה יותר של חומר הקריאה.

הקורסים החדשים לקריאה מהירה יפתחו בשעות הערב במקומות הבאים:

בתל-אביב: בית ציוני אמריקה, אבן-גבירול 26, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 8 בערב
בתל-אביב: בסמינר הקיבוצים, דרך חיפה 149, ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב
בירושלים: מכללת מילה, אגריפס 30, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 8 בערב
בחיפה: בבית אורדשטיין, י.ל. פרץ 20, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב
בקרית-חיים: (מזרחית) בבית ההסתדרות, שרת 75, (הרשמה מוקדמת)
בהרצליה: בביה"ס התיכון, הרב קוק 30, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב
בכפר-סבא: בתוה"ב ע"ש אלון, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב
ברחובות: בבית התמישה, גולדברג 6, ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 8 בערב
בראשל"צ: בגמנסיה הראלית, סמולנסקי 3, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב
ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב

בפתח-תקוה: סמינר שיין, קפלן 42, ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב
בנתניה: בבית לנית נשים, מקדונלד 5, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 7 בערב
ברמת-גן: בבית תתרבות, קרינצי 6, ביום א' 22.3 וביום ד' 25.3 בשעה 8 בערב
בבאר-שבע: מכללת מילה, רמב"ם 30, (הרשמה מוקדמת), ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב
בחולון: בית יד לבנים, שד' קוגל 11, ביום ג' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב
בקרית-אונו: מרכז קהילתי, צה"ל 104, הרשמה מוקדמת כל יום במתנ"ס
בקרית-שמונה: בית אולדשטיין, רח' הרצל (הרשמה מוקדמת), ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב
בטבריה: המחלקה לתרבות ואומנות יד-שטרית, רח' בואליק, (הרשמה מוקדמת)
באשדוד: מרכז קהילתי תיקותינו (בית רוטשילד), ביום ב' 23.3 וביום ה' 26.3 בשעה 7 בערב, הרשמה מוקדמת כל יום במקום.

להרשמה ולקבלת ציוד לימודי, הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס.

שכר הלימוד למשתתף 165 שקלים חדשים.

לפרטים נוספים בטלפון 900595/6